aylık kültür-fizik dergisi

EYLÜL 97 • SAYI:40 • FİYATI: 200.000.TL. (kdv dahil)

ÖKÜZ

http://okuz.planet.com.tr

onunla evlenemezsin o senin kardeşin

YALÇIN KÜÇÜK ÖKÜZ'E KONUŞTU

William Burroughs • Cemal Süreya • Pablo Neruda • Zeki Müren • Ertuğrul Kürkçü

Akşamsefası

İçİnDeKiLeR

2- İçerik - Künye - **Ayhan Erdoğan:** Öküz Unutmaz
3- **Ertuğrul Kürkçü:** Barış Olsun da
4- **Musa Kart:** Çizgi - **Oktay Taftalı:** Tatil Eğlence ve Ben - **Can Yücel:** Gazz, Cızz
5- **Cezmi Ersöz:** Düşündükçe Gol Yiyor, Gol Yedikçe Güzelleşiyor - **Akgün Akova:** Uysa da Uymasa da
6- **Küçük İskender:** Çakıl Taşları, Şantaj - **Haydar Ergülen:** İnanmıyorum - **Nihat Ziyalan:** On Üzerinden On - **Faruk Yılmaz:** Aforizmalar
7- **Gani Müjde:** İsim, Şehir, Hayvan, Bitki
8- **Nalan Türkeli:** Adalet Mefta Oldu - **Albert Einstein:** Savaş mı? - **Turgay Fişekçi:** Kırık Paşakılıçları
9- **Ece Ayhan:** Çanakkale Mektupları
10- 11- **Emine Algan:** Afedersiniz 12 Eylül'de neredeydiniz?
12- **Kemal Urgenç:** Çizgi
13- **Metin Üstündağ:** Yılmas Güney Şiyirleri
14- **K.Serhat:** Fanzin - **Agâh Özgüç:** İktidar Savaşları
15- **Cemal Süreya:** Zeki Müren'in Ünü
16- **Ragıp Duran:** Son On iki Şarkı
17- 18- **Sencer-Met-Üst:** Anla Beni Öyküleri
19- **Can Barslan:** Resort Otel Günlüğü-2
20- **Halil Turhanlı:** Çıplak Şölenin Görkemli Konuğu
21- **Met-Üst:** Pablo Neruda'lamalar
22- 23- **Ender Özkahraman:** Demir Kürekli Kayıklar Diyarı - **Mehmet Kartal:** Anneler Günü ve Nefret
24-25-26-27- **Hatice Meryem:** Şehir Mimari ve İnsan
28- **Muhsin Kızılkaya:** Sürgündeki Mahur Beste - **Ferhan Şensoy:** Gecedeste - **Boris Vian:** Kan Kırmızı Yaşam
29- **Enis Akın:** Edebiyat Yapma Lan!
30-31- **Ayla Önder:** Zeki Demirkubuz'la Söyleşi - **Şebnem İşigüzel:** Nataşa
32- **İhsan Oktay Anar:** Sert Erkekler - **Abdülkadir Budak:** Şair, Dağ ve Albüm - **Alp Tamer Ulukılıç:** Dünün Efendisi
33- **Oral Çalışlar:** İtirafçı Kuntero
34-35-36-37- Yalçın Küçük'le Röportaj
38- **Mıgırdiç Margosyan:** Tavuğuna Kurban Olduğum - **Sina Akyol:** İri!.. Zengin!.. Şaheser! - **Mehmet Yaşin:** Yazılmamış Şeyler
39- **Cüneyt Özdemir:** Azzz Sonraaaa - **Ece Ayhan:** Yeni Dinar Bandosu II - **Ayşegül:** Kanlı Düğün -
40-41- **Tezer Özlü:** Hayalet Oğuz - **Met-Üst:** Ertem Eğilmez için
42- **Gönül Kıvılcım:** Sıkı Durun - **Tuncer Erdem:** Çizgi
43- **Ekrem Galip Yalıner:** Karagöz İle Hacivat
44-45- **Metin Celâl:** Okuduğum Kitaplar - **Oray Eğin:** Televole Aşkımızı Yarattı
46-47- **Ezgi:** Çetin'in Tavşanları - **Okur Mektupları** - Testus
48- **Zafer Aknar:** Geğiren Aşklar Üzerine

Öküz Unutmaz!

AYHAN ERDOĞAN

* Rusya'da Pravda (Gerçek) Gazetesi üçledi.. Yani bundan sonra Rusya'da üç tane Pravda çıkacakmış.. **Sovyet Rusya artık 'forvet Rusya' oldu ve hat-trick yaptı!.**

* Merkezi New York'da bulunan Freedom House'un (Özgürlük Evi) yaptığı Ortadoğu'da demokrasi araştırmasına göre Türkiye 'yarı özgür'. Bölgede sadece İsrail özgür.. **Ee, 'burası Türkiye, İsrail değil' !.**

* Be-bop akımının öncülerinden Chuck Wayne (Charles Jagelga), Beat kuşağının önde gelen yazarlarından William Burroghs, ünlü Qawwali yorumcusu ve 'Dünya Müziği'nin sayılı ismlerinden Nusret Fatih Ali Han ve eski gazeteci-işadamı Feyyaz Tokar birer birer göçtüler bu dünyadan.. **Güzel insanlardı.. Güzel işler yaptılar.. Onlar gidince geriye güzellik yarışmaları kaldı.. Bir de Hasan Celal Güzel!.**

* Amerikan Time Dergisi, 20. Yüzyıln en önemli 100 şahsiyetini belirlemek ve 1999 sonunda "Yüzyılın Adamı"nı seçmek için bir proje başlatmış.. **Öküz de federasyonun bize verdiği 5 yabancı hakkını kullanıyor ve adaylarını ilan ediyor!. Adamo, Adam Smith, Simith ve Jones, Johny Walker, Johan Faber!..**

* Dustin Hoffman ve Sting Türkiye'yi ziyaret ettiler.. Yediler, içtiler.. Jet-ski'yle gezdiler.. Çamur banyosu yaptılar.. Maraba Televole dediler.. **Hep beraber Marmaris'in tarihi, turistik ve yangın yerlerini gezdiler!.**

* Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Konya, Kayseri ve Afyon'da üç ayda bir konser verecek.. Amaç, gevşemiş olan laiklik vidalarını sıkıp yerine oturtmakmış.. **Ne bu ya..Gitmişken muslukları da onarın bari!.**

* Doğu ve Güneydoğu'da Olağanüstü Hal kalkıyormuş!. **Ecevit öyle diyo!.**

* Aramızda değişik suçlardan aranan 321 bin kaçak dolaşıyormuş.. **Normaldir.. Bir zamanlar TRT'de gösterilen Kaçak dizisindeki Dr. Kimbıl bile yıllarca yakalanamamıştı!.**

* Abdullah Çatlı'nın Mehmet Özbay, Mehmet Özbey, Şahin Ekli adlarıyla Türkiye dışında İran, Brezilya, İngiliz, İrlanda ve Yunan uyruklarına büründüğü söyleniyor.. **Rahmetli, sıkıntılı adammış!.**

* Koruculara iş aranıyor. Her altı korucudan biri en az bir kez cinayet, adam kaçırma, uyuşturucu kaçakçılığı, tecavüz, hırsızlık türünde suç işledi!. **Ne iş olsa yaparım, ne suç olsa işlerim abi!.**

* Gazeteci Metin Göktepe'yi öldürmekten yargılanan sanık polisler 'susma hakkı'nı kullanacaklarmış.. **Susma sustukça sıra size gelecek!.**

*Ulaştırma Bakanlığı'ndaki personelin fişlenmesi olayı kamuoyunun tepkisini çekmişti!. **Aynı günlerde Lemanyak'ın da Öküz çalışanlarını fişlediği anlaşıldı.. Fakat saf Lemanyakçılar, fişlemeyi KDV fişiyle karıştırdıkları için gülünç duruma düştüler!.**

* Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde böbrek, dalak, bağırsak gibi sakatat çeşitleri yasaklandı.. Yunanistan'da bu yüzden 'kokoreç' krizi yaşanıyor.. **Öküz, birliğe üye olmadığımız için çok kaygılı!.**

* Tarkan son albümünü çıkardı.. **Bayram-seyran demeden önüne geleni öpüyor!.**

* Göreve giderken geçirdikleri trafik kazası sonucu 3 yıl önce ölen gazeteci arkadaşlarımız Barış Selçuk, Hande Mumcu ve Salih Peker'i ölümlerinin 3. yılında sevgiyle anıyoruz!.

* Rolling Stone Dergisi, 1997'nin trend'lerini açıkladı.. Yılın ülkesinden, yılın davasına, yılın aktristinden yılın muhabirine kadar bir düzine trend.. **Öküz Dergisi de yılın trende'kilerini açıklayacak.. Bekleyin!.**

* Dışişleri Bakanlığı, Brüksel'den çıkıp 1 Eylül'de Diyarbakır'da olması planlanan 'Barış Treni'nin PKK bağlantılı bir girişim olduğunu İçişleri Bakanlığı'na bildirdi. Tren Türkiye sınırında durdurulacak, yurda sokulmayacakmış.. **Anlaşılan tren'e bakmaya devam edeceğiz!.**

* Türkiye Galler'i 6-4, Galatasaray Sion'u 4-1 yendi.. **Galibiyetler tüm yurtta, dış temsilciliklerde ve KKTC'de törenlerle kutlandı.. Öküz de kutluyo!.**

* Kaplumbağalardan yola çıkılarak yapılan araştrmaların insanlara uygulanmasıyla ortaya çıkan sonuç: "Çok uyuyanlar daha uzun yaşıyor"!. **Bu kaplumbağalar sanki bize benziyo!. Ya da bize öyle geliyo!.**

* Kesintisiz 8 yıllık eğitim yasallaştı!. Bundan böyle ataklar ortadan değil ileriden başlatılacak.. **Takiye Spor' un 3+5 taktiğine karşı Zabıta Gücü'nün toplu defans, toplu hücum anlayışı geliyor!.**

ÖKÜZ
AYLIK KÜLTÜR - FİZİK DERGİSİ

SAYI: 40 - EYLÜL 1997 **SAHİBİ:** SİMERA YAYINCILIK LTD. ŞTİ. **Yayın Yönetmeni:** Metin ÜSTÜNDAĞ **Sorumlu Yazışleri Müdürü:** Zafer AKNAR **Yayın Koordinatörü:** Ayhan ERDOĞAN **Öküz'e Bu Ay Saman ve Su Verenler**: Albert EINSTEIN, Abdulkadir BUDAK, Agâh ÖZGÜÇ, Akgün AKOVA, Alp Tamer ULUKILIÇ, Ayla ÖNDER, Ayşegül, Ayça ŞEN, Boris VIAN, Can BARSLAN, Can KOZANOĞLU, Can YÜCEL, Cemal SÜREYA, Cezmi ERSÖZ, Charles BUKOWSKI, Cüneyt ÖZDEMİR, Derya SAYIN, Ece AYHAN, Ekrem Galip YALINER, Emine ALGAN, EnisS AKIN, Ender ÖZKAHRAMAN, Ertuğrul KÜRKÇÜ, Eşber YAĞMURDERELİ, Ezgi, Faruk YILMAZ, Fatih SOLMAZ, Ferhan ŞENSOY, Gani MÜJDE, Gönül KIVILCIM, Gülay BATUR, Halil TURHANLI, Hatice MERYEM, Haydar ERGÜLEN, İhsan Oktay ANAR, Kanat GÜNER, Kemal GÖKHAN, Kemal URGENÇ, K. Serhat, Kemal VAROL, Kutlukhan PERKER, Küçük İSKENDER, Mehmet KARTAL , Mehmet YAŞİN, Metin CELÂL, Metin FİDAN, Metin ÜSTÜNDAĞ, Mıgırdiç MARGOSYAN, Mihri BELLİ, Muhsin KIZILKAYA, Musa KART, Nalan TÜRKELİ, Nihat ZIYALAN, Oray EĞİN, Oral ÇALIŞLAR, Orhan PAMUK, Oktay TAFTALI, Ragıp DURAN, Sencer, Sina AKYOL, Sunay AKIN, Şavkar ALTINEL, Şebnem İŞİGÜZEL, Turgay FİŞEKÇİ, Tezer ÖZLÜ, Tuncer ERDEM, Tunçel KURTİZ, Turgut UYAR, Vedat ÖZDEMİROĞLU, Zafer AKNAR **Sayfa Sekreteri:** Aydın ŞAHİN, Bayram USLU **Bilgisayar Tasarım:** Cebrail OKÇU, Mustafa Devrim ÖZDİNÇ **Dizgi:** Vesile ÖZDEM **Montaj:** Kadri ÇAVUŞOĞLU **Satış:** Cüney AYDİN **İşletme:** Orhan AÇAR **Halkla İlişkiler:** Suzan ÇARK **Muhasebe:** Yaşar AKŞAHİN **Bina Görevlisi:** Yasin ADIYEKE **İnternet Uygulama:** Planet, Mrt Yçşn, **İnternet Adresi** http://okuz.planet.com.tr/ **Tel:** 251 42 44 - 251 57 54 **Fax:** 251 52 67, **Baskı:** Basmat **Dağıtım:** Bir-Yay, **Adres:** İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 80800 Beyoğlu / İSTANBU
Öküz Dergisi Abonelik Koşulları: Yurtiçi 1 yıllık .....2.300.000 – 6 aylık .....1.150.000/ Amerika 1 yıllık .....55 $ – 6 aylık .....25 $ / Uzakdoğu 1 yıllık .....70 $ – 6 aylık .....35 $ Avrupa 1 yılık .....50 DM (Posta) 6 aylık .....25 DM / Avrupa 1 yıllık .....60 DM (Uçak) 6 aylık .....30 DM

Akşamsefası

Barış Olsun da...

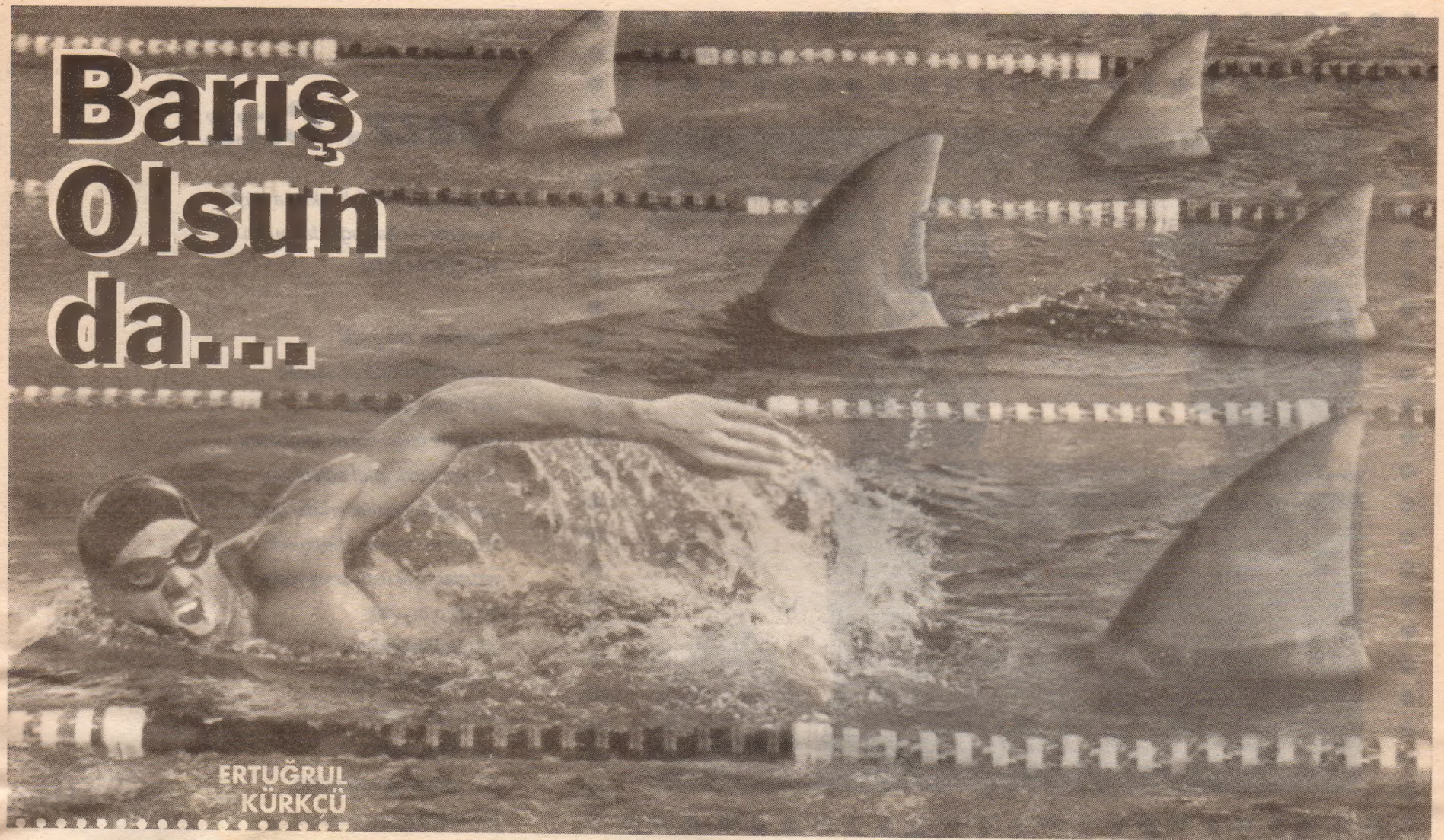

1 Eylül Dünya Barış Günü" dolayısıyla yazdığınız haberin ajansınızın gündeminden çıkarıldığını görseniz siz de çıldırmaz mısınız?

Özenmiş, bezenmiş yazmışsınız: "1 Eylül Dünya Barış Günü, bugün bütün Türkiye'de, dış temsilciliklerde ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde çeşitli etkinliklerle kutlanırken olaylar çıktı. Onbinlerce kişinin katıldığı gösterilere polisin müdahalesi sonrasında İstanbul'da 62, Diyarbakır'da 189, Adana'da 93 kişi gözaltına alındı. Olaylar sırasında çok sayıda kişi de yaralanarak hastaneye kaldırıldı."

Haberiniz "5N" ilkesine tıpatıp uygun aslında: Ne, ne zaman, nerede, neden, nasıl olmuş giriş paragrafında hepsini özetlemişsiniz. Üstelik uluslararası kapsamı olan bir kutlamada bu kadar yaralı ve gözaltı hangi ajans için olsa haberdir.

"Neden tanrım?" diye söylenmeye başlarsınız, "neden çıkarılıyor haberim? Yoksa işten mi atılıyorum?" Ve telefona sarılıp Avrupa masa şefini ararsınız.

"Alo Chris, meraba... şeyi soracaktım. Acaba haberimi neden servise sokmadınız? Bir şey mi var? Hani, doğrulatılması gereken bir husus falan.."

Aldığınız cevap sizi iyice çıldırtabilir: "Evet doğrulatılması gereken bir şey vardı. Ama biz buradan soruşturduk., sen zahmet etme... Aslında haberin eksiği yok fazlası var..."

Kan beyninizden yürüyüp kulağınızdan fışkıracak gibi olur. İlk aklınıza gelen yaralı ve gözaltı sayısının abartılı olduğunu sandıklarıdır. Açıklamaya çalışırsınız: "Bak Chris, burası Türkiye.. Biliyorsun OHAL var. Ayrıca hükümet kutlamaları yasakladı. Bunu da haberin devamında...."

"Sorun o değil," diye lafınızı keser editör.. "Sorun şu: '1 Eylül Dünya Barış günü' diye bir şey yok. O yüzden bu haberin de uluslararası kapsamı yok, tamam mı?"

Adamın, "cehaleti" öfkenizi şaşkınlığa dönüştürür: " Bak kardeşim, 1 Eylül 'Dünya Barış Günü' dür ve bütün dünya bunu böyle bilir."

Karşımdakinin sesi de tizleşmeye başlamıştır artık: "Bak aslanım, BM ajandasında böyle bir gün yok.. Af örgütüne sorduk. Böyle bir gün tanımıyorlar. Üstelik Avrupa, Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki hiç bir muhabir bir 'Dünya Barış Günü' haberi geçmiyor. Bu nasıl bir "dünya" günü ki, Türkiye'den başka yerde kutlanmıyor. Sen böyle bir gün olduğunu doğrulat, ben de haberini 'flaş' geçeyim. Tamam mı? Çao.."

Telefon suratınıza kapanınca içinize bir kurt düşer düşmesine ama ne gam. İçinizi çoktan "cahil" ve kendini beğenmiş editörden alacağınız intikam zevki sarmıştır.

Hızla telefona sarılırsınız yeniden: " Alo orası İHD mi?.. Şeyi soracaktım.. Bu 1 Eylül Dünya Barış Günü neyin yıldönümüydü?"

Şaşkınlık sırası muhatabınızdadır: "Neyin yıldönümü var mı yaa, Dünya Barış Günü ya işte!" Açıklamaya çalışırsınız: "Ben de biliyorum, ama bu günü kim koymuş, haber yazıyorum da ayrıntı gerekiyor."

Uzun süren bir beklemeden sonra günü ikinci fırçası gelir karşıdan: "Bana bak, işimiz başımızdan aşkın. Başkan, genel sekreter, şube başkanları, hepsi içerde. Üyeler yaralı, burada konuyu bilen kimse yok. Ne yazarsan yaz. T.C. Dünya Barış Günü'nde barış etkinliklerini engelliyor diye yaz, hadi koçum!"

Pek kondurmak istemeseniz de kurt içinizi iyiden iyiye kemirmeye başlamıştır, ama öfkenizi biraz önce konuştuğunuz İHD görevlisine kusmaya başlarsınız: "Barış, insan hakları bu ayılara kaldıysa tamam. Lafa bak. 'koçum'muş. 'Koç' kim lan. Daha kutladığı günün kaynağından habersiz. İnsan haklarıymış..?"

Öfkeniz yatışınca üçüncü kez telefona sarılırsınız: "Alo BM temsilciliği mi, eeem, şeyi soracaktım.. Hani, bu, dünya barış günü var ya, bugün kutluyoruz. Bununla ilgili tarihçe rica edecektim.. Acaba mümkün mü?"

"Böyle bir tarihçe veremeyiz efendim" cevabıyla başınızdan kaynar sular boşaldığını hissedersiniz. "Veremeyiz, çünkü BM ajandasında böyle bir gün yok."

"Peki ama neden? Biz kutluyoruz ya" diye isyan edişiniz yetkiliyi de etkiler: "Doğrusu ben de bunu merak etmişimdir hep. Neden 2. Dünya Savaşı'na katılmış olmayan bir ülkede böylesine ateşli geçer barış kutlamaları diye, ama inanın bunun nedenini açıklamaktan uzağım. İyi günler.."

Güvendiğiniz bütün dağlara mort, pardon eylül karı yağmış olarak başınızı ellerinizin arasına alırsınız. Şunca yıllık deneyimden sonra böyle çuvallamış olmak ağrınıza gider.

Göğün mavi, suyun ıslak olduğunu açıklamaya çalışmak gibi beyhude olduğuna inandığınız bir işle yüz yüze kalmış ve şapa oturmuşsunuzdur.

Can sıkıntısıyla öğle haberleri arasında zaplarken kanallardan birinin anonsu çarpar kulağınıza: "1 Eylül Dünya Barış Günü dolayısıyla barış savunucularının bugün Sultanahmet Meydanı'nda yaptıkları basın açıklamasına bir kez daha şiddetin gölgesi düştü, sayın izleyiciler. Polisle göstericiler arasında çıkan çatışmada gene kan, gene gözyaşı vardı. Önce haberimizi izleyelim. Daha sonra Profesör Dr. Murat Evrak'la barışın anlamı üzerine bir söyleşimiz olacak. Kanal Şeş her zaman olduğu gibi reytingte lider..."

Sanki "aranan kan bulunmuştur" anonsu işitmişcesine sevinç kaplar içinizi. Son ümitle sarılırsınız telefona: "Alo Kanal Şeş haber merkezi mi, ben şeyden arıyorum, şey haber ajansından, bu dünya barış günü etkinlikleri dolayısıyla, bu günün şeyini, kaynağını soracaktım. Acaba bilgi verebilir misiniz?"

"Valla kaynağı bizi ilgilendirmiyor. Onlar kutluyor biz de veriyoruz" cevabını alınca hınçla yapıştırıyorsunuz lafı: "İyi de kaynağını soruşturmuyor musunuz?"

"Bunun kaynağı olur mu ayol, yılbaşı gibi bir şey bu, her yıl..." Devamını dinlemeden kapatıyorsunuz telefonu. Yenilginiz kesinleşti artık, haber uçtu gitti.

Ansiklopedik taramalar ve erbabının yardımıyla sorgusuz sualsiz benimsemiş olduğunuz "Barış günü"nün kaynağına ulaşıyorsunuz en sonunda...

1 Eylül, "soğuk savaş" döneminde kurulmuş olan "Dünya Barış Konseyi"nce "Dünya Barış Günü" ilan edilmiş. "Soğuk savaş" sona erip, "nükleer savaş" tehdidi SSCB'nin yıkılmasıyla ortadan kalkınca, ne "Dünya Barış Konseyi" ne de "Dünya Barış Günü" kalmış.

Ama olsun! Burası Türkiye! "Soğuk savaş"tan arta kalmış ne kadar takım taklavat varsa bir "kirli savaş"ın hizmetinde hergün insan doğramaya devam ederken, "barışsever"lerin buna "soğuk savaş" yıllarından devraldıkları bir barış seferberliğiyle karşılık vermelerini neden çok görmeli.

İşin doğrusu, bu "kirli savaş"ın neredeyse bir bölgesel çatışmanın kıyılarında dolaşmaya başladığına bakınca, belki de "Dünya Barış Günü" lafının resmi ağızlara bile takılmasında bir hikmet olabilir. Malum, "dil ağrıyan dişi kurcalarmış."

Akşamsefası

...MUSA KART

CAN YÜCEL

Gazz, Cızz

Köpek üremeleriyle aklıma düştü
beynimin soğancığında mukin
KİTN RİTİM RİTN

ayaklarım kırkayak
dudaklarım yaprak yaprak
ve tenim çırılçıplak
gözüme giren sokak lambasını
tek kurşunla iptal ediyorum,
gayri uzak gözlüklerimle üryan,
Nâzım'ın laciverdi beşiğinde
yıldızlar ayaküstü sevişiyorlar
bi yakın bi uzak
kerterek birbirlerini
sora patlıyor ayışığı
ŞAH, ŞAH, ŞAH
AH, AAH, AHH,
beri geliyor gökyüzünün
bir yıldız kayıyor üstüme

Tatil ve Eğlence ve Ben

OKTAY TAFTALI

Bundan yaklaşık onbeş yıl kadar önce, güney sahilleri bu denli yoğun bir tatilci akınıyla karşı karşıya değildi. O zamanlar, daha çok Marmara Bölgesi'ndeki Erdek, Çınarcık, Avşa Adası, Kumburgaz gibi yöreler tatilciler tarafından yağmalanır, beton, gürültü ve çöp kirliliğiyle bir an önce tüketilmeye çalışılırdı. Sonuçta buralar beklendiği gibi, "başarılı bir biçimde kirlendi ve tüketildi. Yine o zamanlar beni en çok adalara, Yalova vb. yörelere kalkan vapurlarda, daha sabahın erken saatlerinde, yalnızca darbuka eşliğinde mastika yaparak deliren yurt insanları ilgilendirirdi.

Kabataş'tan, Galata Köprüsü'nden sabah saatlerinde geçerken bu acayip güruhun eğlence diye diye çıldırması beni de çıldırtırdı. Sonra anılan tatil yörelerinin tüketilmesiyle bu güruh birden bire ortadan kayboldu. Ben de özenli ve istikrarlı bir tatilci olmadığım için bu maymunların izlerini yitirdim. Doğrusu konuşlandıkları yeni yöreler hakkında da pek bir fikrim yoktu. Ama gel gör ki, geçen ay yaptığım uzun süreli tatil maymunlar cehenneminin yeni yöreleriyle tanışmama vesile olacakmış da benim haberim yokmuş. Şöyle, Altınoluk, Ören, Ayvalık, İzmir üzerinden Bodrum'a uzanan güzergâhta bu maymunlar uzun yıllardan beri sayılarını katlayarak artırmış ve günün elektronik olanaklarıyla da donanarak dur durak bilmemecesine çırpınırlarmış ki o kadar olur.

Arkadaş sabahlara kadar Türkçe pop yalakalığından nefes alabilirsen, kaldığın pansiyon bunların avazesi ile titremezse belki biraz uyursun. Ama nerede, tost büfesinde bile Tarkan beyin'e beyin'e çalışır. Arapçadan tırtıklama göbek havaları "bi daha, bi daha" diyerek bindiğin şehirlerarası otobüste kulaklarını diker. Ayvalık'tan sakin yurt köşesi Asos'a kaçayım dersin, bindiği teknede piyanist şantör sabah 10.00'da başlar akşam 19.00'da bitirir ve bu maymunlar sabahın o saatinden akşama dek dokuz saat boyunca durmamacına göbek atıp saçlarını başlarını yolarlar. Akşam olur müziksiz yer bulup iki kadeh atamazsın. Bari "özgün müzik çalan yerler bu denli gürültülü değildir" yanılsamasıyla entel bar olayına girelim dersin orada da "metal yorgunluğu" gibi bir tür yorgunluğa uğratılmış türkülerden yakanı kurtaramazsın. Evet Yemen Türküsü, Çökertme, Odam Kireç Tutmuyor gibi türküler en az on yıl süreyle yasaklanmalı ve bu türküleri çalanlar "türkü yorgunluğu" yarattığı gerekçesiyle, Türk Folklor Kurumu tarafından cezalandırılmalıdır derim. Bu ortamlardan seri vaziyette kaçarken yol üzerinde sakin sakin "oldies" çalan bir yer görürsün, "ha işte iki kelime konuşup iki bira atabiliriz" düşüncesi de yoktur diye düşünürken anında "oldies" olayı biter ve Batılı lumpenlerin bile artık dinlemediği "tekno" olayı başlar. Arkadaş, can havliyle oradan kaçarsın ama daha doğru dürüst iki kadeh de içmemişsin. Üstelik deniz kenarı, yaz akşamı canın da acayip bira çekmektedir. Bari yerli ahalinin gittiği balıkçı meyhanesi gibi bir yere gidelim dersin, tam da öyle bir yer denk gelir, içerde ud, keman ince ince sanat müziği meşk etmektedirler. Amman, dersin burada kafa dinleyip demlenebiliriz. Ama sanki elemanlar senin gelip oturmanı beklerler ve sen oturup da içkiyi söyler söylemez ince saz da delirip Mustafa Sandal'ın arabasını çalmaya başlar. Arkadaş, parayla rezil olursun. En son bakkaldan iki kutu bira alıp kaçabildiğin en ücra yurt köşesinde huzur ararsın ama zaten gece de tatil de bitmiştir.

Ha bir de bu yavşak mekânların hiçbirisinde Türk çayı ve Türk kahvesi bulamazsın. Nescafe denilen sentetik boyayı ve Lipton dallama çayını nerede görürsen kaç arkadaş, kaç git Yunanistan'da Türk Kahvesi iç, canın çay isterse Moskova'ya git, halis semaver çayını orada bulursun. Ne diyeyim tatilmiş, maymunlar cehennemi işte, başka bir şey demiyeyim.

Düşündükçe Gol Yiyor, Gol Yedikçe Güzelleşiyor

CEZMİ ERSÖZ

13 yıldır bir çizgiyi bekliyor. 13 yıldır kalesinde bir başına beyaz bir çizgiyi beklerken kendi kendine konuşuyor... Bu işi neden yaptığını soruyor kendisine. Tribünlere bakıyor. Gökyüzüne bakıyor. Kuşlara bakıyor... **Numan Çakır** endişeli bir kaleci. Çünkü çizgiyi beklerken aynı zamanda kendisini yukardan, üstten, yandan seyrediyor. Kalesinde bir başına hayatın o uçsuz bucaksız saçmalığını ve sonsuz bilinmezliğini düşünürken rakip futbolcuların ayakları büyüyor... Sorduğu sorulara yanıt veremeyince rakibin ayağına geçen top bir mermi gibi hız kazanıyor.. Bir sorunun birden çok yanıtı olduğunu düşündüğünde ayakları titriyor, kalesi genişliyor...

Maçlara kitap okuyarak çıktığında bu sorular çoğalıyor. Neden bu işi yaptığını soruyor. Kazanmanın ve kaybetmenin anlamını sorguluyor...

Numan Çakır düşündüğü zaman daha çok gol yiyor. **Karagümrük**, **Yenibosna**, **Yeşildirek**, **Vefa**, **Zeytinburnu**, **Çorlu** takımlarında oynamış. Halen **Akçakoca**'da...

Oynadığı takımları denize kıyısı olan şehirlerden seçiyor. Maç sırasında en çok aklından geçen şey, o an kaleyi terkedip deniz kıyısına gidip uzaklara, ufka dalıp sigara içmekmiş...

Sofi'nin Dünyası adlı kitabı okuyup maça çıktığı bir gün bu isteğin önüne çok zor geçmiş. İnsanlık tarihi içinde kendi yerini, **Akçakoca Spor**'da kalecilik yapan 13 yıllık kaleci **Numan Çakır**'ın anlamını sorgulamış. O gün gereksiz bir iki gol yemiş..

Aslında kaleci **Numan**'ın psikolojisi okuduğu kitapların içerisine göre değişiyor.. Bir solcu, bir devrimci olduğu için kendisine mücadele ruhu katan kitaplar okuduğunda kalesinde adeta gözüpek bir militan kesiliyor.. **Ostrovski**'nin. **Ve Çeliğe Su Verildi**' adlı romanını okuduğu günler hiçbir topun kalesine girmesine izin vermemiş... Zaten her maç öncesi uğur getirsin ve bir aksilik olmasın diye kalesinin direklerine birer kere, **Ya Marks, Ya Lenin**, diye vuruyormuş... Geçen **1 Mayıs**'ta, maçı olduğu için kutlamalara katılamamış... Ama maç başlamadan önce hakemin yanına gidip: **Hakem bey, bugün 1 Mayıs bugünün anısı için bir dakikalık, saygı duruşunda bulunabilir miyiz?** diye sormuş. Hakem çok sinirlenmiş, **sen kaleci misin terörist misin, geç yerine** deyip azarlamış. Hatta hakem bununla da öfkesini alamamış, sudan bir sebepten ötürü **Numan**'a sarı kart vermiş... **Numan** kartın sarısını kırmızı hayal etmiş. Kırmızı hayal edince kendisini alanında, dostlarıyla, emekçi arkadaşlarıyla el ele kolkola, özgürlük ve sosyalizm sloganları atarken hissetmiş...

Emekçi arkadaşları denince aklına onu çok üzen bir olay geliyor hemen. **Yenibosna**'da kalecilik yaptığı yıl olmuş bu olay. Bigün **İkitellispor**'la maçları varmış... **İkitellispor**'un futbolcularının büyük çoğunluğu geçimini inşaatlarda çalışarak kazanan emekçilerden oluşuyormuş. Bir ara **İkitelli** öne geçmiş. Bunun üzerine **Yenibosna**'nın taraftarlarından biri tribünden en çirkin sesiyle bağırmış: **Ulan, şu zavallı amele takımını bile yenemiyorsunuz!..**

İkitelli'den bir emekçi bu taraftarın yanına gitmiş: **Biz emekçiyiz, ekmeğimizi alnımızın teriyle kazanıyoruz, peki sen necisin, kimsin** diye savunmuş kendisini, takım arkadaşlarını.... **Numan** maçın sonunu kadar kahrolmuş, kendisini yiyip bitirmiş, maç bitince koşup tek tek özür dilemiş **İkitelli**'nin emekçi futbolcularından...

Ona romantik demek istemiyorum. Çünkü artık ünlü generallere, başarı kazanmış işadamlarına bile romantik deniyor.. Aşka âşık kaleci **Numan**. Sevdiği, âşık olduğu zaman bir türlü bunu karşısındakine anlatamıyor. İçinde yaşıyor. O insanı aylarca yıllarca platonik bir şekilde seviyor.. Böyle günlerde maçlardaki başarı grafiği ya çok iyi, ya çok kötü oluyormuş..

Bir kafede garsonluk yapan **Elif**'e duyduğu aşk yüzünden dokuz, on gol yemiş..

Bu aşktan **Elif**'in haberi bile olmadığı halde maçta ona duyduğu aşkın heyecanıyla iyi bir kurtarış yaptığında tribünlere bakıp: **Acaba, Elif burada, tribünde midir, görmüş müdür benim bu iyi kurtarışı mı** diye garip, akıldışı düşüncelere kapılıyormuş, her karşılıksız sevenler gibi... İşte böylesi aşkı düşüncelere daldığında ne olduğunu anlamadan acımasız toplar yanından geçip koruduğu kalesine giriyormuş...

Aslında yediği her gol yaptığı işi, futbolu, futbolun sistemdeki yerini sorgulamasına neden oluyor... **Futbolsuz bir dünya kötü olurdu**, derken dünyanın, yaşadığı ülkesinin içinde bulunduğu utanç sınırını çoktan aşan çelişkilerini ve sorunlarını görünce, **aslında bakmayın biz futbolcular düzenin kuklasıyız**, diyor...

13 yıllık kaleci **Numan Çakır** kitap okudukça, düşündükçe, hayatı ve kendini sorguladıkça gol yiyor, gol yedikçe güzelleşiyor...

AKGÜN AKOVA

Uysa da Uymasa da

"Şu köprüde bekleye bekleye ömrümün kaç yılı su kaynattı be kardeş"
diyor bi' Renault Spring
hemen yanında poflayan pembe kavuklu Wolksvagen'e,
her organı irili ufaklı lambalarla donatılıp
gezici pavyon havasına sokulmuş bi' kamyon
"Şimdi Konya yoluna vurmak vardı anasını satayım!"
diye geçiriyor içinden
ve İstanbul Boğazı'nı hacamet etmeyi sürdürüyor kocaman egzosuyla,
Mercedes'in birinde
metresiyle randevusuna geç kalan ayranı kabarmış bi' müteahhit
"beş dak'kada üç metre" ilerleyişin arasında bi' kovboy sigarası yakıyor,
arabasının bagajında, ayıya müdürüm derken denize fırlatılmak üzere,
baygın yatıyor çadırını yıktığı kızılderilililerden biri,,
"Şu sivrisinek bozuntusunun havasına bak!"
diye söyleniyor çekik gözlü bi' Honda
vın o yana vın bu yana ilerleyen bi' motosikletin arkasından,
"Bi' gece burdan geçerken boşaltıcam freni, uçacam karanlık sulara, yetti bu eziyet be!"
diye heyheyleniyor morarmış bi' Murat 124'de,
ben de sağımda oturan adama dönüp
"Yahu arabalar konuşuyo', duyuyorsunuz di mi?" diye geveliyorum,
bana vos vos bakınca adam
zınk diye frenine basıyorum dilimin,
bi' kaplumbağa sürüsü geçiyor alaycı bakışlarla yanımızdan,
"Tosbağalara bile rezil olduk!" diyor ön koltukta oturan kadın, doğru vallahi!

arkalarda ilerlemeye çalışan ve bas bas bağıran bi' ambulans
birden susup yavaşlıyor ve söndürüyor mavimtrak ışığını,
fatihaya başlıyor bütün arabalar
ayağa iki kıta arasında yaşam dışına kayan yaralı için,
tek tesellimiz
Sırat köprüsünde vereceği sınavdan önce
Boğaz Köprüsü'nde edindiği deneyim,
derken bi' kanatlı at beliriyor Beykoz'un orlardan,
korkudan Veliefendi'mize yapışıyor dilimiz,
yaklaştıkça at
belediye otobüsündeki kızlar kıpır kıpır kişnemekte,
çünkü havada yoğun bi' Beyaz Atlı Prens kokusu,
üstümüzden geçip giderken bi' güzel pisliyor tepemize beygiroğlubeygir,
bizim dolmuşun Sabırköylü şoförünün bile sabır taşı çatlıyor sonunda
ve sıvayıp gömleğinin kolunu şöyle,
çıkarıp sol ön pencereden dışarı,
bağırıyor biz tekerlekli köleler adına,

"Ulan böyle uygarlığa uysa da kodum, uymasa da!"

Akşamsefası

Çakıl Taşları

küçük İSKENDER

1.
Ben senin bir yan kuruluşun değilim çocuk! Bana öyle bakla falı açamazsın. Karşımda mizansen isterim, aksesuar isterim, karşımda herşeyden önce her fıkraya gülme teşebbüslü, kahkaha potansiyeli sağlam birinin adam gibi adam olma taklidi yapmasını isterim. Geceyi gördü mü çükü kalkandan bu memlekete mizah yazarı bile olmaz! Otobüsün kalkıyor. Gidiyorsun. Trenin kalkıyor. Gidiyorsun. Uçağın, traktörün, bisikletin kalkıyor. Hep, heeep gidiyorsun. Çükün kalkıyor; gidiyorsun. Uzak Asya'dan topuklayıp, zahmet edip taa buralara kadar geldin. Hoş geldin. Hoşgeldin de, organlarını neden yanında getirdin?! Sen bende yatıya kalabilirsin, ama onlara yer yok! Vücutsuz yaklaş yanıma, **seni seviyorum** de; ben de sana leblebi pastası vereyim, ben de sana Kırmızı Başlıklı Kız'ı eroine alıştıran ormandan sözedeyim, ben de sana bok rengi çiçekler açan sardunyalardan, bunayan yaşlı şairlerden konu açayım! Açıl çocuk! AÇIL LEN! İçine, seni etinden bir rüh parçası olarak almaya gireyim.
-"N'aber ?!" diyor arkadaşın.
-"Önce özetler!" diyorum eskiden olduğu gibi.
Neyse, Ankara'nın gündeminde: **Seni Köpekler Gibi Seviyorum!**

2.
Televizyonun karşısındayım. Bir müzik kanalının VJ'i şarkıyı anons ediyor:
-"Dinamik ama, slow ağırlıklı bir parça!."
Uzaktan kumandayı tabanca şeklinde tutarak, kapat tuşuna basıyorum.

3.
Aşk Lazım Partisi'nde herkes kendi yalnızlığını örgütler.

..
Siyah gözlüklerimi takıyorum. Siyah deri eldivenlerimi, siyah botlarımı giyiyorum. Diablo beni bekliyor. Eski bir anektod geliyor aklıma:
-"Balık tavada neden yanar, denizde fazla açılan biri neden boğulur, bir kadın neden hamile kalır?!" Üç sorunun da yanıtı tek ve aynı. Yanıt: **'Zamanında çıkartılmadığı için !.'**
Çok kötü bir espri. Telefonda beni terketttiğini söyleyen sevgilime bu soru sinsilesini sokuyorum. Yanıtı tek ve aynı:'Sen bir g.tsün!.'
-"Evet, kalçalarımın kullanışlı olduğunu hep söylerler!"
-"Bir kadın olduğumu ve gurur denen şeyden pek hoşlandığımı unutuyorsun!."
-"Böyle birşeyi kimse unutmaz sevgilim!."
-"Seni terkediyorum yazar bozuntusu!."
Kulağımda patlayan o çaatt! sesini de yanıma alarak odama geçiyorum. Şu an müzik dinleyemem. Metallica bile olsa. Soyunup, biraz Frank Sinatra taklidi yapıyorum. Kesinlikle haklıyım ki, çıplakken herkese daha fazla benziyorum.

4.
İntihar, tek çalgılı orkestradır. Çalgı, meselenin özüne göre değişir.
Mesela karşılıksız aşk ise, keman.
Mesela karşılıksız çek ise, darbuka.
Mesela ailevi çatışmalar ise, davul.
Mesela sıcak çatışmalar ise, piyano.
Mesela yalnızlık ise trompet.
Mesela **sen** isen, düdük.

5.
Öyle bir yerin düşünü gördüm ki: insanlar, sabah uyandıklarında hâlâ hayatta olduklarını farkedip, günaydın demeden önce birbirlerini öpüyorlardı.

6.
Su faturasını ödemiş gözlerin. O yüzden ağlayamıyorsun.
En zor Camel Trophy, senin bedeninde yapıldı. O yüzden susuyorsun. Bütün çocuklar, bütün kediler, bütün çiçekler balkondan sarkar. O yüzden büyümüyorsun.
Senin sinemanda 'Pek Yakında' ya da 'Gelecek Program' fragmanları gösterilmiyor. O yüzden iddiasızsın.

Seni bırakıp başka maça gidiyorum. O yüzden marsta hayat yok!

Şantaj

Bir yürüyen merdiven gibi tırmanıyor içim
kanser,
boktan bir define sanıyorsun ciğerlerimdeki tümörü

Biliyorsun, ölüm de ağzına veriyor aşkın
aşkın her yanı, izmarit yarası, şevk terörü
hakikaten masayı terkedip kaçan, papaz gibi iskambilim

affet: edison'u çarpan ilk elektrik kadar masum, benim de kalbim:

ağustos'un ilk pazarı, 1997

HAYDAR ERGÜLEN

İnanmıyorum

Trene inandığım için yola inanıyorum
yola inandığım için kuşa inanıyorum
kuşa inandığım için maviye inanıyorum
maviye inandığım için şiire inanıyorum
şiire inandığım için aşka inanıyorum
aşka inandığım için sana inanmıyorum

Yazdıklarımın içinde en çok bu şiire inanıyorum

NİHAT ZİYALAN

On Üzerinden On

huyu babasına çekmiş Işık Yurtçu
tek başına mezun olmak istemiyor hapisten
biz bu Tekirdağ rakısının karıştığı denizi
takım halinde kokladık

beyaz kâğıdı kapkaraya bağlama sıfırcıları
kopye çekmekle suçlar
yanıtlar on numaralık
rakı diplenir
denize daltaşak girilir

"Saray Cezaevi tipik bir kasaba damı
On iki kişilik koğuşta siyasi beş kişiyiz
Değişik kökenlerden uyumlu tam bir mozaik
Kimileri siyasi değerlendirme yaparken
Oynadığı at yarışını tv'de heyecanla izliyor öteki
Kenarda boncuk işleyen
Havalandırmayı Kasımpaşa Tersanesi'ne döndürmüş birisi"

mektubuna yanıt
On Üzerinden On yayınlandığında
Adana'da olabilirsin
benim için de öp annenin ellerini
yalınayak yürürsen hissederim
çocukluğumuzun tozlu yollarını

Sydney. 1997

FARUK YILMAZ

Aforizmalar

✖ *Nişanlılık dönemi: Adem baba onüç kaburgasıyla beraber.*
✖ *Aşıkların evlenmesi; kamikaze uçuşunda harakiri yapmak gibi bir şey.*
✖ *Tanrı, önce ima edip, sonra esprisini açıkladığı için tüm etkileyiciliğini yitiriyor.*
✖ *Megaloman, kendisiyle aynı hayalleri kuran birine rastlayınca onu hayalperestlikle suçlar.*
✖ *Dalkavuk, övdüğü kişinin alçakgönüllülüğünü nankörlük sayar.*
✖ *Ölümsüzlük olanaksızsa, anılarını sonsuzlaştır sen de.*

İsim, Şehir, Hayvan, Bitki...

K E K

GANİ MÜJDE

İsim:
Kemal Tahir

Mizahı, mizahçılar sevdirir derler ya yalan...
Bana Kemal Tahir sevdirdi mizahı.
"Eyvah, yirmi sayfa kaldı kitabın bitmesine" diye diye okudum tüm kitaplarını.
Kurtlar Kanunu, Esir Şehrin İnsanları, Hür Şehrin İnsanları, Yedi Çınar Yaylası ve daha nicelerini sular seller gibi yuttum.
Kitaplarını okurken onu gördüm, hayata bakışını, batıyı ve doğuyu...
Kimi yerine katıldım, kimi yerine katılmadım ama hep çok güldüm ve hep çok sevdim.
Başına binbir bela gelen ve bir türlü sevdiğine kavuşamayan bir film kahramanı gibiydi özel hayatı da.
Ömrünün en verimli yıllarını bir gemi davası nedeni ile içeride geçirmişti.
Belki bencillik olacak ama iyi ki de geçirmiş.
Hapishaneye girip de orayı bu kadar iyi soluyan kaç kişi vardır ki?
Bir Kemal Tahir, bir Nâzım Hikmet...
Onlara çok şey borçlu bu memleket...

Şehir:
Kaş

Elmalı, Muğla kavşağı geçildi mi virajlı bu yol sizi Kaş'a sürükler ister istemez.
Ve Kaş sakin bir öğle üstü sizi buyur eder kapısından içeri.
Herkes denizdedir şimdi.
Uzaktan çocukların bağırtısı işitilir.
Beyaz evlerin, beyaz gölgelerinden yürürsünüz bin yıllık sokaklarda.
"Kaya mezarını geç, sola dön şeklindedir" tarifler zaten.
Teypten Sting'in "Let's make a night to remember" şarkısı duyulsa da Mavi henüz çok değildir.
Sandalyeler ters çevrilmiş, bir kaç işçi hatırlanası gecenin izlerini yerlerden silmekle meşguldür.
12 Eylül küskünlerini bağrına basan Kaş benim de sığındığım en güzel limandı....
Onun da bende izleri var.
Hatırlanacak geceleri var, ayrılıklar var, sevişmeler var...
Karşımda beyaz şarap, masamda Meis var...

Hayvan:
Kurbağa

Garip bir hayvandır kurbağa...
Hem suda yaşar hem karada... (Hovercraft gibi)
Su da, su olsa bari...
Temiz suyu sevmez şahsiyet,
İlla ki yeşil ve kirli olacak.
Bir prenses gelecek onu öpecek...
Birden yakışıklı prens ölecek...
Beklentilerimiz aynı yani.
Şarkımız da...
"Küçük kurbağa küçük kurbağa kuyruğun nerede?
Kuyruğum yok kuyruğum yok yüzerim derede"

Bitki:
Karanfil

İnsanın içine oturan bir kokusu vardır karanfilin.
Keyifli değil, buruk, geniz yakan bir koku.
Belki de bu yüzden gidenleri hep karanfille uğurladık.
Bir demet karanfil, kimi zaman 1 Mayıs'ta ölenler oldu..
Kimi zaman Uğur Mumcu, kimi zaman Deniz Gezmiş...
Sevgililerimize değil sevdiklerimize verdik karanfili.
Mezarlara koyduk, tabutların üstüne attık, partilerimize amblem oldu.
Kızıl oldu...
Karanfil hep bizim asi ruhlu çiçeğimiz oldu.

Eşya:
Koltuk

Uğruna hayatlar heba edilen kaç eşya vardır ki?
Bir tencere için hayatınızı verir misiniz?
Saç firketesine sahip olmak için insan varını yoğunu harcar mı?
Bir çekiç (Çakıç daha doğru değil mi?) için onun bunun ayağını kaydırdığınız oldu mu hiç?
Koltuk için tüm bunları yapanlar var...
Birbirinin gözünü oyanlar, hayatını kaydıranlar servet yapayım derken servetini harcayanlar.
Evdeki koltuktan bahsetmiyorum elbet.
Benim koltuk merakım olmadı, olmayacak.
Rüzgârın nefesine kendini bırakmış bir hamak
Tek dileğim bu...

Artist:
Kemal Sunal

Kendisi mi komik yoksa oynadıkları mı?
Eğer o rolleri başkası oynasaydı komik olur muydu?
Veya o senaryolar olmasaydı yine de güler miydik Kemal Sunal'a?
Hepsi komik değil belki filmlerin ama Kemal sunal hep komik.
Televizyonlarda yaptığımız programların karşısına bir rakip olarak ikide bir gelip dayansa da şapka çıkartılacak bir rakip..
Televizyonlar her filmini onar kez gösterseler de yıpratamadılar onu.
Ne reklama bulaştı, ne şarkı söylemeye heveslendi, ne skandallarının adamı oldu.
O sadece film yaptı...
Ve sadece ismiyle yaşayan kaç star var şu alemde?..

Not:

"K" harfine geldik işte...
Kimine göre "kaaa" diye okunuyor, kimine göre "keee"...
Hatta PKK' yı "pe ke ke" diye okursanız potansiyel terörist muamelesi bile görebilirsiniz.
Bilgisayar tuşlarımın ise tam ortasında duruyor "k"...
10 parmak daktilo öğrenenlere öğretilen en önemli kelimenin yani "Akütakemiluy" tekerlemesinin soldan ikinci ve en önemli harfidir.
"Kral" ve "kölelik" onunla başlar.
"Kim" ve "kimin için" de...
İşte o zaman "k"endimiz oluruz.

Akşamsefası

Adalet Mefta Oldu...

NALAN TÜRKELİ

Bu hayat hikâyesi bana yabancı değil. Bunun gibi her buruk hikâye, her uzvumu ne kadar yaralasa da, Adelet'ini yitirmiş karı kocaya, kuru kuru teselli vermekten başka, bir şey gelmiyor elimden şimdilik. Adalet kim. Eşgali nedir, neye benziyor.İn mi, cin mi. Dünyalı mı, uzaylı mı. Rotası, hangi kural ve kuralsızlıklarda, ben de şaşkınım. Oldukça iddialı bir isme, söz söylemek ukalalık olmaz mı sizce. Benim tanıdığım Adalet, yedi yaşında fakir bir ailenin kızıydı. Hastalandığında parasızlık yüzünden hastanede ölüverdi.

Bu aile, şimdi gözü gibi baktıkları bir Umut'ları kaldığını söylüyorlar ellerinde. Umut dört yaşında. Ailenin korkusu hâlâ devam ediyor. Ara sıra, onun da ateşi yükseliyormuş. "Eger ömrümüz yeterde, acımızı da gömersek, adını Onur koyacağımız bir çocuk istiyoruz" diyorlar. Sizce ortada şaşılacak bir şey yok mu. Birilerine bağırıyorlar hesapta. İsimlerle hayata meydan okumaya kalkışan aile, en ağır cezayı kendilerine uygulamıyorlar mı çokluğun b.kluğuna bulanarak. İsimlerin çoğu güzeldir, her yeni gün gibi hele de isimden ziyade hakkına sahip çıkmasını bilene.

"Adalet elden gitti. Umut faili meçhul. Adalet'in Umut'un olmadığı yerde, Onur'un ne işi var" diyemiyorum bu aileye. Madem, Adalet, Umut ve Onur yok, ismini ne koyarsınız koyun. Çocuk sizin değil mi. İster Savaş, Şiddet, Cihad ya da suratına bir tokat. Düşünsenize, ağzı dili olmayan bir çocuk, diyebilir mi "adımı İmdat koyun".

Kazaen veya isteyerek, eğer benim bir çocuğum olsa, adını ne koyardım. O şeref bana nail olmayacaktır, etiket ve isim meraklıları varken. Orospuluğun, hırsızlığın temsilcisi onlar olsa da, yalnızca bizim mahallenin insanlarıdır kabul ettirilecek olanlar, ister istemez. Yazılarını fırsat buldukça okuduğum bir yazar arkadaşım var. Duygusallığının yanı sıra, bizim aşağı mahallenin de sesi olmaya çalışır. Geçenlerde, yine dergideki yazısını okudum. Uyuyan bir kesime daha bağırıyordu avaz avaz, "açlığın cinsiyeti olur mu" diyerek. İnsan tam manasıyla insan olduğunun bilincinde değilse, ilk başta cinsiyeti, ardından bütün insanları, en çirkin isimlerle bezemeye tabi ki uğraş edinecektir. Cehalet, parmak basılması gereken en önemli yarayken, toplumun aydın geçinen yobazları, kan emici sülük olarak insanlığın üzerinde yapışıp kaldıkça düşünce yerine kimbilir daha hangi isimler üretilecek bol bol.

Kim, söyleyin kim itiraf edebilir gerçek manada yaşadığını. Sen arkadaş; En hassas olduğun anlar da bile, nefreti barındırmadın mı ruhunun bir yerinde. Ya sen; Hep kendince düşündün mutluluğu, yaşama inançsızlığına neden. Söyleyebilir misin bağıra bağıra. Diyebilir misin "yaşadığıma inanıyorum ben"

İnsanlığa yer yok mu yeryüzünde. Herşey mekanikleşiyor mu.

Aygıtlarla mı idare ediliyor tüm dünya. Herşey robotlaşırsa insanlar ne yapar. Gidip intihar mı eder. Zaten o işi o kadar çok yapanlar var ki. Aman eksik olsunlar. İnsanın kendi canına kıymaya ne gerek var. Ya polis, ya mafya, ya aşiret reisi, kanalizasyon çukuru, trafik canavarı, namus meselesi, vs. derken, bakıyoruz ki, ortalık ucuz ölümler kervanı oluşturuvermiş.

Bugün dilimi çözen, hayat hikâyelerini dinlediğim ailenin, adaletsiz kalışları değil. Şehrin göbeklerine yerleştirilen robot tartılara benzetiyorum aydın yobazları ve dilimi asıl onların adaletsizliğine uzatıyorum.

Eskiden erkek çocukları olmayan eşler, türbe gibi yerlere gidip, merhuma adak adarlarmış. **"Eğer bir oğlumuz olursa, Allah şahittir sana satacağız bu çocuğu. Adını da Satılmış koyacağız"**

Eskilerden bu yana ne değişti, hızla mekanikleşip maddeselleşerek satılmaktan başka.

Adaklar, bir tesadüf eseri adilliğine kavuştu diyelim. Önemi var mı cehaletin ölüm pençesi ensemizdeyken. Ne yazık ki ölülere değer biçilmiyor.

ALBERT EINSTEIN

Savaş mı?

Eğer bir adam marşla uyum içinde yürüyebiliyorsa
Gözümde onun hiçbir değeri yoktur.
Kendisine yalnızca bir omurilik yetebileceği halde,
Her nasılsa, yanlışlıkla bir beyni olmuştur onun.
Uygarlığın bu lekesi en kısa sürede yok edilmelidir.
Emirle gelen kahramanlıktan, bilinçsiz şiddetten,
Aptalca milliyetçilikten, nasıl da nefret ediyorum.
Ben savaşı öylesine tiksinti verici ve aşağılayıcı
Buluyorum ki, böyle iğrenç bir eyleme katılmaktansa
Kendi kendimi parçalayıp yok ederim daha iyi...
Benim anlayışıma göre, sıradan bir cinayet,
Savaşta adam öldürmekten kötü değildir.

TURGAY FİŞEKÇİ

Kırık Paşakılıçları

Çöken cehennemleri içinde dünyanın
Kaldı kırık paşakılıçları
Kılıçların yok ettiği çocuk gözleri
Dizildiler onların gömü törenlerinde
İşleyerek dünyayı alışık olmadığı renklerle.
Şeftali bahçeleri geldi, kayısı bahçeleri
Kavunlar geldi uzaklardan
Hepsi boyadılar
Bu son hüzün gününü.

Sessizleşti dünya
Gömülünce savaş gereçleri
Yüzyıllarca süren gürültüsü demirin bitti.
Yalnız çocuk gözleri kaldı
Benzersiz renklerle bezeli
Uzayan kirpiklerinin tuzuyla yazdılar
Yeni dünyanın şiirini.

Akşamsefası

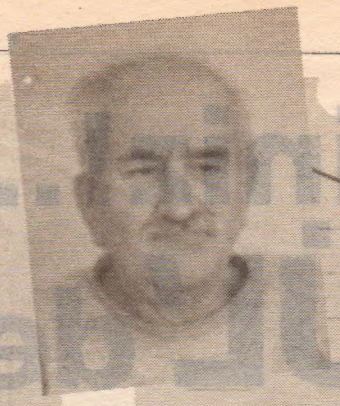

ÇANAKKALE MEKTUPLARI

28 Eylül 1993
Çanakkale

Sevgilim Nahit hanımcığım!

Bugün nedense deniz kıyısındaki bu Çanakkalede esinti yok.

Sık sık Kilitbahire geçiyoruz yani Avrupa yakası. Boğazın en dar yeri. Bir kilometre ve ikiyüz metre filan. Ama Kilitbahir, kuzeyden güneye, bir dönemeç olduğu için denizde akıntılar korkunçtur.

Bütün şiirlerimi (ilk ve ilkel şiirler de var tabii ama hepsi çırılçıplak ve başıbozuk) Bütün Yort Savullar adıyla yayınladım.

Son denemelerimde de ~~[illegible]~~ Çanakkaledeki Aynalı Çarşıdan esinlenerek Aynalı Denemeler adını koydum. Yapı Kredi Yayınlarında çıkacak.

(Siz Ruhi Su'nun sesiyle Aynalı Çarşı türküsünü düşünün bir.) İşin içinde ayna da var ve yine ters çevirdim tabii. (Hegel - Marx.)

Sözgelimi bir berberde aynanın karşısına oturuyorsunuz, arkanızdaki camda berber dükkânının adı ters olduğu halde siz bunu aynada düzeltilmiş olarak görüyorsunuz.

Velhasıl her iki kitabın adlarının sonunda ünlem var. Hem benim kitaplarım hiç ünlemsiz ~~[illegible]~~ olur mu?

Özay Erkılıç hanım, Cihat Burak'ı alıp bana konuk gelecekleydi ne oldu?

Benim Kemalyeri sokaktaki 34/2 nolu ev Saat Kulesine ve iskeleye çok yakın. Konuklar için ayrıca yatağım ve yorganım var ve ayrı bir oda. (Bütün bunları bir yanlışlığa borçluyum ha!)

Şiirin Bir Altın Çağının alt adı ya da Fuhşun Bir Altın Çağı idi. Zaten benim görüşüme göre şiir ve fuhuş iç içedir, ~~[illegible]~~ iki kaşık gibi.

Benim çocukluğum ve yeniyetmeliğim Beyoğlu Ağa Camii Sakızağacında, Abanoz Kerhanesinin oraspularıyla, serbest oraspularla, pezevenklerle, kadınların dostlarıyla, kabadayılarla hatta fallokratlarla (ama demokrat değil) geçti ya..

13 Ocak 1997
Çanakkale

Benim Sevgilim Nahit Hanımcığım

Benim güzelim! Benim altın saçlım! Cumhuriyet gazetesinde Mustafa Şerif Onaran'ın sizin üzerinize yazdığı sıkı yazısını okuyunca, (3) şeytanın bacağını kırarak size sevgilime yazmaya karar verdim.

Merhaba!

Bomba gibiyim. Belirli bir ölçüde de olsa bu vartaları atlattım diyebilirim değil mi? Eh işte gittikçe sayıları artan ilaçlarla idare etmeye çalışıyoruz durumu.

Üç beş ay sonra Maratesi Requiem anlatısı yayınlanıyor ilk olarak.

Şimdi kimseye sezdirmeden, kurbağaları ve katırları ürkütmeden Yeşasın Kötülük'ü çiziktiriyorum. (Siz bana şakacıktan Rasputin derdiniz ya bu yüzden yanına Ve de Ötesini ekledim.) Kısacası bir araştırma. Elimde bir başka gizli araştırma da var. Çanakkale'nin genç Jean Genet'leri. Hırsızlar, yankesiciler, eroinciler, dolandırıcılar... üstüne.

Ayrıca Beyoğlunda lise son sınıftayken yazdığım 1952 - 53 yıllarının üç şiirini de buldum. (Şimdi Atatürk lisesi oldu, Küçükparmakkapı sokağının sonunda, İstiklal caddesine açılır.)

Tabii Cemal Süreya, Tevfik Akdağ, Ergin Günçe ... gibi ölmüş şair arkadaşları çok özlüyorum.

Bence bir yenilik, bir sıçrama, bir gelişme el ele yapılır yapılmalıdır.

Turgut Uyar, Edip Cansever

Her şair ayrı ayrı yörüngelerde olsa bile.

İstanbula geldiğimde size mutlaka bir demet zakkum çiçeğiyle uğrayacağım. Zakkum benim en sevdiğim çiçektir. Renklerden de mor.

Binlerce saygı sevgi.

Not: Yine tansiyonum çıktı, artık kavga edebiliriz değil mi?

Not: Nahit Hanım (Fıratlı) 80 şu kadar yaşında bir şiir kadınıdır. Orhan Veli'nin arkadaşı. Atatürkle üç kez dansetmiştir.

Akşamsefası

- Afedersiniz!.. 12 EYLÜL'de neredeydiniz?

EMİNE ALGAN

" Lise öğrencisiydim, 15 yaşındaydım. Yanılmıyorsam radyodan öğrendim. Tabii şimdiki gibi medyamız çok renkli değildi. Doğrusu o gün için çok fazla bir anlam ifade etmemişti. Evde, bütün aile oturup haberleri dinlemeye başladık, sokağa çıkma yasağı vardı tabii. Özellikle hatırladığım bir şey var; bizim oturduğumuz Gültepe'de çok silah atılırdı o zamanlarda, silah sesi çok fazlaydı. O gün silah sesini duymadığımız, çok sessiz sakin bir gün olarak kaldı aklımda. 15 yaşımda, 12 Eylül'le ilgili aklımda kalan o. "

Aykut Kocaman
Futbolcu

" Ne tesadüf, o zaman İzmir'deydik, şimdi de İzmir'deyim. Turnedeydik, otelde yemek yiyorduk, ikizim Süha söyledi, darbe oldu diye. Tiyatro iptal oldu tabii. Birkaç gün İzmir'de kaldık. Zeki Alasya Metin Akpınar da vardı, Hisseli Harikalar Kumpanyası oynanıyordu sanıyorum. 22 yaşındaydım, 12 Eylül oldu diye biraz korkmuştum. Tabii darbe hoş bir şey değil. Ama sonra korktuğum başıma gelmedi. Çünkü asker çok kibardı. "

Süheyl Uygur
Oyuncu

" Büyükçekmece'de evdeydim. Damı aktarıyordum. Sabahleyin bir arkadaş geldi, o zaman Sular İdaresi Genel Müdür Yardımcısı İrfan İplikçi. Aşağıdan heyecanla seslendi. Hemen aşağıya indim, konuşup tartıştık, sonra haberleri dinlemeye başladık. "

Kemal Nebioğlu
Eski DİSK Genel Başkanı

" Kıbrıs'ta tatil yapıyordum. Sabah kahvaltıya indiğimde Türkiye'de ihtilal olmuş dediler, bir konser grubuyla birlikteydim, dalga geçiyorlar diye karşıladım önce. Sonra öğrendik ki ciddiymiş. Ertesi gün dönüyorduk zaten, döndük ülkemize. Ben 60'tan beri bütün darbeleri gördüğüm için doğal karşıladım neredeyse. "

Akrep Nalan
Şarkıcı

" Lizbon'daydım. Altay'ın Avrupa Kupa Galipleri turnuvasındaki ilk maçı vardı. İhtilal oldu diye öğrendik ve hemen geri dönemedik çünkü havaalanları kapalıydı. Oradan İtalya'ya geçtik, Viyana üzerinden otobüsle dönmeyi planlıyorduk ama bu arada havaalanları açıldı ve biz Türkiye'ye yurtdışından gelen ilk uçakla dönmüş olduk. Hatırlamak istemiyorum ama evet, Benfica ile oynamış ve 4-0 mağlup olmuştuk. "

Mustafa Denizli
Teknik Direktör

" Evdeydim. Sabah erken kapı çaldı, evin yakınında oturan bir arkadaşımız gelip haber verdi. Sonra televizyon filan dinledik. Yılgınlık, sevimsiz bir ortam. Zaten bekleniyordu, çok şaşırmamakla birlikte gene de öfke duygusu kapladı içimizi. O sıralar hangi filmi çekiyorduk hatırlamıyorum ama sonra "Bir Yudum Sevgi"yi yaptık. "

Hale Soygazi
Oyuncu

" 12 Eylül'ü öğrendiğimde Beylerbeyi Sarayı'nın bahçesinde Ahır Köşkü'nde bir koktely vardı. Orada öğrendim. Öyle hatırlıyorum. Zannediyorum, CHP ile ilgili bir kokteyldi. Orada öğrendik, sonra ertesi gün zaten haberlerde verildi, herkes öğrendi. Arkadaşım, Tekirdağ Milletvekili Yılmaz Alparslan'la beraberdik kokteylde. O da Cerrahpaşa'da yatıyordu aslında, Akdeniz humması hastalığına yakalanmıştı, izin alıp gitmiştik. Rahmetli annem ona özel yemek yapıyordu, ben de götürüyordum. İhtilal olduktan sonra kapısına nöbetçi asker diktiler, yemek götürmekte zorluğa uğradım. Aslında 12 Mart'ı daha çok hatırlıyorum. Ben de o zaman askeri mahkemeye gönderilmiştim. Bir doçentlik sınavında Prof. Muammer Aksoy jüri üyesiydi. Bir bildiri okunuyordu, birtakım isimler sayıyorlar, bunlar teslim olmazsa ateş edilecektir diyorlar. Aralarında ben de varım, Aksoy'la dekanlıktayız. Karşı korlarsa vurulacaklardır dedikleri listede Aksoy'un da ismi var. Sonra bizi bir jip'e koydular, üniversiteden alıp Davutpaşa askeri kışlasına götürdüler. İşte 12 Mart'ta tutuklanıp yattığımız için biraz şerbetlenmiştik o yüzden fazla bir şey yapmadı bize, 12 Eylül, tecrübe geçirdiğimiz için fazla şaşırmadık. "

İsmet Sungurbey
Profesör

" 12 Eylül davul çalarak geliyordu, geldi. Ben yatıp uyumuştum. Akşam Genelkurmay'ın ışıklarının söndüğünü söylediler, anladık o zaman; ön taraftaki ışıkları kapattıkları zaman arka tarafta bir şeyler olacak demektir. O kadar hazırlıklı, planlı programlıydılar ki sabahında vilayette serbest giriş kartlarını dağıtıyorlardı. 27 Mayıs, 12 Mart hazırlıksızdı, bir albay gelir, bir karta isimimizi yazar, imzalardı, işte sana serbest kart. O zaman İstanbul Valisi olan Nevzat Ayaz'ı aramışlar, sormuşlar "Darbe yapacağız, var mısın, yok musun" varım deyince tamam demişler, listeler hazırlanmış. Biz tabii 27 Mayıs, 22 Şubat, 12 Mart'ı gördüğümüz için, 12 Eylül'ün nasıl planlı yapıldığını görebiliyoruz. 28 Şubat'ı saymazsak dört darbe görmüşüz, bilmez miyiz... "

Hasan Pulur
Gazeteci-Yazar

" Evime gelindi, bir polis, bir subay ve muhtar vardı, birkaç kişi daha vardı ama hatırlamıyorum. Beni aldılar götürdüler. Daha önceden deneyimim vardı, 12 Mart'tan, evdekilere gazeteye haber vermelerini söyledim. Bebek Karakolu'na götürüldüm, gayet iyi muamele görüyorduk, Demirtaş Ceyhun ve birkaç edebiyatçı arkadaş daha vardı. Gazeteye haber vermişler, Vasfiye Özkoçak araştırmış, geceleyin saat 01.00 ya da 02.00 gibi komiser beni çağırdı, telefonun var dedi. İsmini hatırlamıyorum ama bir kurmay albay, "Generalim sizin bırakılmanızı istiyor" dedi, ben de "Komisere söyleyin" dedim. Söylediler, bir taksi çağırdılar. Ben mahçup oldum arkadaşlara karşı. "Özür dilerim, isterseniz gitmeyeyim" dedim, güldüler, olur mu öyle şey filan. Komiser beni yolcu etti, yine bekleriz dedi. Sonra arkadaşlar Davutpaşa'ya galiba götürülmüşler, aylarca içeride yatanlar oldu. Ben de öğrenemedim o general kim, 12 Eylül sabahı bırakın diyecek bırakacaklar, öylece kurtardık işte. "

Turhan Selçuk
Karikatürist

" Romanya'da Genç Milli Takım'la turnuvadaydık. 12 Eylül'ü öğrendik. Şaşırdık tabii, zaten 80'de 17 yaşındaydık daha liseyi yeni bitirmiştik. Üç dört gün sonra Türkiye'ye geldik. Geceleri yola çıkamadığımız için gündüzleri yol yaparak Samsun'a memleketime ulaştım. "

Tanju Çolak
Futbolcu

Akşamsefası

" Evdeydim, perşembeyi cumaya bağlayan gece saat 02.00 sıralarında gazeteden (Cumhuriyet) telefon ettiler. "Darbe olacak filan" diye, araba geldi hemen gazeteye gittim. Sayfalar değişti tabii, sabaha kadar da birkaç kez kalıplar değişti. "Ordu yönetime el koydu" diye çıktık. "

Yalçın Bayer
Gazeteci-Yazar

" 12 Eylül'de İzmir'deydik. "Bodrum'daki Pencere"yi oynamak için turneye çıkıyorduk. Zeynep Oral'la konuşmuştum, durumun çok kritik olduğundan sözetmişti. Açık havada nasıl oynayacağımızı bilemiyorduk. Ne zaman ihtilal olsa ilk bırakılan şeyler kitap, müzik, sinema, tiyatro oluyor. Zeynep Oral bir yazı yazmıştı. Sanıyorum oyunun ikinci üçüncü günüydü, ihtilal oldu. Ekip olarak İzmir'deki bir müzenin misafirhanesinde kalıyorduk. Ben bir arkadaşın evindeydim. Bekliyorduk bir şeyler olmasını, televizyon ya da radyodan duyduk. Tabii tiyatro oyunları yasaklandı, gayet sıkıntılı günlerdi. İşler düzelene kadar bir hafta falan İzmir'de geçirdik. Bir kısmımız, hele ben ölümlerden öyle bizar olmuştum ki, ilk anda bir rahatlama oldu, tabii ilk anda. "

Yıldız Kenter
Oyuncu

" Darbeyi, sabah evde radyoyu dinlerken öğrendim. Kahvaltı ediyordum o sırada. Sonra da tedirgin bir komşunun asılsız ihbarı yüzünden bir süre için İzmir'e gittim. O günlerde paraya sıkışmıştım ve evde eski ansiklopediler, İş Bankası Yayınları'ndan birçok kitap vardı. 12 Eylül'den bir-iki gün önce sahafları dolaşarak onları satmak için bir sahafla 55 bin liraya anlaşmıştım. Sahaf akşam 8.30 sıralarında gelip kitapları aldı. Karşıda oturan emekli albay bir komşumuz, evden çuvallarla bir şeyler çıktığını görmüş ve polise haber vermiş. Polisler de buradan ceset çıktı diye soruşturmaya geldiler. Annem tedirgin oldu durup dururken. Darbeyi de duyduktan sonra bir süre uzaklaşmak için İzmir'e gittim böylece. "

Tuna Durmaz
Özel Bir Şirkette Çalışıyor

" O gece Kartal'da, plajda okey oynuyorduk arkadaşlarla. Saat 03.00 filan, birtakım gürültüler oluyor, annem yukarıdan seslendi "Çıkartma var galiba" diye, gülüştük. Çok da beklenmedik bir şey değildi tabii. Sonra geç bir vakit kalkıp evlere gittik. Bizim apartmana geldiğimizde asansörün kapısında bir arkadaş geldi yanıma, o zamanın belediye başkanının oğluydu, "Darbe oldu" dedi. Ben hemen eve çıkıp kitaplarımı toplamaya başladım. Babam da emekli denizci, seyahatteydi o sırada, İstanbul dışında. Babama ulaşmaya çalıştık. Hemen İstanbul'a dönmek üzere yola çıkmış o da. Yolda askerler durdurup kimlik sordukça asker kimliğini gösterip "görevliyim" diyormuş, askerler de selam durup "Geçin komutanım" diye izin veriyorlarmış, öyle geldi eve. "

Deniz Teztel
Gazeteci

" 12 Eylül'ü başlamazdan 5 saat önce öğrendim. Akşamüzeri sayın Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'i aradım. Emir subayı Çevik Bir telefona çıktı, bağlamadı. Fakat perşembenin gelişi zaten ocak ayında benim aldığım ve manşetten verilen, bütün gazeteleri atlattığım uyarı mektubuyla belliydi. 11'i 12'ye bağlayan gün, mutat haftalık görüşmesini yapmak üzere Çankaya'ya çıkan, cumhurbaşkanı seçilemediği için cumhurbaşkanlığına vekalet eden Senato Başkanı Çağlayangil'e, Evren'in herhangi bir duyumda bulunup bulunmadığını sordum, o da bana "Bir duyumda mı bulunacaktı" diye sordu. İşin garip tarafı Trakya'daki kara manevraları için Deniz Kuvvetleri'nde kırmızı alarm verildiğiydi. Yani bütün veriler ve bilgiler o gece, sabaha karşı işin olacağını gösteriyordu ve oldu. Hürriyet matbaasında, Cumhuriyet'in Ankara Temsilcisi Hasan Cemal'le birlikteydik o gün, Demirel'e defaatle telefon ettik, çok durgun bir sesle konuşuyor ve ne "oluyor" ne "olmuyor" diyordu. Bir süre sonra da Demirel'in telefonları kapandı. Sonradan işittik ki Menteşe gelmiş, askerler etrafı çevirmiş ve korumalarını, silahlarını almışlar.

Basın Sitesi'nde oturuyoruz biz, sağdaki soldaki pencerelere baktım, pek ışık yanmıyordu (Genelkurmay'ın ışıkları). Bir ay kadar sonra Devlet Başkanı Evren Diyarbakır'a gidiyordu, beni de uçağına aldı. Ben dedim ki "Bu sefer bizi aldattınız". Neden diye sordu, "O gece Genelkurmay'ın ışıkları yanmıyordu. Işıklar yandı mı anormal bir şeyler bekleriz biz çünkü" dedim. "Biz de bunu bildiğimiz için bütün elektrikleri kapatıp arka tarafta çalıştık" dedi. "

Cüneyt Arcayürek
Gazeteci-Yazar

" İzmir'de sahneye çıkıyordum. Gece geç yatıyoruz tabii, sabahleyin annemin çığlıklarıyla uyandım. Bir şey oluyor zannettim, fırladım uykudan. Şok geçirdim, sonra sokaklara baktık, askerler dolaşıyor falan. Gazino programlarının saatleri değişti, akşamüstü 4'te sahneye çıkmaya başladım, 9 deyince gazino bitiyordu zaten. Seyirci azaldı tabii, insanlar şok yaşıyorlardı, hepimizde olduğu gibi. Sonra uzun bir süre sahneyi bıraktım. Bunun esprisi de oldu yıllarca, 90'da tekrar sahneye döndüm, arkadaşlar hep "Perihan bak tam 10 sene geçti, sen sahneye çıkınca darbe oluyor. Dikkatli olalım" demeye başladılar. "

Perihan Savaş
Oyuncu

" Sabah yedide zil çaldı, evsahibim Turhan Günay geldi. "Çabuk kitapları topla çatı katına, darbe oldu" dedi. Kitapları tavan arasına çıkarttık. Sonra hemen, TKP'nin Sesi diye illegal yayın yapan radyo vardı, onu dinlemeye başladım. "Gerici askercil Demirel iktidarını alaşağı edene kadar savaş" diye yayın yapılıyordu. Sabah yediden başlayarak her saat böyle yayın yapıldı. O zaman askercil Demirel askerlerin marifetiyle Hamzaköy'e götürülmüştü bile. Saat 11.00'de yayın kesildi. Turhan'ın eşi Ankara'dan gelmişti o sabah. Gece otobüs garında herkesin darbe olacak diye konuştuğunu anlattı. "

Nazım Alpman
Eski Sendika Temsilcisi - Gazeteci

" 12 Eylül'ü televizyonda duydum. İzmir'deydim. Hemen gazeteye geldim, arkadaşlar da geldi, İstanbul'la konuştuk sürekli. Zaten ihtilal olacağı belli olduğu için adım adım izliyorduk. Terör vardı, terör şıppadanak kesildi; nasıl kesildiyse... Sonra, 9 ay sonra, sabaha karşı evimin kapısı çalındı, 3 sivil polis girdi içeri ve kitaplarımı, plaklarımı yanlarında getirdikleri çuvallara doldurup benimle beraber Çankaya'daki Emniyet Müdürlüğü'ne götürdüler. Gözaltına alındım, ardından askeri cezaevine kondum. "

Hikmet Çetinkaya
Gazeteci-Yazar

12 Eylül bir yana ben şöyle seslenmek istiyorum; bu güzel vatanı bir utanç tablosu olarak çizen ressamlara sesleniyorum! Bedenimi işkencede felç eden zihniyet; Yeter artık!..

İnsanlar düşüncelerini ifade etme özgürlüğüne sahip olsunlar. Ben ve yüzlerce düşüncesini ifade etmeye çalışan insanlara yapılan zülüm son olsun.

Ellerinizdeki fırça ve boyalarla tuvalinize mutluluğun resmini çizin. Şu andaki bu çirkin tabloyu beynime kazıyamıyorum. Barışın, demokrasinin ve yaşama sanatının sembolu Eşber Ağbi içeri alınırsa, siz bu çirkin tabloyu satışa sunduğunuzda hiçbir insan satın almayıp, aksine sizi tarihin karanlıklarına gömecektir. EŞBER AĞBİ İÇERİ ALINIRSA.

Ergün Dokuzoğlu
Bir Mağdur

ANLA BENİ ÖYKÜLERİ

Kemal Urgenç

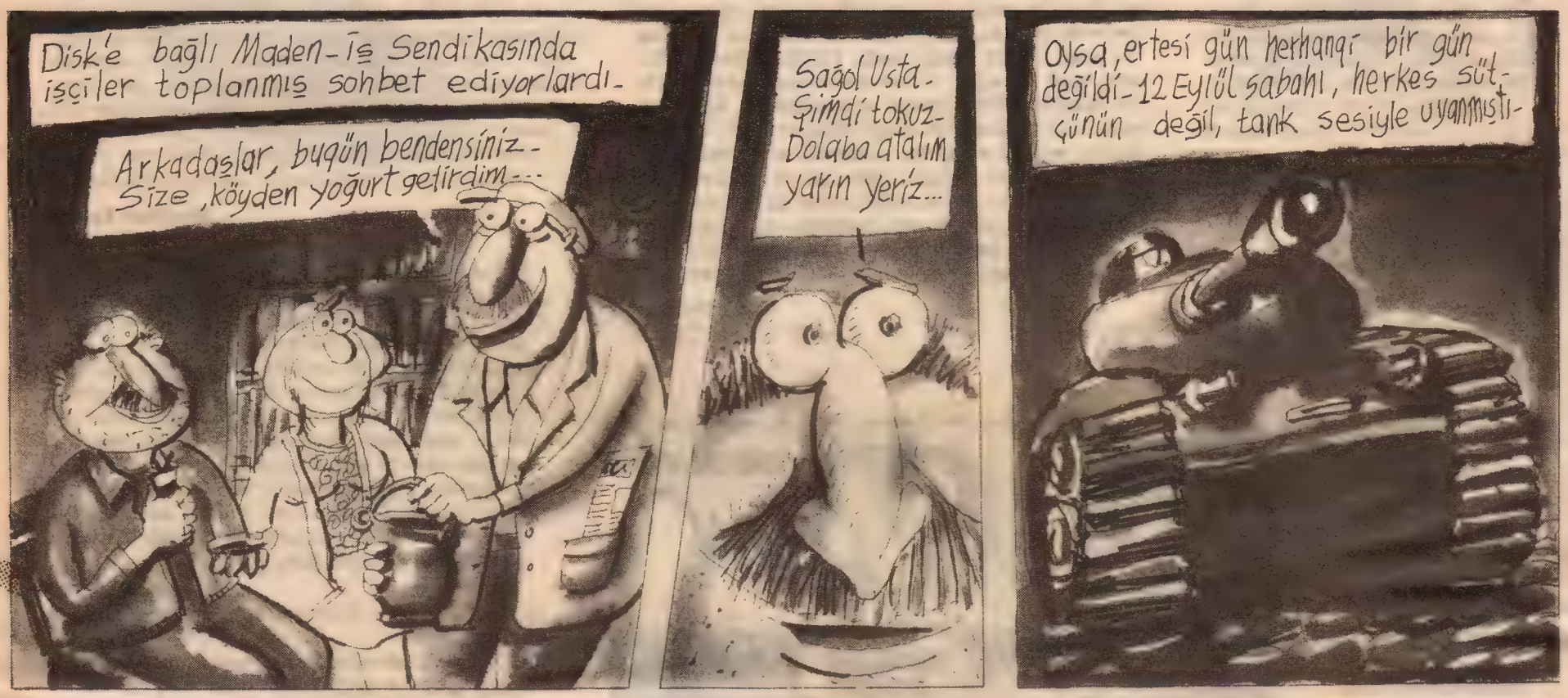

'Yılmas Güney' Şiyirleri

METİN ÜSTÜNDAĞ

- bir -

akabinde yılmas aabim
alır iki koltuğu altına
hülya koçyiğit'i fatma girik'i
filiz akın'ı cahide sonku'yu
en bır çok da nebahat çehre'yi

çeker her bir yanlarından
tapancaları tüfenkleri
daan daan daan
furur kötü adamları

oh olur bilal inci'ye
oh olur erol taş'a sami tunç'a
ihsan gedik'e süheyl eğriboz'a
oh olur hayati hamzaoğlu'na
ve feridun çölgeçen'e

oh olur canımıza değer

var mı lan güpe gündüz öyle
yılmas aabim'e kelek atmak
hem de bizim mahallenin
yazlık sineması'nda

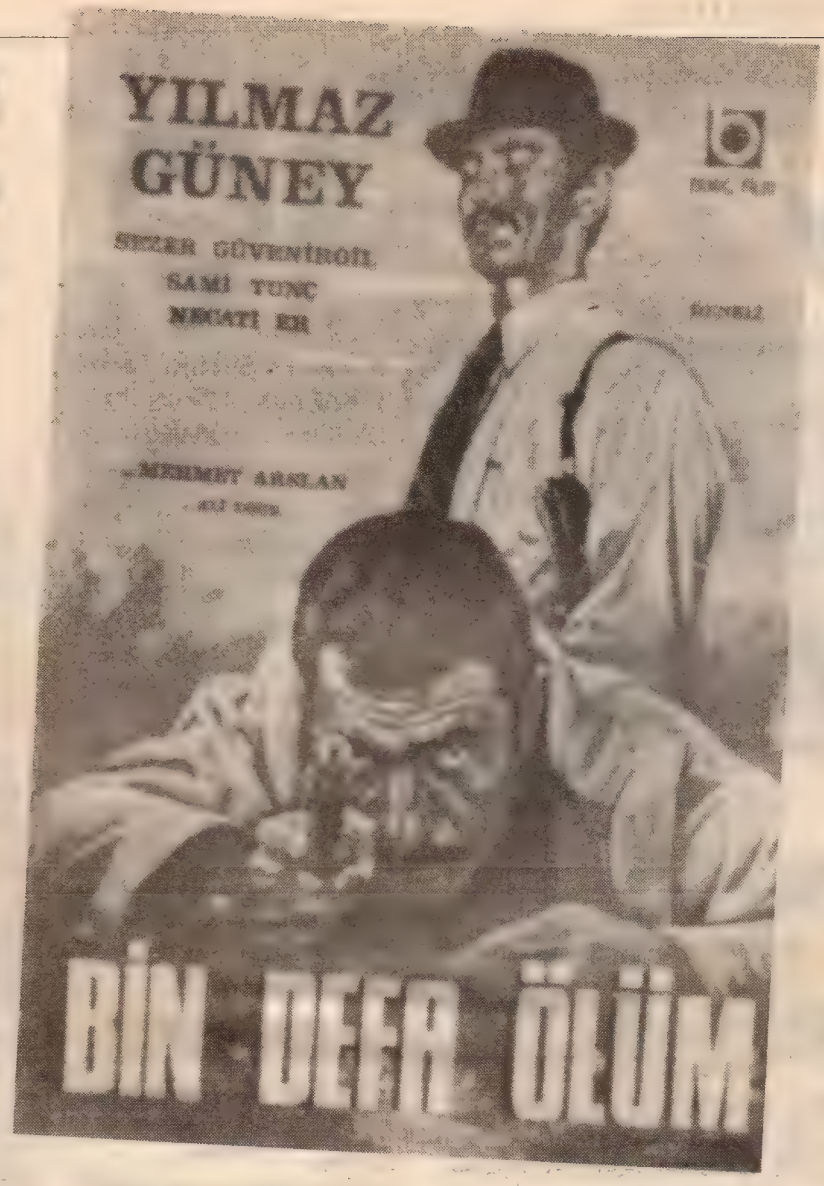

- iki -

iyiden iyiye
alıştım tütün'e

iyiden iyiye
alıştım
arslan sütü'ne

ve *yılmas pütün*'e

hükümete göre
her üçü de sağlığa
zararlıymış

sağlık neyse

- üç -

kapıları kapıyoruz özenle
perdeleri çekiyoruz
nefessiz

dışarısı süzülmeye içeri

mit'hiş heyecanlıyız
on yıl var seyretmedik biz onu
on yıl var yaşamadık çocukluğumuzu

video'ya sokuyoruz kaseti
dırrannnk otomatik'e geçiyor alet
drrrannnk "*play*" oluyor sonra

cırzzs bırrszfh dırzzhfsh
başladı başlayacak başlıyor

işte o varlığından maraz duyan
yetim çocuklar gibi
eğerek kafasını hüzünlü yakışıklı
etrafına bakınıyor
bira söylüyor

işler hepten kesattır
değişmiştir *çiçek* de *pasajı* da
ve fakat az birazdan cemil gelecektir
yatılı arkadaş

ve bittabi sarılacaklardır
bir bağlama sesi cızırtısında
cemil eski cemil değildir
değişmiştir

ve fakat azem
(a'nın üzerinde şapka var)
sonsuz çocukluğumuzun
devrim-film *arkadaş*'ıdır

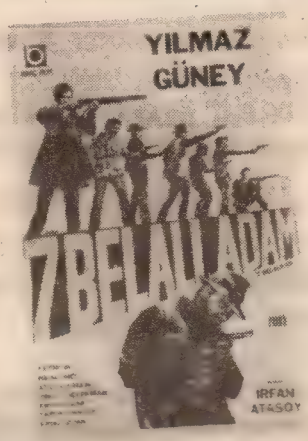

- dört -

o kocaman ve dalgalı
pusulasız halk tayfalı
rüzgar yetimi ıssız
masmavi bir okyanusta

kıytırık bir yelkenli
edinmiş kendisine
gitmeye çalışıyor
üfleyerek yelkenine

okyanus dalgın mavi
rüzgar yetimi ıssız
o cesur ve samimi
o çılgın ve zordeli

tükettikçe nefesini
ilerliyor yelkenlisi
tükettikçe nefesini
terliyor sonsuz mavi

- beş -

şimdi bir başağrısı
ağuldar uğuldar

tıpkı bu ülke gibi
aspirin kâr eylemez

ya herru
ya merru
içinden
neyi seçsen

yanlışsın

yalnızsın

yanmışsın

bir kör bir kör'e
nasıl adres tarif eder

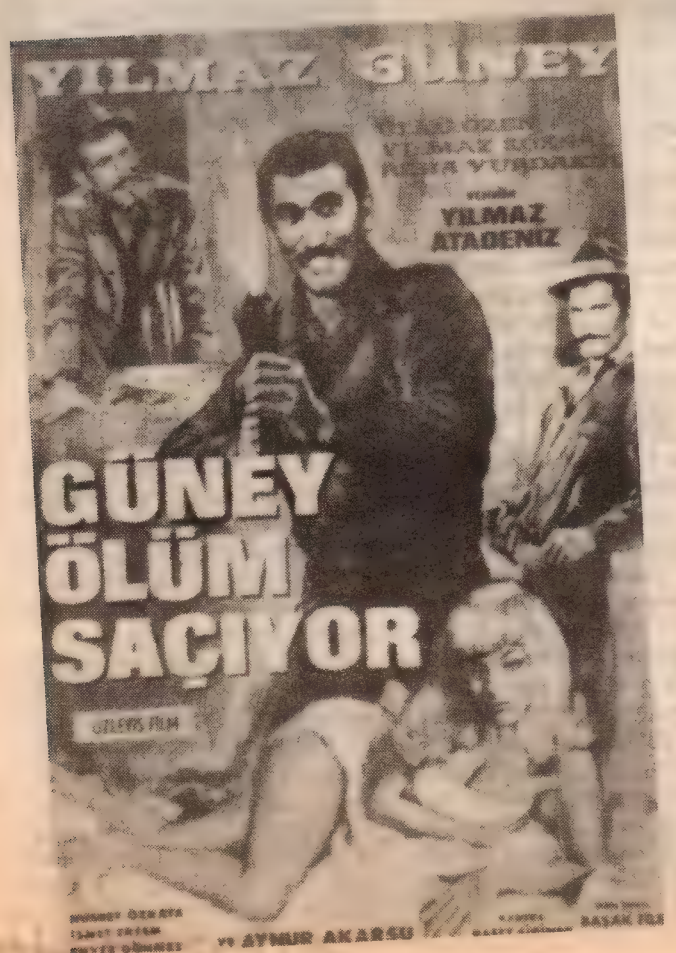

burada adıma gelen mektuplar kayboluyor-göndermeyin yani- **BİLECİK GÖLPAZARI BİLMECELERİ**

(11)

*Allah akıllı, boynunda balıka takılı

*Bir öküzüm var, boynu zonu kurmadan dama girmez

ZNW

ÖKÜZ · Avestada GAV - Kürtçede GA

SERHAT

ÖKSÜZ Yön: Bilge Olgaç · Oyn: Fatma Girik, Engin Çağlar
— bir kaza sonucunda kısır olan karısını tedavi için - köyden İstanbula götüren adamın öyküsü

● 1977 yapımı-Remzi Jöntürk'ün yönettiği **ŞEREF YUMRUĞU** adlı filmin-bir sahnesinde-Serdar Gökhan kendisine kazık attığını öğrendiği ortağı TURGUT ÖZATAYA sinirlenip adamlarınıda dövdükten sonra. bir de özataya dönüp -ÖKÜZ ÖLDÜ ORTAKLIK BİTTİ' der ve gider.

● türk sinemasında biri 1972 diğeri 1985 yapımı 2 tane **SARI ÖKÜZ PARASI** adlı filim çevrilmiştir.

1972 · Yön: Nişan Hançer · Oyn: Ali Avaz . Sevgi Can . Suna Pekuysal
— Köyündeki öküzünü satıp İstanbul pavyonlarında yiyen bir ağanın öyküsü · anlatiliyor.

1985 Yön: Yavuz Yalınkılıç · Oyn: Ilyas Salman · Ayşen Gruda
- Faizciden aldığı parayla satın aldığı sarı öküz ölünce istanbula giden köylü bilönün öyküsü

KIRAT SEMAHI
YELDİRME bölümünden
bir kırpık
Kul Himmet üstadım
bu nasıl haller
Sarı Öküz ciğninde
cihanı sallar
Muhammed mehdi'ye
gelecek derler
Mehdi dalgasına coş
deli gönül

● Beşikten Mezara kadar **OKU** adlı filimin bir sahnesi — Anadoluda köye yeni atanan öğretmen, çocuklara dünyanın yuvarlaklığından - nasıl durduğundan bahseder ken yanına gelen köylü diini hocası şöyle der; - Yanlış belletme frenk hoca dünya öküzün boynuzundadır .anladınmı boynuzundaaaa

● Birde hatırlarsınız bel ki bilemem... AYLA ALGAN NIN **KOCA ÖKÜZ** diye bir şarkısı vardı.. Koca öküz dilindedir dermanı... işte onun 1975 yılında filimide çevrilmiştir. SALAK BACILAR adlı filimin yönetmeni ise Aram Gölyüz

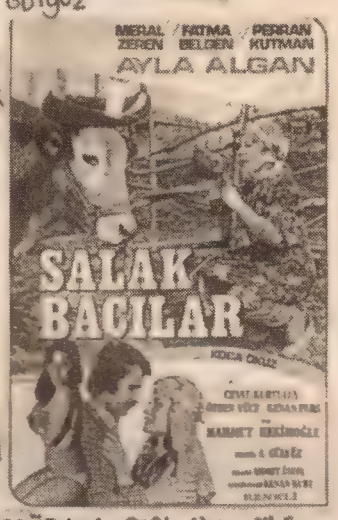

MÜRACA: Çift süren öküzlerin yem yememeleri için ağızlarına takılan ağızlık (serez göçmenleri - istanbul)
MESES: toros dağlarında köylüler tarlayı sürerken öküzü dürtmede kullandıkları ucu sivri demir sopa

● ÜMİT KAFTANCIOĞLU'nun doğduğu yer olan KARS bölgesinin folklorik özelliklerini de anlatan **YELETAN** adlı romanından; — Öküzün hızlı gidişini anlatmak için tezimek sözcüğüne başvurulmuştur.

"Karadağ'dan bu yana kendi baş sallanıp giden öküz tezdi" (sf 103)

—Çok şişen öküzün ölümü ise şöyle aktarılıyor "Hançer şişmiş, pet kesmiş" (sf 196)

FOLKLOR AÇISINDAN KARS YÖRESİ ÜMİT KAFTANCIOĞLU

%30 KÖŞE BOĞMACA DOĞMACA

● **MALÜMAT**. Kültür · fizik · politika · fotokopi dergi 28 sayfa görsel şölen . fikir malumatı
ZEMBEREK · 2 boyutlu müstehzi mevcudiyet sayı:1 çeşitli konular bilimum konularsanki zehirli ok gibi
MET Bilye, para yada yuvarlak taşla oynamak için kazılan küçük çukur (İğecibörlü - ISPARTA'da denir)
MONITÖR · meşhur edebi yayın - P.K. 86 Bakırköy
RAŞHİT ve AŞK İTWİN adlı gurupların 33'lükte çalınan 45'lik boyutundaki KADISÖYDEN HAREKETLER pilakları Çıktı bunya

BELÂ ÇİÇEKLERİ

Pudovkin, Eisenstein ve Türk Sinemasında "İktidar Savaşları"

AGÂH ÖZGÜÇ

Yalnızca Yeşilçam'da değil, Batılı ünlü sinemacılar arasında da **"iktidar savaşı"** uğruna birbirlerini sevmeyenlere, birbirlerini çekemeyenlere sık sık rastlanıyor. İşte Sovyet Sineması'nın devrimci yönetmenlerinden **Pudovkin** ile **Eisenstein,** yaşadıkları dönemlerde asla birbirlerini sevmiyorlardı. Birbirlerinin **"gizli düşmanlar"**ıydılar. Sinema tarihçisi **Marc Ferro**, bu iki büyük Sovyet sinemacısı konusunda şöyle diyor:

"Pudovkin, Eisenstein'ın bir numaralı düşmanıydı. Ve köpeğinin adını Eisenstein koymuştu. Ya Eisenstein? O da boş durmadı ve köpeğine Pudovkin adını verdi."

Köpeklerine birbirlerinin adlarını vererek, birbirlerini aşağılayan bu **"dev yönetmenler"** örneğinden, bizim sinemamıza geçersek **"Yeşilçam'daki iktidar kavgaları"**nın daha çok afişler üzerinde yoğunlaştığını görürüz. Yani, aynı filmde karşılıklı oynayan hangi oyuncunun ismi afişlere daha önce yazılacaktır?

Örneğin **Zeki Müren**'in mi, **Türkan Şoray**'ın mı, **Ajda Pekkan**'ın mı?

Hangisinin?

Hadi bakalım, çıkabilirseniz çıkın işin içinden..

1966 yılında **Ajda Pekkan,** henüz **"süper star"** değildir, ama **Zeki Müren**'le **Türkan Şoray**'ın büyüklükleri elbette tartışılmaz.

Türk sinemasının bu konudaki deneyimli ve uzlaştırmacı yönetmeni **Osman F. Seden** ne yaptı? **"Düğün Gecesi"** adlı filmin afişinde bu işi bir güzel çözdü ki... Sanıyorum ki dünya sineması tarihinde bile, böyle bir **"afiş olayı"**na rastlanamaz.

Söz konusu afişte **Zeki Müren** ismi, normal olarak yanlamasına ve büyük puntolarla yerini alırken, **Türkan Şoray** ismi de anormal bir biçimde yukarıdan aşağıya doğru yazılmıştı. Yani **Zeki**'nin (K)sıyla, **Türkan**'ın (K)sı birbirleriyle kesişerek **"afişlerdeki iktidar kavgası"** böylece tatlıya bağlanmış oldu.

Görüldüğü gibi sonuçta, **Osman F. Seden**'in keskin zekâsıyla **"ne şiş yandı ne kebab"...**

Örneğini verdiğimiz ilginç çözümlerin yanı sıra ileri sürülen önerilere karşılık, Türk sinemasının her döneminde taraflar arasındaki bu anlaşmazlıklar ve kavgalar bir türlü dinmedi. **Ayhan Işık**'la **Türkan Şoray, Göksel Arsoy**'la **Belgin Doruk** ve yine **Türkan Şoray**'la **Kadir İnanır,** hep **"sen-ben"** savaşları nedeniyle uzun yıllar afişlerde biraraya gelemediler.

Kim haklı kim haksız, belli değildi. Bu konuda kimse burnundan kıl aldırmıyordu. Aslında Türk sinemasının **"cici beyler"**i de **"cici hanımlar"**ı da kendilerine göre haklıydı. Ne var ki **"gerçek oyunculuk"**la, **"yıldızcılık"** hep birbirlerine karıştırılarak **"değer yargıları"**na varılıyordu.

İşte popülizmin ve böyle bir değerlendirmenin bir başka örneği: 1984 yılında **Fikret Hakan,** Almanya'da bir film çeker. Karşısındaki oyuncu da **Bülent Ersoy**'dur. **Hakan,** filmin afiş eskizini yapımcının elinde görünce sapsarı olur. **Bülent Ersoy** ismi tepede ve de daha büyük yazılmıştır. Sinemaya yıllarını adayan gerçek bir aktör için bu bir **"hakaret"**tir. Ama **Bülent Ersoy** da o yılların koşulları içinde sansasyonel bir cinselliğin **"yıldız"**ıdır. Yapımcıya göre aktör **Fikret Hakan**'ı kim takar? Yapımcı, filmi **Bülent Ersoy** adıyla pazarlayacaktır.

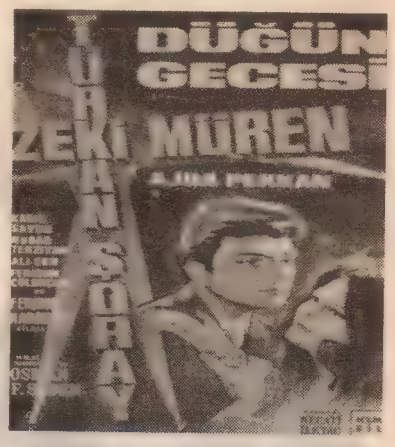

"Türk sinemasındaki iktidar savaşları" yalnızca afişlerle sınırlı kalmıyor elbette. Kiminin içinde gizlenen, kiminin dışına taşan **"sen-ben"** çatışmalarının bir başka temel nedeni daha var. Siz buna ister **"hazımsızlık",** ister **"sevgisizlik"** diyebilirsiniz.

Yıllardan beri biraraya gelemeyen, biraraya gelseler de daima uzak mesafelerde duran Türk sinemasının **"son süper starlar"**ından **Kadir İnanır-Tarık Akan** ikilisi, konumuzun bir başka uç örneği galiba? Onları Türk sinemasının "düşman kardeşler"i sanırsınız.

Oysa günümüzde sinemasal koşullar öylesine değişti ki. Ve aralarında paylaşılamayan nedir ki? Hem artık, günümüzün bilinçlenen seyircisi ne **Müjde Ar,** ne de **Kemal Sunal** için sinemaya gidiyor. Seyirci artık, proje ve yönetmene bakıyor. Bizimkiler ise herşeye tersine bakıyor...

Zeki Müren'in Ünü

CEMAL SÜREYA

Agah Özgüç Arşivi'nden

Dergi kapağında Zeki Müren. Yanağını hafifçe mantosunun kalkık ve yumuşak tüylü yakasına gömmüş. Ama asıl bakışı ve ağzı düşündürttü beni. O bakışın ve ağzın iyice çıldırmışını geçende TV'de görmüştüm. Sabitleştirilerek çocuk mutluluğu ve suçsuzluğu arandırılırken zararsız bir canavara dönüşmüş bakışı. Ürkütücü tutku gerilimiyle çizilmiş ağız. *Berduş* filmi geldi aklıma. Sinemada aptaldı.

Türkiye'de daha ünlü biri var mıdır? Bence yok, generaller, cumhurbaşkanları, parti liderleri onun yanında ne ki! Ama bunca büyük ün. Zeki Müren'e şu kadarcık bir efsane değeri kazandırmamış. Neden acaba?

Zeki Müren halk içinde hem hayranlık, hem de şakayla anılır. Getirdiği yeniliklere alışılmamıştır. Bu yüzden anısında komik öğe de hemen devreye girer. Büyüktür. Sanat güneşidir. *Kim Kimdir*'de kendini tanıttığı gibi, şairdir, ses sanatçısıdır, bestecidir, desinatördür, sinema ve tiyatro sanatçısıdır. Ayrıca süslemecidir. Dahası, 1970'lerde bir yayın organında köşeyazarlığı yapmıştır... Bütün bunlara karşın, oldukça filozofik bir gülümsemeyle anılır. Ülkemizde hem çok büyük görülüp hem pek ciddiye alınmayan tek kişi o belki de.

Neden efsane değeri kazanamadı? Yıllar önce bu konuda aşağı yukarı şöyle demişim:

Önce ünün ne olduğunu düşünelim. Ün yapabilmek için temelde bir değer, bir yetenek olacak; ayrıca toplumda onun bir karşılığı bulunacak.

Mitos (efsane) sözcüğünün anlamını ise şöyle özetleyebiliriz: Olayların ya da kişilerin, kitlenin ortak düşgücünde değiştirilip, abartılması, yeni görüntüler kazanması. Bir yerde ütopya anlamı da taşır efsane sözcüğü. Kitlenin derin özlemleri vardır; kitle bir olayı, bir kişiyi o özlemler çerçevesinde hayatın atomlarına indirir. Onu kendine özgü bir dışavurum biçimi haline getirircesine çarpıtır, düzeltir. Ülkemizde efsaneleşme koşulları şunlardır: Mazlumluk (ezilmişlik), haklılık, o haklılığın kitlenin hak anlayışıyla birleşmesi, bir de cesaret.

Zeki Müren'de bunların hiçbiri yok. Bu yüzden, en büyük ün de olsa, sadece bir ün. "Muhabbet kuşu" çok rahat yaşadı; başarıdan başarıya koştu. Ayrıca taş plaktan sonra kendini gereğinden fazla çoğalttı ve böldü. Hiçbir konuda cesaret göstermesine gerek kalmadı. Eşcinselliği bile tam savunamadı. Hiçbir eşcinsel, biseksüelliği o kadar vurgulamaz; hiçbir biseksüel de eşcinsellikle o kadar böbürlenmez. Sanırım, bu yüzden, Zeki Müren'in escinseller arasında da yeterince bir söylence ağırlığı yok.

Gerçek dokunulmazlığa ulaştığı halde kendini saklıyor. Sözgelimi "gay" sözcüğünü genel "eşcinsel" anlamında kullanıyor. Oysa "gay", "pasif" demek. Saklıyor. Güya şaka yapıyor.

Zeki Müren son kırk yılın sadece en ilginç değil, aynı zamanda en büyük şarkıcısı. Evet yineleyelim. Demokrat Parti dönemindeki eskiye özlemin, halk avcılığının simgesi oldu. Radyonun yeni işlevi. Köçek kavramını yeniden ve çok değişik biçimde yarattı. Banka ikramiyeleri, devlet eliyle zenginleşmiş bireylerin eğlence biçimleri; çok ilkel, ama bin bir renkli reklam tasarımları...

Zeki Müren kendisindeki iki büyük özelliğe hayınlık etti. Birincisi sesine karşı. Beste yapmayacak, hiç değilse kendi bestelerini okumayacaktı. Bu onun tınısını da tehlikeye attı. Besteleri yüzünden, gerçek alaturkanın göçmeye başlaması da Zeki Müren'le olmuştur. Çünkü klasik Türk müziğine arabeski de, valsi de, hafif müziği de ilk o sokmuştur. Hem de belirsizce ve birbirine karıştırarak. Alaturkadan bir "hafif alaturka" çıkardı. İkinci hayınlığı eşcinselliğidir; bieksüel, hatta triseksüel görünerek... Fazla oynadı. Refik Koraltan vardı ya, politikadaki Koraltan kabalığının sanattaki inceliğini yaratmak ne kazandırdı ki Zeki Müren'e?

Bir de şu var: Zeki Müren'de sözlerin fazla tane tanelenmesi ezgiyi elden çıkarabiliyor. Sel gibi gidiyor ezgi, kum gibi kalıyor avucumuzda güfte. Oysa başlangıçta tersi söz konusuydu. Hiç değilse bu konuda bir denge vardı başlangıçta.

Garsonlara, aşçılara tırnak muayenesi yapardı. Sahneye çıkmadan önce masalar toplanır, içkili gazino içkisiz duruma getirilirdi. Müşteriye buyururdu Zeki Müren.

Rakibi olmadı. Ama taklitçilerini fena cezalandırdı.

Gülünç, yine de etkili kıyafetler ve 200 beste.

En çok hafif müzikten korktu.

Şemsiyesi morumuş.

"99 Yüz" kitabından

Brassens'in Ölüm Sonrası Küçük Mutlulukları

Son On İki Şarkı

RAGIP DURAN

** 68 Mayısı'nın sıkı şarkıcılarından Maxime Le Forestier, Brassens'in besteleyip de hayatta iken okuyamadığı on iki şarkısını, "fonogramın pornografı"nı ölümünün onyedinci yılında seslendirdi. Bâkirelerden, öğrencilerini öpen öğretmenlere, Légion d'Honneur nişanından, Franko İspanyası'na kadar yüzbir konuya girip çıkan Brassens'ın mezarötesi selamı...*

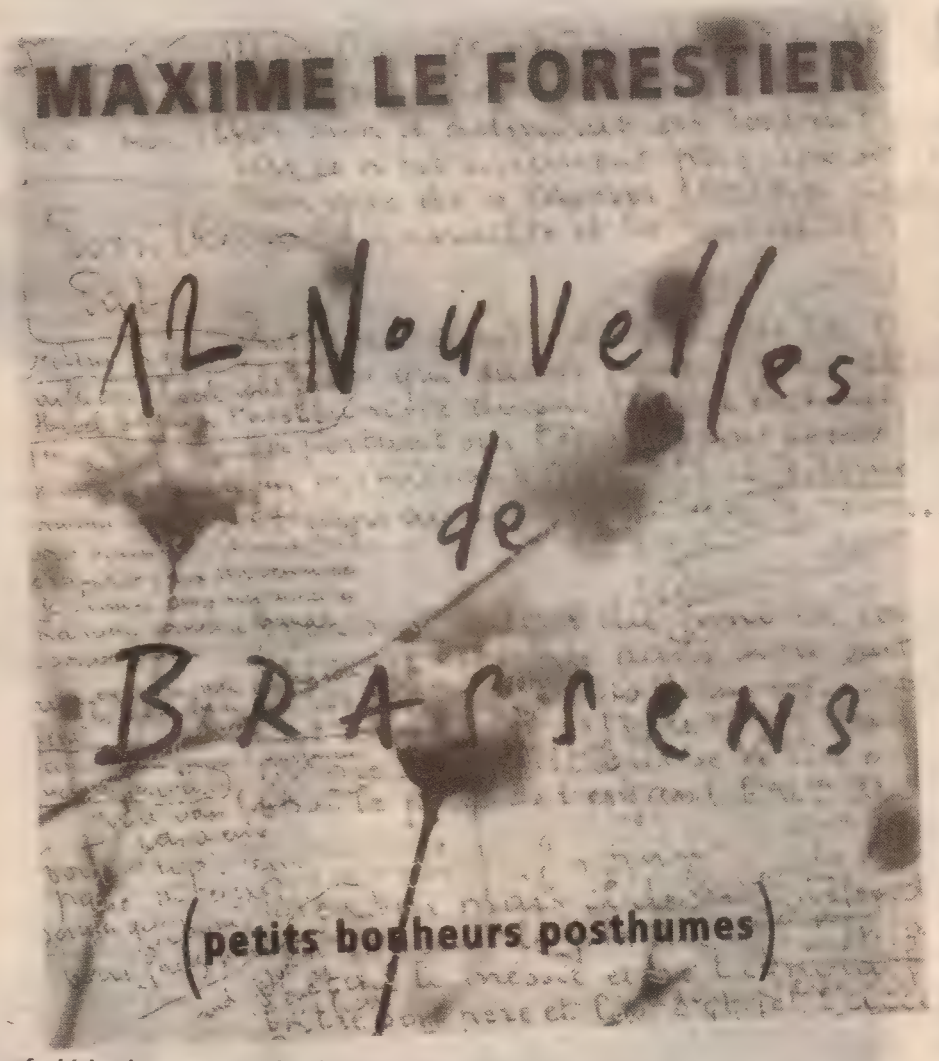

CD'nin kapağında "12 Yeni Brassens" başlığını görenler, "Bizimki mezardan çıkıp stüdyoya mı girdi yoksa" dediler herhalde. Ama kitapçıkta 1980 Temmuz tarihli, Brassens imzalı müzikal bir vasiyetname var : "Ani ölüm durumunda ilgilenen besteciler olursa bu şarkıları besteleyebilir. Ben aslında çoğuna müzik yazmıştım ama kayıt etmeye vaktim olmadı. (...) Her şeye rağmen böyle bir şey olmamasını dilerim".

Brassens şarkılarının uzman yorumcusu Maxime Le Forestier de geçen yaz girmiş stüdyoya; bu yeni 12 şarkıyla birlikte 13 eski şarkıyı okumuş ve çift CD'yi çıkarmış piyasaya.

CD'deki 12 şarkı için en uygun niteleme "Brassens'in olgunluk ötesi dönemi parçaları" olsa gerek. Çünkü sözkonusu 12 parçadan sonra Brassens yeni bir şey yazmış mı kimse şimdilik bilmiyor.

Albümün favori şarkıları dinleyenin zevkine göre değişir ama Fransa'da en çok tutan parça "Öğretmen Hanım". 8 yıl kesintisiz eğitimin hâlâ tartışıldığı bir ortamda bu şarkıyı olduğu gibi çevirerek ben de bu laik ve Kemalist harekete mütevazı katkımı sunmak isterim: *"alfabeyi öğrendiğimiz mektepte / öğretmen hanımın modern yöntemleri vardı / ne de güzel günlerdi onlar ah, ama yazık ki kısa sürdü / bizim peri öğretmen sınıfımıza getirmişti ilk baharı / ondan önce hepimiz acayip tembeldik / burun karıştıran hırbo ve pis çocuklardık / okulun kapısında karamela fıstık satıcıları / sadece bize çalışırlardı o zaman / ama öğretmen hanımın modern yöntemleri vardı / ve "sınıf birincisine bir öpücük vereceğim" dedi / dudaktan dudağa bir öpücük allah! bal gibi bir şey / böyle büyüklerin öpücüğü gibi, ipek filan gibi / sınıfta bir şeyler değişti hem de nasıl / kimse okulu kırmaz oldu mesela / okulun kapısındaki gariban seyyar satıcılar da / birdenbire iflas ettiler, çöktüler, battılar / yıl sonunda müdür geldi sınıfa / notları okudu tek tek, şaşkındı o da /öğretmen hanım pancar kırmızı / çünkü sınıftaki herkes aynı anda birinci olmuştu / teneffüs zilinde peri öğretmen / verdiği sözü tutmaya başladı / e tabi kırk tane ödül kazanan çocuk olunca / oturum geç bir saate kadar sürdü / bu yöntem hiçbir zaman benimsenmedi okulda / üstelik milli eğitim müdürü müdür nedir dangalak adam / on derece parlak sonuçlar almasına karşın / meslekten ihraç etti bizim sevgili öğretmenimizi / o zaman hırboluk ruhu hortladı yeniden / oturup ders mers çalışmak istisna oldu / ertesi yılın sonunda büyük fiyasko / bütün sınıf çakmıştı hem de / herkes aynı anda sınıf sonuncusu"*

Albümün önemli parçalarından biri de "La Légion d'Honneur". Fransız devletinin bu en önemli liyakat nişanı hakkında Brassens'in ilginç görüşleri var. Adamın biri nehre düşen bir garibanı kurtardığı için de alıyor nişanı, yerleşik düzeni öven şarkılar ya da romanlar yazdığı için de, kıç yalayan bürokratlar da mahkûm oluyor Légion d'Honneur'e. Brassens'in çıkardığı sonuç : "Légion d'Honneur affetmez!".

"Entre la rue Didot et la rue de Vanves"(Didot ile Vanves Sokağı arasında) adlı şarkısında ise 40'lı yıllarda taşradan Paris'e yeni gelen Brassens'in başından geçen ilginç bir öykü. Sokakta faşist milislerin saldırısına uğrayan şarkıcı, gitarını tıngırtmaya başladığında kaçırtıyor serseri güruhunu. Şarkıda gitar ustası Django babaya selam, Kültür Bakanı André Malraux'ya lanet var. "Acaba bu saldırganlar da/ Malraux gibi / Müziğin iyi bir şey olduğunu mu biliyorlardı?".

Jeanne Martin adlı şarkıda da, Paris'te adı değiştirilen sokakların öyküsünü anlatıyor bıyıklı pipolu adam. Direniş kahramanlarının isimlerinin sokaklara verilmesini onaylarken, ölüm döşeğindeki insanların Hastane Sokak'ta ikamet etmesini anlamıyor.

"Fil İndienne"(Yürüyüş Kolu) parçası ise bir kısa film müziği gibi. Konu sokakta tek sıra halinde yürüyen insanlar. Bando müzisyenleri, siyahlı kadınlar, bir de sivrisinek. Sineğin saldırıları karşısında yürüyüş kolunun mensupları garip el-kol kafa omuz hareketleri yapıyor. Ve sonunda anlıyoruz ki, yürüyüş kolu aslında bir polisin cenazesi...

"Honte à qui peut chanter"(Utansın bu şarkıyı söyleyen), yakın dönem Fransız chanson tarihinin siyasal tahlili. Hangi şarkıcı ne zaman hangi şarkıyı söyledi sorusuna yanıtlar arıyor Brassens. Nazi direnişi sırasında olsun Vietnam ya da Cezayir savaşı sırasında olsun söylenen şarkıları süzgeçten geçiriyor Sète mezarlığında yatan adam. Mesela, Jacques Brel, Cezayirliler bağımsızlık savaşı verirken "Ne me quitte pas" (Beni terketme) diye çınlatıyordu etrafı.

"Tant qu'il y a des Pyrenées" (Pireneler olduğu sürece) şarkısı ise sahte protestçilere yönelik ağır bir eleştiri. Franko'yu sözle eleştirmek kolay, nasıl olsa arada Pirene dağları var!

"Les chateaux de sable"(Kumdan kaleler) şarkısında deniz kenarında kumdan kaleler yapan çocuklarla, işgale uğrayan Fransa arasında güzel bir benzetme kuruluyor.

"Antéchrist"(Sahte Kurtarıcı) parçası ise Hazreti İsa ile ilgili bir taşlama."Kolay değil tabi o kadar ağır haçı sırtında taşımak / Acı verir çivilenmiş el ve ayak bilekleri. Ama bu işin sonu iyi bitiyor. Çünkü vedet sanatçılar gibi hazretin portresi tüm kiliselerde başköşede.

"Chansonette à celle qui reste pucelle" (Bâkire kalanlara küçük şarkı) ilginç bir ahlâk dersi. Tam metin çerçeve içinde.

Le Forestier, Brassens şarkılarını söylerken sadece gitar kullanıyor. Kontrbas yok. Ayrıca Brassens'i taklide yönelik bir eğilim de yok. Kendi yorumunu veriyor şarkılara. Sade, kolay anlaşılır bir şekilde. Müzik neredeyse monoton. Ama tayin edici olan sözler değil mi?:

Bâkire Kalanlar İçin Küçük Şarkı

genç kızlar eskiden
en küçük falsoda
yitirirlerdi namusu filan
bugün geçersiz
artık bu eski adetler
şimdi yalnız kelekler
falsosuz bekler

bütün okul yavrucuğum
alay ediyor seninle
gelmişsin onbeşine
hâlâ uslu hâlâ bâkire
sadıksın da geleneğe
gelenek değil ki sadık

senden daha cintoş kızlar
parmaklarının ucuyla
götürüveriyorlar zarı pulu

gülüyor herkes pis pis
senin emanetine
portakal çiçeğine
dırdır ve vırvır edip
yüce davan ve önyargın hakkında

hedef olmuşsun
ama duyarsızsın hâlâ
alaycı sataşmalara
anlamsız laflara
yüreğin ne isterse
öyle davran sen de

millet ne derse desin yavrucuğum
kendini vermeyi reddetmek
vermez sana utanç
pek de matah bir şey değildir ancak
ilk defa da olsa vermek

ama tabi eğer susamışsan okşamalara
koş atla zıpla oralara buralara
hopla zıpla da yağmazsa eğer kar
çok da kaptırma kendini yani

bir de eğer kayıp gidersen alışkanlığa
bilmen gerekir:
onbirbin alet edavat geçer de
üstünden
ve hâlâ bâkire kalırsın
bu da başka bir garip fikir...

Anla Beni Öyküleri

Met - Üst / Sencer

GALİBA YAŞLI VE ÇİRKİNDİ VE GALİBA FENA HALDE DE BUNUN FARKINDAYDI...

BEN BU KALDIRIMDA BEKLERKEN, O KARŞI KALDIRIMDA BU SAHNEYİ BIRKAÇ KEZ YAŞADI... BELKİ DE ÇOK SARHOŞ BIRIYDİ BEKLEDİĞİ...

SONRA YANINA SARHOŞ VE SAF BİR GENÇ GELDİ...

AMCA BU VAKİTTE BURADA NE BEKLİYORSUN, HIRSIZI VAR HIRSIZI VAR... KORKMUYOR MUSUNUZ?.

DEDİ...

YAŞLI EŞCİNSEL GECEYİ BOĞARCASINA BAĞIRDI...

KIÇIMI SATIYORUM ULAN, DAHA NEDEN KORKACAĞIM!..

Resort Otel Günlüğü - 2

Dostlar toplu halde bir mola anında

CAN BARSLAN

Çarşamba, saat 11.29...

Berkay bugün daha iyi... Hatta iyiden de öte konu hakkında espriler bile yapıyor. Bir gazetede depresyon hakkında çıkan bir yazıyı gösterdi bana... Yazıda ağır depresyon nedenleri sayılarak herbirine 10 üzerinden puanlar verilmiş. Örneğin bir yakının ölümü 10 puan, boşanmak 7 puan, işini kaybetmek 8 puanken, heyecanlı bir film seyrederken elektriklerin kesilmesi 2 puandı... Berkay, bu depresyon nedenlerinin arasına, **ilgi duyduğunuz kızın havuza işemesine şahit olmak** diye bir madde daha konulması ve en azından 6 puan verilmesi gerektiğini söyledi... Güldük ama yine de Berkay'ın gözlerinin nemlendiğini farketmiştim... Fakat bana sorarsanız en zor şey, bu durumu Şermin'den saklamaya çalışmaktı... Kızcağız Berkay'daki bu değişikliğin nedenini sordukça konuyu kapatmak ya da kaçamak yanıtlar vermek zorunda kalıyorduk... Zaten yeteri kadar sorun çıkmıştı ve bir de şu tip bir diyaloğu asla göze alamazdık...

Şermin- **"Berkay dünden beri çok durgun ve adeta benden kaçıyor çocuklar... Nedenini bilen var mı acaba?."**

İçimizden biri- **"Çünkü dün seni yüzme havuzuna işerken görmüş canım..."**

Şermin- "Aman tanrım, inanmıyorum!..."

Bir başkası- **"Görmekle de kalmayıp, dipten yüzdüğü için burnu senin çişlerinin içine girmiş..."**

Şermin- **"Yooooooooo... Ooooo!."** (kaçar gider)

Hayır... Nahide ve Berkay'dan sonra Şermin'i de kaybetmeyi göze alamazdık... Onun için gerçeği bilmemesi daha iyiydi...

Çarşamba, saat 13.42...

Nahide, çantasındaki kusmuklarla karşılaştığından bu yana kendisini toparlayabilmiş değil... Hatta gittikçe daha kötüleştiğini bile söyleyebiliriz... Otel odasında periyodik çığlıklar atmaya devam ediyor... Müşteriler de buna alıştı... 5.5 yaşında Ukraynalı bir çocuktan başka korkan kalmadı... Nahide'yi gözetim altında tutan doktor da sıkıldı ve otelden gizlice kaçtı...

Çok... Çok üzgünüz ama gerçekten yapılabilecek başka birşey yoktu... Nahide'nin ağzına ambalaj bandı yapıştırdık ve onu yatağa bağlayarak tatilimize devam ettik... Tabii ki tatilden sonra ona çok iyi davranmaya ve tedavi masrafını üstlenmeye yemin ettikten sonra...

Çarşamba, saat 16.04...

Güneş altında gün boyu sürekli bira içmenin dostlardan bazısına yaramadığını acı deneylerle öğrendik... Yüzme havuzunun az ilerisinde bir kaynaşma oldu ve ardından Ağrılı garson koşarak yanımıza geldi. **"Arkadaşınızı alabilir misiniz acaba!.."** dedi, doğrulduk, baktık.. Bazı adamlar Tacettin'i tartaklıyorlardı. Garson devam etti, **"çocuk havuzuna giriyordu da..."**, **"E ne var bunda.."** dedi. Tarcan, **"Yüzme bilmiyor diye serinlemesin mi yani... Çocuk havuzunun bir kenarında gir..."**, Ağrılı garson sözünü kesti, **"Yok ondan değil... Müşteriler arkadaşınızın, afedersiniz, sübyancı olduğunu sanıyorlar..."**

Fırladık ve Tacettin'i linç etmeye kararlı kalabalığın yanına koştuk.. Elimizden geldiğince çabuk davranmıştık ama yine de Tacettin, öfkeli kalabalığı tatmin edecek kadar hırpalanmıştı.. Onun korkunç bir yanlış anlamaya kurban gittiğinden emindik.. Gene de bir süre otel odasında saklanması iyi olacaktı... Daha sonra olayın yorumunu yaparken aramızda ikiye bölündük... Bir kısmımız Tacettin'in yüzme bilmediği için çocuk havuzuna girdiğine inanıyordu... Diğerleri ise onun geçmişini didikleyerek imalı bir şekilde **"zaten ilkokul öğretmeni olmak isterdi ve olur olmaz, niye artık elmaşekeri satılmıyor nostaljisi yapardı..."** diyorlardı... **"Lütfen bu konuyu kapatalım..."** dedim. **"Onun şu anda tek dayanağı bizleriz... Kuşkunun beynimizi bulandırıp aklımıza hükmetmesine izin vermeyelim... Karanlık bir silahın peşpeşe ateş alması gibi, patlamaya başladı mı sorular, kendimize olan saygımız ve savunduğumuz tüm değerler.. Değerler..",** kahretsin, güzel başlamış ve oldukça da etki sağlamıştım... Fakat betimlemelerimin, saptamalarımın ve irkiltici mesajlarımın sonunu toparlayamamıştım... **" ...tüm değerler şey olur yani.."** diye iğrenç bir şekilde bitirdim.. Karizmam, dalga yiyen kumdan bir kale gibi çökmüştü. Orkun kalktı, **"evet, herneyse... Ben bir jet-ski kiralayacağım arkadaşlar... Jet-skime binmek isteyen varsa gelsin..."** dedi sırıtarak... Ve ardından iğrenç espriler yağdı... Ucuz bir televizyon komedisindeydik sanki... **"Benim jet -skim daha büyük, iki kişi oturtabilirim..."**, **"Beyler, iyi bir dalgada jet -skimi iki metre kaldırabilirim..."** Ben bile kendimi kaptırıp dedim ki... **"Hah ha... Jet-skimden aşşağı, kasımpa..."** Hemen toparlanıp sustum...

Perşembe, saat 17.20

İçki, daha doğrusu bira konusunda iyi bir sınav verememiştik... Size bir gün içindeki tartışma konularını saat dilimlerine göre sıralarsam ne demek istediğim daha iyi anlaşılacaktır... Sabah kahvaltısında, henüz bilinçlerimiz açık ve anlaklarımız bulanık değilken yavaş mırıldanmalar ve çevreye saygılı ses tonlarıyla konuştuğumuz konular, **"19'ncu yüzyıl başına kadar, Topkapı Sarayı içindeki Enderun Mektebi'nin Osmanlı Batılılaşma hareketine olan etkileri..", "Orpheus öğretisinin Dionysos kültüyle olan benzerlikleri ve Panteizm ile arasındaki karşılaştırmalı tartışma..."** ve **"Yeni Kaledonya takımadalarında yaşayan yerlilerin mas teknikleri ve el sanatları..."**

Sabah ve öğlen arasında bunlara benzer konular irdelenirken, bir kaç bira içildikten ve güneş tepede yükselmeye başladıktan sonra, sesler yükselirken konular da farklılaşıyordu... **"Türkiye futbol ligi ulusal olduktan sonra en çok şampiyonluğu Galatasaray mı yoksa Fenerbahçe mi kazanmıştır?..", "Küçük İbo'yla, dahi çocuk Selimcan çamur güreşi yapsa hangisi yener..", "Lan oğlum saçlar tepeden açılmaya başlamış... Valla evde kaldın.."** gibi...

Ve akşam... Güneşin alçalmasıyla birlikte, sanki karakterler de alçalıyor, damıtılmış ya da mayalanmış alkol, bastırılmış kişilikleri parçalayarak bilinçaltının en tepesine bayrağını dikiyordu... **"Hande'ye bi kere... sam, başka birşey istemem hayatta abi..", "Üüyyooop, hadi kim daha güzel maraba Televole diyecek bakalım... Başlaa!..", "Kim ulan parmak attı bana... Tayguun, sensin di mi g.toş!."**

Cuma, saat 12.46...

Korkunç birşey oldu... Nahide iplerini çözüp kurtulmuş ve ağzındaki ambalaj bandını çıkartmış.. Önce çığlığını duyduk... Ve sonra kendisini gördük... Ne denebilir bilmiyorum ki... Bir organizmanın çöküşü belki de... Nahide dışarı fırladı... Tüm otelin bahçesini bağırarak katetti... Havuzun çevresinde dolaştı.. Yemekhanede bir ara yere düştü... Sonra kumsala doğru bağırarak uzaklaştı... Çırılçıplaktı!..

Cuma, saat 14.25...

Moralimiz çok bozuk... Herkes bize bakıp, **"işte o deli kızın arkadaşları.."** diye fısıldıyor... Otelden ayrılmaya karar verdik... Herşey anlamını yitirdi çünkü... Hiçbirimizin keyfi yok.. Yine de gitmeden önce son kez bazı etkinlikler yapıp ondan sonra toplanmaya karar veriyoruz ve dağılıyoruz...

Cuma, saat 16.10..

O lanetli kelimeyi... Daha doğrusu o uğursuz adı unuttuk sanıyorduk... Kimbilir kaç gündür aklımıza bile gelmemişti... Ama bataklıktan fırlayan ölümcül bir yaratık gibi birden ortaya çıktı ve hepimizi zopaladı... Evet, anladınız... Tevfik!.. Yerimizi öğrenmiş ve minibüse atlayarak gelmişti.. Üstelik o kadar öfkeliydi ki o yaklaşırken Akdeniz bile birkaç metre geriye çekilmişti.. Gelirken önce Nahide'yi bulmuştu ve minibüsten çığlıkları geliyordu.. Onu, yakındaki bir tatil köyü inşaatının içinde, amelelere yanan odun değdirerek zorlukla ellerinden almıştı.. otele gelir gelmez havuzun yanındaki bir masaya çıktı ve çevredeki tüm ekolojik yapıyı titreten bir sesle bağırdı... **"Uleaaaaaaaaann!... Dürttüğümün dallamalarııııııı!...."'**

Dürttüğünün dallamaları bizdik... Kaçacak delik aramak boşunaydı... Tarcan'ı havuzun dibine dalmaya çalışırken mayosundan yakalayıp dışarı çekti.. Bu arada Tarcan için utanç verici birşey oldu ve mayosu parçalanarak Tevfik'in elinde kaldı... Zavallı Tarcan... Bir taraftan dayak yiyip bir taraftan şeylerini saklamaya çalışırken çok acıklı görünüyordu... Tevfik bir yandan **"Ulan sizi dallamalar, ulan en adi şerefsiz evlatları... Bir de haber vermeden kaçarsınız haa!.. Üstelik de nereye?.. Doğa düşmanı, sahil yağmacısı, doğal çevre örtüsünün katili bu beşer yıldızlı iğrenç beton yığınlarından birine haa!.. Ulan gösteririm ben size..."** Her birimizi bir yerde yakaladı ve odalardan eşyalarımızı bile toplamamıza izin vermeden döve döve minibüse soktu.. Ben dayak yerken elimden geldiğince mağrur görünmeye çalıştım... Sadece bizim oteldekiler değil, tüm çevre tatil köyleri ve resort otellerden insanlar da akın akın gelip bizi seyrettiler... Tevfik, kimimizi jet-skiden, kimimizi muz'dan, kimimizi animatör kızların elinden, Tacettin'i ise komşu otelin çocuk havuzundan alarak dövdü ve ikibuçuk saat içinde bu alçaltıcı işkence bitti...

Minibüste giderken bize olan siniri biraz olsun azalmıştı ve hep birlikte alternatif tatil yapmaya gittiğimizi söylemişti... Tabii ki hiç kimse **"nereye?"** diye soramamıştı...

Cumartesi, saat 07.24

Toroslar'da bir yayladayız.. Sıcaklık yaklaşık 4 derece ve üzerlerimizde en fazla atlet ve şort var... Bekir gittikçe daha fazla mor oluyor.. Her an donabilir.. Sibel, Tevfik'in tehdit kokan zorlamasıyla siyah bir keçiden süt sağmaya çalışıyor ve bir yandan ağlıyor.. Nahide ve Tarcan çırılçıplaklar ve yarı deli bir durumda bağırarak koşuyorlar... Tevfik, Tacettin'in yanına gidiyor ve onun üzerindeki **% 99 seks** yazan tişörtü parçalayarak çıkartıyor... Sonra da hepimizi hep bir ağızdan bağırmaya zorluyor. **"Yaylada tatil ne güzeeel!.."** Ama Bekir'in ağzından sadece şiddetli takırtılar çıkıyor...

Çıplak Şölen'in Görkemli Konuğu

HALİL TURHANLI

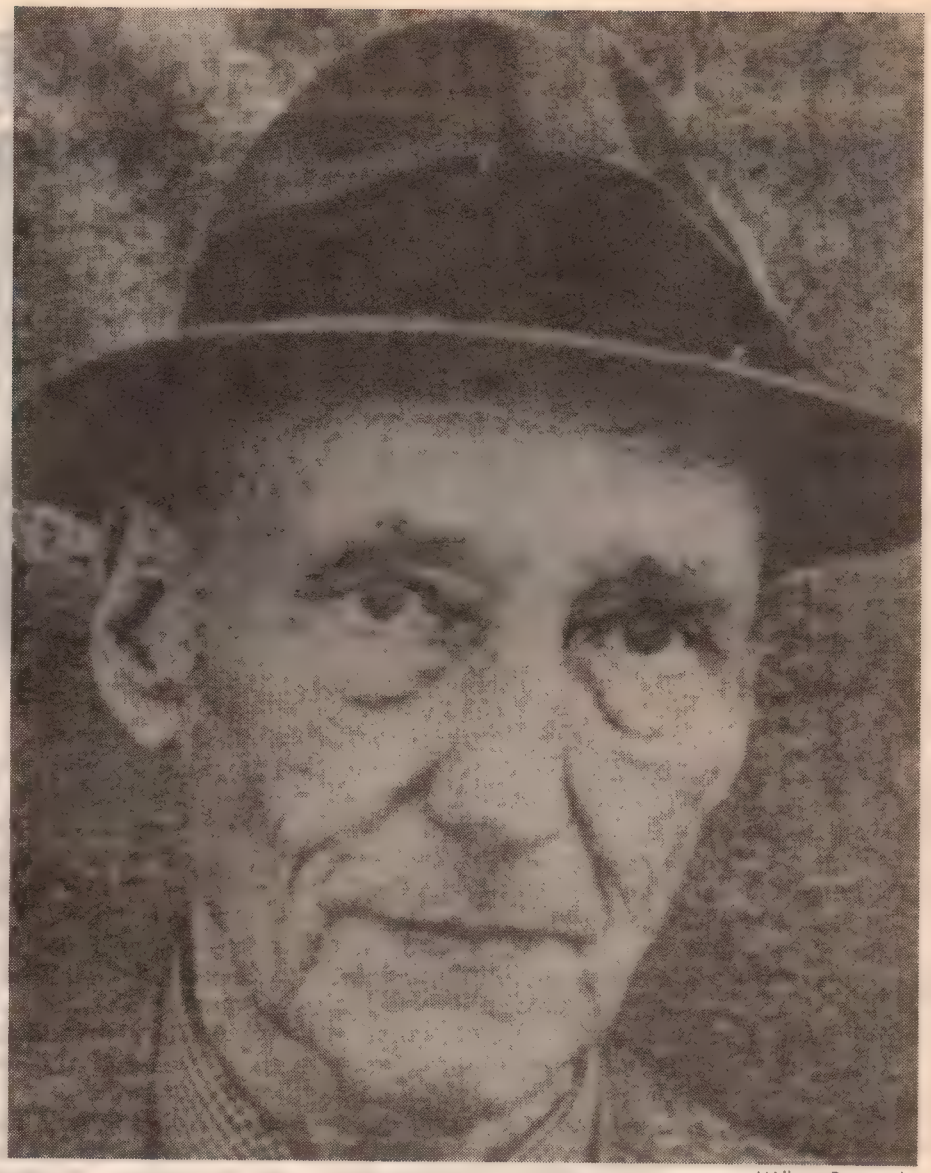

William Burroughs

Jack Kerouac'a göre Burroughs, "Jonathan Swif'ten bu yana en büyük yergi yazarı". Amerika'nın yüzüne savrulmuş birer pornografik bedduadır O'nun romanları. Acayip dünyalardan, eylem ve duyguları tedirgin edici ölçüde alışılmadık, bazen ürkütücü, kimi kez de tiksinti verici olan insanlardan sözeden cehennem haritalarıdır. Öylesine kaotiktir ki bu romanlar, onlarla kıyaslandığında gerçek yaşamın çok sakin ve düzenli olduğu görülür.

Çıplak Şölen'de anlatıya uyuşturucu tutsağı olan birinci tekil şahıs başlar: "... junk yolunun sonunda ... Tanca'nın Yerliler Mahallesi'nde bir odada kalıyordum. Her saat başı lif lif olmuş kuru etime iğne yapmanın dışında bir yıldan beri ne banyo yapmış, ne de giysilerimi değiştirmiştim. Odayı temizlememiş, tozunu almamıştım. Etrafta boş ampul kutuları ve tavanda pislik kümelenmişti. Elektrik ve su borcumu ödeyemediğim için çoktan kesilmişti. Hiçbir şey yapmıyordum. Sekiz saat boyunca ayakkabımın ucuna bakabilirdim. Yalnızca Junk'in kum saati bittiğinde yerimden kalkıyordum... Birden alışkanlığım artmaya başladı. Günde kırk, altmış graine kadar, bu bile yeterli olmuyordu ve para yetiştiremiyordum." Ancak Burroughs daha sonra "imge serisi (imge track) adını verdiği bir tekniğe yönelerek, birinci tekil şahsın çizgisel söyleminden uzaklaşır. Okuyucuyu ürkütücü imgeler siklonunun ortasına fırlatır. Kısa, yalın tümceler. Sanrılı yazarın rastgele anlattığı olaylar gerçeküstü etkiler yaratır. Telgraf benzeri bir metin. Çiçek dürbünü kinetizmi. Kendi tutkularının sömürüsüne uğrayan insanlar, duygularını yitiren ve çıldıran, birbirine saldıran insanlar, alışkanlıklarının pençesinde alçalan ve enkaz haline gelenler. Birbirlerine nefretle kenetlenmiş eşcinsel çiftler, yüksekte trapezde düzüşen oğlanlar, acıyla köpek gibi uluyan genç oğlanın poposunu fişekleyen şarlatan, açılıp kapanan anüs, genç oğlanların ileriye fırlamış kıçları. Sado mazohist ilişkiler. Aşığını zevkin doruğunda boğarak öldüren kulampara. Boynu vurulmuş gövde, suç, ölüm ve orgazm. Gözleri oyularak kentin kapısına bırakılan kurbanlar, el ve ayaklarından çivilenenler. Pederasti. Burun kemikleri oyulmuş, elleri titreyen ve kolları iğne delikleriyle delik deşik olmuş morfinmanlar.

Sürekli ıslık çalan ve alıcılarına "A'm not in the maad for love" şarkısını mırıldanarak, satış yapan 'pusher'. Aşırı dozdan ya da 'soğuk hindi'den ölen Melankoli bebeği. Yemen, Paris, New Orleans, Mexico City, İstanbul'da have çekiçlerinin ve buharlı ekskavatörlerin altında titreyenler. Yeryüzünün arka sokakları. Hayalet parmakları: "Her hayaletin istediğini istiyorum ben de - bir beden." Yapışkan yeşil semederlere dönüşen güzel oğlanlar. Tarot kağıtları, Maya ritüelleri. Sirkin kapısında çığlık çığlık bağırarak bizleri gösteriye davet eden çığırtkan. Ve devam eden gösteri, eski bir vodvil finalini oynayan akrobatlar, soytarılar, büyücüler ve ortadan dikiş ipliğiyle dikilmiş kadınlar...

Burroughs'ın evreninin temel yasası: "Junk, kötü virüsün temel formülünü doğurur: "Gereksinim Cebiri. Kötü'nün yüzü daima bütüncül geresinim yüzüdür. Uyuşturucu bağımlısı, bütünüyle gereksinim içinde bulunan insandır. Belirli yinelenmeler dışında, gereksinim hiçbir sınır ve denetim tanımaz... Genet "Gölün Tansığı'nda, hapishane yaşamını kopkoyu bir umutsuzluğun eğretilememesi olarak kullanmıştır. Burroughs da morfinmanın tutsaklığını, çağımızda bireyi ezen, ona egemen olan bir siyasal sistemin metaforu olarak ele alır. Cenneti yitiren ve çocukluğundan kovulan "Aziz Genet" için **Sartre,** "Çalan ve istimna yapan çocuk için varolmak, yetişkinler tarafından görülmek demektir, bu gizli etkinlikte yalnızlık içinde yaptıklarından dolayı çocuk varolmamaktadır" diyor ve sürdürüyor "...Masumiyet içinde çalarkan, şehit yengisini alçakgönüllülükle ele geçirirken, kendisine bir yazgı ördüğünü bilmemektedir." Nasıl ki **Genet** için hırsız olmak, çalmak kişiliğini daha derinliğine çözümlemenin aracısıysa, Burroughs için de uyuşturucu bağımlılığı kişiliği sorgulama aracıdır bir bakıma.

Burroughs, uyuşturucular dünyasıyla baskıcı toplum arasında sofistike bir ilişki kurar. Junkie, sistem'in tutsağıdır, bir kurbandır. Fakat sistem'e yakanmış bir diğer kimsenin yaşamı (eğer buna yaşam denilebilirse) junkie'ninkinden farklı değildir. Junkie, tüm sistem tutsaklarının tipik örneğidir... "...Bağımlılığın pek çok çeşidi var ve kanımca hepsi de aynı temel yasalara tabidirler" diyor Burroughs. Herkes bir şeye bağımlıdır ama kimse diyelim, "ben bulmaca çözme bağımlısıyım" ya da "hi-fi tutsağıyım" demeye cesarat edemez. Uyuşturucu bağımlısının dünyası, gerçekte içinde yaşayanların şuna ya da buna, fakat mutlaka bir şeylere tutsak düştükleri, bağımlı oldukları çok daha geniş bir dünyayı simgeler. İnsan virüs'ün taşıdığı hastalığa yakalanmış insanların dünyasını. Virüs'ün belirtileri, "açlık, nefret, savaş, polis suçları, bürokrasi ve cinnet"tir. Bu belirtilerin görüldüğü deforme olmuş dünyada, yengeç adamlar, siyah dev kırkayaklar, küf tutmuş yaşlı insanların yarı saydam bedenlerini yiyerek beslenirler. Kemirilip yıkıntıya dönüştürülen sözkonusu insanlar umutsuz mahkûmlardır. Taşlaşmış bir toplumun duvarlarını ören tuğlalar. Burroughs'ın sert fırça darbeleriyle çizdiği korkunç dünya 'denetim' üzerine kuruludur. Yazar, yeraltı dünyasında 'hard drugs' olarak anılan morfin ve eroin gibi maddelere olan bağımlılığından, kendi bulduğu bir yöntemle, apomorfin kürüyle kurtulabilmiştir. Bu nedenle apomorfin "Nova Expres"de baskıya karşı en büyük silah olarak gösterilecektir. Apomorfin düzenleyici olarak morfin alışkanlığını sona erdirerek junkie'yi özgürleştirir. Fakat alışkanlık yapmasa da metabolizmada yeni bir düzen oluşturur. Jerry Bryant, şu halde Burroughs'a göre özgürlük organize edilmemiş, kendiliğinden bir yaşantı değildir, diyor.

Burroughs'un evreninde devinen her şey, tüm objeler birer junk'tur ve bunlar bedeni denetler, baskı altında tutarlar. Junk sözcüğünü iki anlamıyla kullanır Burroughs: Birinci anlamaya junk, afyon ve (başta morfin ve eroin olmak üzere) türevlerini ifade eder; fakat yanısıra, kullanılmış, tüketilmiş ve atılmış, çöp anlamına da gelir. Uygar toplumumuz durmaksızın kullanılıp atılan, tüketilen objeler imal eden tüketim kültürüyle çevrelenmiştir. En çok çoğaltılan obje iğnedir, bedene boşalır ve junkie, mükemmel bir tüketicidir. İnsan bedeni de kullanılıp tüketilecek ve sonra bir yana atılacak bir yığındır.

"Ölümüne orgazm"dan sözeder Burroughs. Eşcinsel tecavüz çoğu kez, tecavüze uğrayan edilgen tarafın canavarca öldürülmesiyle noktalanır. Hazzın doruğuna tırmanan, saldırgan, kullandığı bedeni parça parça eder, eşini boğazlar ya da asar. Burroughs'un romanlarında bir makine olarak belirir. "Yumuşak makine" şekilsiz, ıslak, şeffaf bir yığın. Kemiksiz mumya. Kişiler insan derisinden yapılma üniformalar giyerler.

Burroughs'un dünyası bir fantazi dünyası değildir. Tam aksine, gerçekliğin dünyasıdır. Çökmekte olan bir kültürün, Batı kültürünün gerçeğidir anlattığı. Şizofreniz bir dünyanın, mekanik bir çevrenin gerçekliği. Burroughs romanlarında çevreyi bir kameradan bakarak görürüz. Uzam öylesine parçalara ayrılmıştır ki, her şey mutlak şekilde atomize olmuştur.

Burroughs'un imgeleminde birbiriyle çelişen iki dünya vardır. Labirentlerle örülü mekanik dış dünya ve somutlaşmış "doğal" ya da "organik" dünya. Mekanik dış dünyanın ortak simgesi kent'dir... Kilitli dolaplar, labirentler, yüksek tel örgüler, çelik küpler, teleferikler, harita ile inşa edilmiş olan kent. Organik evrenin, ortak evrenin ortak simgeleri ise, protoplazma, su kabarcıkları, damlalar ve pelteleşmiş canlılardır. Objelerin birbirinin içinde kaybolduğu, birinin diğerinin gövdesinde eridiği bir 'bahçe'dir, organik evren.

Polis, uyuşturucular ve hatta dil de birer Denetim aracıdırlar" Burroughs'a göre. "Konuşmak yalan söylemektir" diyen Burroughs, okuruna karşı dürüst olabilmek, 'konuşmamak' için 'cut-up' tekniğine yönelir. Yazar da sözcüklerin kölesidir ve kendisini tuzağa düşüren kodlar ve sözcükler karşısında üç seçeneğe sahiptir: a- Sözcük ve kodları kıskıvrak yakalayarak olağan işleyişlerine son vermek, b- Onlara sert, öldürücü darbeler indirmek, c- Kod ve sözcüklerin kendisine ulaşamayacakları bir yerde konumlanmak. Diğer deyişle, dil'in ötesine geçerek, sessizliğin alanına girmek. Sözcükler ... yaşamın ve duyguların baş düşmanıdır onlar.

Burroughs, dünyanın gidişinden duyduğu umutsuzluğu dile getiren bir 'yeni zaman peygamberi', fakat bir ahlakçı değil. Olsa olsa bir nihilist. Sansürün tarihçesinde bir dipnotu. Kendisiyle yapılan bir söyleşide, çağdaş buluşların oluşturduğu yeni çağa ve çevreye uygun düşen bir Mitoloji" yarattığını söylüyordu. Bu "cool" yazar, bireyin kişiliğini sonuna dek sömüren çağımızın tüm baskılarını dramatize ederek gerçekten de bir mitoloji gerçekleştirdi.

Pablo Neruda'lamalar

METİN ÜSTÜNDAĞ

"pablo neruda'ya..
şili'li dev amca'ya"

*(aşağıdaki dize-soru'lar, ünlü şili'li ozan **pablo neruda**'nın broy yayınları'ndan çıkan **'sorular kitabı'** isimli eserinden alınmış olup, uykusuz ve sadece şiir düşünülerek geçirilmiş bir gecenin sabahında, **met üst** tarafından, haddi olmayarak, cevaplandırılmaya çalışılmıştır... **pablo neruda** nere, **met üst** nere... heves şiir olunca, bazen böyle oluyor işte... mazur görüle)*

✖ "neredesdir denizin merkezi / neden oraya gitmiyor dalgalar?",
(hep med-cezir, med-cezir.. / dalgalar da gide gele / acaba asimile mi oldular)

✖ "neden gülüyor sürülmüş tarlalar / solgun gözyaşlarına gökyüzünün?",
(patates, soğan yerine / her sene mayın ekilmekten / sinirleri bozulmuştur herhalde)

✖ "ne olur dersin kırlangıçlara / geç geldiklerinde okula?",
(sosyalizm öldü / çalışamadım hocam)

✖ "neden anlatıyor öğretmen / ölümün coğrafyasını derste?",
(ne yaparsın usta / ekmek parası işte / o da memur bir yerde)

✖ "köylerde mi buluşur hep / bütün anıları yoksulların?",
(bazen ve genellikle, / köyleri, yakılıp - yıkılmadığı sürece / yani)

✖ "alır başını giderse kelebek / uçan balık mı olur?",
(vallahi güzel aabiciim bu / içtiğin esrarın kalitesine bağlı)

✖ "kolombiya'nın üstünde bulutları / toplayan biri mi oturuyor?"
(evet, sanırım, ama.. / ozon tabakası delinince / oradan taşındı galiba)

✖ "neden anımsamaz yaşlı insanlar / borçlarıyla yara izlerini?",
(bırak yaşlı insanları hocam / borçları ve yara izlerini, bir kenara / daha biz, dün ne yediğimizi / ve seçimlerde kime oy verdiğimizi bile hatırlayamıyoruz)

✖ "ve neden bu kadar cana yakın / hastane bahçelerinde güneş?",
(bazı hastalara / uzatmalar, oynandığı için / olabilir mi acaba)

✖ "ne yapar kemiklerin çürürse / biçimini alır mı yeniden?",
(pablo neruda aabii / bu, biçim - içerik meselesi / öbür dünya'da da varsa / biz ölmeyelim, daha iyi)

✖ "çekoslovaklar mı dirilir külünden / yoksa kaplumbağalar mı günün birinde?",
(tabii siz biraz, erken gittiniz ustacım / bilemezsiniz / bu, çekoslovak lavuklar / çek ve slovak lavuklar diye / ikiye ayrıldılar)

✖ "solgun iki ışık arasında / bir tünel mi yaşamımız acaba?",
(sanırım.. galiba.. belki.. sanki.. gibi.. biraz.. şeey.. / kundak ile kefen arasında.. eee.. elektrikler kesikti çalışamadım hocam)

✖ "nereye gider düşlenmiş şeyler / başkalarının düşlerine girmeye mi?",
(ne gezer.. / geri kalmış ülkelerin / ütopya beat pazarlarına)

✖ "pablo neruda adını taşımaktan saçma / başka bir şey olabilir mi dünyada?",
(pek tabii ki efendim.. / metin üstündağ mesela)

✖ "neden fransa'da büyük şeyler / yaratmak istedi peynir ille de?",
(tekirdağ rakısı'ları / olmadığı için / olabilir mi)

✖ "nasıl anlaşır kuşlar ile insan / dillerinin çevirisi üzerine?",
(gönül dili'yle sanırım / bakınız: muhabbet kuşları / ve papağanlar / ve kanaryalar)

✖ "öldüğümde farkına varmadan / kime sorarım sonra zamanı?",
(hiç kimseye... / söylenenlere göre / orada tüm saatler / iki ileri, bir geri / iki ileri, bir geri / artık çok geç / artık hep geç / diye, çalıyormuş zilleri)

✖ "yağmurun altında duran bir trenden / hüzünlü daha ne var ki hem dünyada?",
(yağmurun altında duran iki tren mesela / ve onların altına geçim sıkıntısı nedeniyle / kendisini atmış bir emekli öğretmen)

✖ "nasıl kavuştu özgürlüğüne peki / şu terk edilmiş bisiklet?",
(hiç sormayın.. / üzerindeki çocuğu kandırıp / arsada tecavüz ettiler / ve başına taş vurarak ezdiler / keşke, tüm babalar, çocuklarına / çocukları sınıfta kalsa da / bisiklet alabilseler)

✖ "gözyaşı dolu siyah torbasıyla / nereden geliyor bu koskocaman bulut?",
(bilmem.. / zulüm ve savaş olan her yerden / belki bosna-hersek'ten / belki afrika'dan / belki de güneydoğu anadolu bölgesi'nden)

✖ "çıtırdamaz mı kalbinde hiç / bir isim portakalı andırarak?",
(hiç, çıtırdamaz mı.. / insan bir kere hakkari'de doğunca, portakal ismi sanki / ağza, göze ve kulağa uzaylı gibi)

✖ "sevebilir misin beni alfabe / öpebilir misin beni ey zamir?"
(fakat sadece, türkçe değil / oluorta ve dımdızlak / her dilce / özellikle de her etnikçe)

✖ "neden mor bir hüzne bürünür yeryüzü / sökün ederse menekşeler topraktan?",
(fakat herşeyi, herşeyi, bilmek de / hüznü azaltmıyor ki... / öyle veya böyle / değişmez taka tuka)

✖ "sidik ve kadın kokulu kentleri / çekemiyorum bir türlü neden?",
(ve fakat siz, hiç.. / izmir, istanbul, antalya, bodrum / görmediniz herhalde)

✖ "dönerler mi ay'dan geri / kırlangıçlar güz gelince?",
(pek sanmıyorum.. / ay'lı kırlangıçlarla evlenip / green card sahibi bile / olmuşlardır belki de şimdi)

✖ "neden bana sorar ki dalgalar / benim onlara sorduklarımı?",
(doğrusu, bilmiyorum ama.. / hepimiz bu dünya'nın / yabancısı'yız, ya / belki de, sora sora..)

✖ "tatlıysa bütün ırmakların suyu / nereden gelir denizin tuzu?",
(a: **eee, ben çocukken bir kere /**
b: **menekşe halk plajı'nda yüzerken.. yani, şey**
c: **sıkışmış ve denize işemiştim /**
d: **eee, sizden de hiçbir şey /**
e: **saklanmıyor yani be, şili'li güsel aabiciim)**

(ekim 1995)

Demir Kürekli Kayıklar Diyarı

ENDER ÖZKAHRAMAN

Bulutların üzerinde, Van'a doğru giden bir uçağın içinde insan ne düşünür?.. Daha demin, hararetli ve hareketli olaylarla cebelleşen insanların üzerinde fır döndükleri yeryüzü parçasından, 1 saat 45 dakikalığına da olsa sizi uzaklaştıran bu 'demir kuş'un içinde; "Acaba yaşananlar bir hayalden ibaretmiydi?.." hissiyatına kapılmak elbette ki saçma... E nasıl olmasın, uçakta da gazete dağıtıyorlar ya. Olsun, ben almayıp zaten kısa sürecek olan bu yolculuğun, bulutların üzerinde geçecek keyifli anlarının tadına iyice doyayım derken, gözünüz yandaki yolcunun okuduğu gazetenin başlığına takılıp kalıyor: "HAKKARİ'DE OTOMOBİL MAYINA ÇARPTI: 3 ÖLÜ!" ister yeryüzünde olun ister gökyüzünde, kimi gerçeklerin bir gölge gibi sizi takip ettiği ve hep edeceği hissi bu haber başlığındaki harflerin arasına sinmiş habire size el edip duruyor... Ajda Pekkan Türkçesi' yle yapılan şu anons da, sizin içinde cebelleştiğiniz bu hissin taa dibine götürüp bırakıyor.:

"AZ SONRA VAN HAVAALANI'NA İNMİŞ OLACAĞIZ... KEMERLERİNİZİ TEKRAR KONTROL EDİP..."

Kimliklerimizi de tekrar kontrol ettirdikten sonra, Doğu'da ki pek çok ilden tek farkı, kurulduğu alanın dümdüz ve gelişmeye oldukça müsait olduğu Van'a, üzerinde "GİDEMEDİĞİN YER SENİN DEĞİLDİR" yazılı ince bir takın içinden giriyoruz... Bu sefer Van'ı gerçekten oldukça değişmiş buluyorum. Gerçi o da beni değişmiş bulduğunu söylüyor...

Yalnızca Göl'ün seviyesinde değil, sokakların, çocukların, evlerin, kamyonların, çanak antenlerin sayısında da acayip bir artış sözkonusu. Ama bu artışın 'gelişmişlik' kavramıyla ilgisi yok. Evler artarken ağaçlar azalmış, sokaklar çoğalırken kentin tarihi dokusu sayılan kerpiç mahalleler yok olmuş...

Bu gidişimde dikkatimi ilk çeken şey tarihi yapıların hali oldu. "Peki, olağanüstü hal dikkatini hiç çekmedi mi?..." diye soracak olursanız "Hayır, tarihi yapıların hali daha dikkat çekiciydi" diyemem ama bakın mesela Urartular'dan kalma Van Kalesi ve Akdamar Adası'ndaki Ermeni yapımı kilise, olağanüstü hal kapsamındaki öteki tarihi yapılar gibi olağanüstü içler acısı bir haldeydi. Şimdi gelelim Van'ın en büyük ve ünlü tarihi yapısı olan Kalesi'ne...

Çok geniş bir alana yayılı olan Van Kalesi'nin tepesine çıktıkça yeni bir tepe daha beliriyor. Zirve de denilebilecek nokta da taş bir kule var. Karanlık ve dar merdivenlerinden onun da tepesine çıktığımızda Van'ı ve gölünü kuşbakışı seyrediyoruz...

Kalenin bulunduğu tepenin eteklerinde eski Van şehrinin kurulduğu alan var. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait Hüsrevpaşa ve Kayaçelebi camiileri de bu kalenin yakınında. Bu camiilerin içine girdiğimizde ilk ve son hatta tek dikkatimizi çeken şey etraftaki 'Kule'ler...

Bu kokan küçük 'Kule'ler insan dışkılarından oluşmuş ve hemen berilerinde de küçük küçük çiş birikintileri var ki, bunların Selçuklular'dan mı yoksa Osmanlılar'dan mı kaldığını soracak kimse yok etrafta. Gerçi bu tarihi camiilerin yanında dolaşan birkaç Vanlı var ama bu kokan kalıntıların gerçek sahiplerinin kendileri olmadığını söyleyecek kadar alçakgönüllü olduklarını bildiğimden burnumu tutarak bir robotunki gibi çıkan sesimle kardeşlerime ve eşime: "Kalkın gidelim, hadi gidelim, bi daha?... bi daha... Tövbe" diyorum.

Van Gölü sürekli yükseldiğinden sağda solda yer yer küçük göletler oluşmuş. Tabii hemencecik de bu göletler sinek üretme çiftlikleri halini almış. Burada dilediğiniz büyüklük ve renkte, dilediğiniz tizlikte "z" sesi verebilecek yüzlerce çeşit sinek var. Van'ın merkezinde tarihi yapı olarak buradan başka kayda değer yer olmadığını söylüyor arkadaşlar...

Bu arada 'Avustralya'ya gidip de kanguru görmeyen turist' edalarıyla soruyoruz: "Ee?.. Biz hiç tekgöz kedi göremedik etrafta?.." Gerçekten de Van'da tekgöz kediye rastlamak, gerçekleşmesi artık çok güç bir rastlantı halini almış. Ola ki sokakta rastgele gezen tekgöz bir kedi gördünüz. "pisi, pisi" çağırırsanız eğer biri diğerinden farklı renkteki gözleriyle boş boş bakarmış size...

Tekgöz türündeki tüm Van kedilerinin kulakları sağırmış çünkü. Zaten, onları yakalayıp satmayı kendilerine iş edinen çocuklar, sokakta yaşayan tekgöz kedilerin farkına sizden önce vardıklarından böyle bir şansınız da yokmuş.

Aklımdayken size yeni duyduğum bir 'efsane'yi hemen aktarayım. Hayır, Akdamar Adası'na ait bir efsane değil bu. Bunun adı 'Canavar' efsanesi... M.S. 1997 yılının Şubat ayında geçiyor. Yer; Van 100. Yıl Üniversitesi..."Bir gün, üniversiteli beş genç Van'ın tanıtımına katkıda bulunmak amacıyla bir karar alıyorlar... Aralarından ciğeri en sağlam olan üç tanesi kıl bir çadır bezinin altında göle giriyor. Elinde 8 mm Kodak bir kamerayla dördüncü genç onlara "Dalın!" komutunu verince nefeslerini iyice tutan bu üç genç suya dalıp kabarcık çıkarmaya başlıyorlar...

Dördüncü genç de onları kameraya 'amatör bir ruhla' çekiyor. "Ee, hani beşinci genç nerde?" diye sorarsanız o çoktan çarşıya gitmiş bile.

PTT'den on tane büyük jeton alıp sırayla TV kanallarının haber merkezlerini aramış. "Kim arıyor diyelim?" sorularına da "Van gölü canavarını kameraya alan adam deyin bacım..." demiş ve onlarla sırasıyla sözleşip evine koşmuş... Unuttuğu havluları alıp tekrar göl kıyısına, arkadaşlarının yanına koşmuş..."

Şimdi gelelim Akdamar Adası'na... Bu adaya, Gevaş ilçesinden motor kalkıyor. Adada Ermeniler tarafından yapılan küçük bir kilise dışında başka yapı yok. Kilisenin dış cephesi resmedilmiş insan, hayvan ve bitki kabartmalarıyla süslü.

İnsan figürlerinde neden gözlerin olmadığını sorduğumuzda, zamanında bu göz boşluklarında pekçok değerli taşın bulunduğunu ancak bunların sonradan -tabii ki- sökülüp çalındığını öğreniyoruz... Kilisenin içinde ise birsürü yazı var. Latin harfleriyle ve yeni yazıldığı belli olan: CEVDET EMİNEYİ SEVİYOR, MÜKÜSLÜ HALUK, 76'YA 1

DEVRE HASAN... gibi yazıların yakın tarihimize ışık tutacağı su götürmez bir gerçek...

Bir sonraki gün, 3 yerde aramaya tabi tutulduktan sonra Van'a 60 km uzaklıkta ki Hoşap Kalesi'ne varıyoruz. XVII. Yüzyılda bir Kürt beyi tarafından yaptırılan bu kaleyi, Ermenistan'dan gelen bir otobüs dolusu turistle birlikte geziyoruz. Onlardan birine tereddütle ve kıt İngilizcemle; "Do you know Meral Akşener?..." diye soruyorum. "I dont't know" cevabını alınca, medyamızda yer alan kimi çok önemli haberlerin beynelminel olamama nedenlerini, gazeteci olan babamla tartışıyoruz. Derken, bir anda onlarca çocuk kuşatıyor etrafımızı...

Kiminin elinde üzerlik tohumlarından yapılma, nazara karşı olduğu söylenen ve duvara asmak için yapılan süsler, kiminde elle dokunmuş çoraplar, kiminde de henüz yeni doğmuş tekgöz Van kedisi... Kedinin fiyatına "5 milyon" diyorlar. Aralarında tombul ve çok şirin bir çocuk var ki, daha 3-4 yaşlarında... Gırgırına; "Peki bu çocuk kaça?" diye soruyoruz... Yaşı büyük olan çocuklar cevabı yapıştırıyor: "Abi, ver 15 milyon al götür"...

Gezinin belki de en önemli kısmını teşkil edecek olan Doğubeyazıt'taki İshakpaşa Sarayı'nı görmek için sabahın çok erken bir saatinde çıkmalıyız yola. Çünkü yol 3.5 saat sürüyor. "E, ne var ki bunda" demeyin, çünkü bu karayolu da ötekiler gibi (Van-Tatvan, Van-Hakkâri) saat 14'den sonra güvenli değil... Bu karayolunda, saat 14'den, sonraya kalıp da yolculuk ederseniz içinizdeki trafik canavarını istediğiniz kadar durdurun, başka unsurların başınıza bela olabilme ihtimali çok fazla. İşte bu yüzden sabahın ilk saatlerinde Doğubeyazıt'a yollanıyoruz. Çaldıran Savaşı'nın yapıldığı ovayı geçer geçmez, birden 5137 metrelik Ağrı Dağı tüm heybetiyle çıkıyor ortaya. Küçük Ağrı Dağı'yla birlikte yüzyıllardır iyi geçinen abi - kardeş gibi yanyana duruyorlar. İshakpaşa Sarayı, Doğubeyazıt'a 5 km uzaklıkta, ilçeyi yukarıdan gören bir tepenin üzerine inşa edilmiş. Osmanlı İmp. döneminde XVII. yüzyılda o dönemin valisi İshak Paşa tarafından yaptırılmış bu saray. Döneminin tüm mimari stillerinden derlenerek çizilen bir projeden uyarlanmış. Som altından olan kapısı, Ruslar'ın Ağrı'yı işgal girişimi sarasında Moskova müzesine kaçırılmış. Sağ tarafı, gündelik kullanmak üzere tasarlanmış oda ve salonlardan, sol tarafı ise tamamen ibadethanelerden oluşan sarayın geniş avlusunda İshak Paşa'nın anne ve babası için yaptırdığı mezarlar var. Ancak, burayı gezmek için taş merdivenlerden yeraltına inmemiz gerek.

Sarayın en ilgi çekici yanlarından biri de, kış mevsimlerinde ısınma işinin yeraltından gelen buharlarla sağlanması. Evet, bunun için sarayın her kısmını karış karış dolaşan bir oluk ağı kurmuşlar. Sarayın altında da bu buharın temini için gerekli sıcak su geçişini sağlayan kazanların yeraldığı kısımlar var. Saraya 500 m. uzaklıkta da Ahmede Xani'nin mezarı var. Burası da Doğubeyazıt'ın en uğrak yerlerinden biri... Hızlı hızlı dolaşıp hemen geri dönmek üzere otomobillere biniyoruz.. Ağrı Dağı'na arkadaşlık yapan Tendürek Dağı'nın yüzyıllar önce volkanik bir patlamayla etrafa saçtığı lavlar çok geniş bir alanı kaplıyor. Bizi, İshakpaşa Sarayı'na götüren ve geri getiren karayolu, işte bu kurumuş devasa siyah lavların ortasından geçiyor. Burası bölgenin en tehlikeli yeri, zira her an yolunuzu birileri kesebilir ve tabi siz de onlara "Ekşi elmandan da bir kilo versene" diye kötü espriler yapma şansına sahip olamayabilirsiniz...

Üçbuçuk saatlik dönüş yolculuğu da bittikten sonra ertesi gün tekrar İstanbu'a gelmek üzere uçağa biniyoruz. Elimize çok şey geçiyor bu geziden. Mesela bakın, bir elimizde dikenli ve kuru çiçeklerin yer aldığı bir poşet var, öteki elimiz ise boş... Boş ama size nasıl anlatsam?.. Karşılığında hiç ama hiçbir şey kazanamayacağını bildiği halde çalışan ve "Ben hiçbir şeyi karşılık için yapmadım" diyen bir Oralı'nın içinde duyduğu ferahlatıcı boşluk gibi bir şey bu da... Uçak kalkarken Van Gölü'ne son bir kez bakıyoruz... Mavi suyun üzerinde bir kayık, kayığın içinde bir Oralı, kürek sallıyor. Biraz dikkatle baktığımızda görüyoruz ki; kayığın gölde ilerlemesini sağlayan o kürekler, inşaat işinde kullanılan demir küreklerden...

Uçağımız, denizlerinde ahşap küreklerin kullanıldığı diyarlara doğru süzülürken hava boşluğuna girmeye gerek duymuyor. Benim elimdeki ve o Oralı'nın içindeki 'boşluk' ona yetiyor da... Artıyor bile.

Anneler Günü ve Nefret

MEHMET KARTAL

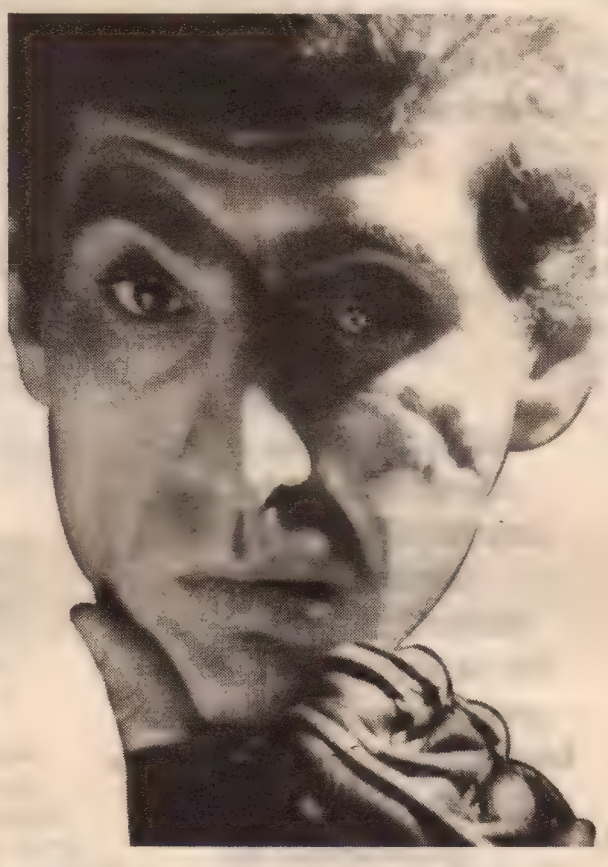

Yuvadan ayrılalı uzun yıllar olmuş ve bu yılarımın çoğu sokaklarda, karakol nezarethanelerinde ve cezaevlerinde geçmişti. Yıllar sonra, ikinci kitabım çıkmış ve ilk oynamış olduğum Ay Vakti adlı film gösterime girmişti. Tesadüfler sonucu üvey babamın ailesiyle bir araya geldik. Ama kendisi ve annemin haberi olmamıştı. Üçüncü kitabım yayınlandığında onlarla daha yakın olmaya başladık. Beni Şile'ye yazlık eve davet ettiler. Gittim. Evi gezerken küçük bir odada duran kırmızı ve siyah kareli bir yatak gördüm. Gözlerim doldu. Çünkü o benim çocukluğumda yatmış olduğum yataktı. Erdoğan beye anlattım. İstersem o yatakta yatabileceğimi söyledi. Ama yatamadım. Aklıma geceleri üzeri açıldığında örtmüş olduğum kızkardeşim geldi..

Bir süre sonra ilk kitabımı yayınlamış olan **Adnan Özer** ile karşılaştık. Almanya'da, daha önceleri orada yaşamış olan ve Türkiye de kitabı yayınlanmış olan yeni yazar adaylarına bir burs veriyormuş. Ama Almanya'da yaşamış oldukları yıllara ait belgeler, okul karneleri falan gerekiyormuş. En küçük üvey halam Betül'e rica ettim. Üç hafta kadar sonra Betül ile görüştük. Annem olacak kadın, bana ait herşeyi atmış. Yatağımı bile istememiş. Oysa ben o yatağı Almanya'nın en büyük mağazalarından birisi olan Quelle'den alınması için ne diller dökmüştüm. Betül bana sadece Augsburg- Kriegshaber ilkokuluna ait karnemi getirmişti. Karnemi de üvey babam gün gelir lazım olur düşüncesiyle saklamış. Kriegshaber ilkokulunun hentbol, futbol, basketbol, yüzme ve atletizm takımlarında kazanmış olduğum başarı belgelerim ve kırmızı kurdelalı nişanlarım.. hepsi çöpe atılmıştı. Bir süre sonra Augsburg'da doğan kızkardeşim ve İstanbul'da sadece doğmuş olduğunu duyduğum kızkardeşim, Betül'ün evine gitmişler. Kitaplıkta benim yazmış olduğum romanları görünce okumuşlar. Ama ağabeyleri olduğumu bilmeden okumuşlar. Betül bir an söylemek istemiş. Ama söyleyememiş işte. Söylememesinin daha doğru olduğunu belirttim.

Yıllar önce elimde sustalı bıçağım ile çarşamba günleri kurulan Bostancı pazarında annemi bekliyordum. Yanında komşu bir kadınla pazarın girişinde gördüm onu. Arkamı dönerek beklerken yanımdan gelip gitti. Sustalıyı açtım ve tam ensesine saplayacaktım ki... önünde durduğum patates tezgahındaki esnaf adam şöyle diyordu: 'Şöhret olmak çok güzel bir şey ya... Bak şimdi tanıyanı çok olur valla'. Elinde tutmuş olduğu gazetedeki birinden konuşuyor olmalıydı. Saliseler içinde beynimde binbir tilkiler dolaştı. Ve sustalıyı kapattım. Sonraki yıllarım büyük bir soygun yapmak ve ünlü bir işadamı olmak hayalleriyle geçip gitti. Ama o hayallerim, yıllarımı harcamaktan başka bir şeyler vermemişti bana.

Sokaklar ve cezaevlerinde oniki yıl kaybetmeme rağmen, şöhretin yoluna ilk adımı atmayı başarmıştım. Gazete ve dergilerde yayınlanmış olan sayfalar dolusu röportajlar ve şimdilerde televizyon ekranlarında görünmeye başlayışım bana inanılmaz keyifler veriyor. Çünkü, bana ait herşeyi atarak, benim anılarımdan kurtulacağını sanan annem, beni mutlaka görecekti. Bir anne, kendisinden genç olan ikinci kocasıyla mutlu olabilmek için sokağa atarak yetişmesini sağlamış olduğu bir Suç Piçi'ni gazete ve dergi sayfalarındna, televizyon ekranlarında gördüğünde mutlaka tanırdı. Çünkü o, Suç Piçi'ni doğurduğu gibi yaratmıştı da. En çok nefret ettiğim gün **Anneler Günü'dür.** Anneler günü gelince aklıma önce Kırıkkale gelir.

Beşinci yaşgünümde eve bir dilim yaş pasta getirip, bir sürahi limonata hazırlamıştı. Yıllar sonra Münih'e yerleştiğimizde, bana şişme havuz ve pilli sürat motorları almıştı. Havuzun içinde motorlarımla oynarken başımdan aşağı tencereyle su döküşünü hiç inutmam.

Anneler gününde aklıma gelen bu iki anı dışında, ondan sadece nefret ederim. Ve bu nefret ölene kadar da sürecek. Ne ben onun, ne de o benim cenazeme gelemeyecek. İkimizin vasiyetinin de aynı olduğundan eminim. Yıllar önce sokaklarda kurmuş olduğum hayallerim arasında şu da vardı: 'Bir gün gelecek ve sen bana oğlum demek için can atacaksın. Komşuların beni tanıyıp, senin oğlun olduğumu söyleyecekler. Ama sen bana asla ulaşamayacaksın. Ve artık o günler başladı... suç piçini yaratan bir anne olmakla övünmesi gereken kadın... umarım beni aranızda fazlalık olarak gördüğün için, uğruna beni sepetlemiş olduğun genç kocanla çok mutlu yıllar geçirmişsindir. Çünkü.. bundan sonraki yıllarının pek mutlu geçeceğini sanmıyorum. Çünkü.. bir gazeteyi, dergiyi açmaya bile korkacaksın. Elindeki kumandayla kanalları turalayamayacaksın. Çünkü.. ben her an karşına çıkabilirim. Benim yaşamımı karartan ve en güzel gençlik yıllarımın katili olan bir anneye az bile sayılır. Bir daha görüşmemek üzere elveda, hep nefretle anmış olduğum ve anacağım gereksiz **Anne** kelimesi, **Kızkardeş** kelimesi.. **Elveda Nigar.. Elveda Kevser..** Beni sizlere nasıl anlattıklarını bilemem. Ama anlattıkları gibi olmadığını keşke bilebilseydiniz.

Zaten boşuna 'Kalem kılıçtan keskindir' dememişler ya.

Koca bir köy oldu şimdi şehir.
İsim, şehir, hayvan, bitki, eşya oyunundaki masum başlık olmaktan çoktan çıktı 'şehir'.
Ele avuca düştü, elimize avucumuza... Bir kaçı vesikalı oldu.. "Büyük Şehir Belediyesi" mührü vuruldu olmadık yerlerine.
Yaşlılar ölümü beklemeye çekildi huzurevlerine ve çocuklar kreşlerde büyümeyi bekliyorlar tek başlarına...
Biz, biz deli gibi dolanıyoruz petshoplarda; "bir avuç kedi maması"...
Bu şehir insanı öldürüyor mu? Yoksa cesedini bile taşıyamadığımız şehrin hayaleti mi, bizi rahatsız eden?
İnsan bıcır bıcır bir şey ve şehir takır tukur.. Bir bahçede buluşmak gerek, bu 'şehir'le, oturup eski günleri yad etmek, ortak bir dil bulmak, konuşmak için .. Ama ne bahçe,ne dil, ne şehirde şevk kalmış. Biz yine de, şehir, mimari ve insan için hâlâ kafa yoran insanlarla konuştuk. Daha doğrusu bir dokunduk bin ah işittik.

Haz: HATİCE MERYEM

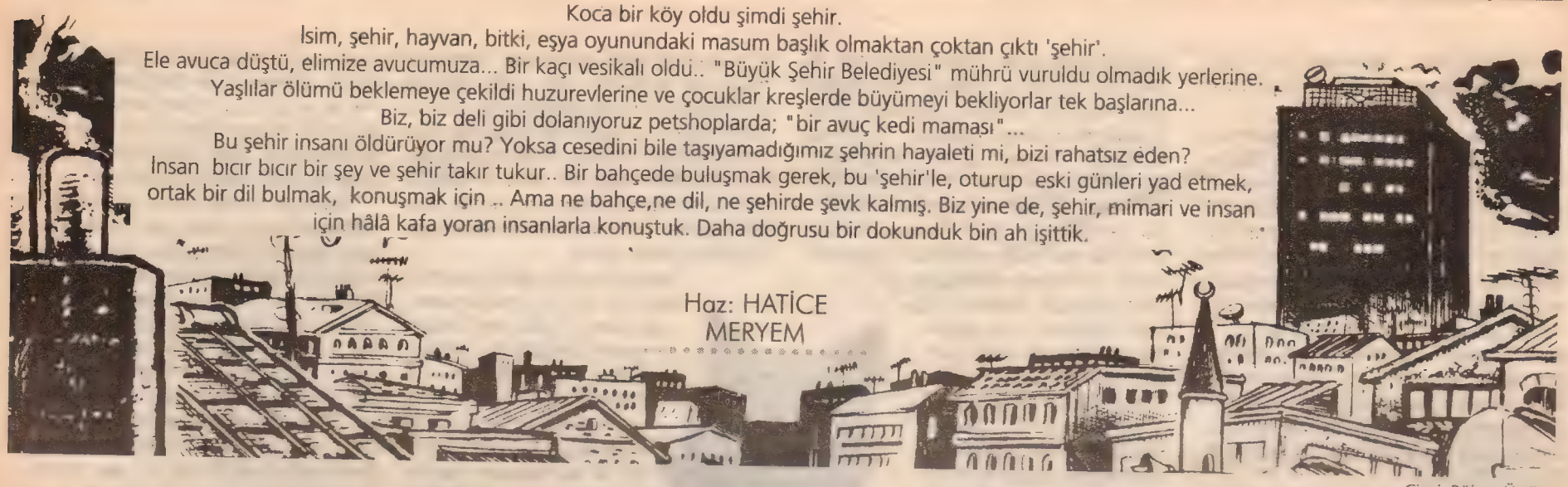

Çizgi: Bülent Üstün

Şehir, Mimari ve İnsan

Psikolog YAVUZ ERTEN

Her insan dış dünyayla ilişkisinde bir denge tutturuyor. Bu dengenin bozulduğu an bazı ruhsal hastalıklar ortaya çıkıyor. Mesela bazı insanlar uyarandan kaçarlar. Uyaran tahammülsüzlüğü vardır. Diyelim ki camları çift cam yaparlar, evin içinde sese tahammül edemezler, ertesi gün yapması gereken dört tane iş varsa o gece panik atak geçirebilirler. Yazları Gümüşsuyu'nda, kışları adada oturur, gitgide daha az insanla görüşmeye başlar, ufuğu görebileceği bir uyaran ortamı yaratır. Ufukta değişim azdır.

Bazı insanlar ise uyaran açlığı çekerler. Aynı akşam üç partiye gidebilirler, arkasından bangır bangır bir konsere gidip kolonun yanında durabilirler, Ortaköy'de oturur, sokağa indiğinde yüzlerce kişiyi görürler, otuz kırk kişilik bir arkadaş grubu vardır. Yani insan uyaran evreniyle ilişkisinde benliğini güven içersinde devam ettirebileceği bir mekân, bir yer seçer.

Şimdi, bir landscape diyebileceğimiz yer kabuğu var, bir de onun üzerinde zihnin, insan psikolojisinin ettikleri var ona da mindscape zihin coğrafyası diyebiliriz. insana dair birşeyler bilen, tarih, siyaset, kültür, psikoloji bilen bir insana daha önce, hiç gitmediği bir ülkenin, bir şehrin fotoğrafı gösterilse, o kişi büyük ihtimalle o ülkenin, o kültürün zihin coğrafyası hakkında bir şeyler söyleyebilir. Yani bu insanların zihni nasılmış, kimliği neymiş ki bu şehri bu şekilde kusmuşlar. Özellikle cumhuriyet İstanbul'u için kusma kavramını kullanmak mümkün. Çünkü dünya üzerinde, Asya'ya, Güney Amerika'ya hatta çok aşağıladığımız Ortadoğu ülkelerine baktığımızda bu derece karışık, düzensiz bir zihni görmenin imkanı yok.

Anal sorunlarını halledememiş, ya kabız ya ishal... Cinsel sorunlarını halledememiş bir zihni coğrafya, arkadan konuşmayı seviyor.

Anal sorunlarını halledememiş ya kabız ya ishal cinsel sorunlarını halledememiş bir zihni coğrafya görülebiliyor. Artık kullandığı suyu kirletmeye başlayan bir kişisel, zihinsel örgütlenme.

Özellikle osmanlı'nın istanbul'unun hakkını vermek gerek diye düşünüyorum. Yüzyıllarca çarpık yapılaşmaya izin vermiyor ve kimliği oluşturan simgesel yapıları, bir tarihsel süreç yaratarak, bir benlik değeri yaratarak ortaya koyuyor.Yani Osmanlı'nın İstanbul'una baktığı zaman kişi, osmanlı ya da İstanbul insanının kişilik örgütlenmesi hakkında bir tahminde bulunabilir. Mahalle kurumu, ticaret, kapalıçarşı, lonca sistemi, din ilişkileri bütün bunlar anlaşılabilir.

İnsanların evde çöp biriktirmesi, ileri derecede kabızlık sayılabilir. Dışkı, bok biriktirmek... Kanalizasyonu yok bu sistemin, tasfiyesi yok.. Atmıyor, içinde biriktiriyor, en sonunda zehirliyor. Şehrin yapısında da böyle bir şey var.

Kültür bir yerde oturmayı seviyor. Yerleşmeyi, kök salmayı seviyor. Ne çok uyaran, ne az uyaran seviyor. Beslenmeyi seviyor.

Osmanlı'nın Dersaadet'inin nasıl bir emperyal kent olma iddiası içinde olduğunu, nasıl kendisine dahil milliyetlere, topraklara bir simge, büyük saraylar, görkemli binalar, militer simgeler gönderdiğini görüyoruz. Tabi İslâmı siyaseten kullanma da var bunun içinde. Ancak bir geliyoruz 1920'lere... İstanbul'da Cumhuriyetin bir kişilik olarak kabul edersek ve cumhuriyetin neden olduğu gelişmeleri alt alta sıralarsak sadece olumsuzlukları görebiliyoruz.

Denizlerin kirlenmesi, çarpık yapılaşma, kanalizasyon, altyapının olmaması, çamur deryası, seller vs. Cumhuriyet 'simgesel olarak' İstanbul'da ne yaptı diye düşündüğümüzde ulmakta zorlanıyoruz. AKM var, belediye binası var, iki tane köprü var, bir takım devlet binaları ve özel teşebbüsün yaptıkları var. Bunlarda da bir kimlik sürekliliği yok. Yani bir bakıyorsunuz 1960'larda yapılmış modern bir yapı, çırağan sarayına benzetilmeye çalışılmış, gotik mi, rokoko mu ne olduğu belli olmayan bir yapı. Bugün İstanbul'a yeni bir yapı yapmak isteyen birisinin 'tarz konusunda' fikir alabileceği, onaylanabileceği bir rapora filan ihtiyacı olduğunu sanmıyorum.

Katı aşmasın, otoparkı var mı vs., onun dışında çok tarihi bir binanın yanına bir apartman yapılabiliyor. Akıl almaz bir dejenerasyon, akıl almaz bir kopukluk, kültürsüzlük, kimliksizlik ve anı yaşamak sadece! Ne geçmiş ne gelecek! O anda ne mo-daysa, günlük politikalar, rüşvet ... şizofrenik bir şehir.

Şimdi bu zihin bu şehri yarattı. Bu şehir bu zihne bir daha cevap veriyor. Yani cinnetler çoğaldı, intiharlar çoğaldı, bu şehir insanı öldürür denen şeye baktığınızda en son sürece geliyoruz. Biz ne mene bir varlıksak, zihinsel örgütlenmemizle ortaya çıkardığımız eser bu. İkide bir midemiz bozuluyor, içtiğimiz suya idrar karışıyor, sesten, trafikten geceleri uyuyamıyoruz.. Sabah kalktığınızda sular akmıyor, yol da giderken çukura düşüyorsunuz...

Nedenlerine bakarsak, çok uzun ve yoğun savaşlar yaşamış, çok göç etmek zorunda kalmış bir toplum görüyoruz. Göç çok önemli bir unsur. Göç, olgunlaşma, kök salma süreçlerine izin vermiyor. Yani kültür bir yerde oturmayı seviyor. Yerleşmeyi, kök salmayı seviyor. Ne çok uyaran seviyor, ne az uyaran seviyor. Beslenmeyi seviyor.

En başta bir ahlak sorunumuz var. Kaçınmacı, ikiyüzlü, emeğin ve sorumluluğun olmadığı, medeni saygı çerçevesindeki ilişkilerin son derece az olduğu bir zihin coğrafyası var. Çok, çok temelden bir yerden başlamak gerekiyor. Jim Morisson 'her devrim evden başlamalıdır' diyor.. Bizimde evden başlayacak çok şeyimiz olduğunu düşünüyorum.

Şimdi aklıma bir örnek geldi. 1980'lerde bir fabrikada mühendislerin, işçilerin katıldığı bir toplantı düzenleniyor. Herkes devleti kurtarmaktan, devleti ele geçirmekten bahsediyor, yanda İzmit Körfezi kokuyor. "Nasıl olsa kurtulacak"! Yani çevresel, yöresel, karıkocasal sorunlar yok, devleti ele geçirince hepsi çözülecek! Bu çok kaba bir şey. Yiyorsun, içiyorsun, toksun, otur oturduğun yerde diye bir laf vardır ya.. Mesela kadın kadın bir şey söyler koca bir türlü anlamaz veya anne baba çocuğu anlamaz, halbuki çok ince bir şey vardır. Burada da 'devrim olacak her şey hallolacak', yani devrim olunca ne olacak da o bataklıktaki mikrobiyolojik yapılarda bir dönüşüm olacak, o konularda bir uzmanlık yok, çok kaba.

Son zamanlarda çoğalan insanların evde çöp biriktirmesi ileri derecede kabızlık sayılabilir. Dışkı, bok biriktirmek. Ağır, psikiyatrik bir bozukluk. Kanalizasyonu yok sistemin, tasfiyesiyok, atmıyor, içinde biriktiriyor, en son zehirliyor. Şehrin yapısında da böyle bir şey var.

Şimdi bu alaşveriş merkezlerinin kopya edildiği yer gene bizim eski kapalı çarşılardır. Alışveriş hiyerarşik bir olaydır. Sokağınızdan günlük alışverişinizi yarsınız, haftalık alışverişinizi köyden, aylık alışverişinizi Üsküdar'dan yaparsınız. Yıllık alışveriş için ise Sultanhamam'a gidersiniz. Bunlar sizin sosyal eklemlenmnizde önemli olaylardır. Şimdi şehrin dışına atılan bu türlü alışveriş merkezleri zaten yalnızlaşmakta olan insanı büsbütün yalnızlaştırır. Metro, Carrefour, Galeria, Capitol gibi alışveriş merkezlerinde insanlar birbirlerine çarptıklarında pardon bile demiyorlar.

Toplu yerleşme, toplu konutü, son çağın ürünü... "Yaşama kültürü"müz üzerinde doğru dürüst bir araştırma yapmadan, düşünmeden 3-5 bini birden toplu olarak gerçekleştirilen konutlarla, beton kutularla nasıl savaşılır?

SAİR MİMAR CENGİZ BEKTAŞ

Konutunda bir otelde gibi yaşayanlar, elbette sokaklarına, kentlerine yabancılaşmaktadırlar. Hepsi gitgide birbirine benzeyen kentlerimiz bu yabancılaşmayı apaçık gösteriyor.

Örneğin Bahçeşehir bir faciadır. Neden? Deniz kıyısına bir taşı koysanız onun üçerine ne kadır su gelirse gelsin yine de o taş çakıltaşı olmaz.

Ama bir sürü taş koyarsanız, dalgalar bu taşlara, ba taşlar birbirlerine çarpaçarpa aşınır ve çakıl taşı olur. İnsan, insan içinde insandır. Ve bu bizim dilimizde durmadan söylenir. Bizim Denizli'de "sen pazarda adam ağzı görmedin mi?" denir, yani bu şu demektir. Bir yerde nasıl oturulur, nasıl kalkılır, senin bir örneğin yok muydu? Onun gibi insan gördüğünden görümcelenir, birbirini eğitir. Antik çağda inanılmıştır ki insanı kent yaratır.

Şimdi bir potada bir şey yaratılacak. O potanın içirisinde sadece konut varsa yer, içer, yatar, kalkar, sevişir başkada bir şey yapamaz. Bununla insan olmuyor insanlar. Antik çağda bir kentin kent olabilmesi için en azından tiyatrosu olacak, tapınağı olacak, konser salonu olacak, bunlar yoksa orayı kent saymıyor.

Yeni çalra geldiğimiz zaman kent nasıl kent olacak? İnsanın sağlık, dinlence, eğitim, pis su, sıcak su ihtiyaçlarını çözmüş olacak. Bunlar insan olmaya yetiyor mu? Hayır. Nasıl insan olur. Kentte yaşayan insanların birbirlerini anlamalı, birlikte hoşgörüyle var olmaları gerek insanı var edecek kent. Şimdi Sivas bir kent mi? Hayır! Artık değil. Vaktiyle olmuş olabilir. Ama artık değil. Neden? Çünkü başka türlü düşünen 37 insana dayanamıyor. Böyle bir yer kent olamaz.

Kent insanın kendisini ne kadar geliştime, çeşitleme, yeteneklerini aşma olanağı veriyorsa o kadar iyidir. Bu nasıl olacak? insanla. E, çarşıyı atalım şehrin dışına, üniversiteyi atalım şehrin dışına, hastaneyi atalım şehrin dışına, nedir yani insan mekanik bir şey mi? Şurada zımbasını başacağız, burada düğmesini takacağız, şurada boyaya sokacağız... böyle insan olmuyor.

Mesela benim için en iyi şehircilik en çok merhaba dedirten şehirciliktir, insanı insanla karşılaştıran şehir. Bununla ilgili bir örnek vereyim. Bundan 5-10 yıl önce Hamburg'a mbir kar yağmış ve kimse kapısından dışarıya çıkamamış, yollarda arabalarda çalışmamış. Hamburg'un 35 km. ötesinde bir kasaba anlattığım yer. Nihayet, herkes kapısının önündeki karı kürerken birbirlerine ilk defa merhaba demişler. Birbirlerine konyak ikram etmişler. E de lol işlemediği için yaya olarak gidip gelmişler ve zorunluluktan birbirleriyle konuşmuşlar. Onlar için bu olay bir tarih başlangıcı olmuş.

E, çarşıyı atalım şehrin dışına, üniversiteyi atalım şehrin dışına, hastaneyi atalım şehrin dışına, nedir yani insan mekanik bir şey mi?

Şimdi bu kadar düşmemeli insan.

Ben ikinci dünya savaşından kısa bir süre sonra Almanya'da okudum. Tipik sir şey yalnız insanların köpekleri vardı. Çünkü kadın herşeyini yitirmiştir. Kocası, çocukları savaşta ölmüştür. Konuşacak tek canlısı yoktur. Köpek onun için bir anlamda kurtarıcı. Peki bizde son zamanlarda herkesin kedi köpek beslemesi niye? Bir savaş mı geçirdik. Evet bir savaş geçirdik, geçiriyoruz. Yalnızlaymaya barşı savaş açmamız lazım, ama bilmiyoruz, bilmediğimiz bir savaşta yenik düşmüşüz. Biz de kediye köpeğe sarılmışız.

Aslında bizde kedi köpek sevilir ama bahçede. Meselâ Antalya'da sokak kapılarında kedi köpek için giriş kapıları vardır. Çünkü onlar fareler için çok gereklidir.

Eğer bir toplumun içinde bizim yaşama kültürümüz ne, bizim yaşama seçeneklerimiz neler olmalı diye düşünen, tartışan insanlar yoksa o zaman o toplum hastalığa açık, mikrop kapmaya açık hasta haline gelir. Mesela yabancı yaşama kültürlerini anlatan ne kadar çok moda dergisi var. Yani Türk toplumunun geneli üzerinde düşünen, tartışan yok ya da yeterli değil.

Amerikan yahut batı dergilerinden planlar kopya ederek, bir takım üçgenlerle klasik kolonlarla desen ve biçim aktarması olmamalı mimarlık.

Mimarlık bir sonuçtur, neden değil.

İnsanlar bir yaşama biçimini seçerler, o yaşama biçimi içinde bir oluşum sonucunda mimarlık ortaya çıkar.

Mimarlık eğitimine başlayan öğrencilere verilen ilk örneklerden bir şudur. "Çok iyi geçinen bir karı kocayı altı ayda boşandırabilecek bir ev tasarlamak çok mümkündür ve hiç azımsanmayacak bir ihtimaldir." denir.

Gerçekten hayatta bunun karşılığı olduğunu düşünüyorum.

Çevrenin insanı belkide farketmediği biçimlerde etkilediği örnekler çok façladır. Mimarlık eğitimi süresince o yönde düşünmeye yöneltilirdik. Hatta mimarlığın tekniğinden ziyade insan boyutu benim daha fazla ilgimi çekti. Ben de master tezimi mimarlık ve psikoloji üzerine yaptım. Teorik bakış açısıyla bunu değişik biçimlerde değerlendirenler vardı. Bir kısım psikolojideki davranışçı yaklaşım denen çizgide mimarinin insan davranışını birebir belirlediğini savunuyordu. Diğer bazı görüşlerde, mimarinin, insan çevresini oluşturan sosyal, ekonomik, kültürel boyutlardan sadece birisi olduğunu ve o kadar abartılmaması gerektiğini söylüyordu. Sanıyorum bu ikisinin ortasında bir yerlerde olmak lazım.

YAZAR, MİMAR FERİDE ÇİÇEKOĞLU

Bütün büyük kentlerde aslında intihar çok yüksek oranda. Mesela boğaz köprüsü intiharları. Köprünün seçilmesi çok sembolik ve tipik yani aslında kenti protesto etme anlamında insanlar kendilerini oradan atıyorlar.

İstanbul nüfusunun en az %50'ya da 60'ı birinci veya en fazla ikinci kuşak göçmen. Bu şu demek, kır yaşamı içerisinde kendisini, köpeğini sokağa salan, ihtiyaçlarını doğayla birebir ilişki içerisinde gören insan şehirde de sokağa çöp atmayı doğal sayıyor.

Yine çarpıcı şeylerden biri. Köyde en çok bulunan şey yeşilliktir, ağaçtır. En az bulunan şeyler ise beton ve otomobil. Birinci kuşak göçmen için. Yeşil ve ağaç değerli değil. Beton ve otomobil değerli. Mesela dünyanın hiç bir gelişmiş ülkesinde otobanın kenarına arabasını parkedip, bagajını açıp orada piknik yapan insan görülmez. Bizde görülebilir. Çünkü araba seyredilir bir şey.

Gelişmiş ülkelerde hip kaçınılan, gözden saklanan yollar, bizde 'aman yola bakıyormu' diye değerlenir. Çelik Gülersoy'un hoş bir lafı vardır. Sanıyorum bir dönem Mecidiyeköy'de oturuyormuş. "Dünyanın hiç bir yerinde insanın yatak odasıın dibinden Londra'dan kalkıp Bombay'a giden tırlar geçmez" diyordu.

Bir de, bu topraklarda miras alınan tarihin sadece Türk ve Osmanlı tarihinden ibaret olması gerektiğini söyleyen kesim belki camilere sahip çıkıyor ama kiliseleri, gözleri görmek bile istemiyor.

Bağnaz bir dini yaklaşımda sanata kesinlikle yer olmayacağından, sanatın her türü bertaraf edilmesi gereken bir şey. Çünkü sanat insanı sorgulamaya yöneltir, yaratmaya yöneltir. Katı bir dini bakış içinde yaratan sadece allah'tır. Sanata yer yoktur dinde.

Son 30-40 senenin tahribatını tek yapıda somutlaştıran en iyi örnek Park Otel'in enkazı. Yahya Kemal'in, bir sürü yazarın sohbetler ettiği, dizelerini yazdığı barın acımaszca parçalanıp, otel mekanının pervasızca yok edilip, devası bir binaya izin verilmesi, onun kısmen yıkılması, tamamının yıkılmayıp ne yapılacağının da bilinmeyip orada ceset gibi terkedilmiş olması aslında bu şehrin son otuz kırk yıllık trajedisini tek yapıda özetliyor. İmparatorluklar döneminde yaratılmış, yüzlerce yıldır yaşayan başyapıtların yaratılma sürecinde bu şehir son otuz kırk yılda koca park otelin enkazını üretebildi. Galiba karşıtlığı böyle özetlemek mümkün.

Yalnızlık büyük kentlerde kaçınılmaz. Fakat mahallede boğucu bir şey. Her gün komşunuzla burun buruna gelmek ne kadar.. Kentin sunduğu başka olanaklar var.

Dünyanın hiç bir gelişmiş ülkesinde otbanın kenarına arabasını parkedip, bagajını açıp orada piknik yapan insan görülmez. Bizde görülebilir.

Tiyatrosu, sineması, konseri yani kendinizi birey olarak sanat ve kültürle yoğurabileceğiniz başka bir ortamı var. Eski tip komşuluk ilişkileri, eski tip geniş aileler romantiklikle baktığımız kadar hoş şeyler değil. İşte o komşuluk ilişkileri, o romantik aileler karanlık basmadan kız çocuklarını eve sokan, birisiyle selamlaştığında hesap soran bir anlayış içindeydiler.

Toplu alışveriş merkezleri, kentin olumsuz yanlarının yoğunlaştırılmış, yoğatılmış ve bir anda size saldıran hale getirilmesi ile oluşturulmuş yerler. Çünkü o kadar fazla uyarıcı olması insanı yoruyor. İnsanlar bir şey almayacak da olsa hafta sonları oraya gidiyor.

Evde hayvan beslemenin bir kısmının moda olduğunu düşünüyorum. Her apartman dairesinden gelen kedi köpek sesleri bana özenti geliyor. Statü: bir BMW araba ve köpeği olmalı gibi.

İkitelliye çok açıyorum, üçülüyorum. Sabah gazetesine bir yazarı ziyarete gitmiştim. Oda da masaların üzerinde bir tek kül tablası, kağıt kalem dahi yoktu. Çay cam bardakta asla servis yapılmıyor. Makinelerden kağıt bardaklar kullanılıyor. Bu binadan gurur duyuyor olmalarını kara mizah ve can sıkıcı buluyorum. Bir de tem Türkiye'ye ve İstanbul'a has bir şey. O kadar kusursuz teknoloji ile tasarlanmış, insanın önündeki kültablasına kadar karışabilen bir binayı su basması.

O binaların kısa hikayesi İstanbul'un ve Türkiye'deki kent planlamasının bir örneği olarak ele alınabilir.

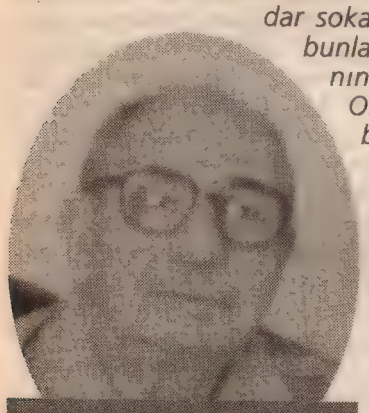

YAZAR, MİMAR
AYDIN BOYSAN

İntiharları inalara bağlamakta saçmalık var. ama yüksek binalar bir intihar hevesi de veriyor. 1930'larda Amerika'da Empire State Building yapıldı. New York'ta onun üstünden çok kimse atladı. Niye "Hayatında ciddi bir iş yapamayanlar ölümlerini bir hadise haline getirmeye heveslidirler" diyordu birisi. Bu gerçek bir şeydir. Ne kadar yüksek bir yerden atlarsa o kadar çok isim bırakacağı gibi budalaca bir düşünce bu. Hani yirmi metreden atlasa da ölcek ama üçyüz metreden atlıyor ki dikkat çeksin. Bu nedenle yüksek yer olursa atlarlar diye binaları yüksek yapmamak gibi bir sebepten hareket edilemez. Bu olay yüksek binadan doğmuyor, bizim eski, dar sokaklarımız vardı. Hani Bursa'nın, İstanbul'un.. bunların birinde doğdum büyüdüm. Geceleri kapının önüne iskemle atılır, birlikte oturulurdu. Orası yaşama mekanının devamı idi. Bu yaşam biçiminde insanlar birbirleriyle ilişkili yaşıyorlardı.

Sordak şimdi dar sokakları genişlettiler. Güya trafik açısından kolaylık yarattılar. Bu eski İstanbul'un yapısını mahvetmenin başlangıcı Adnan Menderes dönemidir. Bunun adına imar diyorlar, imarın ne demek olduğunu bilmemekten geliyor bu. Bir de yalnız ilememekten değil siyasi şaklabanlık hevesinden doğuyor.

Adnan Menderes Tahran'a gitti, orada büyük caddeler gördü, orada bu caddeler var da burada niye olmasın diye İstanbul'u yıkmaya başladı. Bu kültürsüzlüğün ötesinde, aptalca, kafasızca bir heveslenme idi.

Sonuçta eski İstanbul'un o tarihi dokuunu mahvettiler. Vicdansızca, bitişik nizamlı yüksek katlı binalara izin verdiler.

Ayasofya4dan 600 sene sonra 1204 yılında başını venediklilerin çektiği dördüncü haçlı seferi yapıldı. Şövalyeler vardı işin içinde, kendilerini din uğruna adayacak bir takım adamları, bir takım serserileri de yanlarına topladılar, Kudüs'e gidiyoruz diye. Bizans'a geldiler ve işgal ettiler. 50 sene süre ile bir Latin İmparatorluğu kurdular. Büyük sanat eserlerinin ilk yağmalanması, tahribata uğraması bu zamandadır. ama onların tahribatından hâlâ artakalanlar vardı İstanbul'da. Haçlıların tahribatından sonraki tahribat osmanlı tahribatıdır. Ama Osmanlı kendi mekânlarını yarattı. 20. yüzyıla kadar yarattı. işte o dar sokaklar, ahşap evler, mescitler, meydancıklar... daha sonra da onların tahribatı başladı.

Yani cumhuriyeti intikal eden İstanbul şehri, ölçüsünü yine de kaçırmamış, kendi mekânlarını, mimarisini kurmuş. Ama Cumhuriyet geldikten sonra büyük yollar açılma hevesi de geldi. Atatürk bulvarı açıldı. Zeyrek'in eski mahaleleri, Şehzadebaşı'nın bir kısmı yok edildi.

Şimdi bir takım budalalar soruyorlar: 'Bu yollar yapılmasaydı bu otomobiller nereden gidecekti?". Gitmeleri gereken doğru yerlerde, doğru planlanmış başka yerlerde gideceklerdi. Eski şehrin böyle ciğerlerini sökercesine açılmış bulvarlarda gitmeyeceklerdi. Yani eski İstanbul'u mahveden yobaz düşüncelerle teçhizatlanmış Adnan Menderes kafasındaki bir imar türüdür.

İstanbul'un nüfusu tarihte hiçbir zaman bir milyonu bulmadı. Nüfusun bir milyonu geçişi 1950'dir, iki milyonu geçişi ise 1960'tır. Artan nüfus üretken olmadığı gibi genelde cahil de. Bizde eskiden beri okuma-yazma seferberliği olur, okuma yazmayı öğretiyorsun da adam ne okuyor bir de orada bak! Sokak tabelasını okuyor, helaya giderken kadın erkeği şaşırmıyor ya da askerdeki oğlunun mektubunu okuyor. O kadar.

Adnan Menderes'in bir lafı vardır. "Bir metre gavur kaldırımı yapmadım". Bahsettiği yer Beyoğlu'ydu.

Şehirler o şehirde oturan halkın çehresidir. Bayağılaşma varsa halkın bayağılaşmasındandır. Yücel varsa halkın yücelmesindendir. Şakkadank ertesi günü belirmez bu iş ama yıllar sonra beliriverir.

Çamlıca tepesinde bir kahve var. O kahveyi Çelik Gülersoy planlamış. Arkasından bir de dekorasyon yaptılar ki içine,o büsbütün kepazelik oldu. Şimdi o çevrede insanlar o biraycı benzedi veya o binaya benzer insanlar oraya yığıldı.

Adnan Menderes'in bir lafı vardır. Dar çevresinde şöyle söyleniş. "Bir metre gavur kaldırımı yapmadım". Bunu bana söyleyen kulağıyla Menderes'ten duyan adamdır. üstelik bunu söylerken de övünerek söylüyordu. Çünkü kendisi de yobaz temayüllüydü. Bahsettiği yer Beyoğlu'ydu.

İstanbul'daki evlerimizde kedi de köpekde beslerdik. ama bahçede beslerdik. Kedi niye beslenirdi. Fareler için. Gerçekten de hayatımızın bir bölümü farelerle geçerdi. Ahşap evlerin kavuklarında fareler yaşardı. Besinleri tel dolapta saklardık. Yani kedi lazımdı.

Şimdi hayvan sevgisine aklım eriyorda, bir takım mahrumiyetten doğuyor, bu işin bu derece azdırılmaına aklım ermiyor.

1942'de anıtkabir yarışması oldu. Bir mimarın projesini bir türlü anlayamıyorum. Sonra anlaşıldı ki herif binalarla Atatürk yazmaya kalkışmış. Mimarlık yüzde doksanbeşiyle alet olur herşeye. Mimarlığı çok yüceltmeye de gelmez ben mimar olarak bu lafı söylemekten çekinmiyorum.

ŞEHİR PLANCISI, MİMAR
AHMET VEFİK ALP

Yapılan son araştırmalarda mimar olmayan insanlar tarafından özellikle kırsal kesimde yapılan evlerin, mimarlar tarafından tasarlanmış evlere rağmen çok daha başarılı, estetik ve kullanışlı olduğu ortaya çıktı. Bu tabii çok ilginç bir tesbit. Biz yetişiyoruz, yetiştiriyoruz, diplomalar, masterler, doktoralar yani giderek kompleks haline gelen bir eğitim süresi ve geriye dönüp bakıldığında bir köylünün deneme yanılma yöntemiyle, babadan öğrenerek, ustalık çıraklık ilişkisiyle geliştirdiği yöntemle yaptığı bir ev iklim koşullarına çok daha iyi cevap veriyor. Böyle bir kitap da yazıldı. (Mimarsız Mirasi)

İnsan psikolojisinin daha çok 'insana insan' ilişkilerinden oluşturduğunu yani insanın içinde bulunduğu cansız, fiziksel bir çevreden etkilenmediğini düşünüyordu bilim adamları. Ancak Freud'un çalışmalarıyla beraber sadece canlı organların değil, bir bireyi cansız çevrenin de etkilendiğinin, ancak bunun farkında olunmadığının, çünkü bu etkileşimin yavaş yavaş ancak devamlı oluştuğunun farkına varıldı. Çevre çok çok daha uzun ve yavaş ama sistematik bir şekilde beynimize olumlu veya olumsuz bir etki oluşturuyor ve neticesinde insanlar çılgına dönebiliyor, intihar edebiliyorlar. Bugünki megapol şehirlerin doğuşu 1950'lere dayanıyor. 1950'lerde artık büyük fabrikalar, sanayi siteleri kurulmaya başlıyor. O fabrikalarda çalışan insanlar için konutlar yapılıyor. O vakit insanlar bir yere toplanıyor.

Bugün Birleşmiş Milletler'i dinlerseniz "büyük şehirlere göç"ü çağımızın en ciddi problemlerinden biri olarak tanımlıyor. Ve büyük şehirlerde büyük patlamalar bekleniyor. İnsanların beyni artık uyarıcaları taşıyamaz hale geldi. Birleşmiş Milletler'in araştırmalarına göre önümüzdeki kırk yıl içinde dünya nüfusunun yarısı büyük kentlerde yaşayacak. Bununla beraber büyük yangınlar, etkink çatışmalar, psikolojik patlamalar, insanların birbirlerini kesmesi, kitle halinde ölümler olacağı, büyük bir felaket yaşanacağı söyleniyor. .

Biz şehirciliği iki ana başlık altında bölüyoruz. Evrensil mimari ve yöresel mimari. Diyelim Atlanta'da yaptığın binanın aynısını Bursa'da yapamazsın. Teknoloji buna elverdi diyelim ama bir de bizim tercihlerimiz var. Türk insanının geçmişten gelenbeğenisi var. Şimdi bir apartman dairesi kültürü başladı. Üç oda, bir salon, bir koridor, efendim tuvaletle mutfak giriş holüne bakacak, arka iki odada biraz lüks ise bir banyosu olacak... Bu yaşam tarzı bize nereden geldi? Örneğin ben Belediye Başkanlığına aday olduğumda gecekondulara çözüm olarak yüksek binaların üretilmesi vardı. Acaba bu bir çözüm mü? Bir kere adam eşinin asansöre binmesini kabul etmiyor yani bir başka erkekle veya yalnız asansöre binip yedinci kata çıkmasını kabul etmiyor adam. Sen buna nasıl empoze edersin böyle bir yaşamı? Gecekondudan gelmiş adam toprağa bağlı yaşamak istiyor, bahçede tavuğu, köpeği olsun, domates, sarmısak eksin istiyor, sen onu dokuzuncu kata koyuyorsun!

Genelde çok çocuklu oluyorlar sen onları da üç tane ufak odaya tıkıyorsun! Bu mu gecekondu sorununa çözüm. Adam gitmiyor tabii, kendi derme çatma çardağında çayını koyuyor, oturuyor. Haklı da, ben de istemem. işte mimari psikoloji burda devreye giriyor.

İstanbul'un çevresinde %80'lere varan kişiliksiz mimari oluşumu dünyanın hiçbir yerinde görmedin. Ben köyü tercih ederim. Söyleyecek hiçbir şeyi yok, boyası yok, sıvası yok, çatısı yok, hiçbir şeyi yok! Ben buna görsel gürültü diyorum.

Bir kere adam eşinin asansöre binmesini kabul etmiyor yani bir başka erkekle veya yalnız asansöre binip yedinci kata çıkmasını kabul etmiyor adam

Biz gördük ki bizim bildiğimiz şehir kurgusu insanları mutlu kılmıyor.

O bakımdan biz yeni bir şehir kurgusu ki buna ekopolis diyoruz, yani ekolojiye senkron bir şehir öneriyoruz. Geleneksel şehirlerde gördüğümüz olgular daha değişik. Örneğin bacalardan duman çıkmıyor. Çöp yok çünkü herşey yeniden kullanılıyor. Dönüşümlü. Şehrin kurgusu farklı, konutların işyerlerine, parklara ilişkisi farklı. Sanayi tamamen yerin altına girsin diyoruz. Şimdi siz bana sokacaksınız 'hocam hem mimari psikolojiyi savunuyorsunuz hem de sanayi yerin altına girsin diyorsunuz'. Sanayi genelde pis atık madde içeriyor, sanayi yerin altındaki terkedilmiş kömür maden yatakalarına yapılsın. Size bu çok uç bir yaklaşım gibi gelebilir ama bundan 7-8 sene sonra artık fabrikalarda bilgisayarlar, robotlar çalışacak. "Yeni tüneller, yeni öprüler yapalım" bu çözüm değil. Yapılan her köprü, her yol yeni arabaların gelmesi demektir. Ben olmasın demiyorum ama çözüm de değil. Şu denkleri çözmeye çalışıyoruz. İnsanoğlu bir yandan teknolojinin bütün imkânlarından yararlansın, bilgisayar, elektrik, elektronik teknolojisi sonuna kadar insanın hizmetine girsin ama diğer taraftan insanı doğa ile içiçe yaşatalım. Bu denklemi çözüyor ekopolis. En önde tuttuğumuz parametre insanın ruh dünyası, insanın psikolojisi.

Bu baımdan birinci derecede sorumluluk biz mimar ve şehircilere düşüyor. İnsanları mutlu kılacak, ruh sağlığını öne alacak çevreleri yaratmak zorundayız.

Türkiye dünya mimarlığının merkezidir. Yaşadığımız coğrafyada mimarlık ve şehircilik tarihi oniki-onüç bin yıllıktır. Bugün boğaz kıyısında Amucazade Yalısı 1699'da yapılmıştır örneğin Amerika kıtasında 1699'da tek bir bina yoktur. Yine İstanbul için 2700 yıllık, kayseri için 3000 yıllık ve aşağı yukarı birçok kentimiz için binle başlayan tarihlerden bahsediyoruz. Bugün biliyorsunuz Avrupa kentleri dahil dünyanın bir çok kenti bin yılı tamamlamamıştır. Şimdi böyle bir tarihsel mderinlik içerisinde, bu ülkenin geleceğe dönük mimarisine karar verirken, geçmiş birikimlerine sırt çevirmesi kadar da büyük bir yanlış olamaz. 1980'li yılların ortalarından bu yana, her yaz Avrupa mimarlık öğrencileri Birliği adına, çeşitli üniversitelerin mimarlık bölümü öğrencileri, 21.yy.'ın mimarisini oluşturmada esin kaynağı olabilmesi için gözlenen yer Kapadokya'dır. Oysa ki bunu sokaktaki vatandaşa, hatta çoğu aydına sorarsanız gökdelenlerle, altı üstü viyadüklerle, köprülerle Tokyo'ya, Newyork'a benzer çağrışımlarla dolu cevaplar alınacaktır. Ama hayır!

Kent ve mimarlık ilişkisi, köy ve mimarlık işikisi kendine göre özgün süreçleri olan ilişkilerdir. Çünkü yaşama mekanı yani insanoğlunun bulunduğu kentteki, bulunduğu evin, çevre kimliğiyle uyumu, bulunduğu sokak ve mahalle... Bütün bunlar eğer insanın ideolojik düşünsel gelişmesini engelleyen, örten veya yozlaştıran yönde değil geliştirici, ufkunu açıcı yönde mekanlar olursa o zaman toplumda farklı demokratik süreçlerin, Türkiye'de bugün hasret kalmaya başladığımız demokratik süreçlerin yaşanması kolaylaşacaktır. Şöyle bir soruyu tartışmalarda, söyleşilerde sık sık sorarım; Son yıllarda acaba neden İstanbul'da bir Ortaköy önem kazandı? Ve neden çeşitli aydınlanmadan gelen düşüncelerin birbirine aktarıldığı bir entellektüel ortam oluştu da örneğin bir Ataköy'deki o yüksek blokların arasındaki bir mekan böyle bir olgu kazanmadı? Bir de son zamanlarda çekilen klipleri tarihsel sokaklarda, mekanlarda çekiyorlar, ama klipte rol alanlar, o kliplerin senaryolarını yazanlar tarihsel mekanlarda oturmuyorlar. Öyleyse, o tür yerleşme yerlerinde oturanlar kentin havasını soyabilmek, kentin kültürünü soluyabilmek, kendi düşüncelerinde gelişmeler sağlayabilmek, entellektüel ilişkiler kurabilmek için neden tarihsel semtlerde bu aktüaliteleri yapıyorlar? Bunun yanıtı çok açıktır. İnsan, bu mekanlarda, kent mimarisinde geçmişten geleceğe doğru bir yaratıcı gücü olduğunun farkına varmaktadır.

Söyleşinin başında uydu kentlerden bahsettiniz. Biz bu kentlere "uyku kent" diyoruz. Kültürel, sosyal ilişkileri kopuk, kentle olan duygusal soluması kopuk, kent dışında bir takım uydu kentler insanlar oralarda uyumaktadırlar, barınmaktadırlar. Aslında o tür yerleşme bölgeleri çoğaldıkça da demokrasi büyük bir tehlikeye girer. Çünkü uyuyan insanın dünyayı değerlendirmesi ve düşünmesi olanaksızdır. Şimdi böyle bir uyku kentin tam ortasına dünyanın en modern çarşısını yapsanız bile, o modern çarşı oradaki halkın kent kütürüne ve bilincine ulaşmasına katkıda bulunamayacaktır.

Örneğin, Cumhuriyet gazetesinin kent içinde kalma kararı çok tarihi ve doğru bir karardır. Çünkü ne olursa olsun kentle olan ilişkilerini sürdürme yoğunluğu olan bir basın ortamının ileriye dönük doğru fikirler üreteceği fikri bizde çok hakim. Kent dışındaki gazetelerle okurlar arasındaki ilişkileri bilmiyorum. Acaba okurlar o gazetelere gidiyorlar mı, o gazetelerdeki yazarları ziyaret ediyorlar mı bilemiyorum, ama bakın şimdi saat 9-30, aşağıda yavaş yavaş başlar okur ziyaretleri. Kenti dolaşan insanlar Cumhuriyete de uğrarlar. Bu çok önemli.

O nedenle bizler öteden beri şunu savunuyoruz. Aslındabizim tarihi kentlerimiz başta istanbul olmak üzere, bir imar faaliyetinden ziyade restorasyon faaliyetine ihtiyaç duyan kentlerdir. Eğer bu kent bakılırsa, şu andaki mevcut yapı stoğunu rahatlıkla barındırabilecektir.

Ancak şu var tabii, restorasyon toprak rantını içinde barındıran bir davranış olmadığı için ve Türkiye'de imar politikaları da hep toprak rantına bağlı süreçlerle belirlendiği için, bizim bu düşüncelerimizi gerçekleştirme şansını hâlâ bulabilmiş değiliz.

Bizim ülkemizde bir çifte standart ahlâkı yaygınlaşmış durumda, mimaride ve şehire bakışta özellikle. Örneğin Türkiye alanında kendisini yurtdışında tanıtırken tarihi sokaklarını, evlerini yansıtan afişler kullanılır. Hiçbir zaman kentin modern denilen bir apartman dizisi ki bu apartmanın her bir dairesi 100-150 milyara satılmaktadır ve Türkeye'nin çağ atladığının simgesi olarak gösterilmetedir, yurtdışı turizm afişlerinde yer almaz. Çünkü bu afişleri hazırlayanlar bilirler ki uygarlık o demek değildir. Türkiye'de uygarlığı 'o' olarak gösterirler, ama yurtdışında göstermezler, utanırlar, gösterirlerse rezil olurlar.

Öküz okurlarının bunu bilmesini isterim. Bugün dünyada tarihsel kimliğini kıskanacağımız derecede koruyan kentler vardır. Bu kentlerin yerel yönetimleri hiç bir zaman radikal sağın, radikal dincilerin eline geçmemiştir. Hatta tam tersine, başka bir şey söyleyeyim. İstanbul'da tarihi yarımada bölgesi yani suriçi bölgesi için 1995 yılında koruma kurulu sit kararı aldığı zaman, oradaki toprak altında kalmış bizans, toprak üstündeki bizans ve osmanlı dokusunun dini yapılarının, camilerin, hanların, hamamların, kervansarayların, kapalı çarşıların dışında sivil mimarininde korunması kararı alındığında, İstanbul'un fethi için milyarlar harcayarak şova dönüşen kutlamalar yapanlar koruma kurulunu bastılar ve siz böyle bir karar alamazsınız dediler. Şimdi bu çelişki nereden kaynaklanıyor?

Kent dışındaki gazetelere okurları uğruyorlar mı? Ama bakın şimdi saat 9.30, aşağıda yavaş yavaş başlar okur ziyaretleri.

Türkiye'de sağ, radikal ya da dinci sağ, genel olarak tarihsel çevre düşmanı mimari politikalar geliştiriyorlar.

Oysa ki bugün çağdaş anlamda tarihsel mirasın korunması geçmiş uygarlıkların geleceği kurmak için bir esin kaynağı olarak değerlendirilmesi ki, bu aynı zamanda bilimin, felsefenin ve sanatın gelişmesi demektir.

Çünkü sıfırdan başlamak insanoğlu için en korkuncudur. Ve doğrusu büyük bir enayiliktir.

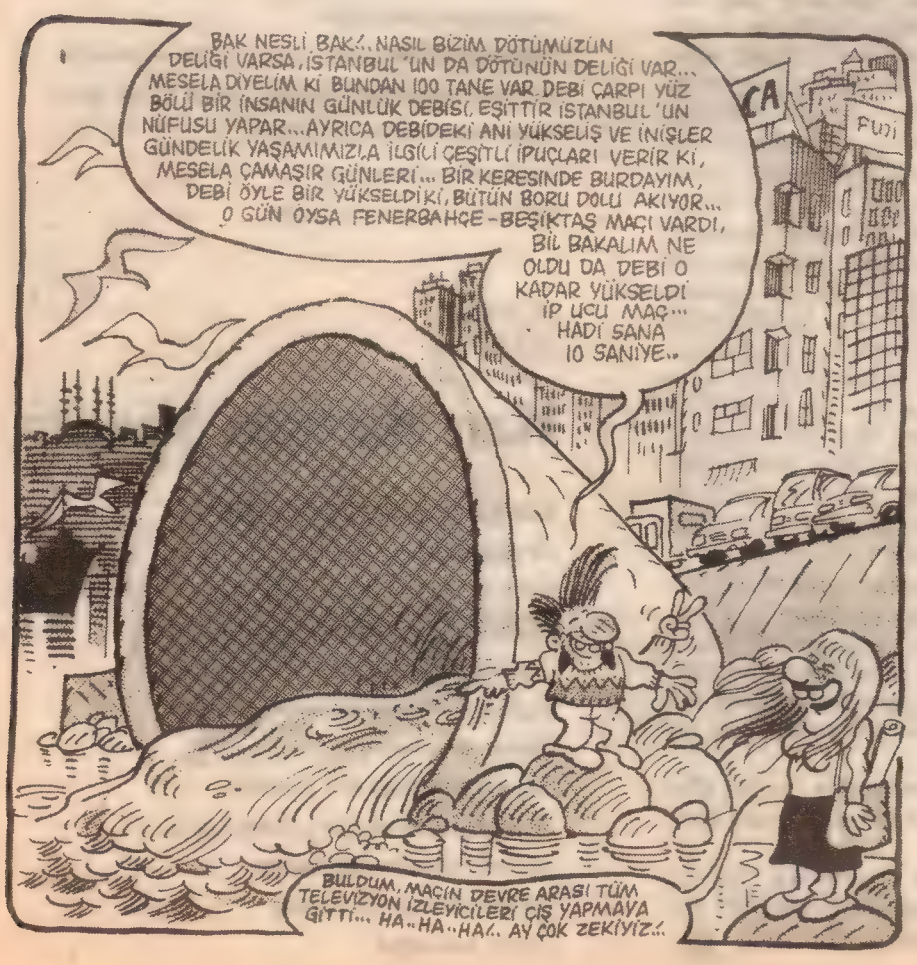

Sürgündeki Mahur Beste...

MUHSİN KIZILKAYA

Annem bana şarkı öğretirken ağlardı.

Hüngür hüngür ağlardı. Yanaklarından yaşlar damlalar halinde yuvarlanır, fistanının üstüne iplik iplik uzar,düşerdi.

Uzakları anlatırdı öğrettiği şarkılar.

Söylediği şarkılar illa da gurbeti anlatırdı. Şarkılarda arardı kara bahtını, hikâyesininin ip uçlarını oralarda görürdü. Şarkı öğretirken gözyaşlarını tutamaz, anlatılanlara inanır, onlarda kendi şarkılarını görür, onları okurdu.

Tarihi vardı o şarkılarda. Onun yaşadığı ve benim yaşamaya hazırlandığım bir hayat gizliydi.

Ana dilinin yazısının yasak olduğunu bilmezdi. Yazı nedir bilmezdi. O sadece yazgıyı bilirdi. Onun için bir zamanda, tarihin bir döneminde, yakınında, uzağında, yanıbaşında, dağların ardında bir yerde, insan elinin değdiği bir coğrafyada, insan ayağının bastığı bir kara parçasında olan birşey, onun dilinde türküye dönüşürdü. O türkülerde onun hayatı kayıtlıydı. Sözdü o türküler. Söz yazının yerine ikâme olmuştu.

Onun için doğduğu topraklarda herkesin sesi güzeldi. Sanki onları yaratan yaradan, "gün gelecek sizin yazı yazmanız mümkün olmayacak; izin vermeyecekler sizin yazı yazmanıza; onun için nefesinize kuvvet veriyorum, gırtlağınıza üflüyorum, ses tellerinizle oynuyorum, size öyle bir ses veriyorum ki, kendi tarihinizi, kendi haykırışlarınızı kayda geçmek istediğiniz zaman sesiniz güzel olsun, güzel olsun ki, sizi dinleyenleri sıkmayasınız, onlara kendi derdinizi o güzel sesinizle anlatabilesiniz" demiş gibi... Herkesin sesi güzeldi ve herkes çok türku bilirdi.

Dengbéj'doiler onlar. Şaér'diler. Stranbéj, Lawjebéj'diler.

Avcıydılar onlar... Söz avcısı, kelime avcısydılar... Kelimeler dillerinde nağmeye dönüşür, mağme uzun bir türküye, türkü uzun bir destana, destan bir tarihe, tarih bir acıya, bir kılıma... tarih bir sızıya... kılam ve kelema.. Bazen tarih yeni baştan küçük bir sözü dönüşür, o söz de dokunaklı bir ezgiye, bir şarkıya...

Onun için annem bana o arihi, o sızıyı alatan şarkıları öğretirken ağlardı.

Şarkıya başlar, şarkı uzar, makam geceyi tutsak alırdı:

"Çême Perokê evrazi
Bılbıl wê't xwinit hewar û gazi
Ey jaro dıla mewtena't xazi"

(Perok'a vardım yokuş yukarı
Bülbül ötüyor imdat çağlığıyla
Biçare gönlüm vatanı özlüyor)

Vatanı özlemek... Evet, özlemleri vatanlarınaydı. "Mewten" diyorlardı özledikleri yere, yani vatana. Nereye vatan diyordu annem, nereye vatan diyorlardı onlar bilmiyorum. Aslında biliyorum da... Onlar için uzak olan yer, bizim için şimdi o kadar yakın ki, nasıl anlatsam, bir köyden bir köye gitiklerinde, gittikleri yer onlar için gurbet, bıraktıkları yer onlar için sıla, yani vatandı. Vatan doydukları yer değil, doğdukları yerdi. Doymak için gittikleri yere gidiş nedenleri, doğdukları yere günün birinde dönüp orada ölmekti. Annelerinin, babalarının mezarı neredeyse, orasıydı onların vatanı ve türkülerine göre en kahrolası ayrılık, ölümden sonraki ayrılıktı. Aynı yerde gömülmüş olmak, mahşer günü aynı yerde kalkıp el ele tutuşup Tanrı'nın huzuruna çıkmak demekti. Yoksa uzak bir diyarda ölseler bile mutlaka köylerinde gömülmesini vasiyet itmeleri başka nasıl izah edilebilir ki? Vasiyete bile gerek yok, herkes herkesin gömüleceği yeri biliyor nasılsa... Ölülerimize bile gerek yok, herkes herkesin gömüleceği yeri biliyor nasılsa... Ölülerimize kendimizden daha çok değer vermemiz, ölülerimizin rahatını kendi rahatımızdan daha çok düşünmemizin nedenleri arasında bütün bu anlatılanların payı ne kadar acaba? Sorular çoğaldıkça çevaplar da çoğalır.

Türkülerine kaydettikleri tarihleri hayatları boyunca önlerinde o kadar canlı durdu ki, her dinleyişte, her söyleyişte yeniden ağlıyorlardı ona... Sanki türkü yapıcıları, sanki bestekârlar sadece acıları kayda geçmişlerdi. Otutarak söylenen türkülerin tümü acı üzerineydi. Acı ruhlarına oturmuştu.

Her dilde bir iniltinin, bir hüznün karşılığı olan "ah!" aynı anlamı verir aslında. Telafuzu farklıdır yalnızca. Ana dilinde "ah!" bir fil olarak kabul görür. "Ah" çekmek, "axing" olarak adlandırılır. Uzak veya yakın bir geçmişte, bir olmazı anlatan türküyü dinleyenler çıkarır en çok bu sesi... inler gibi.. Müzik dinlerken ona bir yaralının çıkardığı sesle eşlik edilir mi hiç? Edilir! "eyhok" diyorlar bu eşlik etmeye, bu katılmaya. "Eyhok" saz yerine geçer. ara boşlukları doldurur. Dengbêj'in nefes, soluk tazelemesine imkân tanır. Kimi zaman bir çalgı aleti yerine geçer. Genizden dökülür. Türkünün etkisini dinleyicilerin ruhlarına taşır. Uzun bir sesle karşılık bulur türkü. Makam cümle ruhlara iyi gelir. Derinden gelir bu ve derinliği kadar sessizdir bazen. "Eyhok" gittikçe bir "axing"e dönüşür. "Axing" yüze yansır önce, alın damarlarını şişirir, yüreğin üstüne bir damla kezzap dökülür...

En çok Kirapêtê Xaço'nun sesinden "ahmedo"yu, Şivan Perwer'in sesinden "Kirivo"yu, Ciwan Haco'nun sesinden "Delala mın"ı dinlerken o anı yaşıyorum şimdi. Sözünü ettiğim adamlar şimdi bu işi bir hayli ilerlettiler. Artık söyledikleri türkülere kimse "eyhok" ile karşılık vermiyor. "Eyhok"un yerini çalgı aletleri aldı bu müzisyenlerin dilindie. Şivan Perwer ki, annemin öğretirken ağladığı türküleri söylerken şimdi sesini bir saksafon gibi kullanıyor. öyle kırık, öyle inişli çıkışlı, öyle inler gibi, öyle sızlar gibi, öyle kahır dolu, öyle hüzünlü... Ciwan Haco ise, o dağlarda yankı bulan türkülerin ezgilerini alarak, altına döşediği müziğin kınısıyla, çoktan alıp çağdaş müziğin anavatanı olan Batı "savund"una yaklaştırdı bile. ancak yapı aynı yapı, ezgi aynı ezgi.. O ezgilerde hâlâ, yürüdüğü bir konak yolculuk sonrasında kendini gurbette sanan "ürkek" insanların iniltisi var. O türkülerde hâlâ çalgı aleti nedir bilmeyen, "savund" dedikleri şeyin neye tekabül ettiğini hayal bile edemeyen, genizden döküldüğü gibi, yürekten koptuğu gibi, diline düştüğü gibi, doğalma,a kendiliğinden gelip dilinin ucuna oturan kelimelerle, yüreğinin derinliklerinden dökülen ve o kelimelere hayat veren makamla haramanlanarak söylenen türkülerdeki havanın aynısı var. Şivan'la Ciwan türkülerin, ezgilerin mekânlarını değiştirdiler sadece. Onları alıp kendileriyle beraber gerçek gurbete, "Welatê Xeribiyê" (Gurbet Ülkesi) dedikleri yere, sürgüne götürdüler. Sürgündesöylüyorlar şimdi onları.

Şimdiköyleri boşaltılan insanların binlercesi, yüzbinlercesi Şivan'ı, bir o kadarı da Civan'ı dinliyor, kendi ülkesinde bir "iç sürgün" yaşarken. Küçükken annelerinin ağlayarak onları öğrettikleri türküleri, şarkıları, şimdi çok uzakta bir yerlerde iki büyük müzisyen söylüyor; bu kez annelerinin yerine bu iki büyük müzisyeni koyuyorlar.

Şivan ile Cıwan, ülkelerinden uzakta, gurbet ülkesinde (welatê xeribiyê), sürgün olmanın acısını şarkılarıyla dillendiriyorlar.

Kendi ülkelerinde sürgün olanlar da, "iç sürgün"ün acısını yaşıyorlar. Ancak söyledikleri türküleri kendilerinden başka kimseler duymuyor.

Gecedeste

Çıkmamış Bir Kitaptan Numarasız Sayfalar

FERHAN ŞENSOY

çok polisli videolu
dikili festivali'nden dönüyoruz
onbir temmuz seksenyedi
devrisi gün sokağa çıkmak yasak
referandum için tek tek herkes yazılacak
kurşun kalemlerle çok devlet kaatlara
sanki muhtarlarda kayıtlı değilmişiz gibi
sanki vatandaş değilmişiz de
adam yerine koyulmak için
son bir şans tanıyormuş gibi
istanbul'a dönüyoruz bunun sıkıntısıyla
yemek molasına anlam kazandırıyor
behramkale sapağı
işte asos kalesi
işte iki candarmalı
mülayim köpekli askerlik şubesi
iki motel üç lokanta çılgın güneş çarşaf deniz
mebzulen beyaz şarap getiriniz
kalyoruz biz burda eğer varsa yatacak yeriniz
istanbul'a gitsek yarın istanbul yasak
saz çalarım bütün gece yıldızlı gökyüzüne
norveç devlet balesi başbalerini sissel westnes
yönetmen paul podolski
motel sahibi bursalı matbaacı öcal bey
bu beklenmedik ayin-i cemseyşın'ın
renkli kişileri
devrisi gün denizden sesleniyorum
sayım memuruna
baba adı yusuf cemil
göbek adım osssssmannn
anca visdei'nin "dona juana" oyununu
okuyorum bütün gün
behramkale'de tanışıyorum bu güzel yazarla
temmuzun onikisi sokağa çıkmak yasak günü
hem molyer hem de çehov
müthiş bir dil cambazı
kim ulan bu ancak visdei.

BORİS VİAN

Kan Kırmızı Yaşam

Kan içinde doğurur bizi analar
Ve yaşam boyu tutarlar
Etten bir şeride bağlı kıpkırmızı
Büyürüz kafeslerde
Çiğneyerek yaşarız kanlı kanlı
Koparılıp beşiklerin kenarına asılan
Meme parçalarını
Kana bulanmıştır her yanımız
Ve sevmediğimiz için görmeyi bunu
Dökeriz başkalarının kanını
Tükenecek günün birinde
Özgür kalacağız

Edebiyat Yapma Laaaaan!

ENİS AKIN

✖ *Başlangıçta söz yoktu.*

O sadece katlanılması gereken basit bir sonuç ve raslantısal bir ayrıntıdan ibaret. Tekrar tekrar fırlatılıp atılması ve yeniden inşa edilmesi gereken bir sonuç. İnsanın hayatıyla ilişkisi, ancak birbirini başlatan ve aşan dalgalar halinde heyecanlandırıcı olabiliyor. Taşla taşın bilgisi arasındaki uzayda yaptığı yolculuğu basit bir tekrarın ötesine taşıyan insana sanat bir zamanlar bunu veriyordu: Baştan başlama imkanı!

✖ *Tekrar çekiyoruz Hayat 9! Sahne 22!*

Bilimde, kimsenin daha önce bilmediği bir şey, herkes tarafından anlaşılır bir biçimde anlatılmaya çalışılır. Fakat şiirde bunun tam tersi.

✖ *Sağlıklı bir insan yemeksiz iki gün yaşayabilir. Dedi* Baudlaire: *Şiirsiz asla!*

Aklın gelişiminde sanatın yeri, teknolojide tekerleğin keşfine eşdeğer önemdeydi. Bir zamanlar sanatın bir işlevi vardı: İnsanın korkularını yenmesinin, kendini daha iyi anlamasının ve başa çıkmasının teknolojisi. Buna sanat olarak sanat, ve diğer mistik yaratılar, insanın hayvani gerçekle uyumunu yüzlerce yıl başarıyla sağlamaya yaradı. *Evreka! Sanat bir şeyler içindi. (Hatta herşey bir şey içindi.)*

✖ *Ama artık aklın çağı geçti.*

Şiirsiz yaşanabiliyor şimdi. Eskiden misitik, ulu görevler almış olan şiir, ve diğer sanatlar artık kâr ettirebildikleri kadar varlar.

✖ *Eğer tek bir doğru yoksa adalet de yoktur.*

Durumu belgelemek açısından yazmam gerekli: Şiir herşeyi sattıran bir katalizör olduğu halde kendisi beş para etmiyor, bir; bunun için medyanın kapılarının dışına kapatıldı (iyi ki), iki, hepimizin hayatında bir inanç eksikliği olduğu açık, üç; sanatçıya üretebilmek için hem bir sorun hem de para gerekli, dört. Problem bu.

✖ *Öyleyse yaşasın* Jef Koons!

Bugün sanat olsa olsa müzelik bir parça, veya sadece uzmanların hakkında söz sahibi oldukları girilmez bölge, veya bir vakit öldürme aracı, ya da sahnedeki kadının göğüsleri, ya da *"umumi geçerlilik taşıyan süslü duyuş ve düşünce kırıntılarının, edebiyat ve eleştirinin yerine ikame edilmesi".*

✖ *Çöl, insanın dolaysız ilişki kurabileceği alanlara yayılıyor.*

Son doğrudan insanlar arası iletişim ürünü toplumsallaşma örneği neydi? Yeşil hareket mi mesela? *O şimdi iktidar!*

✖ *Taxi Driver ve Pulp Fiction*

Zamanının bu iki büyük filmi arasındaki fark, *Taxi Driver*'ın kendini anlattığı öykünün önemli olduğuna inandırmış olması. *Pulp Fiction* hayatta tek başına merkeze konabilecek tek bir hikâye görmüyor. Çizdiği portreyi kompozisyonun göbeğine kondurmaya bir türlü eli varmayan **Egon Schiele** gibi.

✖ *Anlayamamaktan duyulan endişenin rasyonalizasyonu mu?*

Taxi Driver iyi bir film ve bunun içeriği ne olursa olsun birşeyler söylemeye çalışıyor. Postmodern sanat birşey ifade etmeye çalışmıyor, böyle bir tasası da yok. On yumurtayı üstüste durduran adamın derdi nedir? Saçma mı? Ama bu sefer saçmalık anlamlı, bence.

✖ *Mesaj öldü yaşasın mesaj!*

Mesaj fikrindeki arıza, kendini nesnenin dışında konumlandırması, iç/dış dünya, bilinç-özne/yığınlar, düzen/devrim, vb. düalist kavramlar arasına sıkışması. Belki de *Pulp Fiction'daki tek mesaj, hayatta anlamaya değecek birşey olmadığı*'dır.

✖ *Sanatın sorunu nesnel olmak değil, nesne olmaktır.*

Beni pek heyecanlandıran ve korkutan bu postmodern çağda, yeni bir tür gerçeklik anlayışı var, yeni bir tarih yorumu var, başka bir kadın erkek ilişkisi var, kısacası karşımızda yeni bir ben var.

✖ *Bir viraj alıyoruz, kusmuk torbalarınızı hazır edin!*

Hiçbir şey anlatmamakla, anlatacak hiçbir şey olmadığını anlatmak arasındaki çizgi incedir. Ama bu fark bence bir çağ dönümünü simgelemeye yetebilir.

✖ *Modernin anlatacak şeyi var!-dı!*

Alman İdeolojisi'nin ilk cümlesi olarak **Karl Marx** şöyle yazdı: *İnsanlar, şimdiye kadar, kendileri hakkında, ne oldukları ya da ne olmaları gerektiği hakkında her zaman yanlış fikirlere sahip olmuşlardır.*

✖ *Ne de olsa Karl amca da bir insandı.*

Sorun insanlara bilinç götürme cür'etine sahip olup olmamak veya kimin doğru düşünmeye hakkı olduğu değil, yukarıdaki bakış içinde insanın duygularından hadım edilmesi, insani duyguların toplumsal gerçeklik kategorisinden dışlanması.

✖ *Çıkar kategorisi, dışardan giden bilinç kategorisi ile insanları açıkça koyunlaştıran bir teorinin şansı artık sıfırın altında.*

Politikacı sanatçıyı kendi bencil güdüleri peşinde koşturan bir zevk düşkünü addeder. Politikanın maddi sorunları karşısında sanatın sorunları değersizdir. Sanat, yarattığı olasılıklar, politik hareket olanaklarına tahvil edilebildikleri ölçüde değerli addedilir.

✖ *Edebiyat yapma, bir şeyler yap.*

Edebiyat yapmak, klişe temaları yarı anlaşılmaz bir tonda gevelemek ve yakınmak anlamında kullanılıyor. Edebiyattan çok politika kastediliyor: Yoksulluk edebiyatı, insan hakları edebiyatı, vb. Harbi delikanlılar politika yapar!

✖ *Bugün Edebiyat için ne yaptın?*

Toplu kurtuluş fikrinin son kullanım tarihi gelmiş miydi tartışmalarını bir tarafa bırakalım, *anlam, öz, ruh* gibi koca koca felsefi kategoriler çağa kapılıp, "edebiyat yapmak" haline geliyor.

✖ *Garip bir olanaksızlıklar çağını yaşıyoruz.*

Teknolojiyi kasdetmiyorum. İnsan eşitlik, özgürlük ve adalet gibi metafizik referans noktalarını yitirdi yitireli, *haklı olmak* olanaksız oldu. Her doğruyu savunabilmek için bir takım kelimeler bulunabiliyorsa *adalet* olanaklı değil.

✖ *İnsan olduğunu zannettiği şey değildir, insan giydikleri değildir, insan yedikleri değildir, insan söylediği şey değildir!*

Yeni bir haklılığa ihtiyacımız var. İnsanın düşünsel varlığının önemini yitirdiği, bedensel ve kalbi varlığına uzandığı bir çağ bu. Yeni bir dile ihtiyacımız var: *İstenç Politikası veya Davranış Partisi kapımızın eşiğinde.*

✖ *İnsan yaptığı şeydir!*

İsyankarın saçma bulduğu bir topluma pipisini-poposunu gösterme zamanı. Bu bir muhalefet değil, belki de tek muhalefet, diğer bütün muhalefetlerin iktidardan bir farkı yok çünkü.

✖ *Sokakta yaşayan çocuklar bunu yapıyorlar.*

15 milyonluk İstanbul'un çocuğu. Güzel değil, olmaya da çalışmıyor. İnitihar, yalan, ihanet, uyuşturucu, .öt derdi... Erdem ve elalem yokluğu, şiir de yazmıyor, sadece orta yerde yaşıyor ve hiç o bizim mekanımıza gelmiyor, bizi kendi mekanında karşılıyor.

✖ *Kalp, yeraltı kültüründe sapasağlam atmakta.*

Mistik kalple kendi mecrasında kapışabilecek miyiz? Kalbi ele geçirmeye hamle etmeliyiz, kalplerimize konuşmayı öğretmeliyiz, dinsel ritüellerin dışında bir başka yol olmalı.

✖ *Doğru konuşmamız önemli değil, birbirimizi sevmenin bir yolunu bulmak zorundayız!*

İşte bunu tolore edemeyecekler. **Love me do** ile başlayan rock devrimini oluşturan şey duyguların müzikal yapılara aktarılmasının bir yana bırakılıp hareketlerle (dans) dökülmesi ve buna dinleyicinin de katılmasının talep edilmesi ile söz konusu duygunun fiilen, yani o anda ve orada yaratılması.

✖ *Burada ve şimdi.*

Zaman davranış sanatı zamanı, bütün sanat biçimlerinin içinde eridiği yeni bir sanat kapımızın eşiğinde, bence.

Genç Sinema Yönetmeni Zeki Demirkubuz anlatıyor

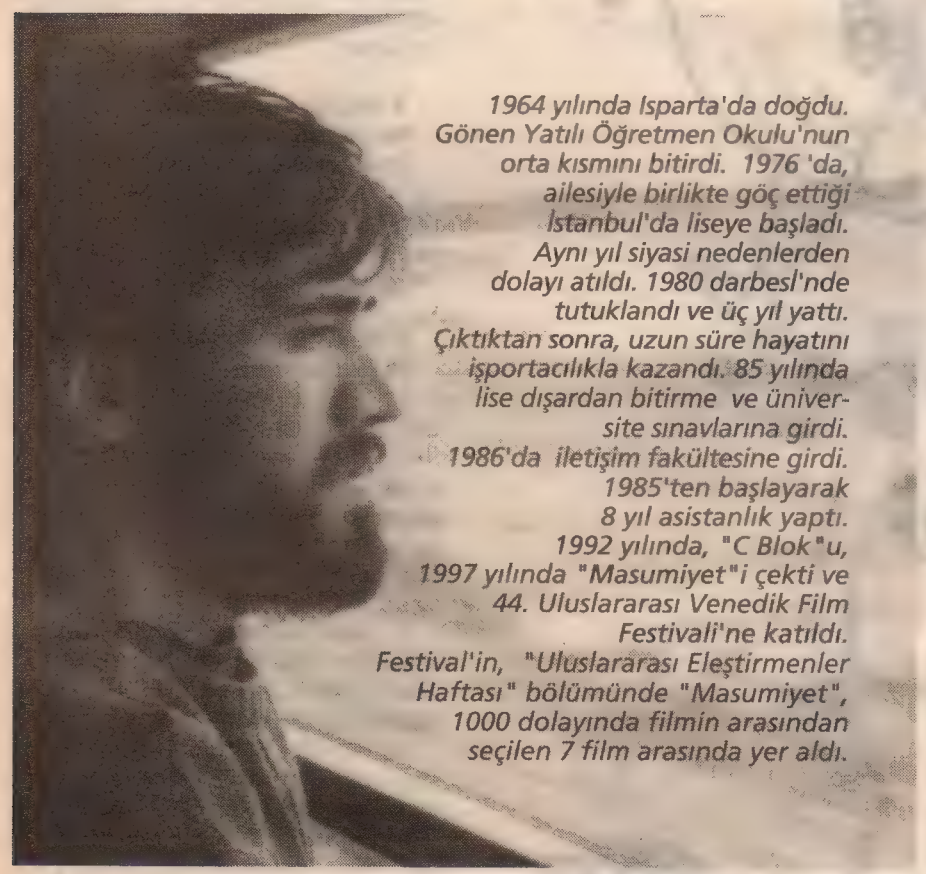

1964 yılında Isparta'da doğdu. Gönen Yatılı Öğretmen Okulu'nun orta kısmını bitirdi. 1976 'da, ailesiyle birlikte göç ettiği İstanbul'da liseye başladı. Aynı yıl siyasi nedenlerden dolayı atıldı. 1980 darbesi'nde tutuklandı ve üç yıl yattı. Çıktıktan sonra, uzun süre hayatını işportacılıkla kazandı. 85 yılında lise dışardan bitirme ve üniversite sınavlarına girdi. 1986'da iletişim fakültesine girdi. 1985'ten başlayarak 8 yıl asistanlık yaptı. 1992 yılında, "C Blok"u, 1997 yılında "Masumiyet"i çekti ve 44. Uluslararası Venedik Film Festivali'ne katıldı. Festival'in, "Uluslararası Eleştirmenler Haftası" bölümünde "Masumiyet", 1000 dolayında filmin arasından seçilen 7 film arasında yer aldı.

AYLA ÖNDER

Isparta'da doğdum, çocukluğum orada geçti. Isparta çok muhafazakâr bir yerdi. Çok baskı vardı. Sinemaya gitmek çok kötü bir şeydi ve yasaktı. Buna rağmen ben kaçar giderdim. Benim gibi çırak olan diğer çocuklara bu filmleri anlatırken acayip uydururdum.

Yalanlar sonra hayal kurmaya dönüştü. Bir şeyi ne kadar çok yasaklarsan iç dünyanı o kadar zenginleştirir. Sanatın da bu nedenle özgür ve demokratik dünyalardan değil, tam tersine, baskı ve zulmün daha çok olduğu ülkelerde, daha inandırıcı bir şekilde ortaya çıktığına inanıyorum.

Lagan'ın "Sinema ve psikiyatri ilişkileri" üzerine bir yazısında bu 6-10 yaş döneminden söz ediyor ve bu döneme "imajinasyon dönemi" diyor. Sinemanın işte böyle bir duygudan kaynaklandığını söylüyor. Gerçekten bu yaştaki çocukların sinemayla kurduğu bağı hiçbir yaştaki insan kuramıyor. Yaş büyüdükçe, daha akıcı, daha rasyonel, daha kişilikle ilgili bağlar kuruluyor sinemayla.

Çocukluk, yalan ve sinema

Çocukken olmasını istediğim şeyleri uydururdum. Mesela Cüneyt Arkın'la, Filiz Akın'ı birbirine yakıştırır, evli olduklarını iddia eder herkesi kandırırdım. Çünkü ikisi de benim idollerimdi. Mesela filmde Cüneyt Arkın'ın öldürdüğü adam sayısı bana yetmezdi. Cüneyt, filmde 30 kişiyi mi öldürmüş. Ben onu 500'e katlar, arkadaşlarıma anlatırdım. Dinleyen olduğu zaman iyice abartırdım. İşte geceleri uçan adam olup, pencereden çıktığımı, Bizanslılar'la görüşüp geldiğimi falan söylerdim. Gangaster filmleri, Battal Gaziler, Tarkanlar... Bu filmler favorilerimdi.

"Muazzez Abacı'nın, Hasan Heybetli'nin peşinden yaşadığı serüven gibi.. Bir aşkı hep taşıyıp, ama imkansız olacağını bile bile yaşama şeyi, yani oradaki feragat beni etkilemeye başladı."

Orta 1'de MHPli, orta 2 de solcu

Ben öğretmen okulunda yatılı okudum. Gönen kasabasında , Köy Enstitüsü geleneğinden gelmiş bir okuldu. Öğretmen okuluna dönüştürülmüştü burası. O geleneğin en son kuşağıydık. Okulda öğrenci, öğrenci değil, üretendi. Çiftçilik, arıcılık, hayvancılık, bahçecilik öğreniyorduk. Kendimiz üretiyor, kendimiz yiyorduk ve eğitimimizi alıyorduk. Ben, Ispartalı her çocuk gibi MHP'liydim. Orta 1'e gidiyordum o zaman. Babam Adalet Partili'ydi. O sırada 1. MC hükümeti iktidara geldi. Kısa bir süre sonra okulun rengi değişmeye başladı. Demokrat hocalar sürüldü.

Yerine MHP'li komandolar gelmeye başladı okula. Müthiş bir terör başladı. Tabii bana bir şey yok. Kenarda, köşede insanlar sıkıştırılmaya başladı. Ülkücüler çoğalmaya başladı. Bir gün okulun öğrenci derneği başkanı Osman Abi'yi -ki onu çok seviyordum- bir grup MHP'li sıkıştırmış, dövmek üzereler. Bana sen karışma falan dediler. Karıştım ve tabii dayak yemek oldu sonum.

Falaka

Bir süreyi okuyamadığım için resmen falaka yedim. Hayatımdaki ilk falakaydı. Sonra poliste falan devam eden o süreç orda başladı. Ondan sonra işte solcu öğrencilerle birlikte olmaya başladım. Tabii bu, yediğim falakaların, dayakların, sürünmelerin de başlangıcı oldu.

Orta 3. sınıftayken bizi okutmadılar. Atıldım. Hatta bir boykottan, sonra benim okuma hakkım alındı elimden. Yani "Türkiye'nin hiçbir yerinde okuyamaz" diye. Sonra Danıştay'a dava açtım ve kazandım.

Ailem İstanbul'a göç etti. Burada lise 1'e başladım. Fakat 3 ay sonra o liseden de atıldım. Ve okul hayatım bitti. O zaman bildiğimiz süreçlerden, o siyasi olaylardan atıldım.

Ve okul hayatım bitti. 3 yıl sonra da darbe oldu. 83 sonunda çıktım. Dışarda, ilk hatırladığım şey selam vermeyen eski arkadaşlarımdı.

İş bulamadım tabii. Sonunda işportacılığa başladım Eminönü meydanında kalem sattım. Sonra her şey satmaya başladım. Kırtasiye malzemesi, çorap, kot pantolon. Ne bulursam.. malboroya kadar herşey.. Bir süre sonra İstanbul'un pazarlarına dağıldım, sonra Anadolu'ya çıktım. 1.5 yıl Ege bölgesinin kasabalarında, köylerinde işportacılık yaptım.

Lunaparkta kasnakçılık yaparken...

Kendimi ifade etme isteğini duyduğum yıllar 83-86 arası idi. İşte hapishane tamam. Yoksulluk edebiyatı, hapishane edebiyatı tamam! İşte şiir ve öykü yazmaya bu dönemde başladım. Hayatım roman ya! Bir lunaparkta kasnakçılık yapıyordum. Böyle malboro sigaralarının üstüne halka atıyorsun... İlk sinema kitapları tesadüfen oradayken geçti elime. O kitaplar beni etkiledi. Sonra iki üç öykü kıstırıp kolumun altına geldim Beyoğlu'na solcu yönetmen aramaya. Bulamadım tabii.

İlk yazdığım, "Ölü Ozanlar Derneği"ne benzer bir şeydi. O öyküdeki şair, benim ortaokul 2'deki öğretmenimdi. Yani bizim yatılı okuldaki demokrat solcu bir öğretmenin bir kaç öğrenciyle kurduğu ilişki, samimiyet. Değirmenderesi diye bir ormanlıkta gizli gizli okuduğumuz Deniz Gezmiş kitapları, Ahmet Arif şiirleri. Ve sonunda öğretmenin sürgünü. Okulda o güne kadar sessiz olan bizlerin, ellerimizde pankartlarla, boykot ve yürüyüşle o öğretmeni uğurlamamızla finallenen bir hikâye idi.

C Blok

Belki kalbinde, beyninde büyük dünyalar; büyük düşler taşıyorsun ama sokağa çıktığın zaman bazı değerleri taşıdığın, bir azınlık ruhunu taşıdığın ve bunu bile bile sahiplendiğin için daha çok yoksun. Aslında ana fikri buydu C Blok'un.Yani kurulu düzen tarafından örgütlenen hayat ve bu hayat içinde şehrin örgütlenmesi, mimari yapısı... Orta sınıfın ahlakından yola çıkarak yapılan yasalar, bilmemneler. Aslında ordaki üç kahramanda da, bir şeyler vardır benden.

Masumiyet

Bence çıkış yok. Yani bana çözümsüz geliyor. Yani artık hiçbir düş, bana bu hayatın değişeceğine dair bir ipucu vermiyor. Bu kurulu düzen sistemleşmiş, kronikleşmiş. Hiçbir zaman yıkılmayacak. Dolayısıyla hiçbir devrim ışığı kalmadı bende. Böyle olunca, ya yok olmayı seçeceksin, ya da boyun eğmeyi. İnsani içgüdü bu ikisini de yapmayı engelliyor.

Geriye bir şey kalıyor. Sorunu biraz daha deşmek. Bu yaşam dediğimiz şeyin nedenlerini, daha geniş alanlarda aramak gibi bir şey. Bu süreçten sonra, 'kişisel özgürleşme' diye bir noktaya geldim. Toplumsal ve evrensel özgürleşme mümkün olamıyor, yani Walter Benjamin'in deyimiyle 'ezilenlerle, ezenler arasındaki tarihsel' ilişki bir istisna değil, bir kuraldır.

Kişisel özgürleşme... Bu belki bir bağımlılıktır. Belki gönüllü olarak bir şeye boyun eğmektir. Yarı bağımlılıktan geçiyor belki de özgürleşme. Daha çok Tarkovski'nin ve Dostoyevski'nin kafamda uyandırdığı şeyler.

Böyle olunca, yaşamaya dair, nasıl yaşanması gerektiğine dair her türlü gerçeklik ve ahlaki ipotekler yavaş yavaş kalkmaya başladı. Yani gönüllü olan, öğretilenin dışında düşünebilme yeteneğim gelişmeye başladı. Belki yaşama değil ama en azından düşünme geleneğim gelişmeye başladı.

Feragat ve aşk..

Bu benim en çelişik olduğum şey. Tanımı yok bunun. Herkesin kendi egosu ve dünyasının yettiğince yaşa-

85 yılında lise dışardan bitirme sınavlarına girdim. Lise diploması aldıktan sonra, üniversite sınavlarına girdim ve filolojiyi kazandım. Okuyamadım ama. Ertesi yıl, yine girdim ve iletişim fakültesini kazandım. Yıl 1986'ydı.

İstanbul'da bana rahat yoktu. Her olayda, her 1 Mayıs öncesi ilk alınanlardandım. Sabıkalıydım. 168/2'den ceza almıştım. Yani çete kurmaktan..

mak zorunda olduğu şey bu. Ya da yaşamadığı şey. Beni çok etkileyen bir aşk durumunu anlatayım:

85 yılında tanıdığım bir çocuk vardı. Bir kıza âşıktı bu çocuk. Esenler'de oturuyordu. Öylesine âşıktı ki çocuk; Ferdi Tayfur dinleyen, esrar, uyuşturucu kullanan bir çocuk. Ve kız bunu reddetti. Bir dönem öylesine, yüzeysel bir ilişki yaşamışlar. Bu çocuk 6 ay çinde verem oldu. Ve uyuşturucuyla birlikte o kadar yoğun yaşadı ki bunu. 6 ay sonra bu çocuk öldü. Ve son cümlesi ne oldu biliyor musun? Yaktı beni!' Ben buna tanık oldum.

Alt kültürün acımasız dünyası içerisinde öyle dehşet aşk hikâyeleri var ki. İşte feragatın ne olduğunu tanımlayabiliyorum. Ve aşk bir anlamda insanın kendine yürüyüşüdür aslında. Yani karşısına yürüyor gibi gözükse de, aslında bir iç yürüyüşüdür.

Bu anlattığım çocuğu da görünce, bendeki eksik kalıyor. İşte zaten "Masumiyet"te anlattığım aşk hikâyesi de bu. Aslında özlemini kurduğum, düşlediğim aşk bu benim aslında. İlla acıyı kötü bir şey olarak almıyorum. Tabi uzaktan baktığın, dramatize ettiğin zaman, az önce bu söylediğim çocuğun hikâyesi acı gibi geliyor. Ama böyle bir şeyi içinde taşıyabilmek... Düşünebiliyor musun çocuğun son sözünü' Ölüyor ve 'yaktı beni' diyor.

Aynı şeyi kendim için beklemeye başladım. Mesela gönüllü olarak boyun eğebileceğim bir insanı, bir kadını özlemeye başladım. Böyle bir dostu özlemeye başladım. Çok kabaca söylüyorum. Fatoş Güney'in, Yılmaz Güney'in hapiste olduğu dönemdeki serüven, Muazzez Abacı'nın, Hasan Heybetli'nin peşinden yaşadığı serüven gibi.. Bir aşkı hep taşıyıp, ama imkansız olacağını bile bile yaşama şeyi, yani oradaki feragat beni etkilemeye başladı. Ve bunların arkasından da Masumiyet geldi.

12 Eylül

Ortada bir sömürü, bir baskı varsa, en az baskıcılar, sömürenler kadar, bu sömürü düzenine izin verenler de suçludur. Hele 81'de, 82'de ve bu yıllara kadar süren bu uzlaşmaya 'gönüllü beraberlik' diyorum artık. Bir çok insan bunu, orta sınıfın eğitimsizliğine, cahilliğine veriyor.. Ben bunu bilinç ve eğitimsel olarak değil, daha çok orta sınıf ahlakının sonuçları olarak görüyorum. Ve bunun değişeceğine dair de hiçbir inancım yok.

Bağımlılık

Bağımlılık bir varoluş şeklidir. En başta birlikte yaşadağım şeylere, inandıklarıma karşı bağımlılık oluşuyor bende. Hatta daha abartılı bir şey söyliyeyim. Hapisten çıkarken de çok hüzünlendim. Çünkü oradaki gündelik ritüellere, ilişkilere, kurduğumuz hayata bağımlıydım.

Bu anlamdaki bağımlılıkla da barışmaya çalışıyorum.

Sokak

Tabii ki sokak herşeyden önce mekân. Mekân, sinemanın ögelerinden bir tanesi. Yani acı hikâyelerin, bir çok insan hikâyesinin yaşandığı alan. Ve belki bu mekânların en canlısı. Örneğin, İstiklal Caddesi'nde, aynı açıdan hergün bir fotoğraf çekseniz, bütün fotoğraflarda aşağı-yukarı giden bir kalabalıktan farklı bir şey göremeyeceksiniz.

Bir sinemacı olarak, bu görünen fotoğrafı değil de, görünmeyeni, yani onun içindeki tek tek insanları, onların tek tek hikâyelerini düşünmek. Zaten bir sinemacının özellikle bu çağda temel görevinin, imajla gerçeği ayırmak olduğunu düşünüyorum.

Uyuşturucu

Uyuşturucu hiç kullanmadım. Fakat 80 öncesi öyle evlerde kaldım ki.. Tombalacılarla,cepcilerle, arpacılarla aynı evleri paylaştım.

" 85 yılında tanıdığım bir çocuk vardı. Bir kıza âşıktı. Öylesine âşıktı ki Ferdi Tayfur dinliyor, uyuşturucu kullanıyordu. Kız bunu reddetti. Yüzeysel bir ilişki yaşamışlardı. Bu çocuk 6 ay içinde verem oldu. Ve uyuşturucuyla birlikte o kadar yoğun yaşadı ki bunu. 6 ay sonra bu çocuk öldü. Ve son cümlesi 'Yaktı beni!' oldu. "

Nataşa

ŞEBNEM İŞİGÜZEL

Televizyonda çipil gözlü bir laz,

"Onlara neden Nataşa diyorsunuz?" sorusuna lazlığına yakışır bir cevap vermişti;

"Masaya neden masa, maşaya neden maşa diyorsak onlara da bu yüzden Nataşa diyoruz."

Saf Türk mantığıyla Nataşa diye adlandırdıklarımız yıllardır aramızda dolaşıyorlar. Çoğunlukla renkli gözleri, mor damarları seçilen ince tenleri, kızıl ya da altın sarısı saçları var. Aralarında doktorlar da, avukatlar da, bütün klasikleri okumuşlar da, veterinerler de, kuğu gölündeki kuğular da var. Hatta o kuğu gölündeki kuğular -yine o çipil gözlülerin söylediğine bakılırsa- bacaklarını pergel gibi açabiliyorlar. Hepsinin göğüsleri ya da düzgün bacakları gibi görünür olmayan hayalleri var: Memlekette küçük bir ev, Lada marka bir araba. Bu yüzden bacak arasında sakladıkları bir şey yok.

Bu yüzden bacaklarını daha fazla, daha fazla açıyorlar. Memleketteki hayalleri güçlü bir akıntı... Bu akıntı önüne kattığı Nataşaları yüzer-biner Sarp ya da Kapıkule sınırına yığıyor. Bu binlerce Nataşa nereye sığıyor derseniz; Doğu Karadeniz'in en ücra noktalarından, Erzurum'dan İstanbul Laleli'ye kadar yurdun dört bir tarafına.

Her köşesine nüfus ettikleri cennet vatanımıza yanlarında utançlarına almıyorlar. Kirli yatak çarşafları arasına kıvrılıp bütün kötülüklere katlanabilmeleri ruhsuzluğun yan etkisiyle mümkün olmalı. Yanlarında ince ince katlanmış dolarları ülkelerine vardıklarında herşeyi unutacaklar. Bir kâbustan çıkmış gibi bir bardak su için bir sigara yakacaklar. Ayaklarını uzatıp derin bir "oh" çekecek, Kuğu Gölü'ne bir bilet alıp bacaklarını ömür boyu hiç açmayacaklar.

Battaniyeleriyle vücutlarının el birliğiyle yarattığı sıcaklıkta der-top olup herşeyi unutacaklar. Bütün tecavüzleri, dayakları, leş kokan solukları, tacizleri, hakaretleri ve bir insanın başına gelebilecek en kötü şeyleri yoketmek, buğulu bir pencereye çizilmiş çöp bebeği parmak ucuyla silmek kadar kolay olacak. Ama o buğu denizinin ortasında açılan boşluk kalacak. Olsun. O buğu denizi en kısa zamanda o boşluğu da içine alacak.

Oysa masaya masa, maşaya maşa dediğimiz gibi onlara verdiğimiz isim ne kadar eğlenceli. Nataşa derken dudaklarımızda asılı kalan harfler ne kadar kıvrak. Onlara yazılan alınyazısı ne kadar düz ne kadar kaba. Siyah naylon torbalarında memlekete götürmek için istifledikleri naylon terlikler, tabaklar, mandallar kadar değerleri yok gözümüzde. Biz bu Nataşalara istediğimizi yapabiliriz. Tecavüz ederiz. Durdururuz arabalarını TEM gibi en işlek yolun kenarında, yanındakiler nişanlısıymış, kocasıymış farketmez. Çağırırız çoluğu çocuğu en yakın varoştan. Hepimiz sıraya gireriz. Nataşalar bayılır ya da kanarlar. Ama bunlar Nataşa, bunlara birşey olmaz.

Bu tecavüz hikâyesini duymuş muydunuz? Renkli bir dergi yazmıştı. Kahrolmuş Nataşalar yüzlerini kapamıştı. Sanırım onlar Nataşa dediklerimizden de değillerdi.

Kaç tanesi öldürülmüştü, kaybolmuştu, ölesiye dövülmüş, gözleri oyulmuştu. Hangisinin bir yıl boyunca biriktirdiği paralar elinden zorla alınmış kendisi sınırdışı edilmişti.

Hangisi en çok ağlamıştı?

Hanginiz en çok üzülmüştünüz?

Süper reytingli televizyonlar bir sürü Nataşa hikâyesini önünüze döktüler. Siz en kötü Nataşa hikâyesini size anlatan renkli gazeteyi katlayıp dantel örtülü sehpanızın üzerine bırakmadınız mı? Sizce cennet vatanımıza gelirken bunları göze alıyorlar mı? Bir Nataşa para karşılığı seks yapacağı bir ülkede bunca kötülüğün başına gelebileceğini düşünebilir mi?

Peki Nataşalar prezervatif takmayı reddeden pipiler karşısında ne düşünüyorlar?

Lada arabalarının motor sesini mi?

Vücutlarını satmayıp çocuklarının oyuncaklarını, zarif porselenlerini satsalar da prezervatifi reddeden pipiler onlara sürtünmeye çalışacak. Onlar düşmüş, onlar sefil, onlar çaresiz, üzerlerine biraz daha abanmalıyız. İbre nasıl olsa doğuyu gösteriyor. O zaman daha acımasız ve zalim olmalıyız.

Türk erkekleri de en acımasız en zalim oluyorlar ve en ilkel alışverişi bile beceremiyorlar. Kendilerine para karşılığı vücudunu veren kadına para vermiyorlar, dövüyor, hakaret ediyor ya da verdiği paranın daha fazlasını almaya çalışıyorlar.

Doğu Karadeniz'in iklimini değiştiren Nataşaların karşısında bir de yöre kadınları var. Ama Karadeniz kadını akıllı. Önce kocasını suçluyor sonra kader diyor; Nataşalara da hem acıyıp hem yılan gözüyle bakıyor. O yılan kadınlar ki kocalarının her noktalarına nüfus etmişler. Değil yatmak kalkmak herifler "Oy Nataşa Nataşa attın beni ateşe" diye şarkı bile yapmışlar.

Nataşalar acaba bu şarkının sözlerinden haberdarlar mı? Belki içlerinde Türkçeyi su gibi bilenler "Attın beni ateşe" sözünün kendilerine daha uygun olduğunun farkında, pipilerine prezervatif geçirmeyip şarkılarda "ince" kesilen erkeklerimizi komik buluyorlardır.

Onlar da ateşe ya da ışığa kanat çırpıp zarif kanatlarını yakan pervaneler gibi kim olduklarının ve kaderlerinin farkındalar. Sadece o pervaneler gibi ellerinden birşey gelmiyor.

Biz onlara masaya masa, maşaya maşa dediğimiz gibi Nataşa diyoruz. Geçtikleri yollar kadın berber salonları gibi biraz sabun, sıcak su, aseton, jöle, saç boyası kokuyor. Yuvalarını yıktıkları, elleri en sıcak sularda bile yanmayan ev kadınları gibi onlar da acı hissetmeyecek kadar insanüstü bir varlıklar.

'SERT' Erkekler

İHSAN
OKTAY ANAR

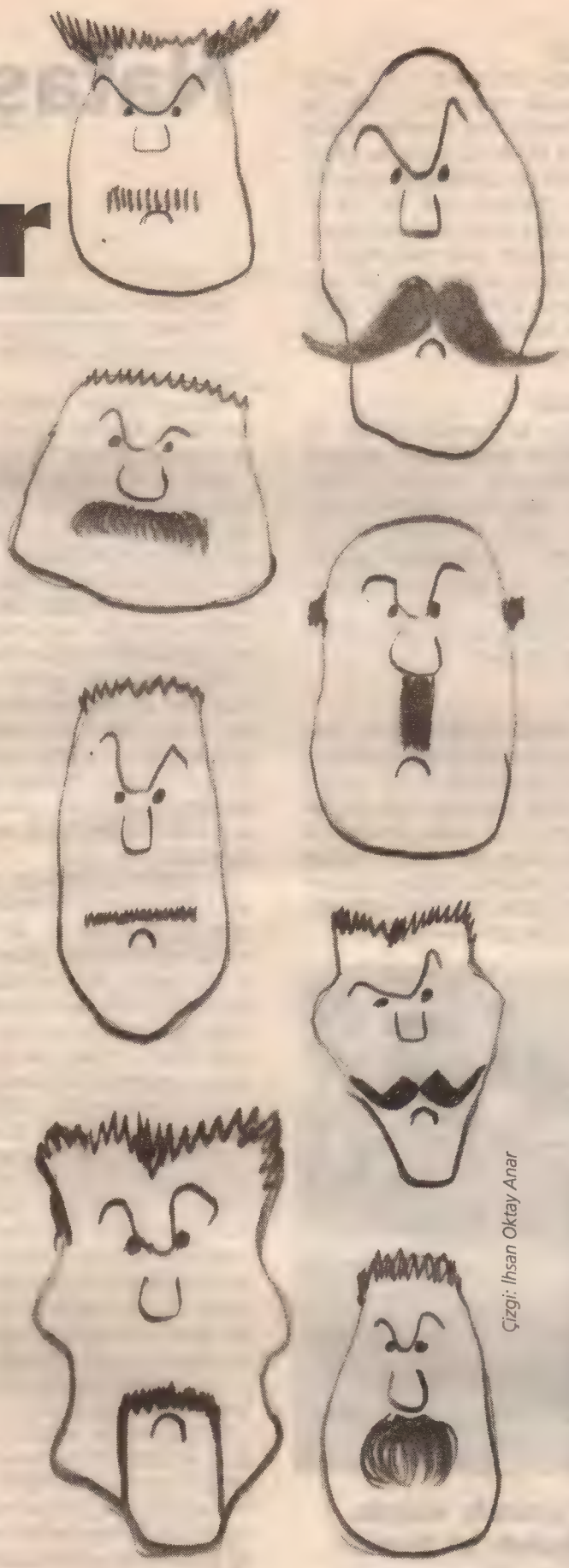

Çizgi: İhsan Oktay Anar

Öncelikle "Nasıl Erkek Olunur?" sorusuna bir cevap vermeye çalışarak, bu konuda çaba sarfeden yığınları aydınlatmak isterim: Erkek olmaya çalışan kitlenin yüzde ellisinin, yaşları 10 ile 17 arasında değişen yeniyetmeler olduğunu tahmin ediyorum. Kalanların yaklaşık yüzde kırkı, yaşları 20 ile 50 arasında görünen ve ülkemizin kadın olmayan nüfusunun büyük bir çoğunluğunu oluşturan "amatör erkekler". Son yüzde on ise elbette, cinsiyetlerinden hoşnut olmadıkları için erkekliğe heves eden kadınları, tabiri caizse "lezbiyenleri" ifade ediyor. (Saydığım gruplar içinde en çok istikbal vaat edenin de sonuncusu olduğunu söylemeliyim.) Evet! Erkek nasıl olunur?

Böyle bir özlemi olup da bunu gerçekleştirmek isteyenlere, önce bir cerraha gitmelerini tavsiye etmek zorundayım. Tabipler size ancak iki cevap vererek, ya cinsiyet değiştirme ameliyatının maliyetini bildirir, ya da zaten erkek olduğunuzu anlatmaya çalışırlar. İkinci durum, anatomi bilginizin oldukça yetersiz olduğunu gösterse de, birçokları sadece tıp bilimi tarafından erkek olarak tanımlanmakla yetinmeyip, yapılması gereken daha bir dolu iş olduğunu düşünür. Çünkü toplum tarafından tasdik edilmediği takdirde, erkekliğin bir kıymeti harbiyesi olmaz ve üstelik, bu kez koyulan standartlar tıp biliminkinden epeyce farklıdır: Erkek olmaya azmetmiş kişinin, en azından görünüşü kurtarmak amacıyla bir bıyık bırakması münasip olur. Helâ süpürgesi kadar seyrek bir pis bıyık bile olsa, amaç güzellik değil de erkekliğin teşhiri olduğu için, bunda bir sakınca görülmez. Bıyık vecibesi böylece yerine getirildiğinde bir "erkek cemaatine" yazılmaya sıra gelir. Genellikle bir "kıraathaneye" devam edip, "muhitte tanınma" olarak görülen bu olgu, topluca pavyon ve kerhane ziyaretleri, yığınlar ve sürüler halinde futbol maçlarına gitme şekilleriyle de karşımıza çıkar. Öyle ki bu bakımdan, erkek olmak ile bir erkekler cemaatinin üyesi olmak arasında bir farkın bulunması neredeyse imkansızdır. Zaten, cemaate ihanet etmek, erkekliğe ihanet demektir; böyle durumlarda "ibnelik eden şahıs" gruptan dışlanır. Erkek olmak isteyenler bu yüzden hem davranışlarına, hem de kılık kıyafetlerine dikkat etmek zorundadırlar. Vakur, ağır ve erkeksi olması gereken jestler ve mimikler kadar olmasa da, özellikle maçolar ve erkek elbiseleri giyen lezbiyenlerde gördüğümüz gibi, kılık kıyafet, birinin erkek olarak tanımlanmasına yol açabilir. Lacivert ya da siyah bir takım elbise, beyaz çorap, sivri burunlu ve siyah ayakkabı, benzeri aksesuar ile; bacaklar adamakıllı açılarak oturulduğu, kavgaya her an hazırmış gibi asabi bir şekilde tespih şaklatıldığı ve yüzde vakur bir ifade göze çarptığı sürece, hangi cinsten olursa olsun, insan gerçek bir erkek olup çıkar. İşte bütün bunlardan, "erkek doğulmaz, erkek olunur" sözünün ne kadar doğru olduğu anlaşılır. Erkek "doğan ama kadın "olmaya" çalışanlar da, bu gerçeğin adeta bir başka görüntüsüdür. Yoksa... Yoksa, hangi cinsten olurlarsa olsunlar, erkek olmaya çalışan herkes, mesela maçolar, birer travesti midir?

Gelgelelim, yukarıda tasvir edildiği şekliyle erkeklik sendromu, çevremizde her zaman gördüğümüz gibi, eblehliğe yol açar. Her şeyden öte, kadınlar, sert ve gerçek erkeklerden hoşlanmazlar. Zaten seksoloji profesörlerinin gazetelerdeki, "Cinsel Sorunlarınız" gibi başlıklar taşıyan köşelerinin, yüzbinlerce sert erkek tarafından mektup bombardımanına tutulmaları boşuna değildir. Gerçekten de, bir sert erkeğin kadın ruhundan az buçuk anlaması lazımdır. Bu eksikliklerini gidermeleri için onlara, erkeklik kariyerlerine bir süre ara vererek, kadınların dünyasını tanımalarını tavsiye ederim: Pembe dizileri seyretmekle işe başlayabilirler. Daha entellektüel olanların ise, spor gazetelerini bırakıp, beyaz kapaklı romantik kitaplar okumaları doğru olur. Böylece, daha önce dikkatlerini hiç çekmeyen birçok ayrıntıyı keşfetmiş olacaklardır. Bütün bunlardan sonra, kadın dünyasının derinliklerine inmek isteyen gerçek bir erkeğin, gergefle nakış, tığ ve oya işleriyle bir süre meşgul olması, ona daha bir incelik kazandırır. Hele hele, o güne kadar futbol maçları ve pornografik filmler seyrettiği televizyonuna, sert erkeğin, "elti eltiye küstü", "seksen akıl doksan fikir", "âşık yolunu şaşırdı" gibi isimler taşıyan nakışlarla süslü bir örtü işlemesi, onun kadın dünyasına adamakıllı garkolmasına yol açabilir. Elbette, bu dünyaya girip onu tanımanın da bir haddi, bir sınırı olmalıdır. Öyle ki, bu sınırı zorlayan bir çok nice sert erkek o dünyada kalmış ve bütün ısrarlara rağmen geriye dönememişlerdir.

ABDÜLKADİR
BUDAK

Şair, Dağ ve Albüm

Bilinen bir benzetmedir mavzer yakışır dağa
Çapraz fişeklikler geniş türküler
Unutulmuş öykülerdeki eşkiya ateşleri
Hangi kitabında bir dağ şiiri vardır
Ey şehrin düzlüğünde yorulan aşk şairi

İnsan hayatına ansızın düşmüş gibi
Bir dağ önünde çektirilen fotoğraf
Albümün ilk sayfasında yer almalıdır
Sözüm fotoğrafsız dağsız şaire
Orman uğultusunda uyumayı denemeden
Kartal çığlıklarıyla uyanmadan da ölme!

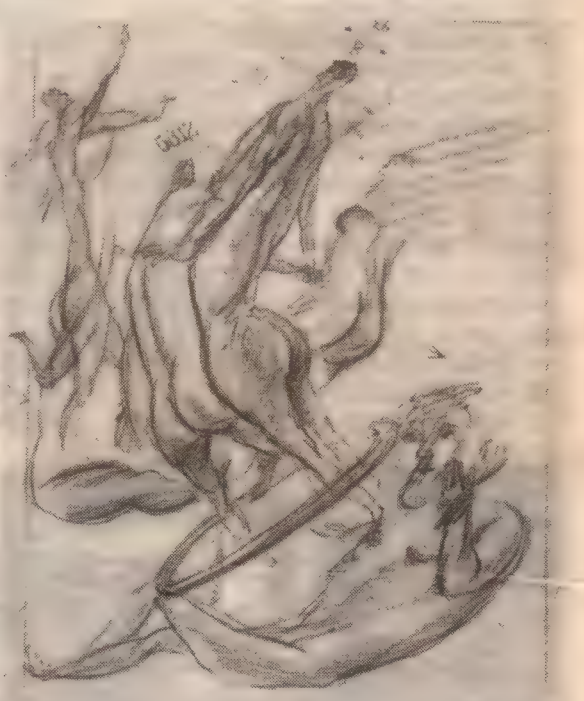

ALP TAMER
ULUKILIÇ

Şimdi (Dünün Efendisi)

Göğsümde ağır bir metal yorgunluğu
Sanki daracık bir geçitteyim -sıkışma-
Bir mezar taşında okumuştu: Failatün fatiha
Yıllar önce bir çocuk
Ondört yaşında

Yollar atlıyordum / sıska
Köprüler üzerinde akarsular bir de ters akan
Hatırlıyorum her şeyi / DÜN
Sinmiş ömrüme bir düş'ün
Ruhum boyunca

Damıtma
Bir ruh halidir / içerek
Islak bir serçe parmağı ve
Ölüdeniz bir kılavuz
Ama derinlerde
Titreyerek / rüzgâra karşı

Ey yolum /
Açık olabilecekken kavisli
Ve sisli ve sonu belirsiz
Derin bir uçurumun soluklanması
Bir menteşe sesine karışan
su sesi / tortu
Soğuk ile serinlik
Peşi sıra ürperti
Hiçsizlik - A-hiçsizlik, yani herşey
Kaburgalarımda kayıp / ŞİMDİ
Silinmiş yol çizgileri

19-6-1995

İtirafçı Kuntero

ORAL ÇALIŞLAR

Hıdır, İtalyan itirafçı Kuntero'yu ameliyat masasına yatırdı. Doktor Durmaz, bu kıymetli itirafçının can güvenliğini sağlamak amacıyla, devlet verdiği görevi büyük bir dikkatle yerine getirmek üzere harekete geçti. Durmaz, Kuntero'nun yüzünü değiştirmek amacındaydı. İtirafçı bu kadarına razı olmadı. Tanınmamak için daha etkili değişikliklere ihtiyacı olduğunu düşünüyordu. Kuntero, korku içindeydi. Doktora yalvardı, cinsiyetini değiştirmesini istiyordu. Doktor Durmaz, uzun uzun düşündü. Yapacağı zor işti.

O düşündükçe itirafçı Kuntero'nun ağıtlı yalvarmaları da dayanılmaz ölçülere ulaştı. "Cinsiyet değiştirirsem beni ancak o zaman tanımazlar. Yoksa işim bitik, temizlerler. Ne olur doktor, elin ayağını öpeyim." Becerikli doktor, bu kadar içten bir çağrıyı reddemezdi. Yardımcılarını çağırdı, Kuntero'nun erkeklik organının kesti. Yerine dikkatle bir kadınlık organı monte etti. Ameliyat başarıyla tamamlandığında Kuntero büyük bir mutlulukla ayağa kalktı. Efemine bir sesle doktora teşekkür etti, kırıta kırıta hastahane odasından dışarı çıktı.. Kuntero, odayı terk ederken koğuşta büyük bir alkış koptu. Bu bir tiyatro oyunuydu. 12 Eylül döneminde Mamak askeri cezaevinin koğuşlarının birinde, yönetiminden gizlice sahneye konmuştu. Oyun bitince oyuncular yeniden seyirciler önüne gelip gülümseyerek selam verdiler, saygıyla eğildiler. 12 Eylül askeri darbesinden sonra en büyük baskı askeri cezaevlerinden uygulandı. Uygulamaların deneme merkezi ve odak noktası, her zaman olduğu gibi Mamak'tı.

Mamak, 12 Eylül askeri darbesinin sembolü gibiydi. Ağır işkenceler, dayak, eziyet gündelik yaşamın olağan parçasıydı. Bu işkence ve saldırılarda devrimcilerin bir kısmı da yaşamını yitirdi. İlhan Erdost, Mustafa Yalçın, 12 Eylül askeri darbesinin hemen başında cezaevindeki askerlerin dayağı sonucu yaşamlarını yitirdiler. Mamak'ta 12 Eylül döneminde onca baskıya, itirafçılaştırma çabasına rağmen, insanlar yaşama sarılıyor ve ayakta kalmaya çalışıyorlardı. Mamak'ın bir koğuşunda gizlice oynanan 'İtirafçı' oyunu, o dönemde yürürlüğe giren Pişmanlık Yasası'yla ilgiliydi.

Baskıyla birlikte, insanları birbirini ele vermeye kışkırtan bu yasa, cezaevinde tepkiyle karşılanmıştı. Mamak'ta bu yasayı yaşama geçirmek, tutukluları itirafa zorlamak için her yola başvuruldu. Yalnız Mamak'ta değil, Türkiye'nin bütün cezaevlerinde sistemli bir şekilde itirafçılaştırma siyaseti uygulandı. Bir çok devrimci, bazen yenilginin, bazen baskının yarattığı moral bozukluğuyla itiraf yolunu tuttular. Aynı kaderi paylaştıkları arkadaşlarını ağır cezalara mahkum ettirebilmek amacıyla, utanacak yollara başvurdular. Onlara zor koşullarda ekmek veren, su veren, odasını açan dost insanları bile ele verdiler. İtirafçılık, insanın kendi kendini yemesi, inançlarını yemesi, kişiliğini kaybetmesi şeklinde gelişti.

Gencecik inanlar, devletin boyun eğdirme politikasına dayanamadılar, her türlü değer yargılarını çiğnediler, kurtlaştılar. En yakınları parçalayacak kadar vahşileştiler. Yaşayarak görüldü ki, itirafa karar veren kişi, bambaşka bir ruh haline giriyor. Tamamen farklı ve saldırgan bir kimlik kazanıyor. İtirafçı, işkenceci polisi de, baskıcı cezaevi müdürlerini de geride bırakacak bir gayret içine giriyor. Kuntero, Mamak'ta yatan devrimcilerin bir itirafçının adından yola çıkarak uyarladıkları bir tipti. Onun cuntacılarla ve cezaevi idaresiyle yaptığı işbirliği çok can yakmış, ağır zararlar vermişti.

Tutuklular, bu olumsuz örneği Mamak'ın acımasız koşullarında alaya alarak eleştirmek ve baskılara direnebilmek amacıyla bir tiyatro oyunu düzenlemeyi düşünmüşlerdi. Olumsuz durumdan, can sıkıcı durumdan olumlu, eğlenceli hoş şeylerin de yaratılabileceğini göstermek istiyorlardı. O oyunun dramatik bir yanı daha vardı. Doktor rolünü başarıyla sahneleyen Hıdır, kısa süre sonra itirafçı oldu. Bu kez Kuntero'nun yerine o geçti. Hıdır, itiraflara başlayınca onu o koğuştan başka bir koğuşa naklettiler. Hıdır'ın başka koğuşa götürülmesinden bir kaç gün sonra tutukluların 'Kel Hüseyin' adını taktıkları blok amiri binbaşı koğuşa girdi ve şunları söyledi: "Demek siz adamları kadına döndürüyorsunuz, itirafçılarla alay ediyorsunuz... Yapın bakalım.." Kimsenin sesini çıkarmadığını görünce gülerek, "Ben de gelip sizi sünnet edeceğim, hepinizin penislerini kesip sizleri kadın haline getireceğim. Görürsünüz o zaman alay etmeyi.." Binbaşı en çok itirafçıların kadın haline döndürülmesine kızmıştı. Askeri darbelerin en temel niteliklerinden birisi de erkekliğiydi.

Her türlü hakaret içine sindirilebilirdi, ama kadın diyerek alay etmek kabul edilemezdi. Hıdır, itirafçı olunca ilk olarak koğuş arkadaşlarını ele vermişti. Bir süre sonra pişman olduğuna pişman oldu, itiraflarını geri aldı. 12 Eylül 1980'den bu yana 17 yıl geçti, Türkiye hâlâ 12 Eylül koşullarında yaşıyor. Kenan Evren, itibarlı bir devlet adamı. Bu ayıp da bize yeter.

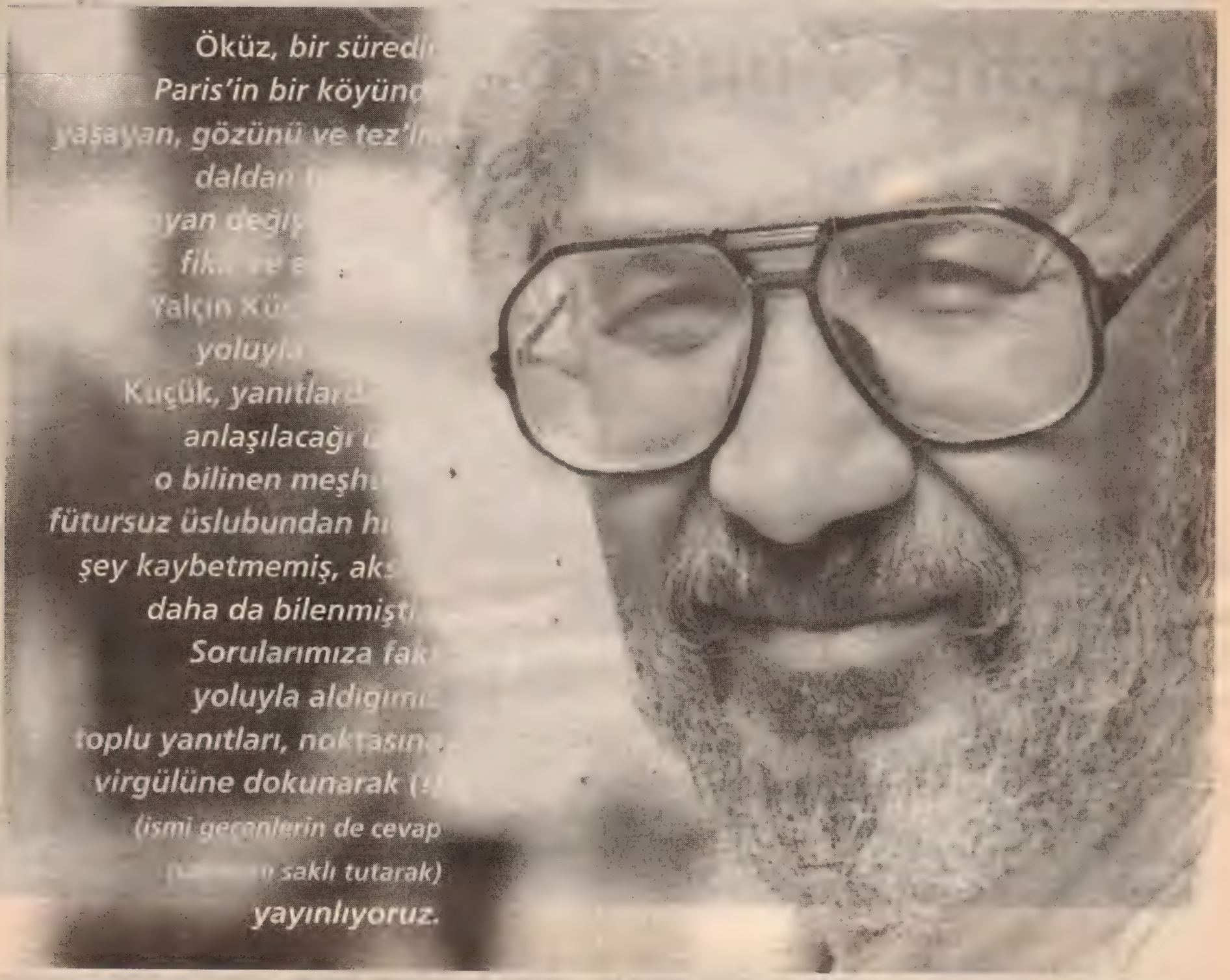

Öküz, bir süredi
Paris'in bir köyünd
yaşayan, gözünü ve tez'l
daldan
yan değil
fik
Yalçın Kü
yoluyl
Küçük, yanıtla
anlaşılacağı
o bilinen meşh
fütursuz üslubundan h
şey kaybetmemiş, ak
daha da bilenmişt
Sorularımıza fak
yoluyla aldığım
toplu yanıtları, nok
virgülüne dokunarak (
(ismi geçenlerin de cevap
saklı tutarak)
yayınlıyoruz.

Yalçın Küçük:

"Ben kaçtım, kaçmasını bilirim. Türk Aydını kendisini ekranda görme hastalığını reddetmelidir. Ün, ilkellerin ve gecekondu kızlarının tutkusudur. Bu düzenin ününü paspas yapacağız... Clinton da, Demirel de demokrat, kendimi onlardan ayırmak için otobüs firmaları gibi, hakiki demokrat ya da öz demokrat olarak mı anmalıyım... Ben devrimciyim ve sosyalist olmaya çalışıyorum bana 'demokrat' denmesini küfür sayıyorum. Bana birisi, 'demokrat' deyince, "küfretme" diyorum. Israr edince ve kendimden geçince, özür dileyerek, "ben de senin anneni demokraterim" diyorum."

● Paris'e yerleşmenizin başlıca nedenleri nelerdir?

- Bu soruya, bütün sorularınız için, anahtar olabilecek bir cevapla başlamak istiyorum. Benimle, Türk Aydını arasında "zıtların birliği" ilişkisi var. Ben, hem Türk Aydını'nın tersiyim ve hem de tamamlayıcısı durumundayım. Hem eleştirmeni ve hem de misyonunun sahibi olduğumu düşünüyorum. Artık önüm çok kısalmıştı, her hafta gözaltına alınmak önemli değil, artık gözaltı "polislerimi" bile değiştirmişlerdi, her defasında tanımadığım kişiler alıp götürüyordu.. Hapisanede insan koğuşuna alışır, kapı altından hücresine dönünce, kurtulduğunu düşünür, hep aynı polis alırsa, bir tanıdığın yanında olduğuna inanır, hep aynı işkenceci ise rahatlar, ne de olsa tanıdıktır. Bana kötü işler yapacaklarına inanıyordum, ben neyse, bunun Türk Aydını'na olacağını kabul ediyordum. Misyonum vardı ve buna hakkım yoktu. Bir de, on yıl kadar, Aziz Nesin ile, Bilgesu ile, Türk aydınını bir direnişten diğerine sürükledik, aydınımızı yordum. Bir süre bensiz kalmalarını istiyordum. Tabii, amerikalı bir başbakanı, genelevci bir vergi yönetmenini, demirel'den bir devlet başkanını kaldıramıyordum. Tüm aydınlar için tepki göstermek gerekliydi.

● Peki ama, neden Paris?

- Aydın'ın zıttıyım. Türk aydını kolaycıdır ve ben hep kendimi zor'a vururum. Başka diller konuşuyordum, Fransızcam çok zayıftı. Başka yerlerde beni tanıyanlar vardı. Fransa'da yoktu. Bunun için seçtim. Bazan, "Paris'te maoculuk dönemimi yaşıyorum" diyorum. Türkiye'de herkes beni tanıyordu, burada kimse tanımıyor. "Maoculuk dönemim" budur. Bazan Fransız dairelerine gitmem gerekiyor, sıraya giriyorum, Fransız memureleri bana sineğe bakarcasına bakıyorlar. Bana bakan göz bebeklerinde kendimi bir sinek olarak görüyordum ve belki de, bir süre, buna ihtiyacım olduğunu seziyordum.

● Türkiye'de en çok neyi ya da neleri özlediniz?

- Yanılıyorsunuz. Yakınlarıma bazan, "Ben Nazım'a benzemem" diyorum. Ben sadece sevdiğim insanları özlerim, ben insanım ve yalnızca insan özlerim, onlar da geliyorlar. Vera'nın yazdığı, Behramoğlu'nun çevirdiği Nazım Hikmet anılarından utandığımı yazdım. Hele öyle gemili, varnalı şiirlerini hiç beğenmem, şiir olarak çok kötü bulurum, hiçbir ülkenin aydınına yakıştıramam. Londra'yı çok severdim, şimdi Paris'i sevmeye başladım, artık her sokağı bana bir ayrı sanat eseri gibi geliyor. En son yazdığım kitabımı severim ve çok özlerim. En son öğrendiğim dili severim, çok kıskanırım ve heyecan duyarım. Şimdi Farsça'dır. Ben her yerde kendimi buluyorum ve yer özlemiyorum.

● Peki ya, Türk Aydını'nı nasıl buluyorsunuz?

- Ne demek? Bayılıyorum. Parçası olmak hayatımın en büyük onurudur. Aydın Tezleri'mi biraz da onları rehabilite etmek, yeniden sevdirmek için yazdım. Rusçuk Yaranı'nı, Kemal'i, Mithat'ı, Enver'i, Niyazi'yi, Beşir Fuat'ı çok çok severim. Halide Edip'i severim, Behice Hanım'ı pek severim. İlgilendiklerim ve sevdiklerim çoktur. Bunun objektif dayanakları da var, bakın, komplekse gerek yok; bir Yalçın Küçük'ün, bir Doktor Beşikçi'nin benzerinin Araplar arasından çıkmadığı, Irak Kürtleri'nden, İraniler arasında görülmediğini de İran Kürtleri'nden çok duydum. Ayrıca Sartre dahil Fransızlar'ın bu örneklere yaklaşamadıklarını ben ekleyebiliyorum. Ancak benim ilgimde eleştiri ve sevgimde de şiddet vardır.

● Aydını bütün olarak nasıl görüyorsunuz?

- "Zıtların birliği" dedim. Ben çalışkanım. Türk aydını aşırı tembeldir. Vera, Nazım Hikmet'in Rusça okur-yazar olmadığını yazıyor; bir üniversite tahsili ve yıllardan sonra, ne büyük ayıp! Aydınımız, kendisine çok güvensiz ve klişecidir. Aydınımızı, Osmanlı'dan gelen aşağılık kompleksinden hala kurtaramadık. Halbuki kurtulmasının bütün maddi koşulları var. Ödül hastası ve şöhret budalasıdır. Camda kendisini seyretmeye bayılıyor.

● Ödül ve Şöhret kötü mü?

- Sömürge Hindistan'da "Oxford Mezunu" lafı iyi iş yapıyormuş, Hintlinin birisi okuyamamış ve atılmış, kapısına "Oxford'tan Terk" tabelası koymuş ve daha çok iş yapmış. Bizde de şimdi, "Nobel Ödülü Adayı" etiketinin kendisi bir ödül oldu ve Nobel Ödülü'nden bile çok iş yapıyor. Yaşar Kemal ile ilgili bu edebiyat artık ulusal bir utanca dönüştü. "Dünya çapında ünlü yazarımız", lafı da, babasının koyduğu "Yaşar" adının önüne bir isim olarak yerleşti; kim diyor bunu? "Ün", dikilitaş mıdır ki, hep konduğu yerde kalsın! Yaşar'ın artık bazı dış işleri bakanlıklarının Türk masasının dışında hiçbir ünü yoktur. Cemal Süreya, Sezen Aksu için, "hayatında bir şarkı söyledi, hep tekrarlıyor" diyordu, Yaşar Kemal de bütün hayatında bir tek "İnce Mehmet" romanını yazdı ve Batı'da bilinen de onun yazdığı değildir.

● Fakat siz de tezlerinizde, yazılarınızda hatta kızdığınız insanlarda bile bir tekrara düşmüyor musunuz?

- Bakın, Aziz Bey'le benim bir dönem çok güzel yakınlığımız oldu. Aziz Bey, bu Yaşar'ı hiç tutmaz ve güvenilmez bulurdu ve ben yumuşatmak istiyordum. Şimdi hak veriyorum ve Ali Nesin vasıtasıyla biz, arada bir Aziz Bey'i konuşuyoruz, Ali rüyasında görüyor, ben de haber gönderiyorum, şimdi de Aziz Bey haklı çıktı. Bir kez Aziz Bey'in anlattığı şudur: "Elysees Sarayı'ndaydık, Mitterand'ın cülusu, Yaşar ile ikimizdik. İkimiz adımıza Yaşar konuştu. Biraz konuşuyor, sonra çevriliyordu. Her ağzını açınca, söylediği laflardan ben yerin dibine giriyordum. Ama tercüman çevirisini bitirince salon alkıştan kırılıyordu. Bu hep böyle gitti. Sonradan anladım. Tercüman onun söylediklerinin çoğunu çevirmiyormuş, kendisi söylüyormuş". Bu doğrudur, romanlarından dolayı, bunları çeviren, Nazım'ın arkada bıraktığı karısı Münevver'e, Yahudi kökenli karısı Tildi'ya teşekkür etmelidir. Ödül alırsa, onlarındır.

● Yaşar Kemal'in yaptıklarını beğenmiyor musunuz?

- Hayır, çok seviyordum. Ama şimdi sevmiyorum. Artık, Sakıp ile birlikte bizim Güney'den çıkan iki göçek olarak görüyorum. Bize bir kez kendisi anlatıyordu, altmışlı yıllarda, solun yükselişinde, her cuma akşamı aynı aydın evinde buluşurdu, Behice Hanım orada olurdu, bütün sol aydınlar gelirdi, Yaşar da İstanbul'dan katılırdı, bizi güldürürdü. Kendisiyle ilgili hikayeleri anlatırdı, birisi şudur: "Divan'ının önünde Vehbi Koç ile karşılaşmış, Koç sarılıp öpmüş, Koç'un müdürleri, aman beyefendi bu komünisttir, neden öpüyorsun demişler, Vehbi Bey de, Yaşar'ın anlattığına göre, her gördüğüm yerde hem öperim ve hem de Allahım'a şükrederim demiş, sormuşlar, tabii, demiş, adam, romancı oldu, tüccar olsaydı, bize ekmek kalmazdı". Biz buna gülerdik. Şimdi gülmüyorum. Tam tüccardır. Hiç bir iş yapmadan ödül topluyor ve Türk oligarşisine yaranmaya çalışıyor. Öyle sanıyorum, Tilde, her sabah, "kalk Yaşar, Güzide kırılmış" veya, "Yaşar, koş koş Feyyaz gitmiş" diye bu köy çocuğunu, bir hastaneye bir cenazeye gönderiyor. Bunları tanıdığını da sanmıyorum; bizim Güney'de bazı acizler vardır, zenginlerin düğününde, zenginlerden çok sevinir, cenazesinde, zenginlerden çok ağlar. Yaşar, şimdi budur ve bu haliyle Türk Aydını'nın bir parçasıdır ve hepimizin yüz karası olmuştur. Şimdi Alman Dış İşleri Bakanlığı'nın Türkiye Masası hizmetindedir. Mesut Yılmaz'a, Yılmaz'ın anasına, ve Alman istihbaratın İstanbul istasyon şeflerinden birisi olması muhtemel "gazeteci-işadamı" Feyyaz Tokar'a aşkının, Alman kaynaklı olduğunu sanıyorum.

● Peki Aziz Nesin size ne hatırlatıyor?

- Aziz Bey, bir çocuktu ve hep çocuk'tu. Bunu büyük övgü olarak söylüyorum, "çocuk" olmak, güzel olmak'tır. Onun da hesapları vardı, ancak çocuk yanıyla bu hesaplarını altüst edebiliyordu. Fakat yeteri kadar "deli" değildi. Ne yazık, "deli" değildi. Bana kızdığı ve hakkımda kampanyalar açtığı zaman, "ben senin yüzüne deli dedim" diyordu. Ben de "mümkün değil, Aziz Bey" diyordum, bana söylememişti, söyleseydi hatırlardım, çünkü ben bana "deli" denmesini ve hele "deli çocuk" denmesini çok isterim, sevdiklerim, beni sevenler, bana "deli çocuk" diyorlar. Aziz Bey, ülkemizin güzel çocuklarından birisidir. Ama ah biraz da deli olabilseydi!

● Doğu Perinçek...

- Son zamanlarda yaptıklarını beğeniyorum. Ülkücü katillere, Amerika'ya karşı, laisizm yanında yaptıklarını beğeniyorum. Ama Doğu'da bir vezin, bir şiir eksikliği görüyorum. Durması gereken yerde duramıyor. Bakın, biz Aziz Bey'le birlikte görkemli Türk Aydın Direnişini gerçekleştirdiğimizde, bana, çok zaman "Biz Azizi sevmezdik, bize sevdirdin" dediler. Doğru mu, bildiğim Aziz Bey, Türk aydını içinde sevilen birisi olarak aramızdan göçtü. Benim çöpçatan yanım var, kişiliğimin ve düşüncemin baskın ve akıncı yanı, yumuşak yanını gizliyor; Doğu ile ilgili olarak da böyle bir rol oynamak istiyorum. Türkiye ilericileriyle barıştırmak istiyorum. Ama zor; Türk bayrağına saygıyı, solda, belki de önce ben istedim. Güzel de bir bayrak ve bizim de bayrağımız olacak ve saygı gerekiyor. Güzel, Doğu da yapıyor ancak duramıyor, bir yürüyüşte herkesin eline veriyor. Bizim solumuz, henüz bir uçtan öbürüne gittiği için, ideolojide fetiş aşamasını pek aşamadığı için, bunu tepkiyle karşılıyor. Bir de şu son "barış treni" ile ilgili karşı tutum almış, neden? "Barış" sözünü ben de beğenmiyorum, ama, tren de gelecekse, gelmelidir. İşim zor, fakat, döndüğümde denemekte kararlıyım. Doğu ve arkadaşlarını, Türkiye ilericileriyle barıştırmakta büyük yarar görüyorum.

● Doğu Perinçek'e karşı gelişen bu "barışçıl" yaklaşımınız, Kemalizm konusundaki görüşlerinize de bir değişiklik getiriyor mu?

- Bakın, ben buraya geldikten sonra, Show Televizyonu, haftalarca reklamdan sonra bir dizi yayınladı, Türkiye'nin en tutucusunun benim olduğu-

“Bazan, "Paris'te maoculuk dönemimi yaşıyorum" diyorum. Türkiye'de herkes beni tanıyordu, burada kimse tanımıyor. "Maoculuk dönemim" budur. Bazan Fransız dairelerine gitmem gerekiyor, sıraya giriyorum, Fransız memureleri bana sineğe bakarcasına bakıyorlar. Bana bakan göz bebeklerinde kendimi bir sinek olarak görüyordum ve belki de, bir süre, buna ihtiyacım olduğunu seziyordum.”

mu ileri sürdü, gerekçesi de herkes safını bırakıyormuş ve ben bırakmıyorum. Ben değişmem; Kemalizmi eleştirmek, Türkiye sosyalizminin kendisini tarifidir. Kendisini bulmasıdır. Bunu en çok ben yaptım; izninizle söyleyeyim, ülkemizde Kemalizm'in tek kapsamlı ve tutarlı eleştirisi benim kitaplarımdadır. Ancak eleştirmek başkadır, kemalistlerle işbirliği başkadır. Bugün Türkiye'de kemalistlerin varlığı değil yokluğu zaaf'tır. Fetişik bir psikozla, biz açık kapıyı zorluyoruz. Bitmiştir ve biz hala baş hedefimiz görüyoruz. İkincisi, seksenli yıllarda, Perinçek, bizimle ve benimle ortak parti kurmak istiyordu, şimdi aramızdan göçük Mehmet Ali Aybar, Doğu ve benim katıldığım, Şişli'de çok büyük bir toplantı yaptık. Burada ben şunu söyledim, "Kemalizm bizi ileri götürmez, biz Kemalizm'den geri gitmeyiz". Ben hala buradayım. Çok açık söylüyorum, ben tarihimize, Kürt öğrencilerin, Ermeni yazarların gözüyle bakamam; benim devrimci panteonum var, burada Üçüncü Selim yer alıyor. Enver Bey alıyor. Burada Kemal Paşa da yer alır. Bizim ilericilik mücadelemiz, Büyük Schitimiz, şair besteci Sultan Selim'le başlıyor. Bana, mahkemelerde, bazan babamı sorduklarında, de Perinçek'e arkadaşlarına yaklaşımım, kuvvetten ve moralden kaynaklanıyor. Türkiye'de sosyalizm vardır, ileri düşünce vardır; Lenin, bize, bir üslup olarak, fazla kuşkulu ve az güvenli olmayı bıraktı. Bunun dışına çıkmalıyız. Sovyet pratiğinin aksine, sosyal mücadele pratiğimizde denemeci olmaktan korkmamalıyız. Korkarsak, politika çıkaramayız. Bana sordunuz, keşke sormasaydınız, ben düşüncemi söylerim. Bakın, bana Ertuğrul Kürkçü ile Doğu Perinçek arasında tercihimi sorarsanız ve bunu yüz kez sorarsanız, ben bir milyon kez cevap veririm ve "Doğu Perinçek" derim. Kürkçü, Türkiye Solu'nda Demirel methiyeciliğini ilk yapandır. Ama biz Kürkçü'ye de kucak açtık. Dolayısıyla benim bu yaklaşımım değişmekten değil, değişmemekten ve yumuşaklıktan değil, sağlamlıktan çıkıyor.

● "Barış", dersek...

- "Barış" ve "demokrat" benim sözlerim değildir, ancak ben Eşber'e geliyorum. Çok seviyordum, şimdi eskisi kadar sevmiyorum. Hüseyin Cahit'in anılarında okumuştum, Osmanlı'nın ünlü muhalifi Ahmet Rıza, hapse, sürgüne dayanıyor ve Hüseyin Cahit yazıyor, Sultan Abdülhamit'in bardağına sürahiden su dökmesine dayanamıyor, artık hamurdur. Oligarşi, bu güzel insanımızı, "sen ne kadar güzelsin" diye diye, "ekranda çok iyi görünüyorsun" ninnileriyle bitirmek üzeredir. Eşber şimdi, kendisine ne sorulursa sorulsun, "barış" diye cevap veren bir oligarşik kuşa dönüşmek üzeredir.

● Sonunda barış olsa da mı??

- Önce bu Eşber barışçılığı nereden öğrendi? "Barış inisiyatifçisi Şanar", bu laflar nerden çıktı, bu diplomayı kim dağıtıyor? Adama adını sormuşlar, "mülayim" demiş, soran da haline bakmış ve kızmış, "bre sert olsan ne çıkar" diye kükrüyor. Şanar, barışçı olmayacaktı da ne olacaktı, bunu anlıyorum. Eşber, on altı yıl hapiste mi, "barış inisiyatifçisi" diplomasını aldı? Ben, Kürt Savaşı'nın bitmesini istiyorum. Ateş kes, istiyorum. Kan dökülmesin, istiyorum. Bir çözüm istiyorum. Ama bu neden "barış" olsun? Doğu'da savaş, bizim sorunlarımızdan birisidir ve hepsi değildir. Biz otuz yıllık bir hain iç savaştan geliyoruz, pek çok mevzi ve pek çok kale kaybettik. Bizim şimdi "barış" ile çıkmamız, yenilgiyi ve teslimiyeti kabul etmemizdir. Bizim savaşımız aslında yeniden başlıyor. Bunun da ötesinde, biz Doğu'yu bir de, Türkiye aydını ile sosyalizmini yeniden tanımlamak için bir ekzersiz alanı seçtik ve tanım yapılmıştır. Eşberi'i silkinip kendisine dönmeye çağırıyorum.

● Fakat insanlara karşı büyük haksızlık yapmıyor musunuz?

- Kesinlikle, hayır. Bir kez güzel bir söz var, "köşker sevdiği gönlü yere çalar" derler, ben Eşber'i hem seviyorum ve hem de çok onur veren bir geçmişi olduğunu biliyorum. Eşber'in geçmişte yaptıkları ağır; ancak, şimdi yaptıkları ise çok hafif'dir. Halbuki, yaşam bir açıdan da tutarlılıktır. Adlarını vermek istemiyorum, benim güzel ve yazar arkadaşlarım vardı, eylülist günlere gelirken kimisi, yazarlar sendikasına ve kimisi barış derneği'ne kapılandı. Bu ikisi de, birer "seyahat acentası" olarak çalışıyordu. Benim insanların seyahati sevmesine hiç itirazım yok, ancak merakım, sonunda üç seyahat için bütün geçmişlerini unutacaklardı da, neden başında diplomat olmadılar. Eşber, koluna İshak Alaton'u takıp da iki de bir televizyona çıkacaktı, ne ne "Yalçın Küçük gibi konuştun" diyecekler! Ne yazık yazdıklarımın hepsi doğru çıktı ve kendimden ürküyorum. Yazdıklarımın bu kadar doğru çıkması üzerinde de çalışıyorum, anlamak istiyorum, henüz tamamlayamadım. Ben sadece en somut ve en riskli olanları söyliyeyim; Bir: Eylül 1980 başında çıkan kitabımda ordunun yönetimi alacağını, Erbakan'ı hapse atacağını ve Erbakancılık yapacağını, bu açıklıkta yazdım, bir haftada doğru çıktı. İki: Ecevit'in hala Türk solunun yıldızı olduğu sırada, artık kendisini generallerin desteklediği bir hükümete hazırladığını yazdım, tezlerde var, doğru çıktı. Üç: General Bitlis'in ölümümün haftasında, "vezir düşürmesi" yazısıyla, öldürüldüğünü yazdım, şimdi genellikle kabul ediliyor. Dört: Madam, 13 haziran 1993 tarihinde DYP başkanlığına oturtuldu, 15 haziran 1993 tarihinde, bunun, 12 Mart ve 12 Eylül'den sonra üçüncü darbe olduğunu yazdım, bugün kabul görüyor. Zıtların birliği diyorum, ben teorik bir insanım, onu yazdığım için de, bir süre ülkenin dışına çıkmam gerekiyordu. Beş: Geçen yaz Türk devletinde, İttihad-Terakki'nin devlet içindeki partisine benzeyen bir partileşme olduğunu, General Bir, Müsteşar Öymen ve Müsteşar Sönmez'in bu partisinin icra komitesi olarak çalıştıklarını yazdım. Henüz "Susurluk Kazası" ve 28 Şubat toplantısı çok uzaktı, şimdi kabul görüyor: Teorik öngörülerimi bırakıyorum. Kemal Tahir'i faşistlere verelim, Peyamı Safa'yı alalım, dedim, faşistler Tahir'i aldılar. Sabahattin Ali'nin polisle işbirliğini yazdım, Aziz Nesin "Sen bir arkeologsun" dedi ve doğruladı, şimdi genellikle doğru sayılıyor..

● 'Demokrat' bir aydın mısınız?

- Bakın bana aydını soruyorsunuz, bir bütün olarak "zıtların birliği" dedim ve parça parça cevap veriyorum. Ben "reziztans profesörüyüm"; ellili yılların ikinci yarısında, 12 Mart Sonrası'nda, 12 Eylül Sonrası'nda bütün reziztansları ben yönettim. 12 Mart Reziztansı'nda Cumhuriyet Gazetesi'ndeydim, zaman geldi, "ayrılacağım" dedim. İlhan Selçuk yalvarıyordu, "sen Cumhuriyet'in onurusun" diyordu, sonra ayrıldım, ben Cumhuriyet Gazetesi'nin solda kalıp ayrılan tek yazarıyım, Cumhuriyet, bir de-

"Türk aydını meraksızdır; bin yaşında bir kadın türü, hiçbir merakı ve heyecanı bulunmuyor. Aydın hareketimiz gerilediği için bir aydın işi olan romanda da gerileme var. Ancak asıl üzüntüm, şiirimizin kurumasıdır. Şiir, müzikli bir felsefedir. Mizaha gelince, ülkedeyken sizleri izliyordum. Yine en iyisisiniz, ancak bir, ben hep yazılı olana eğilimliyim, ben yazılı mizah düşkünüyüm."

"Mithat" diyorum, Mithat Paşa'yı söylüyorum, Aybar, Nesin, Boran, Vedat'lar, Taylan'lar, Mahir'ler, Deniz'ler hep buradalar. Biz boşluktan gelmiyoruz. Üçüncüsü, ben şu anda, Türkiye solunun ve aydınının çok moralli olması gerektiğini düşünüyorum. Otuz yıllık bir hain iç savaş, Türkiye aydını ve sosyalizmin kökünü kazıyamadı. Önemli kayıplarımız oldu, ancak şu anda bütün temel tezlerimiz haklı çıkmıştır. Şu anda ülkemizde mülk sahipi sınıfların, yetenek olarak da ahlak olarak da ülkemizi yönetme hakları olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle şu anda , bir "siyasal marangozluk" peşindeyim. Politikada kan davasına inanmam ve reddederim. Perinçek ve arkadaşları, bizim binalarımızı basmışlardır, çok tartışmalarımız ve kavgalarımız olmuştur. Ancak olumlu işler de yapıyorlar. Ayrıca sayısı önemli değil, çok değerli aydınlarımızı da çevrelerinde topladılar. Ben, Türkiye aydın ve sosyalist hareketinde savurganlıktan yana değilim; kim mücadele ediyorsa, etmelidir. Bunları yok sayamayız. Çok açık, şu anda hem kemalizme ve hem

ğirmendir, soldan alır sağa verir, bugün ülkemizin bütün pis sağcıları, Cumhuriyet'tendir, benim oyun bozmama, solda kalarak ayrılmama çok kızdılar ve kampanya açtılar ve benden hala tiksiniyorlar. Ben de tiksiniyorum. Ayrılmamın bir nedeni çok etkili olmam ve bütün oligarşinin beni özel toplantılarına, yemeklerine, sohbetlerine çağırmaya başlamasıdır. Oligarşi sevgisi ve övgüsüyle beni kuşatıyordu. Vehbi bey, "istedi" gitmedim, o sıralarda Altan Öymen ile iş yapıyorduk, ısrar etti, kıramadım, memnunum da, bir sabahı Vehbi Koç ile geçirdim, bana kendisini anlattı. Türkiye'nin en zenginleri, Ankara'dan beni uçakla yemeğe çağırıyorlar, bana herşeylerini anlatıyorlardı, Sakıp Sabancı anılarında, tanıştığı "ünlüler" arasında beni de yazıyormuş, ben hatırlamıyorum, öyle kalabalık masa yemeklerinin birisinde olabilir. Ben kaçtım, ben kaçmasını bilirim. Eşber kaçmalıdır. Türk aydınının kendisini ekranda görme hastalığını reddetmelidir.

● Ünün, ünlü olmanın hiç mi onurlu olanı yok? Ün hep kötü mü?

- Bırakınız kötü olmayı ben "ünlü olma" sözünü hiç anlayamam; bir aydın veya bir devrimci, hiç bir zaman ünlü olmak istemez. "Ün" ilkellerin ve gecekondu kızlarının tutkusudur. Benim tanımadığım insanların beni tanımaları ne demek? Benim beğenmediklerimin beni beğenmeleri neden bana haz versin? Beni sadece benim beğendiklerim beğenmelidir. Bende sadece benim sevdiklerim "değer" bulmalıdır. Türk aydınında bu yok; ancak bunu kuracağız. Döndüğümde bunu kuracağız, bu düzenin ününü paspas yapacağız. Kendi ünsüzlüğümüzde emekçi halkımız olacağız

● "Demokrat" sözcüğüne karşı bir alerjiniz mi var?

- Clinton demokrattır, Kohl da demokrattır, Mesut Yılmaz da demokrattır, Demirel de son olarak demokrat oldu, Deniz Baykal, Çiller, Erbakan hep demokrat oldular. Ben nasıl onlar gibi olabilirim? Onlardan ayırmak için, kendimi otobüs firmaları gibi "hakiki" demokrat, ya da "öz" demokrat olarak mı anmalıyım? Ayrıca benim teorik itirazlarım var. Ben bir devrimciyim ve sosyalist olmaya çalışıyorum. Demek, demokrat olmayı reddediyorum. Reddetmenin ötesinde de hakaret sayıyorum. Bana "demokrat" denmesini küfür sayıyorum.

● Şimdi biz size "demokrat" desek..

- Lütfen demeyin. Bunu yazdım; Londra'da konferans veriyordum. Ben insan yüzünü çok seviyorum ve insan yüzünün de en çok dans ederken ya da gülerken güzel olduğunu görüyorum. İnsanları dans ettiremesem bile hep güldürmeye çalışıyorum, yazılarımda hep gülünç öğeler vardır, kitaplarımı okuyanlara hep "gülüyor muydunuz" diye soruyorum, çok zaman, "evde tek başıma okurken gülmekten kırılıyorum, ailem de beni delirdi, sanıyor" cevabını alıyorum ve buna seviniyorum, Londra'da böyle olmadı. Tkpc çizgisinden birisi sözlerimi beğenmemiş, "biz Yalçın Küçük'ü demokrat sanıyorduk, Nasrettin Hoca çıktı" diyordu. "Nasrettin Hoca " diyerek bana küfrettiğini sanıyordu. Bu thkp izleyicileri hep böyledir, beni övdüklerini sandıkları zaman küfrederler, küfrettiklerini sandıkları zaman överler. Halbuki Hoca bir filozoftur, ben ise.. Şimdi çaresini buldum, bana birisi, "demokrat " deyince, "küfretme" diyorum ve ısrar edince ve kendimden geçince, özür dileyerek, "ben de senin anneni demokraterim" diyorum. Şaşırıyor, ama ağır bir söz olduğunu anlayarak susuyor.

● O zaman, mizah, roman veya şiire geçelim...

- Roman en imkanlı sanat dalıdır. Stendal'ın Julien Sorel'i, ortaokuldan beri benim idol'ümdür. Balzac'ı dünyada en meraklı insan olarak biliyorum, kendimi Balzac'dan sonra dünyaya gelmiş ikinci meraklı insan olarak görüyorum. Zıtların birliği'ne geliyorum. Türk aydını meraksızdır; bin yaşında bir kadın türü, hiç bir merakı ve heyecanı bulunmuyor. Aydın hareketimiz gerilediği için bir aydın işi olan romanda da gerileme var. Ahmet Altan, Orhan Pamuk, bunlar, daha cümle kurmasını bilmiyorlar. Ancak asıl üzüntüm, şiirimizin kurumasıdır. Şiir, müzikli bir felsefedir. Genç şairleri izlemeye çalışıyorum, bana keder veriyorlar. Yine en iyisiniz, ancak bir, ben hep yazılı olana eğilimliyim, ben yazılı mizah düşkünüyüm. Görsel olan, beni pek ilgilendirmiyor. İkincisi, beslenemiyorsunuz. Çölde mizah çok zordur. Roman gerileyince ve şiir kuruyunca, benim türümden dil tutkunları ne yapabilirler?

● Hep karşınızdaki kusurlu oluyor. Peki beğenileriniz hakkında hiç şüpheye düşmüyor musunuz? Mesela mizah anlayışınız...

- Kendi mizahımı kendim buluyorum, gelen yayınlara ve televizyonlara bakıyorum. Gördüğüm kara mizaha beş dakika gülüyorum ve beş dakika ağlıyorum. Bakın, armatör damatı, otobüs işletmecisi bu Tokar öldü, iki ulusal göçeğimiz, Sabancı ve Kemal, gittiler hem ağlayıp hem güldürdüler ve hakkında da hep "gazeteci-işadamı" deniliyordu. Nasıl olur, İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin amblemi kalem'di, işadamı-gazeteci başlıbaşına bir mizahtır. Ama pek doğrudur, Mehmet Barlas, Yavuz Donat, Hasan Cemal, Birand hep hep, bu türdür. Gazetecimiz, işadamı'dır. İşadamımız ise gazetecidir. Yarın "gazeteci-general" de olacak, belki var bile; general, gazetecidir ve gazeteci general ya da komserdir. Mizah burada var.

Dili seviyorum ve "cumhurbaşkanı Demirel sert çıktı" sözünü işitiyorum. Günlerce gülüyorum, ağlıyorum. Demirel, nereden "sert çıktı", sandıktan mı, torbadan mı, dondan mı? Türkçede böyle bir şey yoktur. Bazıları da "sıcak bakıyorlar", ben Paris'te yürürken, Türk devlet yöneticilerinin nasıl sıcak baktıklarını gözümün önüne getirmeye çalışıyorum. Gözlerinin yanına bir soba mı koyuyorlar, kaynak makinesi mi var, Yılmaz, sıcak bakarken yakıyor mu? En çok güldüğüm sözlerden birisi de "mesaj verdi" sözüdür; Türkçe'de ve bütün dillerde, "vermek" yakınlık ilişkisidir, mesaj gönderilir; ancak artık ülkemizde herkes "mesaj verek" olmuştur. Bu "verek" sözcüğünü de, sözlüklerde ve daha doğrusu ancak argo sözlüğünde buldum. Fransızca "donand" sözcüğünden çevirme argo bir sözmüş, kolay fahişeler veya oğlanlar için kullanılıyor, şimdi ülkemizde büyüklerimiz çok "mesaj-verek" olmuşlar ve ben buna çok gülüyorum.

Amerikan çizgi filmlerin, insanları önce hayvan yaparlar ve sonra bu hayvanların insanımsı tepki göstermesine şaşırır ve sevinirler; insanı geri zekalı yapmanın yollarından birisidir. Aziz Nesin kuşkusuz benim gibi bilim yolundan gelmiyordu, ancak herhalde kendi arkadaşlarının bile hızla aptallaştığını görüyordu ve bu yüzden nüfusumuzun çoğunluğunun aptal olduğunu söylüyordu. Doğaldır, aptallık, bulaşıcıdır; bakın Hasan Cemal, cumhuriyetin başına geçince basın hızla aptallaşmaya başladı, Hasan bize yemeğe gelince, iki cümlesi arasında karım bulaşık yıkar veya oğlum ödevlerini yapıp geliyordu, hiç kaybedilmez ve şimdi Mesut Yılmaz nedeniyle, ülke çapında bunu görüyoruz. Şimdi televizyonlarda haberlerden sonra isim söyleme adeti çıktı, çocuk, adını söylüyor ve Yılmaz'ın iki cümlesi arasındaki zamandan daha uzun zaman bekliyor ve daha doğrusu, "bakar". "bakar" duruyor, soyadını ancak öyle buluyor. Bu arada, "bakar" arapça, "öküz" demektir, çocukluğumuzda biz, bu sözü kullanıyorduk. Şimdi ben bizim televizyonu açınca, evdekilere "bakın bakar'lar çıktı" diyorum. Herkes "bakar" oldu. "Trafik canavarı, tatil yapmadı?" Ancak bakar'lar dünyası için geçerli bir sözdür. "Enflasyon canavarı çok çalıştı. Sanki hepimiz öküz olduk ve bizi kandırıyorlar. Bu yollara, Koç bu kadar otomobil yaparsa, Sakıp yaparsa, Işıkçı tarikatından ihlas yaparsa, hergün ölürüz; ama hayır, canımızı alan Koç, Sabancı, Işıkçı değil de, kontrolümüzün dışındaki "trafik canavarı" oluyor. Bizi öküz sayıyorlar. Sanki Koç'un, sanki Sakıp'ın, sanki Has'ın serveti artmıyor, enflasyon bunun için değil; "enflasyon canavarı çok çalıştı" diyorlar. Canımızı ve paramızı, Koç, Sabancı ve diğerleri alıyor ve bizi öküz sayıp, "canavar aldı" diyorlar. Bizi "bakar" yerine koyuyorlar. Bir de "endeks" var; televizyonda hep endeks suratlı çirkin insanlara söyletiyorlar. Ben hem gülüyorum ve hem ağlıyorum, "endeks kızdı, düştü ve sonra sevindi, yukarıya çıktı, biraz burda yol aldı, bir döndü" diyorlar ve televizyonun en ciddi yorumcuları da, "Yılmaz hükümeti kuruldu, endeks bunu iyi karşıladı, nasıl yorumluyorsunuz?" diye sorular çıkarıyorlar. Dünyanın en parazit, en asalak insanların kumarını, "endeks çıktı, endeks indi" diye kutsuyorlar. Bunların hepsi "bakar" ve bizi hep "öküz" sanıyorlar. Ben işte bunlara gülüp ağlıyorum. Bunların üzerine gitmeyenleri de "öküz" sayıyorum.

● Peki aktif politikaya girmeyi düşünüyor musunuz?

- Çok yanlış bir soru; ben hep politikanın içindeyim. Ancak hem zıtların birliği nedeniyle hem de benim hakkımdaki rivayetlerden dolayı bunu görmüyorsunuz; Türk aydını politika deyince hep bir önemli yere gelmek istiyor ve öyle anlıyor. Ben ise istemiyorum, bu nedenle, benim politika dışında olduğum sanılıyor. Ben hep politika içindeyim. Ayrılacağım zamanı da planlıyorum.

Döndüğümde sorumluluk ta alabilirim. Çünkü artık Türkiye solunun ve aydınının bütün sorumluluğunu ve misyonunu üzerimde duyuyorum. Behice Hanım, Aybar, Aziz Bey hepsi hepsi, bana bir içgüdü olarak isyanı bırakan annem ve bana hep ahlaklı olmayı ve kendimle kalmayı öğreten babam çoğu benim bu sürgünümde göçtüler. Artık bütün onur ve sorumluluk benim cılız omuzlarımdadır. Kitaplarımı, yaptıklarımı reddetmiyorum. Ancak, yeni bir üslüpla ve büyük bir enerjiyle yeniden başlamak üzere gelecek yıl dönmeyi planlıyorum. Bir nokta daha var; Balzac'ı merak düzleminde önümde gösteriyordum. Ben Fransızlar'dan bir de Robespierre'i severim, pek severim, "inccorruptible" derler, "bozulmaz" ya da "rüşvet almaz" anlamındadır, ün kabul etmek te bir rüşvet almaktır, hepsini reddedebiliyorum, önümde yine Robespierre'i görüyorum, başkalarını bilmem, ben kendimin artık "bozulmaz" olduğuma inanıyorum. Misyon benimdir.

● İsmail Beşikçi'ye karşı bir haksızlık söz konusu değil mi?

- Ben kesinlikle haksızlık yapıldığını düşünüyorum. Türk aydını ve Türk bilimi, Doktor Beşikçi'yi ya görmüyor ya da küçümsüyor; küçümseninin bir nedeni, Beşikçi'yi tek boyutlu ve sektörlü saymasıdır. Ben, Eşber'i böyle bir tehlikeden kurtarmak istiyorum, Eşber nasıl sadece "barış" üzerine konuşuyorsa, Beşikçi'de, yalnızca Kürt Sorunu ile ilgileniyor ve bu nedenle inkar etmek istiyorlar. Bu büyük bir haksızlık'tır; çünkü, eski yollardan gitmemiştir ve bir yeni yol açandır ve giz açan insandır. Eğer bugün pek çok insan ve bunların içinde Kürtler başta, Türkiye sınırları içinde Kürt olduğuna inanıyorsa, bunu borçlu olduğumuz insanların başında Beşikçi yer alıyor. Beşikçi, hiç bilmediği Kürt gerçekliğiyle karşılaşınca, bunu hayatının en önemli bilimsel sorunu yapmış ve bütün ömrünü buna ayırmıştır. Dünyada en has ve en yürekli aydın tavırlarından birisini sergilemiştir. Ben bunu her yerde söylüyorum ve anlatıyorum. İkna ediyorum, 1994 yılında, Norveç'te ifade özgürlüğü konferansına, Bangladeş'li Teslime Nesrin ve Salman Rüşdü gibi birkaç isimle birlikte konuşmacı olarak çağırılmıştım, toplantı Salman Rüştü ve Teslime Nesrin üzerine planlanmıştı. Ben şunu söyledim; Amerikalı Chomsky, Batı dünyasına gelen son aydın, Russell'dir, diyordu. Russell, filozoftu, ama bir an her işini bıraktı, silahsızlanmaya kendisini hasretti. Ben ekledim, Chomsky, asıl Batı'daki son aydın'dır, çünkü dilbilimindeki şöhretini bırakıp, bütün ömrünü, medyanın özgürlüğümüz önünde en büyük engel olduğu gerçeğini anlatmaya ayırıyor, hapse atmıyorlar, ama, bütün kapıları yüzüne kapatıyorlar.Bir de şunu ekledim; Beşikçi, Russell, Chomsky türünden ve dünya üzerinde has bir aydındır. Anlattım. Anladılar. Rüştü unutuldu ve konferans Beşikçi'yi ziyaret kararı aldı. Bu ülkemizde de anlaşılacaktır. Buna inanıyorum; Beşikçi'nin sadece "mecburi iskan" üzerine yazdıkları, onun Türkiye'de büyük bir bilim adamı olarak kabul edilmesi için yeterlidir. Ama, şimdi aydınımız, bunları görmek istemiyor. Doğrusu Sarı Hocamız da pek görmüyor. Ceza mı alıyor? Bana göre tersidir; ben Beşikçi'yi Türk Devleti'nin başına Tanrı'nın gönderdiği bir ceza olarak görüyorum. Öyle "güzel" öyle umursamadan yatıyor ki. Sanki kesilen her ceza Beşikçi'ye değil, kesenlere iniyor.

Tavuğuna Kurban Olduğum

MIGIRDİÇ MARGOSYAN

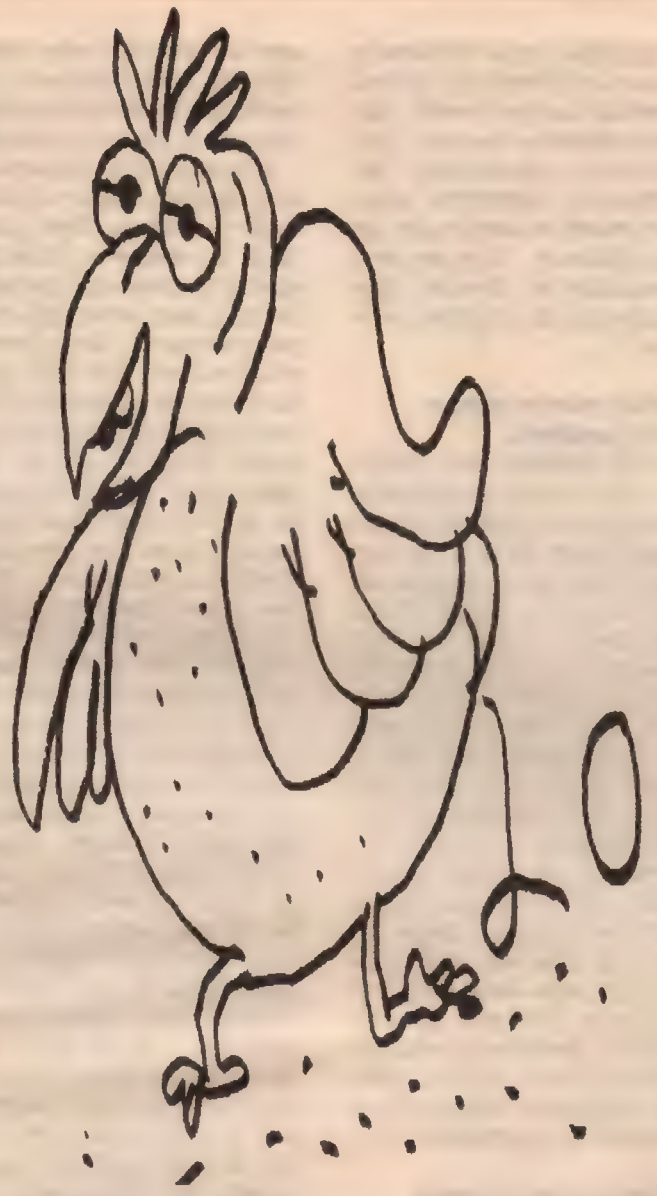

Son zamanlarda nedense "kahpe feleğe" taktım! Vapura binerken birileri ayağıma mı bastı? Hemen içimden, "ah! ulan kahpe felek!" diyerek feveran ediyorum. Benim her defasında "ah! ulan.. ah! ulan.." tepinip durmamın ardından, o da, tüm kahpeliğiyle zırt-pırt karşıma çıkmaz mı! Bu yüzden, daha doğrusu onun yüzünden tümden keçileri kaçırmasam bile, olmadık yerde treni, ardından da vapuru kaçırıyorum. Yediğim pilavın içindeki beyaz bir taş parçası ile flört ederken, bu kez de gece yarılarında durup dururken diş ağrılarıyla uyanıyorum. Zonklayan başımın etrafında vızıldayarak dönenip sinirlerimi daha da perişan eden sivrisinekleri tepeleyeyim derken, karanlıkta kendi kendimi tokatlıyorum. "Garibandır", "yolunu bulsun", "siftah etsin" diye postalımı boyattığım çocuk, tüm ustalığını sergileyerek postalımla beraber çoraplarımı da boyuyor. Kahve fincanlarında her an "kuşun kanadında" geleceği müjdelenen kısmete bel bağlayıp aldığım piyango biletlerine amorti bile vurmazken, otobüste en büyük ikramiye bana çatıyor, oturduğum yerde sarhoşun teki gelip başımdan aşağı bol sarmısaklı cacığı kusuyor.

Evet, kahpe feleğe resmen taktım! Takmasına taktım da, yine de gerçeği söylemek gerekirse ben mi ona, yoksa o mu bana taktı, işin orası pek de "aççıkseççik" belli değil. Bir zamanlar ilkokul kitaplarında bizlere okutulan daracık bir köprü üzerinde birbirleriyle karşılaşan iki inatçı keçiyi karşılıklı oynayıp duruyoruz: Ben her defasında tüm şirinliğimi takınarak "n'olur lütfen yol ver de geçeyim keçi kardeş!" deyip aşağıdan aldıkça, o, aksine "hayır önce ben geçeceğim lan! Ermeni dölü!.." diyerek basıyor boynuzunu böğrüme.

Geçenlerde nihayet kafamın tası atınca, ayıptır söylemesi "kahpe olan feleğin ta kendisidir!" diyerek hıncımı alayım dedim. Vay babo! keşke kaynanadili öperek ardından da ısırganotu yalasaydım! Keşke Tekel'in mavi ispirtosunu galon galon içip zom olsaydım da, o satırları yazmasaydım! Memlekette son zamanlarda sayıları giderek artan ne kadar feminist kişi, kurum, kuruluş, dernek arsa hepsi birden başıma üşüşmez mi! Kaçacak delik aradım ama bulmak ne mümkün! Önceleri arada bir telefonum çalarken "hayır! hemşerim yanlış numara!" veya borç isteyen dostlarıma, "iki gözüm çıksın ki, Allah seni inandırsın ki, ekmek incil çarpsın ki, birikmiş üç aylık su faturasını ödeyebilmek için ben de şimdi tam seni arayacaktım!" gibilerinden konuştuğum telefonlarım kilitlendi; senede bir rulo kağıt harcamazken bu kez faksa kağıt yetiştiremez oldum... Bir taraftan gün yüzü görmemiş küfürlerle yıkanıp yağlanırken, yedi ceddim, tüm sülalem önce nişadırlanıp ardından da kalaylanırken, ya "güm!" diyerek topuklu ayakkabılarıyla kapıyı tekmeleyip ziyaretime gelenlerin "tuu sana!" der demez ardından da başıma geçirdikleri çantalarına ne demeli!

Başıma inen çantaların yanı sıra beni en çok üzen, onurumu beş paralık eden de; kökünden sünnet edilmiş adıyla MBM, hafif yollu traşlanmış şekliyle Mor-Bac-Der, adlı adınca da, Morarmış Bacılar Derneği'nin tüm üyelerinin sırtıma ardı ardına acımasızca pat! pat! pat! yapıştırdıkları plastik mor terlikleriydi.

Yok! yok! trene bakar gbii yüzüme öyle bakmayın! Suçumun ne olduğunu sizler de bal gibi anladınız! Evet, suçum; kimine kavun, kimine kelek yedirdiği için adı "kahpe"ye çıkan feleğe, alenen, basın yoluyla göz göre göre "kahpe" demekmiş! Çünkü feleğe kahpe demek tek taraflı yobazca bir düşünceymiş! Çünkü felege kaphe demek topyekûn kadınlara, kadın haklarına, kadın hukukuna saygısızlıkmış!

Hemen hepsi de kadın haklarını, özellikle "kısa saçlı", "kıllı" ve de "kaba" cinse karşı korumak, kollamak, yeri ve zamanı geldiğinde de bundan vazife çıkararak bu hakları çiğnemeye kalkışanlara; dünyanın kaç köşe, kaç bucak, kaç köy, kaç mezra, kaç mahalle, kaç sokak olduğunu münasip lisanla anlatmak için kurulan bu derneklerin ortak kanılarına göre, g.tü boklu dünyadaki tüm olumsuzlukları tepeden incercesine, pattadanak "kaphe felek!" diye geçiştirmeye kalkışmak, olumsuz herşeyin sorumluluğunu kadınların sırtına yüklemek anlamını taşıyormuş! Çünkü "kahpe" sözcüğüyle kadınlara, kadın haklarına "dolaylı", "indirekt" gönderme yapılırken, onların kalelerine "out-side"tan, "beleş"ten goller atılıyormuş! Zaten erkek milleti beleşten gol atmaya bayılırmış! Zaten erkek milleti millet değil, illetmiş! Zaten erkek milleti keser gibi "hep bana hep bana deyip kendinden taraf yontarmış! Bu nedenle de erkek milletine asla güven olmazmış! Zaten erkek milleti her başı sıkıştığında "kaphe felek" derken, "ne hikmetse" i.ne felek!", "puşt felek!" demezmiş! Neden? Çünkü, feleğin "i.ne" oluşu erkeklerin onurunu kırarmış!..

Dernek üyelerinden kimileri telefona sarılıp avaz avaz, ciyak ciyak bağırarak bina bir paralık küfürleri bolca, sansürsüz sıralayıp dururken, kimileri de usta ressamlara taş çıkartırcasına çizdikleri ve fakslayıp gönderdikleri hayvan resimlerinin altına ayrıca tek kelimelik açıklamalar getiriyorlardı: Öküüz!", "Çakal!", "Ayiii!", "Domuuz!", "Gergedannn!", "Kertenkeleee!!!"

Neyse... Doğrusunu söylemek gerekirse, hatta gökyüzünde Büyükayı ile Küçükayı arasındaki tahtında oturan Yüce Tanrı da şahidimdir ki, beni bunca zamandan beri çileden çıkartan feleğe, "kahpe" derken hiçbir önyargıdan hareket etmemiştim; benim hareket noktam, bugüne dek hep duyumlarımın bu yönde oluşuydu. Aslında benim anlayamadığım durup dururken kabağın neden başıma patladığıydı...

Hay tavuğuna kurban olduğum Allah!.. Yoksa bu da, "kahpuşst!!!" feleğin başıma ördüğü yeni bir çorap, onun yeni bir cilvesi miydi?..

SİNA AKYOL

İri!... Zengin!... Şaheser!

Aman, dedim.
Memen, dedim.
Memen bana
yadigâr
***
Ağzım iri.
ağzım bilgin.
Ağzım ince.
Bahtiyar.
***
Ağzım, dedim.
Demedim.

Ben annemden beri
annemi emmedim.
***

Bana göğsünü ger,
beni koru, beni büyüt,
beni bir gün ergen kıl

İri, zengin, şaheser
bir yatak ser, orda bırak.

MEHMET YAŞİN

Yazılmamış Şeyler

Sandık ki,
her şeyi kaldırabilir sözcükler.
Söylene söylete
tüketmekteyiz aşkı da, şiiri de
eviçimizde. Bir koşu!
Konuşa konuştura
gitmek zorunda değiliz
şu limandan. Bir işgörüşmesine
gelmiş gibi dünyaya
ölesiye yaşamak zorunda...
Birazcık keyf, biraz da hafiflik
başarı, iş ve aşk *zorunda*
değiliz... Ne de boşluk.
Sandık ki,
her şey söylenebilir ve hiçbir şey
söylenmemiş gibi kalabilir aşk
eski yerinde.

(Böyle olmuyor.)

Yazılmamış bazı şeyler kalmalı
sadece kendimizde.
Sonunda bir şey olmak zorunda
değiliz. Ne de şairlik.

Atina, 1997

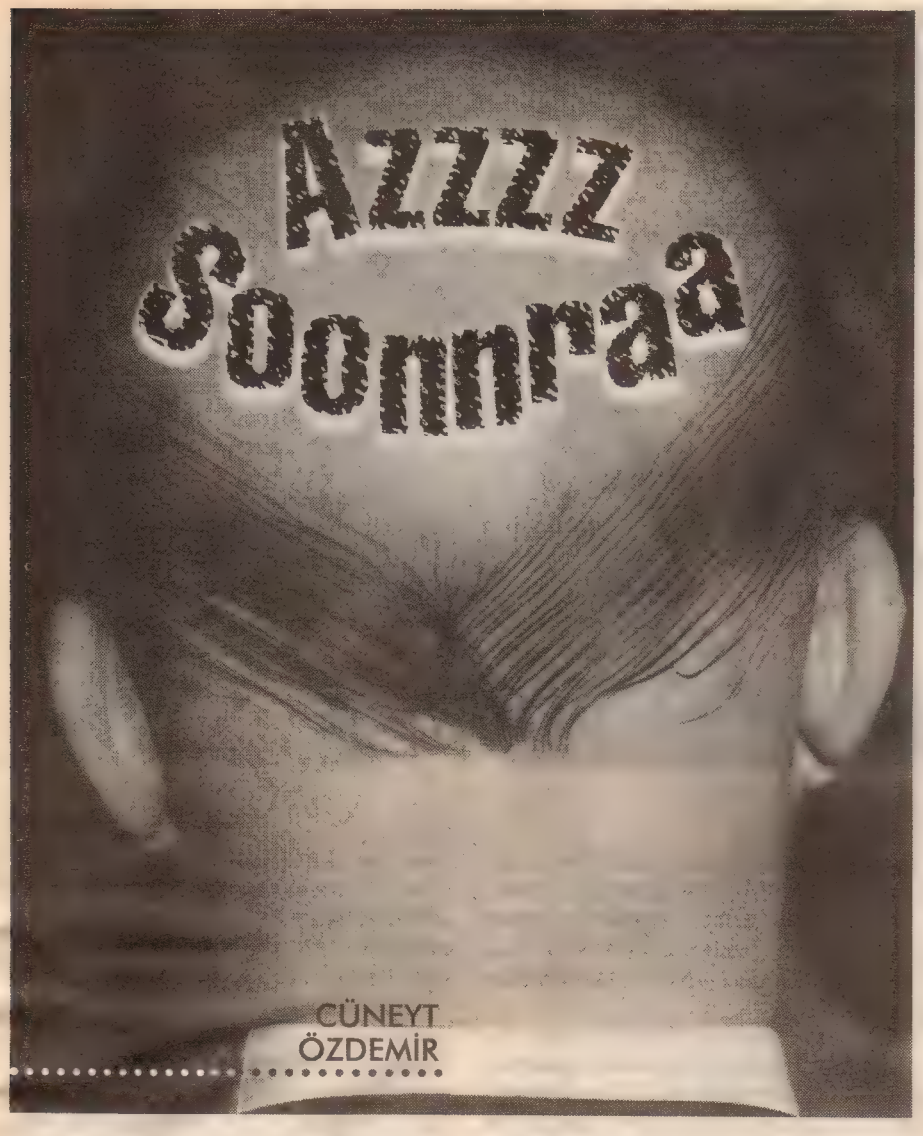

68'li amcalarımız bizlere gerçekleştiremedikleri düşlerini anlattılar. 78'li abilerimiz çektikleri acıları... 88'lilerin anlatacak yükselen değerleri vardı. 98'lilerin ise gelecekte çocuklarına anlatacakarı "Televole" kıvamında günleri olacak... Onların ne hoyratça tükettikleri hayalleri var, ne ellerini yüzlerini kana buladıkları mücadeleler, ne de her şeyi göze alıp ulaşmaya çalıştıkları para ya da kariyer hesapları... onlar haberciler. Kendilerinin takipçisi bir kuşağın habercisi... Kral TV önünde yemek yemiş, uykuya dalmış, tuvaletini yapmış bir kuşağın habercesi...

98'lilere "mongol" deyip kendilerinden sonra gelecek kuşağa hakaret etmiş olmayalım. Henüz hâlâ düşünebiliyorlar. Ellerinde kumanda aletleri ile snob'luktan mongolluğa hızlı adımlarla koşan bir kuşağı temsil ediyorlar.

Bir çoğu büyüdüğünde en güzel, en popüler, en... Her ne ise o "en", işte ondan olmak istiyorlar.

Ne 8 yıllık eğitim tartışmaları, ne hangi orgeneralin görevde kaldığı, ne de Susurluk skandalı.. Bir elleri uzaktan kumanda da, bir elleri burunlarında, umurlarında mı dünya? Onlar sadece eğlenmek, daha çok eğlenmek, daha da çok eğlenmek istiyorlar... Bu yüzden kendilerine idol olarak Tarkan'ı seçiyorlar. Arsız şarkı sözlerini bir kaç gün içinde böyle ezberleyebiliyorlar.

Onlar doktor, mühendis ya da pilot olmak istemiyor, hatta artık "işletmecilik" bile "out" sayılıyor. Onlar Tolk Şov'cular. Konuk ya da sunucu hayalleri ile uykuya dalıyorlar. Rüyalarında ya popçu ya da futbolcu... Tolk Şov'larının hem sunucusu hem konuklarıdırlar...

Nasıl biz abilerimizi, abilerimiz de kendi abilerini örnek almışlarsa onlarda bizleri örnek alıyorlar. Belki bu yüzden kendilerini izleyen bir sonraki kuşağa ileride pek de saygıyla anılmayacak bir miras bırakıyorlar.

Bu arada üzerinde yaşadığımız verimli topraklar hiç de hak etmediği kayıp kuşaklarla yaşamaya alışıyor... Otoriter bir topluluktan, sultan gölgesinde bir imparatorluğa... Tek partili cumhuriyetten, demokrasiye geçmeyi başarabilen ancak hâlâ nasıl bir hayat yaşamak istediğine karar veremeyen basiretsiz kuşaklara ev sahipliği yapıyor. Bu topraklar farkında olmasak da yüzyıllarca kopya çekmeyi, örnek almaya... Taklit etmeyi, yeni bir kişilik yaratmaya tercih eden kuşaklardan utanç duyuyor.

Eskiden feodal toprak ağaları vardı, insanlara nasıl yaşanacağını gösteren. Şimdi basın patronları, meclis ağaları, politika cambazları var. Eskiden padişahlar bizi güderdi şimdi "kimileri" politikacılara bile gerek duymuyorlar. Her seferinde gütme şekillerini insanlara farklı paketlerin içinde sunuyorlar, ortaya çok farklı seçenekler atıyormuş gibi gözüküyorlar... Oysa sonuçta tüm kuşakları ayırt etmeksizin aynı kabın içinde boğuyorlar. Ne bizden öncekiler uyanabildi bu duruma, ne bizler, ne de bizden sonrakiler.

Geçen yıllar içinde ne yeni politikalar üretilebildi, ne de son 35 yıldır yeni bir lider adayı çıkartıldı. Hadi diyelim 68'liler Che'yi örnek aldılar. 78'liler de Deniz'leri.. Ve diyelim biz istesek de istemesek de Özal'lı yıllarda büyüdük. Peki bu kuşak kendine Tarkan dışında kimi idol olarak belirleyecek? VJ Bülent'i mi yoksa, aklanan kutsal bakire Sevda Demirel'i mi? Tercih hakları var mı zannediyorsunuz? Biz edebildik mi ki onlar edebilecekler? Biz hayatın karşısında ne kadar çaresizsek onlar da o kadar çaresizler...

Düşlerin, eylemlerin, sözlerin anlamını yitirdiği günümüzün Türkiye'sinde bu yeni gelen kuşak kendine neyi örnek alacak, neyi tercih edecek? Hamasi laflar, boş nutuklar, iğneleyici güzel cümleler hayal kurmaya yetmiyor. 68'lilerin iç hesaplaşmaları, 78'lilerin yıllarca bir köşeye atılıp unutulmaları, Özal'lı yılların izleri yeni bir kuşak için hiçbir anlam ifade etmiyor. Televizyon çocuklarının yaşam alanlarını, önünde büyüdükleri ve kalan hayatlarını da önünde tüketecekleri beyazcam belirliyor.

Şu içinde yaşadığımız hayatın standardını da bu yüzden en iyi özetliyor. Yaşadığımız seviyesizliği, inadına gözümüze sokuyorlar. Bir değil iki kanalda birden "işte siz busunuz, bunu seviyorsunuz, bunu istiyorsunuz..." diyorlar. İşin trajik yanı her seferinde de haklı çıkıyorlar. Biliyor musunuz, her Pazartesi en çok aynı şeyleri söyleyen bu televoleler seyrediliyorlar.

Televizyonun karşısındakilerin yaşadıkları hayatlar ancak bu kadarını hak ediyor. Pek çok aile yaşadıkları acıları kara bir gölge gibi kuşaktan kuşağa üzerlerinde taşıyor. Cahillik, sefalet ve yalnızlık ırsi bir hastalık gibi soyadlarının ardına saklanıyor. Ve yılbaşı çekilişlerinde ne yazık ki içlerinden yalnızca bir kişeye büyük ikramiye isabet edebiliyor. Geriye kalan milyonlarca kişiye aynı talihsiz hayata boyun eğmek düşüyor. Kayıp kuşaklara ise amorti tesellisi, ya bu hayatın anlamını biraz fazla yüceltmek ya da sefilliği kabullenmeyi erdem saymak düşüyor.

Oysa bu dünyanın adaleti "kader" kavramının sınırlarını zorluyor. Zengin doğan daha zengin ölüyor. Fakir doğan iyice sürünüyor. Kiminin it gibi çalışıp bir ayda kazandığını, kimi bir akşam yemeği sonrasında masaya bahşiş olarak bırakıyor. Kimse de "ne oluyor?" demiyor, bu farkın sonunun nereye varacağını düşünmüyor, düşünse bile dile getiremiyor. Dile getirse de harekete geçmiyor. Kanallar değişiyor, konular değişmiyor. İki TELEVOLE gibi... Kuşaklar değişiyor, kurallar değişmiyor...

Bu topraklarda çaresizlik, alınlarımıza yazılı bir kader çizgisi gibi duruyor.

Hadi geçelim uluslararası ilişkileri, jeopolitik gelişmeleri ya da sosyo-ekonomik dengeleri, o kadar çaresiz kuşakların mirası ile başbaşayız ki kendi etrafımızdaki çemberi bile aşamıyoruz. Aynı yoz, sıkıcı ilişkileri renkli bir hayat olarak görmekten kendimizi alamıyoruz. Kaçımız istediği okula gidebiliyor, istediği bölümü seçebiliyor, kaçımız beğenmediği işi değiştirebiliyor, kaçımız dostlarını, aşklarını doğru değerlendirebiliyor ki. Biz "kaç ortalı defterler" kullanacağı önceden belirlenmiş bir kuşağız. Müfredat programını harfiyen takip eden, devamsızlık yapmayan, okuldan (şayet varsa) atılmayı bile başaramayan disiplin kurulu cezalılarıyız.

98'liler, iki ayrı kanalda, aynı isimde yayınlanan iki Televole'den birini seçmek kadar özgürsünüz anlayacağınız. Seçin istediğinizi... Ya bu hayatın yüzde beşini doldurmayacak anları yücelten köşe yazarlarını dinleyin, ya da kitaplarında yücelten ölüm tacirlerine inanın.

Meltemlerin ardından gelen karayeller bizim masum yüzlerimizi yeterince buza kesiyor. Her kuşak kurulamayan düşlerinin, yapılamayan tercihlerin altında kalan kendi enkazıyla avunuyor.

Görülenler bundan sonra görüleceklerin habercisi.

Savulun!

Yeni bir kuşak; Televizyon kuşağı Azzz Sonraaa geliyor...

Kanlı Düğün

AYŞEGÜL

Benim uyumamı istiyor. Neden? Kafamdaki sesler uyumakla geçmez. Uyuyamam. Beni rahat bırakın. Yazamıyorum işte. Konuşamıyorum

– Dinlerim seni, ne olur susma artık. Acı, acı. Zehir gibi. Yorulmaz mısın hiç. Hiç dinlenmez mi? Tırnaklarını geçiriyor tenime ve susma diyor. Konuş! Kimseye anlatmayacağım tırnakların nereye ulaştığını. Ulaşamayacaksınız bu kötülüğe. Yaklaşma dur orda. Kaldır at şu buruşuk perdeleri dışarısı da güzel, içimi okuyacak ne var. Nefretimin nesnesi yapmak istiyor kendini. Ben bir nesneyle konuşamam. Dokunurum ancak iz kalır mı? Aşınma. Eskiyen benim bedenim her dokunuşta. Bana yüzünü gösterdi. Kimbilir neyi görmemi bekledi. Göremiyorum, kör oldum. Duyamıyorum, duyamıyorum. Ört çabuk sakla, götür onu biraz daha uzağa. Beni hasta ediyor. Anlatıyorum arapça.

– Her şeyi ben gördüm, duymak isterseniz bir guguk kuşu gibi saati haber veririm size. Yok eğer daha anlamlı olsun beklentilerimiz derseniz, beklemeyin işte dindirin şu acıyı.

Yeni Dinar Bandosu II

ECE AYHAN

VEDAT GÜNYOL – *Ağız mızıkası*
HAYDAR ERGÜLEN – *"Dar açılı korno"*
YALÇIN KÜÇÜK – *Fransız armonikası*
ALİ ULVİ – *Çello*
MAHİR GÜNŞİRAY – *Pan flüt*
BİLGESU ERENUS – *Lir*
GANİ MÜJDE – *Gırnata*
ŞAVKAR ALTINEL – *Yan flüt*
ALİ BAYRAMOĞLU – *Fagot*
VÜSAT O. BENER – *Büyük davul*
NEDRET GÜRCAN – *Ali Çavuş'un yerine şef*

(HAYALET OĞUZ'UN SAPTANABİLEN YAŞAMÖYKÜSÜ)

Hayalet Oğuz'un gerçek adı Oğuz Halûk Alplaçin'di. 1929 yılında doğdu. 17 Eylül 1975'de öldü. Diyarbakırlı bir aileden geliyordu. Babası Doktor Kazım Alplaçin'in, Tevfik Rüştü Aras'ın yakın bir akrabasıyla yaptığı evlilikten dünyaya geldi. Ancak annesi kısa süre sonra babasını terk etti. Oğlunu da bir daha görmedi. Kazım Alplaçin bunun üzerine yazar Nezihe Araz'ın ablası Samiye hanımla ikinci evliliğini yaptı. Oğuz da Araz'ların Ankara'daki evine üvey oğul olârak geldi ve orada yetişti. Ankara'da Atatürk Lisesi'nden mezun oldu. 1950'li yılların başında hava alanları yapan bir İngiliz şirketinde çalışmaya başladı. 1954 yılında İstanbul'a geldi ve *Dolmuş, Tef, Taş* gibi mizah dergilerinde yazılar ve şiirler yayınladı. Bir ara Limasollu Naci'nin İngilizce dershanesinde çalıştı. Çeşitli yayınevlerine kitaplar ve romanlar çevirerek, senaryolar yazarak yaşamını sürdürdü. *Seçilmiş Hikâyeler, Dost ve Pazar Postası*'nda da şiirler yayınlandı.

Sezer ve Orhan Duru'nun
O Pera'da Hayalet Kitabı'ndan

Hayalet Oğuz

TEZER ÖZLÜ

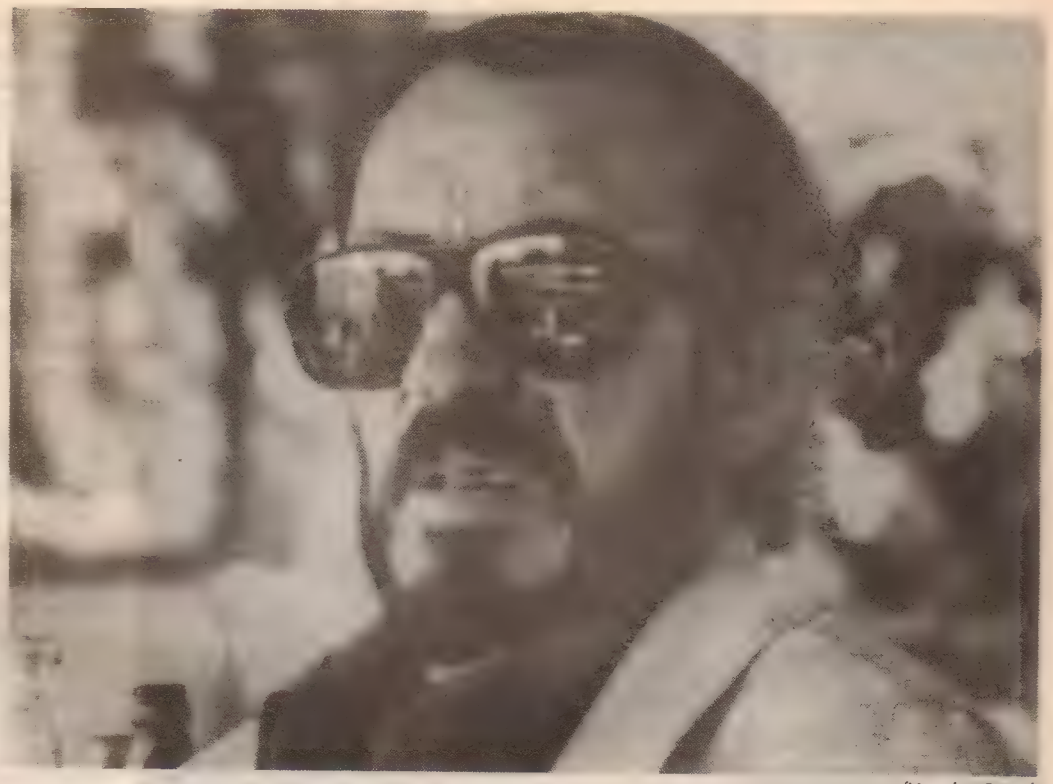

(Hayalet Oğuz)

Biz yıllardır bu kentte yaşıyoruz. İçimizde ömrü bitenler oldu. Onları oldukça eğlentili törenlerle gömdük. Bu törenlerden ağır ve içtenlik yönünden en ağır basanı Hayalet Oğuz'un cenaze töreni oldu. Oğuz, İstanbul'da yaşadı. Oğuz bir dönemi yaşadı. Yeryüzünde belki de hiç kimsenin yaşayamadığı gibi. Tek bir sandalye sahibi olmadı. Bir, iki giysisi temizleyicide durur, kirlenince yenilerini satın alır, iç çamaşır ve çoraplarını en yakın çöp tenekesine atardı. Ev almadı, ev kiralamadı, eşya almadı, eşya tamir ettirmedi, belki de bir tek mobilya mağazasına girmedi. Pasaport almadı, karı almadı, karı boşamadı, kimseyi gebe bırakmadı, resmi dairelere girip çıkmadı.

Bir kez bir kadın parmağına yüzük takıp:

– Sen benim nişanlımsın, dediyse de, Oğuz kadının başkalarıyla yatıp kalkmasına hiç ses çıkarmadı. Kimseye baskı yapmadı, canlı ya da cansız hiçbir şeye malı gözüyle bakmadı. Nişanlı geldiği gibi gitti. Bu da Oğuz'u ne sevindirdi, ne de üzdü.

Oğuz'u, ilkokulu bitirdiğim yıl Fatih'teki evimizin balkonundan ağabeyimin odasına bakınca görmüştüm. İncecik bir adam, yatakta uyuyordu. Zayıflıktan ölmüş gibiydi. Yüreğim burkuldu. Anneme koştum:

– Anne, içeride yatan adam zayıflıktan ölecek, dedim. Oğuz, 21 yıl sonra 1975 Eylül ayında öldü. 21 yıl süreyle birbirimizi çok sık gördük. Aynı evlerde yaşadık, aynı çevrelerde dolaştık. Aynı kitapları okuduk. O, özellikle yeni çıkan telif kitapları ilk günden edinirdi. Ya yazar ona vermiş, ya da Oğuz satın almıştı bile.

– Okuyayım, sana bırakırım, derdi.

Ya da en ilginç, en olmayacak satır ve sayfaları bulur, yüksek sesle bana okur, kitabın özünü bir iki dakikada ortaya koyuverir, arkasından bir de şakasını yaptıktan sonra, kitabı bırakır giderdi.

Çoğunlukla da elinde bir İngilizce polisiye roman bulunurdu. Türkçeye çeviri ve derleme olarak yüze yakın kitap kazandırmıştı. Adını hiçbir zaman çevirmen, yazar, ozan, şunu yaptı, buna çalışıyor, bunu hazırlıyor... gibilerden kullanmadı. Yazın çalışmalarında tam bir fabrika işçisiydi. Sığınabileceği bir köşede çalışır, çalışması bitmeden kazanacağı parayı çekmiş, bitirmiş, sayfalarca çeviri bedeli de borçlu kalmış olurdu. Yüzlerce film senaryosu yazdı Yeşilçam'a. Bunların tümünün adını bile bilmez, filmleri de görmemiştir. Parasını alınca da dar paçalı bir blucin, bir kazak, bir montgomeri ya da mevsime göre yeni bir gömlek satın alırdı.

İyi bir yemek yer, ardından Kulis, Papirüs gibi barlara uğrar, barmenlere önceki içki borçlarını öder, yanındakilere içki ısmarlar, oracıkta rasgeldiği bir iki dostuna:

– Şu paramı saklayıver, sonra senden isterim, hepsini bitirmeyeyim, der, belki o gece Klüp 12'de bir şişe viski açtırır, geceyi bir bar kadının yanında, kadına dokunmadan sızarak geçirir, ertesi gün bir Bafra sigarası alacak parası kalmadan, gene Taksim Beyoğlu çevresinde yaşamına başlardı.

Kurbağa bacağı, mantar turşusu gibi garip yiyecekler severdi. Beyoğlu'na gelen ilginç filmleri de ilk gören o olurdu. Çok ender insanda rastlanan bir zekâsı vardı. Ölmeden beş gün önce Bulvar kahvesinde oturuyorduk. Oğuz: E'ye uğradım. Sen benden daha önce gebereceksin, çok seviniyorum dedi, diye gülerek anlattı. Hepimiz gülüştük. İnsanın, kendi ölümü üzerine, ölmeden dört gün önce şaka yapabilmesi üstün bir zekânın bile işi değil. Ölmeden dört gün önce, insanın hastaneye tıraşlı bir yüzle gitmesi için, Cağaloğlu'nda para araştırması inanılır gerçek değil.

Biz hep "Hayalet ölmez", diye düşünüyorduk. Onu, Heybeliada senatoryumuna götürmedik bile. Son yemeğimizi Degüstasyon'da yedik. Salçalı bir dana söylemiş: Ağzının tadını bilen ağabeyin de, hep bu soslu danayı yer burada, demişti. Ben de arsızlıkla onun soslarına ekmek batırmış, bir ay Heybeliada'da dinlen, sakın İstanbul'a inme, biz gelir seni görürüz, demiştim. Erken çıkmıştık lokantadan. İstiklal Caddesi kalabalıktı gene. Havasız ve pisti her zamanki gibi. Oğuz heyecanlı idi. Sanki önemli bir olay onu bekliyordu. Erken yatmak, bir an önce hastaneye gidip, yerine uzanmak istiyordu. ama bu gidiş hastaneye, ölüme falan değil de, hiç çıkmadığı bir Avrupa yolculuğu, ya da sevdiği bir kadınla buluşacağı sabahı bekleyiş gibiydi.

VEFAT

OĞUZ HALUK ALPLAÇİN

hayata gözlerini yumdu. Cenazesi bugün öğle namazından sonra Şişli Camiinden kaldırılacaktır.

DOSTLARI

Milliyet: 12068

- Senin de Celal Sılay için yazdığını okudum, dedi.

- Meraklanma, senin ölüm yazını da kaleme alıyorum, dedim.

Gülüştük.

Tünel'e doğru yürüyecekti. Otuz yıldır yaşadığı bu caddede son yürüyüşü olacaktı bu, yorgundu. Ağabeyimin evinde uyuyacaktı, yanında pek tanımadığı bir üniversiteli genç kalacaktı. Bu çocuk onu sabah Ada vapuruna bindirecekti. Ve Oğuz dört gün sonra akciğer kanserinden boğularak ölecekti. Kırk altı yaşında ve kırk altı kilo olarak.

Oğuz öldükten birkaç gün sonra şunları yazmaya çalışmıştım: Sevgili Oğuz İstanbul kentini bu Eylül ayı bıraktı. 3 Eylül 1928'de doğdu. 17 Eylül 1975'te öldü. 1.73 boyunda, 46 kilo idi. Şişli Camisi avlusuna tabutunu dört kişi hafif bir çanta taşır gibi getirdi. O zaman tabutun içinde onun yattığına kuşkum kalmadı.

Oğuz'un çok güzel, nerdeyse kitap adı gibi "Eğlentili Bir Gömme Töreni" oldu. Mezarına sahip çıkacak bir hısmı bulunamadı. Yanına kimse gömülmesin, mezar cemaatın olmasın diye, tapusu Sinematik Derneği adına çıktı. Oğuz'un çok güzel bir mezarı oldu. Üzerine açık leylak rengi kır çiçekleri diktik. Mezarlıklarda ekmek paralarını çıkaran çocuklar da bol su döktüler. Toprak canlandı. Güzel koktu. Çelenklerini üst üste yığdık. Çocuklar gene diri gonca gülleri suladı. Görevimiz bitmişti.

Oğuz kadar yakın dostu Krepen Pasajı'ndaki Neşe Meyhanesi'nde oturup, onun anısına yedik, rakı içtik, üstelik iştahla yedik. Akşamüstü aşuresi bile pişip geldi.

Beyoğlu'ndan uzaklaşırken biraz sarhoş ama çok üzgündüm.

Oğuz yaşamının çeyrek yüzyılını elliye yakın dostunun evinde geçirdi. Oğuz aylarca da benimle kaldı. Onun konukluğu bir kelebek gibiydi. İnsana kendini hiç belli etmemeye çalışır, hiçbir özel isteği olmaz, ince ve sevimli bir sesle konuşur, eve gelirken çiçekler ve pasta getirir, bana alman eğitiminden geçtiğim için, Mutti, derdi.

Yatma saati geldiğinde bir yere kıvrılıp uyuyuverir, sabah yanına erken saatte bile gelince, hemen bir espri yapardı:

– Ne o, sahura mı kalktın?

Kimsenin görmesine olanak vermeden hemen giyiniverir, azalmış saçlarını özenle tarar, kolonya sürer, bir bardak çayını kendi koyup, Bafra sigarasına başlardı.

Oğuz, yanında kaldığı dostlarına aldığından çok daha fazlasını verdi.

Dostluk, güleryüz gösterdi onlara. Akıllıca yapılmış şakaları ve bulunmaz kişiliğiyle öylesine yeri doldurulamaz bir insandı ki, onu tanımış, onunla birlikte günler, geceler geçirmiş olmayı, erişilebilecek mutlulukların en büyüklerinden sayıyorum.

Balıkpazarı meyhaneleri, Beyoğlu lokanta ve gece kulüpleri, kahveler, Nazmi, Kaptan ve ender olarak gittiği birkaç taşra kentinde geçen bu kısa yaşam, boyutlarına yeryüzünde herkesin erişemeyeceği bir yaşamdı.

Ölümünden altı ay kadar önce, yağışlı bir günde bana küçük bir valizini getirdi. Yıllardır hiç açılmamış. Afrika Han'da, Bülent Oran'da kalmış bir valiz içinden iki taş baskısı örtü çıktı. Yepyeni; onları bana verdi.

– Bunları bir kızla birlikte almıştık, dedi.

Kadının güzelini bilir, bu kadınlara annesi, arkadaşı ve aynı zamanda sevgilisiymiş gibi bakardı. Valizden ayrıca; yedi sekiz yıldır kullanılmamış bir diş fırçası, çoğu bitmiş bir İpana diş macunu, Yüksel Arslan ve Ömer Uluç'la bir fotoğrafı, gene arkadaşlarıyla Bebek'te lokantada bir fotoğrafı, film çalışması yaparken bir fotoğrafı, temiz iki beyaz cin pantolon, fayans üzerine basılmış antik bir oto resmi, kirli çorap ve kirli çamaşır, bir iki ozanın adına imzaladığı kitap, bir iki kolej kitaplığından alınma İngilizce ekonomi kitabı çıktı... Hepsi bu, işe yararlarını bana verdi, gerisini attı.

Son olarak kaldığı ağabeyimin evinde, ölümünden sonra şunlar ilişti gözüme: Hastaneye getirmemizi istediği ve temizlettiği pantolonunun üzerinde Türkiye Cumhuriyeti 1960 Anayasası duruyordu. İngilizce bir polisiye romanını yarısına kadar okumuş, kaldığı yeri işaretlemişti, ağabeyimin telefon defterine en çok çalıştığı Yalçın Ofset'in telefon numarasını yazmıştı. Bunun dışında eski gocuğu, hiç yayımlanmamış bir iki şiiri, yazlık ayakkabıları ve şöyle bir not: daktilo otelde, gömlek temizleyiciden alınacak... Ayazpaşa'dan Levent'e... Levent'ten Ayazpaşa'ya... vb.

Yoları araç ve garip bir insan kalabalığının karşıdevrim gibi sardığı İstanbul'u "Katmandu"ya benzetiyor, son aylarında: "Artık gerçekten yaşamak istemiyorum, hiç tadı yok" diyordu. Ama bunu söylerken soyut bir bunalımı dile getirmiyordu. Oğuz, bunalan bir insan değildi. Onun akıl ve mantığı bu tür gereksizlikleri çoktan aşmıştı. Hiçbir zaman,

– Sıkıldım, acıktım, uykusuzum, yorgunum, bile demedi.

Akciğer kanserine yakalandığını bilmedi, yakınmadı da,

– Solurken ciğerlerim acıyor, uyutmuyor beni, demekle yetindi.

– Çok hastayım, demedi. Doktorun terimini kullandı: "Çok hastaymışım", dedi.

Her anlamda olumsuzlaşan İstanbul'u artık istemiyordu ve ölümü de öylesine umursamıyordu ki... hani;

– Beyoğlu'nun tadı kalmadı, artık öteki dünyaya gidelim, der gibi. Ve ölmeden dört gece önce Degüstasyon'un kapısı önünde karşılaştığımız Ali Poyrazoğlu'nun yanağından makas alıyor,

– Tatlıhayat kurbanları, gene nereye? diye takılıyordu.

Eski Bahçe Eski Sevgi kitabından

Ertem Eğilmez İçin Üç Beş Tilt Vuruşu..

METİN ÜSTÜNDAĞ

✖ bir anekdot: *kemal sunal,* her söyleşi'sinde bir kere mutlaka: "*iktidarlar benim sayemde ayakta duruyor*" cümlesini eder.. peki *kemal sunal*'ı da yeşilçam'a kazandıran *ertem eğilmez*'i kaç sosyolog, film eleştirmeni ya da bir sosyalist parti merak eder ki

✖ bir rivayet: daha devlet televizyonu varken ve daha tek kanallı ve siyah-beyazken, *ertem eğilmez,* eğer o gece bir *john ford* filmi gösterilecekse, gündüzden rakı sofrasını kurup, "*ulan pezevenk john ford, bu sahneyi nasıl çektin.. ulan puşt john ford, bu john wayne kazmasından nasıl böyle lezzetli bir oyunculuk çıkardın*" diye ağlaya ağlaya, küfrede küfrede o *john ford* filmini seyredermiş

✖ bir anekdot daha: *memduh ün*'ün en güzel filmi '*üç arkadaş*'ın

ertem eğilmez tarafından yapılan ikinci çevriminde *yılmaz güney* bir kahve sahnesinde tavla oynayan adam olarak görünür

✖ bir iddia: *ertem eğilmez* ve *yılmaz güney* yaşasalardı, yeşilçam krize girmeyebilirdi!.. çünkü yerli sinemanın bu iki ustası, her tür zor koşullarda film üretebilme becerisine sahip insanlarmış

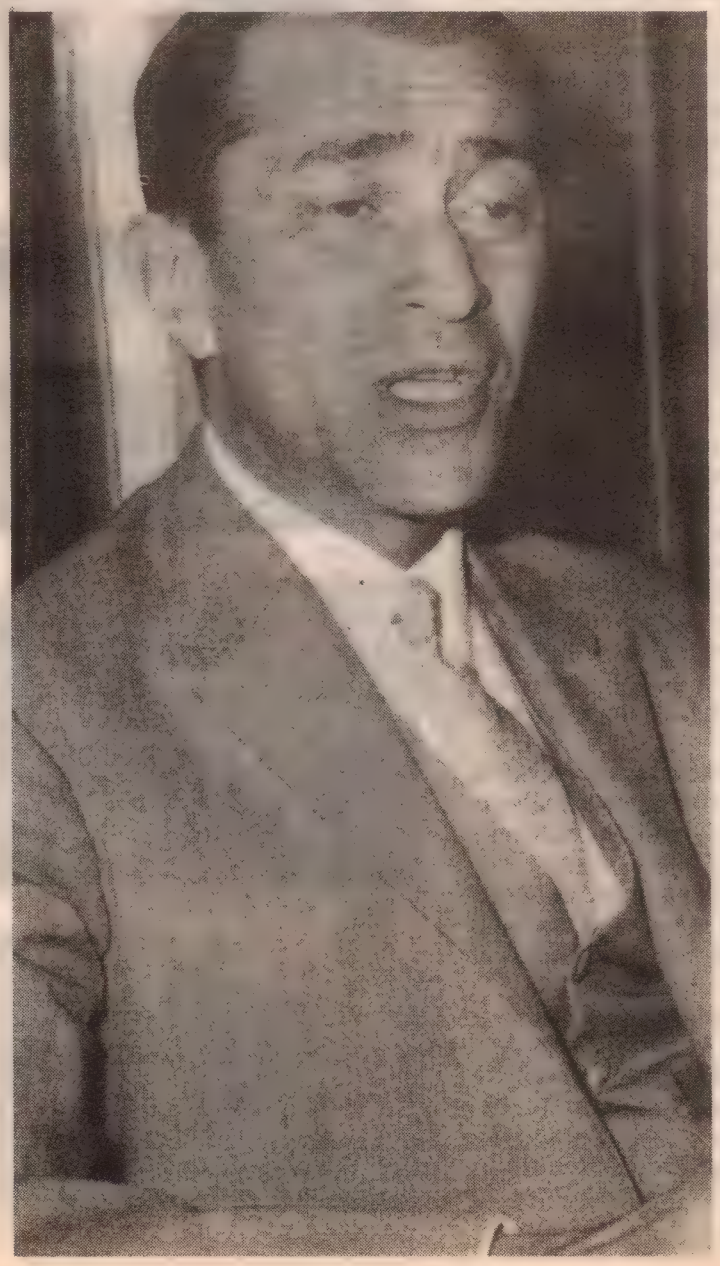

✖ *ertem eğilmez,* mizah dergisi çıkışlı.. vaktiyle mizah dergisi yönetmiş.. kurduğu yayınevinde de *kemal tahir* gibi usta yazarlara takma isimlerle *mike hammer* romanları yazdırmış.. daha da güzeli çocukluğumuzun prima oyuncağı *tilt makinesi*ni de türkiye'ye getirmiş

✖ *ertem eğilmez,* içinden geldiği mizah dergisi yapılanmasını ve pratiğini aynen sinema üretme çabasına aktarmış.. kollektif senaryo yazmak ve *oğuz aral*'ın yaptığı gibi okur-seyirci konumundaki halktan insanları film üretimine katmak, kazandırmak gibi.. mizah dergiciliği ile sinema, iki ayrı disiplin gerektiren sanat alanı gibi görünmesine rağmen *oğuz aral*'ın *gırgır dergisi* ile *ertem eğilmez*'in sinema üretme pratiği, mizahı ve hatta insan ilişkileri arasında bile büyük benzerlikler var

✖ *ertem eğilmez*'in tipleri, doğal laik.. *münir özkul* ya da *adile naşit*'i namaz kılarken ya da hacca giderken göremezsiniz.. fakat çok incelmiş bir namus, dürüstlük anlayışları ve iyilik yapma arzuları vardır filmlerde

✖ *ertem eğilmez* filmlerinde, amerikalı yönetmen *frank capra*'nın etkileri görülür.. kenar mahalledeki küçük insanların dünyalarını anlatır.. yetmişli yılların o sokakta geçen, belki de türkiye'nin son çocukluk zamanları, en güzel, en naif ve en olduğu gibi onun filmlerinde görünür

✖ onu, aksi ve ağzı bozuk bir adam olarak anlatırlar.. çok sigara içer, çok küfür edermiş..

✖ garip bir simetri: *ertem eğilmez ekolü*'nden yetişen *yavuz turgul,* filmlerinde *yılmaz güney*'e ve yılmaz güney filmlyerine gönderme yaparken, *yılmaz güney ekolü*'nden yetişen şerif gören de *ertem eğilmez* gibi (*abuk sabuk bir film, amerikalı*) filmler çekmeye çabalıyor, her nedense

✖ yeşilçam, *münir özkul*'a, ertem eğilmez filmleri'ne kadar daha çok 'jönün arkadaşı' rolleri vermiş..fakat *münir özkul, ertem eğilmez* filmlerinde dünya çapında bir oyuncu olarak büyür.. sonra, *halit akçatepe* gibi hüzünlü ve yalaka olmayan bir jönün arkadaşı tipi yaratır.

✖ ertem eğilmez'in, münir özkul ve adile naşit'i çok çocuklu ve kavgacı bir turşucu çifti olarak oynattığı neşeli günler filminin bir çok sahnesinde seyircinin gözleri dolar.. canım kardeşim filmindeki tarık akan sonraki yıllarda olacak tarık akan'ın ipuçlarını verir.. her filminin bilhassa da emel sayın'lı mavi boncuk filminin diyalogları tadından yenmez.. köyden indim şehire filmi, neşeli ve korkunç bir kısa türkiye tarihi gibidir.. salako filminde, efsane ve kahraman yaratan insanların aslında salak olduğunu bir tokat gibi yüzümüze çarpar.. arabesk filmiyle ise düş'ünden tırnağından arttırarak oluşturduğu film dünyasını acımadan yerle bir eder.. onun mizahında bu ülkeye özgü derin bir hüzün ve çocuksuluk vardır

✖ 'sürtük' filminde ekrem bora'ya o kadar ilginç bir kötü adam rolü oynatır ki, ekrem bora sanki o filmde fransız bir kötü adamdır...ahmet tarık tekçe'yi bıçaklamak isteyen, erol taş'ın kafasında odun kıran ve tecavüzcü coşkun, daha mahalleden geçerken kapılarını pencerelerini kapatan seyirci kadınlar, belki de ilk kez bir kötü adama aşık olurlar

✖ ertem eğilmez filmleri'nde boy gösteren birçok oyuncu, meslek hayatları boyunca onun kendilerine biçtiği bir tipi oynamış durmuşlardır.. bugün, iyi kötü ayakta durmaya çalışan yerli sinema da zaten, yılmaz güney ve ertem eğilmez'in teknik ya da oyuncu kadrosuyla nefes almaya çalışmıyor mu? yılmaz güney ve ertem eğilmez'in film üretme pratikleri, yeniden, hayatın-zamanın şimdiki koşullarına dönüştürülerek yeşilçam, belki de devlet eli gerekmeksizin tekrar canlanabilir.. fakat... nerede o eski enerji ve heves, yine de *oğuz aral*'ın, *ertem eğilmez*'in, *yılmaz güney'in, ruhi su'nun* hayat ve sanat üretme pratikleri olmasaydı, *öküz* gibi bir dergiyi nasıl ve nereden akıl edebilirdik ki! ya-pış-tır

(Fotoğraf, Agah Özgüç Arşivinden

Sıkı Durun, Ellerinizi Isırmayın

GÖNÜL
KIVILCIM

İnleyerek uyanıyorum. Rüyamda vücudumdan parça parça et koparılıyor, kollarımdan baldırımdan, omuzlarımdan kırmızı etler sarkıyor. Gazetecileri dostluk yemeğine çağıran emniyet müdürü, Chantal, 120 kiloluk tosuncuk, intihar komandosu genç kız, salyaları akarak kavga eden milletvekilleri, bağıra bağıra manşetleri okuyan, okurken de yüzünden ter, burnundan sümükler saçan anchorman birer ısırık için başımda bekleşiyorlar.

Haber almak için ekranın başına geçtiğim o akşam, önce elinde Atatürk'ün fotoğrafıyla Chantal çıktı özel kanallarda. Chantal vicdanımızdı. Biz sokağa çıkamamış, karşı eylem koyamamıştık ama ne hacet! Kahramanlar her daim hazırdı. Yoksa da yaratılırdı. Chantal'ın sırtından on-onbeş dakika Atatürkçülük öğretildi. Biz zaten Ata'nın çatık kaşlı fotoğraflarının altında büyümemiş ve fotoğrafların, heykellerin bir işe yaramadığını öğrenmemiş miydik? Haberler işaret parmaklarının uzatılarak, "doğrular"ın öğretildiği Açık Öğretim saatleri miydi?

Peki ya onlara, meydandaki güruha mikrofonlar neden yönetilmedi? Kimse, evlerinde uslu uslu çay demleyen kadınları sokağa fırlatan sebepleri merak etmiyor muydu? Haberler, durum ve şartlar gereğince mikrofonların otomatik olarak yön değiştirdiği ucubeler miydi?

Refah Partisi kapatılacakmış, ne gam. Gidin araştırın bakalım silikonlu mankenlerin geceliği ne kadar? Yabancı basın harıl harıl Kıbrıs'ta çözüm arıyormuş kim takar. Yumurta ağza gelince sıkılacak kurşun bulunur n'assılsa. Polis intiharları garip tırmanıyor, who cares. Onlar Almanya Federal Cumhuriyeti'nin polisleri olmalı. Araştırmacı gazeteciliğim kabarıyor ve gidip sayın bakanımızla takışan işveli gacının evinde kimleri kucağına oturtuğunu deşifre etmek istiyorum. Yoksa o paparazzilik miydi? İşte yine sepetimdeki doğru ve yanlış yazılı toplar birbirine karıştı.

Varsayalım ki haberler ders saatidir. Peki aynı bültende kendini yiyen kızın işi nedir? Onuncu dakikada özel tv kanalının ekranı moralıyor. Bilmem ne köyündeki minik Hatice kendini yiyor. ufaklığın yer yer ısırılmış, eti kopmuş ellerini ve dizlerini seyrederken bu ilginç habere düzülmüş metni dinliyoruz. Tabbi açıklama yok, mantık yok; iki yaşındaki miniğin tacizi var ekranda.

Aynı gün zaplayarak izlediğim ikinci özel haber kanalında 120 küsur kilodan seksen küsur kiloya inen tosuncuğun hikâyesi yayınlanıyor ve ben çocukların yarısının tosuncuk olduğu vatanımızda neden O'nun hikâyesinin ana haber bültenine girdiğini sorarak ellerimi yiyorum.

TV haberlerinin yayınlandığı saatler her akşam ekranın önüne geçip aynı olaylar etrafında merak, şaşkınlık, öfke ağı oluşturarak toplum olduğumuzu hissettiğimiz saatlerdir. Dünyaya bakarken durduğumuz noktanın tanımını pekiştirdiğimiz, birinci, üçüncü dünya bilinçlerimizi cilaladığımız seanslar. "bizim birinci dünyada işler gıcır, ama içsavaş ve politik sallantılardan başları dönen üçüncü dünyalıların hali harap..", "Hıristiyan dünyası, işine gelince insan hakları azmanı kesiliyor ama biz Müslümanların hakları ayaklar altına alınınca sesi çıkmıyor..." Bizler ve onlar sınırları haberlerde durmadan yeniden yaratılır. Ama ben laik kanalların haber saatlerini izlerken öyle bir kimlik parçalanmasına uğradım ki beşinci dünyalı-putatapar- antiradikalist- çevreci- militarist, kıblesini şaşırmış bir meczup gibi dolaşıp duruyorum.

Doğru bildiklerim başaşağı duruyor. Haberler manipülasyon denemeleri, topluca ucuzlama kursu ve "Ahh bu hayatta neler oluyor klibi"midir, diye sora sora geziyorum. Haberlerin altında kalan bilincim cevaplıyor. Politika, balon haber, ucuz haber bir potada eridğinde aslında eriyen sağduyumuzdur.

Acilen mucitlerden haberleri izlerken kollarımı oturduğum yere bağlayan bir mekanizma geliştirmelerini istiyorum. Yoksa yakında haberlerdeki minik kız gibi kendimi yemeye başlayacağım.

İler tutar yanı kalmayan vücuduma son ısırığı içli cümleleriyle haberci abim atıyor. Söyledikleri bomboş, ama kurduğu cümleler anasının ağdasından daha yapış yapış. anlattığına göre kaliteyi seller almış, meydan her nabza göre şerbet bulunduranlara kalmış.

Düşünen beynim, konuşan ağzım parça parça. Yazan parmaklarım hâla yerindeyken son bir cümle kuruyorum: Aynalarınızın sırrı mı kazındı da göstermiyor? Sadece ekran önündekilerini, toplumun sağduyusunu değil kendinizi de yiyorsunuz.

TUNCER ERDEM

dar zamanın başları...

kızartma kokulu

dar sokakta

asfalt öncesi

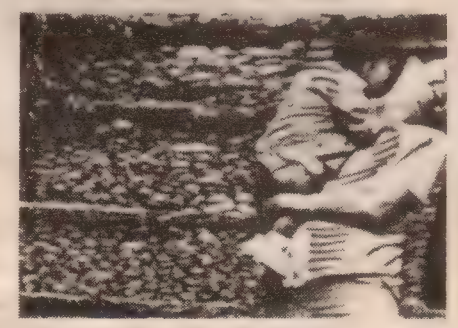
parke taşları

buğulu yaz gecelerinde

çağırıyor uzaklar;

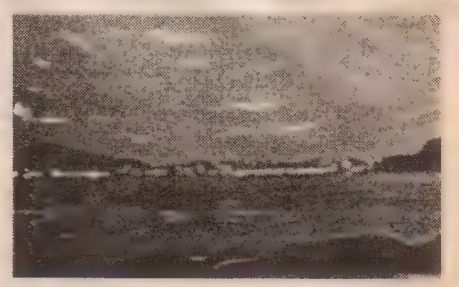
erişilmez,

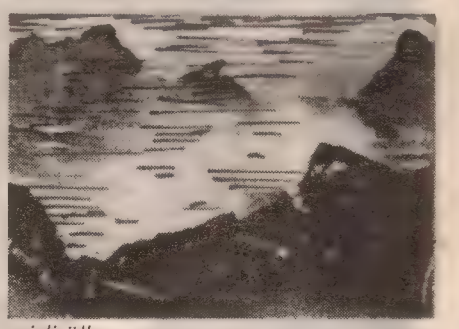
sisli ülke,

gizli hayatlar.

sarhoş naraları sızıyor,

eski çömleklerden.

yalnızlığa saldırıyorlar,

emin bir mesafeden...

Karagöz ile Hacivat: Sahne Arkası Acıları...

EKREM GALİP YALINER

Karagöz ile Hacivat'ın Türk temaşa sanatı içinde ne kadar mühim bir yer işgal ettikleri herkesin malumudur. Bir perde, birkaç suret, birkaç gölge... Karagöz oyunu bir gölge oyunudur. Peki, gölgeden öncesi yok mudur?

Kuşkusuz vardır ve bizlere nakledilen odur ki, Karagöz ile Hacivat'ın Bursa'daki bir cami inşaatında çalışan iki usta imiş. Gün boyu birbirlerine takılır ve adeta bir gösteriye dönüşen şakalaşmalarıyla diğer inşaat işçilerini pek eğlendirirlermiş. Lakin bu sebeple inşaat işleri de aksarmış. Birileri vaziyeti Orhan Bey'in kulağına fısıldayınca, Orhan Bey'den idam fermanı gelmiş. Karagöz ile Hacivat'ın kelleleri vurulmuş. Fakat bilahare Orhan Bey'i bir pişmanlıktır almış ve bu iki inşaat ustasının hatıralarını yaşatmak için, bizzat Sultan'ım emriyle Karagöz oyunu yaratılmış. İşte o günden beri...

Bu hikâyenin içinde hakikat payı vardır. Lakin asıl hikâye, Karagöz ile Hacivat'ın asıl maceraları bambaşkadır. Ahaliyi güldürürken gözyaşlarını içlerine akıtanların hikâyesidir bu. Veya... Sahne arkası acılarıyla zedelenmiş iki hayatın izleri...

Karagöz ile Hacivat'ın Bursa'daki bir inşaatta tanıştıkları, pek nüktedan insanlar oldukları, adım atttıkları her yere neşe ve kahkaha taşıdıkları doğrudur. İki inşaat ustası gün boyu gülüyor, güldürüyorlardı ya.. iş para hesabına gelince, yüzleri asılıveriyordu. Kazandıkları birkaç akçe ne çocukların boğazına yetiyordu ne evin ihtiyaçlarına. Geçim sıkıntısı canlarına tak etmişti.

Yine böyle dertlendikleri bir Ramazan gecesiydi. İki kafadar Recep'in kahvesine gitmeye karar verdiler. Meşhur meddah Salih Efendi'yi seyredecek, sahura kadar hoşça vakit geçireceklerdi. Fakat ümitleri boşa çıktı. Salih Efendi'nin canlandırdığı gelin-kaynana kavgası pek tatsız latifeler eşliğinde uzadıkça uzuyor, "Bana bak gelin, senin ağzını caart diye yırtarım!" şeklindeki sözler kimseyi eğlendirmiyordu. İyice sıkılan Karagöz, arkadaşını dürttü:

- Yahu Hacivat, biz bundan daha iyisini yaparız valla.

Hacivat cevap vermedi. Bir müddet hiç konuşmadılar. Uzun sessizliği bozan Hacivat oldu bu kez:

- Yahu Karagözüm... Biz hakikaten daha iyisini yaparız. Böyle Salih Efendi gibi bütün gece tek başına konuşacaksın, bir sandalyenin üzerinde oturacaksın, hareket yok, bir şey yok... Geçti bunlar... Şimdi kahveci Recep'le konuşsak, yarın gece Salih Efendi'nin yerine biz çıksak, bayram öncesi üç-beş akçe kazansak...

- Olur mu olur. Hay aklınla bin yaşa Hacivat!

Kahveci Recep önce biraz nazlandıysa da, neticede iki kafadarın teklifini kabul etti. Evet, onlara bir şans tanıyacaktı. Tek bir şans, tek bir gece...

Ertesi gece, kahve dolup da Recep işareti çakınca ortalığa fırlayıverdi Karagöz ile Hacivat.

- Yar bana bir eğlence medeet!

Karagöz tıkanıp kalmıştı. Aklına bir cevap, bir söz, bir latife gelmiyordu. Vakit kazanmak için Hacivat'a sokulmayı denedi, ancak heyecandan eli ayağı birbirine dolanınca yere yığılıverdi. Ayağa kalkmaya çalışırken zar zor konuşabildi nihayet:

- Aaa, Hacivat, sen misin?

- Benim ya... Nasılsın?

- İyiyim, sen nasılsın?

- Ben de iyiyim... İyi yani... öyle..

İnşaatta şakalaşmak başka şeydi, kahvede seyirci önüne çıkmak başka şey. İlk gecenin neticesi tam bir fiyaskoydu. Lakin Karagöz ile Hacivat'ın yüreğine temaşa ateşi düşmüştü bir defa. Haftalar boyunca nerede hata yaptıklarını düşündüler. Hazırlıksız çıkmışlardı, kendilerine fazla güvenmişlerdi... Sonra, kıyafetleri bile... Birer beyaz mintan, birer siyah şalvarla olacak iş değildi bu...

İki kafadar kumaşçıları gezip kırpıntı topladılar. Sonra bu kırpıntılardan rengârenk elbiseler, tuhaf külahlar diktirdiler. Kıyafetler hazır olduğunda provalarda da epeyi mesafe alınmıştı. Şimdi sıra...

Recep bu defa iyice nazlandı ama bir şans daha vermeyi kabul etti. Son bir şans...

Kahve yine doluydu, Karagöz ile Hacivat yine heyecanlıydı.

- Yar bana bir eğlence medeet!

- Kim o bağıran velet? Çat!

- Aman Karagözüm, elin de pek ağırmış...

- Nee, eben mi sağırmış? Çat!

Patlayan kahkahalar iki kafadarı rahatlatıyor, Karagöz ile Hacivat rahatladıkça kahkahalar sıklaşıyordu. Kahveci Recep ise tek bir şey düşünüyordu: Ismarlayacağı yeni sandalyeleri nereye sığdıracaktı, yoksa dükkânı mı büyütmeliydi?

Karagöz ile Hacivat gündüz yine inşaata gidiyor, akşam olunca da doğru kahvenin yolunu tutuyorlardı. Fakat bu vaziyet ancak üç hafta sürdü. Çünkü, aşırı yorgunluk bir yana, inşaattan aldıkları paranın da bir manası kalmamıştı artık. Recep, beş akçeden başlayan gündeliklerini yedi altına kadar çıkarmıştı. Yepyeni bir hayatın eşiğindeydiler...

Ve bir gece, temsilden sonra, samur kürklere bürünmüş şişman bir adam masasına çağırttı Karagöz ile Hacivat'ı. Nargilesinden derin bir nefes çekti, kısa konuştu.

- Pek muvaffak oldunuz, evlat! Buradan ne alıyorsunuz?

- Gecede yedi altın.

- Otuz altın! Cuma gecesi başlarsınız...

Şişman adam, Bursa'nın en büyük ve en gözde kıraathanesinin sahibi Hayrettin Bey idi...

Artık paraya para, şöhrete şöhret demiyordu Karagöz ile Hacivat. Ta uzak diyarlardan onları seyretmeye gelenler olduğu gibi, vakit vakit kendileri de başka şehirlere temsile gidiyorlardı. Gittikleri her yerde hayranlarının hücumuna uğruyor, ezilmekten ancak zaptiyelerin yardımıyla kurtulabiliyorlardı. Herkes onlardan bahsetmekteydi, yolda iki adım yürümeleri mümkün değildi. Zaten niye yürüyeceklerdi ki? Kapılarının önünde atlı arabaları, arabacıları, hizmetçileri vardı. Çocuklarına dadılar tutmuş, karılarını mücevhere boğmuşlardı.

Karagöz ile Hacivat'ın başarısı, pek çok insan için yeni bir rüya, yeni bir hayal idi. Bursa'nın hemen her kahvesinde ahaliyi güldürmeye çalışan ikililer zuhur etmeye başlamıştı. Bazıları Paragöz ile Hacamat, Karasöz ile Hırdıvat gibi iisimlerle doğrudan taklitçiliğe tevessül ederken, bazıları da Kantar ile Topuz, Faiz ile Caiz, Dübür ile Pazen nev'inden isimlerle icra-i sanat eyliyordu. Lakin hiçbiri Karagöz ile Hacivat'ın başarısına erişemiyordu.. Zaten Karagöz ile Hacivat işi büyütmüş, Bebe ruhi, Tuzsuz Deli Bekir gibi oyuncularla kadroyu genişletirken, saz takımı da tutmuşlardı. Para, şöhret, alkış... Her şey onlarındı artık. Herkes onlara imreniyordu.

Peki, Karagöz ile Hacivat zannedildiği kadar mesut muydular?

Hayır! Aile düzeni sarsılan Karagöz her gece aşka bir dilberle yatıyor, yine de onca kalabalığın içinde kendini yalnız hissedip asabi buhranlar geçiriyordu. Artık temsile alkollü çıkmadığı gece yok gibiydi.

Hacivat ise iyice içine kapanmış, neşesiz, dalgın bir adam olmuştu. Bir gün, temsil öncesi, Karagöz'le konuşmayı denedi:

- Bak Karagöz'üm. Yola beraber çıktık, her şeyi beraber yaptık. Ama oyunumuzun adı Karagöz oyunu kaldı. Sanki ben yokum, ben hiçim. Ben hiç miyim Karagöz, söylesene...Karagöz oyununda tokat yiyip duran bir zavallı... Öyle mi?

Karagöz içki şişesini kafasına dikti, sallandı, yere tükürdü...

- Parayı bölüşüyoruz ya...

- Çat!

Bu kez tokat Hacivat'tan gelmişti. Karagöz gülümsemeye çalıştı ve aniden kontrolünü kaybetti. Eline ne geçerse yere atıyor, duvara fırlatıyor, kapıları tekmeliyordu.

- Ne oldu bize Hacivat, ne oldu ha? Lanet olsun, konuşsana, ne oldu bize?

Hacivat sustu. O artık sahnede konuşacaktı. Karagöz cehaletiyle, yanlış anlamasıyla mı temayüz etmişti, Hacivat da her şeyi yanlış anlayacak, Hacivat da cahili oynayacaktı. Karagöz tokat mı atıyordu, Hacivat da atacaktı. Öyle karar verdi, öyle yaptı. Bu sebepledir ki, oyunları anlamsız diyaloglara yaslanır olmuştu. Daha beteri, bazı geceler tokatların yanına tekmeler, yumruklar ekleniyordu.

- Nee, çilek mi? Çat!

- Nee, inek mi? Çat çat!

- Nee, kelek mi? Çat, güm!

- Nee, yelek mi? Spack spack!

Evet, hâlâ oynadıkları her kahve tıklım tıklım doluyordu ama giderek ağır tenkitler almaya başlamışlardı. Artık sona, hem de acı bir sona yaklaştıklarının farkındaydı ikisi de.

Karagöz'ün sahne arkasında pek hafif bir dilberle cinsi münasebette bulunduktan sonra temsile alkollü vaziyette çıktığı, Hacivat'ın da hayli asabi olduğu bir gece, yaklaşıp yaklaşıp gelmeyen sonu kendi elleriyle çekip kucakladılar sanki...

- Aman Karagözüm bir hoşaf yapmışlar ki, ağzına layık...

- Senin ağzına girsin kayık. Çat!

- Kayık değil Karagözüm, ağzına layık.. Neyse... Hoşafı kaselere doldurdular, suyunu tanesini koydular...

- Nee, Sultan'ı mı oydular?

Donup kalan seyircilere bir şey olmadı. Kendilerini tutamayıp gülenler ise vaka mahallindeki zaptiyelerce derdest edildiler ve ellişer sopa yediler. Bilahare, memleket dahilinde tüm temsiller yasaklandı. Karagöz ile Hacivat'a gelince... onların cezası belliydi. Hemen ertesi sabah...

Aradan yıllar geçti. Sultan tahttan indirilip yeni Sultan gelince ve hadisenin tesiri biraz geçince, Hayrettin Bey, Karagöz ile Hacivat'ın suretlerinden de para kazanmaya karar verdi. Onlar gölgeleriyle yaşayacaktı. Hakiki oyun bitmiş, gölge oyunu başlamıştı. Ve galiba, hakiki hayat da temsiller de dahil, Karagöz ile Hacivat birbirlerini en iyi son sözlerinde, kelleri vurulmadan önceki son diyaloglarında anlamıştı:

- Aman Karagözüm, yan bastık!

- Sorma Hacivat, yan bastık ki ne yan bastık!..

Okuduğum Kitaplar

METİN CELÂL

BENİMLE TANIŞMADAN ÖNCE,
Julian Barnes
(Çev. Serdar Rıfat Kırkoğlu, Mitas yay.)

Graham Hendrick, oldukça düzenli ve mazbut bir hayat yaşayan bir profesördür. Bir gün, bir partide genç ve güzel bir kadınla tanışır ve hayatı birden değişir. Aşık olmuştur. Karısını, çocuğunu, evini terk eder. Sevgilisiyle evlenir. Bir süre sonra yine düzenli bir hayat sahibi olur. Mutludur, hayatından memnundur. Bir gün eski karısı ona bir filmi izlemesini söyleyene kadar.. o filmde yeni karısının çok küçük bir rolü vardır. Bu görüntü kahramanımızın kafasında kuşku tohumlarının yeşermesi için yeterli olur. Acaba sevgili karısının kendisinden önceki aşk hayatı nasıldır, kimlerle ilişkiye girmiştir? Araştırmaya başlar.

Julian Barnes, günümüz yazarlarının en ustalarından. Roman yazmayı da okutmayı da biliyor. Barnes'ı okuyun, seveceksiniz.

KIRIK ZARLAR,
E. Emine
(İletişim yay.)

Yazarlarımız postmoderne merak salalı beri günümüzde yaşananlara pek fazla ilgi duymuyorlar. Yani romanlarımız yansıtıcı görevini görmü yorlar. Oysa bu işlevleri de önemli. Romancı gözüyle günümüzün nasıl göründüğünü görmek de ilginç, ufuk açısı bir şey olabilir. Kırık Zarlar'da bir kadın gazetecinin görev gereği gittiği bir casino'da (kumarhane) başlayan kumar tutkusunun öyküsü anlatılıyor. Aslında anlatılan güçlü gözlem gücüyle casinolar ve oralara takılıp kalanların hayatı. Romanın ana eksenini casinolar oluştursa da en az onun kadar ilginç olan gazetecinin iş hayatının geçtiği medya plaza ve bir gazetede yaşananlar. Vivet Kanetti, asıl amacı casinoları yazmak olduğu için olsa gerek bu medya plaza hayatı üzerinde fazlaca durmamış. Belki de bir başka romanda da oralarda gezdirecek aynasını...

Kırık Zarlar, bir romandan çok anı havasında yazılmış, o içtenliği ve dağınıklığı taşıyan bir eser. Yazarın akıcı dili, gözlem gücü, alttan alta akan mizahi bakış açısı kitabın kolayca ve keyifle okunmasını sağlıyor.

Kitabın arka kapağında "Köşe yazılarında Vivet Kanetti adını kullanan E. Emine" tanımlaması var, bu bir şaşırtmaca değilse dil sürçmesi olmalı. Çünkü biz onu ilkin Vivet Kanetti olarak tanıdık e. Emine'liği ise çok yeni. O zaman bu sözü doğrusu "Romanlarında E. Emine adını kullanan Vivet Kanetti'nin son romanı" olmalı.

BENDE MAHFUZ FOTOĞRAFLAR,
Muhsin Kızılkaya
(İletişim yay.)

"Hatırlayabildiğim kadar geriye gidip, kan revan içinde, acılar yoksulluklar içinde, ihanetler, dostluklar içinde, kıstırılmış, tutsak alınmış, kapatılmış, çaresiz insanların; başına gelen her şeyi kader sayıp, geçmişte yaşanan benzer bir olayla açıklamaya çalışan, durumlarından hiç şikayet etmeyip, hayatı kendi yaşadıkları sanan, dünyayı sadece uzanabildiklere yere kadar büyütebilen, yaşadıklarını türküye döken, acılarını ağıtlaştıran insanların yüzlerini canlandırmaya çalışıyorum şimdi..." Muhsin Kızılkaya kitabın bir yerinde böyle diyor, hepsini belleğine kazıdığı fotoğraflardan kalanları anlatırken... **Bende Mahfuz Fotoğraflar,** bir bölümünü Öküz'de okuduğunuz yazıların toplamı. Muhsin Kızılkaya, tek tek kişilerden yola çıkarak bir ülkenin, bir coğrafyanın son otuz-kırk yılını anlatıyor. Onun insanı hem güldüren, hem ağlatmayı başaran anlatımıyla Hakkari'nin varlığından bile haberdar olmadığımız köylerinden, İstanbul'un hiç bilmediğimiz sokaklarına uzanan hayat öyküleri okuyoruz. Bir yap boz oyunu gibi parçalar, fotoğraflar birleştikçe görüntü de ortaya çıkıyor. İyisiyle kötüsüyle, Kızılkaya'nın belleğine yansıyan, oradan yazıya geçen bizim ülkemiz bu.

en çok güldürenler

1. **Dikkat Yazılı Var,**
Ahmet Gülüm, (Kora yay.)
2. **Karikatürler 1,**
Selçuk Erdem, (Parantez yay.)
3. **Komikaze 3,**
Erdil Yaşaroğlu (LM yay.)
4. **Kıllanan Adam,**
Ahmet Yılmaz (LM yay.)
5. **Hüzünbaz Sevişmeler,**
Yılmaz Erdoğan (Sel Yay.)
6. **Tenten ve Pikarolar,**
Herge, (Yapı Kredi yay.)
7. **Kabız Kuğu,**
Bülent Üstün (4m yay.)
8. **Asterix Oburiks Zor Durumda,**
Goscinny (Remzi Kitabevi)
9. **Oteller Kitabı,**
Ferhan Şensoy (Orta Oyuncuları yay.)
10. **Teks,**
(AD yay.)

(Komikçi Dükkânı verilerine göre)

bir kitaptan bir cümle

".. Din ve politika aynı arabaya bindiğinde, arabayı sürenler yollarında hiçbir şeyin durmayacağına inanırlar. Paldır küldür gitmeye başlarlar... gittikçe hızlanırlar, hızlanırlar, hızlanırlar. Karşılarına engeller çıkabileceği düşüncesini akıllarına bile getirmezler ve gözü kapalı koşturan bir adamın çok geç oluncaya dek uçurumu göremeyeceğini unuturlar..."

Frank Herbert, *(Çöl Gezegeni Dune, Sarmal yay.)*

GERİYE KALAN DEVRİMDİR,
Bülent Somay
(Metis yay.)

"Hangi Marksizm, hangi devrim? Bu sorulara kesin, tartışmasız cevaplar vermek iddiasında değilim. Ama tam da "gideni ve gelmekte olanı" anlamanın kaçınılmaz olduğu bir tarihsel andayız. Genel olarak devrimci işçi hareketinden, özel olarak da Marksizm'den bir şey, kesin olarak, geri dönüşsüz bir biçimde çekip gitmiş; yeri de boş kalmıştır. Bu boşluğun doldurulması için devrimcilerin birbirlerine ihtiyaçları var. Tartışmaya, düşünmeye, düşündüklerini sınamaya, yanılmaya, yeniden yanılmaya, yeniden düşünmeye ihtiyaçları var. Şahsen, varmış olduğumuz bu yeniden toparlanma anında, 1985-1990 arası yapılmış; tartışmaların "aşılmış" olduğunu hiç düşünmüyorum.. Olsa olsa bir süre için paranteze alınmışlardır. O parantez orada dursun isterseniz; ama ben on yıl önce neleri düşünüp, neleri tartıştığımızı hatırlamak ve hatırlatmak istedim. İlk önerim, üzerinde mutabakata varmamızı umduğum ilk söz şu;

Bir düzen olarak sosyalizm sona erdi; geriye kalan Devrimdir!"

Geriye Kalan Devrimdir, bir tartışmaya çağrı kitabı. Bülent Somay, 85-90 arasında yazdığı yazıları biraraya getirirken bunu amaçlamış. Giriş bölümünden aldığım paragrafta zaten bunu çok net anlatıyor. Kafa yormak, bir şeyler yapmak isteyenlere duyrulur.

ONUN,
Lawrence Ferlinghetti
(Çev. Olcay Boynudelik, Altıkırkbeş yay.)

Ferllinghetti, izde pek tanınmasa da Beat kuşağının en önemli şairlerinden biri. Bence şiire de en yakın olanı o. Onun, kolayca tüketilemeyecek bir

bir kitaptan bir şiir

Yitik Belleği Rüzgarın

Işıl'a

buradayım, sana bakıyorum
omuzumda yağmurun silktiği tozlar
oysa henüz ne nisan ne de sonbahar
yalnızca suyun gizli duvarı
yani bir ırmak gibi akmaktasın

ben seni izliyorum, gölgeni
güneşin yağmura vuran gölgesini
fildişinden bir taş gibi öpüyorum seni
yani seni diyorum öpmek akıp giden suyu
suda oynayan ışığı
ışığı ışıkla dolduran aşkı, adını
gömüyorum sessiz çığlıklara, suya, uçurumlara

sen avuçlarından gizli kuşlar geçiren
bilmez misin ki bulut
bir balık sürüsüdür o göksel denizde
ben seni izliyorum nicedir daldırıp ellerimi
o bulutların arasından çekip çıkartmak için seni

roman. Belki ona bir roman demek de mümkün değil. Şairin bir arayışı, kendiyle hesaplaşması diye de nitelendirilebilir. Aslında hemen herkesin yaşadığı bir hesaplaşmanın satırlara yansımasıdır bu. *"Genç adamın aynı anda hem zihninde, hem de dışında olan bir genç kızı araması. Genç kız aynı anda eş, anne, bâkire ve Kutsal Bâkire, metres, ilham, elzem bir parça ve diğer benliği olacaktır."* Girişte böyle yazıyor ve roman şu cümleyle başlıyor; *"Dünya ormanının derinliklerinde beyaz bir erkeklik uzvu taşıyor, onu sokacak bir yer arıyordum, onu teslim edecek bir yer."*

ÇÖL GEZEGENİ DUNE,
Frank Herbert
(çev. A. Taşçıoğlu - D. Vural, Sarmal yay.)

Suyun bir damlasının bile çok değerli olduğu, boyu 400 metreye ulaşan dev kum solucanlarının yaşadığı, hızı saatte 700 kilometreyi bulan kum fırtınalarının yaşamı imkânsız hale getirdiği bir çöl gezegeni Dune. Öykü günümüzden 24 bin yıl sonra geçiyor. Tek doğal zenginliği bahar adı verilen bir uyuşturucu madde olan gezegende inatla yaşamaya çalışan Fremenlerin hayatını anlatıyor. Çöl Gezegeni Dune'da, bu korkunç tablonun içinde günümüzün en can alıcı sorunlarına değiniliyor aslında. Dinlerin doğuşu, insanın itaat etmesinin, boyun eğmesinin kaynakları ve insanoğlunun kendi kendine yarattığı tüm sorunlar... Dune serisi bilim kurgunun en önemli yapıtlarından biri sayılıyor. Frank Herbert'in dune serisi altı ciltten oluşuyor. David Lynch'in filme çekti, bilgisayar oyunu olarak da uyarlanan dune'da en küçük ayrıntısına kadar düşünülerek dininden ekolojisine kadar ustalıkla yaratılmış bir dünya anlatılıyor, aslında bu dünya bizim dünyamız...

UMDUĞUNU DEĞİL,
BULDUĞUNU YİYEN HIRSIZ,
Lawrence Block
(çev. Mehmet Harmancı, Oğlak yay.)

Kahramanımız Bernie Rhodenbarr, kendisine ısmarlanmış bir kutuyu çalmak üzere bir eve girmiştir. Kapı çalınır gelen polistir. Bernie tam hırsızlıktan tutuklanacakken yan odada bir cesedin bulunduğu anlaşılır. Bu cinayetin kendisine yükleneceğini anlayan Bernie bir fırsattan yararlanır ve kaçar. Tekrar temize çıkabilmesi için gerçek katili bulması gerekmektedir.

Oğlak Yayınları'nın bu yeni dizisinin kahramanı sevimli ve nazik bir hırsız. Kahraman hırsız olunca bakış açısının da değiştiğini söylemeye gerek yok. Toplumsal yapıya da, devletin kurumlarına da alışageldiğimiz polisiyelerden daha farklı bir bakış. Polis teşkilatı ise bu farklı bakıştan en çok etkilenen kurum, en çok onlar eleştiriliyor...

Bernie Rhodenbarr polisiyelerinden iki kitap daha çıktı; **Dolaptaki Hırsız ve Kipling'den Alıntı Yapmayı Seven Hırsız.** Polisiye sevenlere duyurulur.

mevzu
Polisiye

Perihan Mağden bir söyleşisinde "Amerika'da doğsaydım seri cinayetler işleyen bir katil olurdum" diyordu. Türkiye'de doğduğu için yazar olmuştu ama cinayet romanı yazmaya da soyunmamıştı. Çünkü ülkemizde cinayet romanlarının, polisiyelerin yazılacağı bir ortam yok!..

O nedenle de Türk edebiyatında çok az polisiyeye rastlanıyor. Yüz yıllık roman serüveninde sanıyorum polisiyelerin sayısı onu, yirmiyi geçmez. Çünkü ülkemizde polisiyelerin vazgeçilmez unsuru olan özel dedektiflik müessesesi yok. Resmi polisin aydınlatamadığı olayları, özellikle cinayetleri şahsen aydınlatma ortamı böylece ortadan kalkmış oluyor. Öte yandan bizim polisimizin "araştırma yöntemleri" (!) de dedektifliğe yönelik değil. Daha çok araştırmama üzerine kurulmuş. Bu ülkede yaşayanlar olarak birbirimizi tanıyoruz. Suçluların suçlarını nasıl itiraf ettiklerini, karakolda doğru söyleyip mahkemede şaştıklarını biliyoruz. Falaka, dayak ve ötesi araştırıp, incelemekten daha kolay. Hem, "ölü ele geçirmek" diye bir kavram da var. Ölüler konuşamayacağına göre, kendilerine yüklenen her suçtan hüküm giymeleri zor değil.

Türkçe'de polisiye yazmak kolay başarılabilecek bir iş değil. Peki, tercüme polisiyelere ne dersiniz?

Son zamanlarda ardarda birbirinden güzel, heyecanlı ve eğlendirici polisiye romanlar yayınlanıyor. Metis'in, Ayrıntı'nın, Can'ın dizilerine Oğlak'ın üç ayrı dizide yürüyen polisiyeleri katıldı.

Ben de kendi çapımda polisiye meraklılarından olduğum için bu kitapları edinmek, okumak ayrı bir zevk veriyor. Tabii insan sevdiği bir şeyin herkes tarafından sevilip paylaşılmasını da istiyor.

Meğerse durum hiç de öyle değilmiş. Ülkemizde polisiye yazılamadığı gibi, polisiye okunmazmış da..

8 Ağustos tarihli Radikal'de Metis yayınları editörü Semih Sökmen bu okunmama nedenini şöyle açıklıyor; *"Batı edebiyatının bir türü olarak polisiye, polisiye olabilmek için bir minimum hukuk varsayıyordu. Ancak bazı hukuksal önermelerin varlığı, geçerliliği, ilkellliği ve uygulanıyor olması sayesinde öyküler polisiye olmaya hak kazanmışlardı. Oysa kişi hak ve özgürlüklerinin hiçbir teminat altında olmadığı, bir minimum hukukun olmadığı Türkiye gibi bir yerde, bugünün koşullarında suçla, suçluyla, polisle ilgili bir oyunu insanlara sunmak, oyunu neşesiyle sunmak, neredeyse imkânsız."*

Doğru, siz gerçek hayatta, gözümünüzün önünde öldürülen ve de katilleri belli olan cinayetlerin aydınlatılmadığını görürseniz bunun kurmacasına, romanına nasıl inanır okursunuz!

Anlaşılan polisiye yaşamakla polisiye okumak birbirleriyle bağdaşmıyor ve biz hâlâ polisiye çağındayız!

bir kitaptan bir bölüm

Gençlik çağlarında her şeye yeni başlamanın verdiği bir coşku var; içimizi kıpır kıpır tutar. Hayatında ters giden bir şeyleri değiştirmeye muktedirsin; o gücün bizzat sende olduğunu biliyorsun üstelik; bu sanki bir iksirdir, gençlik ateşidir. Taş henüz sert değil, siyahla beyaz ayırdedilemez, hayat zor bir şey değil, ona karşı durulabilir. Dolayısıyla ayakların yere basmıyordur; gerçek hayatta, canın istediği zaman, zora düştüğün an uçabileceğini, seni kayıtlayan her şeyden uçarak kurtulabileceğini sanıyorsun. Rüyalarında o yüzden uçuyorsun. Çünkü hayat karşı konulabilecek bir şeydir senin için. Ama belli bir yaşa gelince, yavaş yavaş yaşlandığını hissedince, artık arınmayacağını, her şeye yeniden başlayamayacağını, hayatın tabii seyrini kabullendiğini görüyorsun, artı ayakların yere değiyordur. Artık mucizelere yer yoktur hayatta. Ayakların yere bastığı için de, yer çekimi uçmanı engelliyor. Hayat kocaman bir şamardır; yüzünde, vücudunda, yanaklarında onun izlerini görüyorsun. Bu önüne geçilmez gerçekler hayatını kuşattığı için, rüyalarına da nüfuz ediyor. Artık belli bir yaştan sonra rüyalarında bile uçmamaya başlıyorsun.

MuhsinKızılkaya (Bende Mahfuz Fotoğraflar, İletişim yay.)

Aşkımızı Televole Yarattı

ORAY EĞİN

Önce **Allah'ın Hırvat'ını** düşürmedi ve gururumuzu elaleme karşı beş paralık yaptı. Onun yüzünden maç kaybettik. Hem de hiç alışık olmadığımız şekilde, ezile ezile.. Edirne'nin ötesinde, dünyanın en büyük adasında, İngiltere'de televizyonculara "Özür dilerim, basiretim bağlandı" diye demeç verişi hala gözümün önünden gitmiyor. Bizim Türkiye'de güçlü, kuvvetli, şiddetli diye baktığımız Alpay, sınırı geçince elin gavuruna ayıp olmasın diye tekmeyi atmamış, biz de golü yemişiz.

İngiltere'de bu yüzden basından özür dilerken bizi şaşırtıyordu. Hep birlikte güzel yurdumuza dönerken anladık ki uzun süreli, şaşırtıcı, ama herkesin izlemekten de zevk duyacağı bir oyuna yeni başladığını...

En çok da eşi benzeri görülmemiş yaratıcılık örnekleriyle hayatımıza Televole'leri sokan medya, Alpay'ın bu oyununu sevdi. Ne de olsa bu oyunun büyük bölümünü onlar yönetecekti.

İngiltere dönüşü, Çeşme'de tatil yapan Alpay'ı bulup kime âşık olduğunu sordular. "Cansel" dedi. Ertesi hafta Cansel'e ne düşündüğünü sordular. O da, "kafasını havuzun dibine vurmuş olmalı" dedi.

Bir kaç hafta sonra gazetelerin fotoğrafladığı ve 1. sayfada yer bulan "gizli" bir nikâhla evlendiler.

İşte asıl hikâye de bundan sonra başladı. Medyanın yönlendirdiği Alpay, böyle bir hayata tamamen alıştığını gösterircesine her istenileni yapmaya başladı. Pazartesi gecesi Televole'lerin biricik malzemesi oldu. İdman sahalarında gelecek arayan küçük çocukların karşısına mükemmel bir rol modeli olarak çıktı. **"Alpay Abi"** tüm baskılara karşı çıkan, biraz isyankâr, orta karar bir tutuculuğu olan, hafif milliyetçi, zengin, arabalı ve kafasına koyduğunu yapan, gidip herkesin birlikte olmak istediği bir kadınla **"millet ne der"** hissine rağmen evlenen 90'lı yıllara uygun bir Türk erkeği portresi çiziyordu.

Gerektiğinde her türlü şaklabanlığı yapan ama karısıyla smokinler içinde romantik pozlar da veren, gerekirse de sert çıkışlar yapan, üstelik futbolcu olan bir Türk erkeği..

Artık Hırvat'ı neden düşürmediği unutulmuş, Cansel'in düşük yapıp yapmayacağı tartışılmaya başlanmıştı. Çünkü Cansel hamile kalmıştı.

Televole'ler arasında doğan bir aşk ilk meyvelerini veriyor, tutucu kimliği ön plana çıkan Alpay, Cansel'i çalışmaktan men ediyordu. Bir kadının yuvasının evi olduğu her fırsatta dile geliyor, podyumlardaki iç çamaşırları yetim kalıyordu.

Medya, geçtiğimiz yıl önlerinde ezilip büzülen Alpay'ı çok iyi kurgulamış meğerse. Adamı düşürmemenin bedelini ona çok iyi ödetmişler, ödetiyorlar.

Medya, Alpay'ın evlenmesini uygun görmüş, Alpay gidip Cansel Özzengin'le evlenmiş.

Medya, Alpay'ın yeni bir araba almasına karar vermiş, Alpay gidip en pahalısından bir Ferrari almış.

Medya, Alpay'ın sert erkek görünümü vermesine karar verince de, Alpay gidip gazetecileri tehdit etmiş. **"Zaten seninle sonra hesaplaşacağız"** demiş...

Alpay bunlardan hiçbirini yaparken rahatsızlık duymamış.. Sürekli gündemde kalmak için çabalamış, hiç yorulmamış...

Oysa, artık Alpay'ın her şeyini bilmekten iyice sıkıldık. Cansel'in annesiyle görüşüp Beykoz'daki villayı bir akrabasının üzerine geçirmesinden bıktık.

Bodrum'da yaptıkları bir haftalık tatilde 5 milyar lirayı nasıl harcadığını hesaplamaktan yorulduk. Evliliğin içindeki sözleşme, Televole'nin yarattığı bir aşkın izdüşümleri, sarı Ferrari ve gündemde kalmak için harcanan onca çaba ilk günkü tılsımını yitirmeye başladı.

Alpay ve Cansel'in aşkı artık reyting bile yapmıyor.

Şimdi sırada yeni doğan bir çocuk var. İsim yüzünden birbirlerine girdikleri biliniyor. Halbuki gayet medeni bir şekilde uzlaşabilirlerdi. "Aşkımızı Televole yarattı, oğlumuzun adı da Kompela olsun" diyebilirlerdi.

Hepimiz eğlenmeye devam ederdik.

Ama, Alpay'ın öyküsü hızla monotonlaşmaya başlıyor.

Medya yeni ihtiraslar, heyecanlar, tutkular ve aile içi savaşlar arıyor. Alpay inadına mutlu bir evlilik geçirdiğini, herkesin onu yalnız bıraktığını söylüyor.

Yine de, inadına dönem dönem basın toplantıları düzenleyip bize evliliğindeki geçimsizlikler hakkında son bilgileri veriyor. Cansel'in Cherokee'siyle ne kadar gezdiğini, evlerinin kaç metrekare olduğunu, annesinin Cansel'i nasıl doldurduğunu en ince detayına kadar anlatıyor. Biliyor ki evliliğindeki mutluluklar prim yapmıyor, onu gündeminde tutmuyor.

90'lı yıllar Türkiyesi'nin bu rol modeli şu günlerde yeni doğan oğluna oyuncaklar almakla ve gündemde olmak uğruna evliliğini kurtarmaya çalışan fedakâr koca izlenimi vererek hayatına devam ediyor.

Dozunda milliyetçiliği, Batıya bakan tutucu yüzü ve bir futbolcuya yakışan burjuva hayatıyla Alpay'dan medya artık bir boşanma, bir yrutdışına gidip memleketi özleme veya karısını son dönemlerde yıldızı parlayan bir şarkıcı veya sinemacıyla aldatmasını bekliyor.

Futbolda Hakan Şükür ile birlikte "Tansu ekolünün" son temsilcisi, medyanın "erkek Sevda Demirel"i veya geleceğini arayan Türk gençlerinin "Alpay Abisi" keşke elin Hırvat'ını düşürseydi de biz bu hikâyeyi hiç bilmeseydik..

Alpay da adamı düşürmediği için medyaya boyun borcu olduğu inancından bir an önce vazgeçseydi...

Akşamsefası

Çetin'in Tavşanları

EZGİ

Bildikleriyle yere eğildiğinde,
bilmedikleriyle zevkine
hırıltı ekliyordu kişi.
- Koç gibisin tosunum. Kimler
düşürdü bu yola seni?..
Bildikleriyle yerden kalkıp
tuvalette temizlenirken,
bilmedikleriyle pek yanık bir
Ankara türküsü tutturmuştu kişi.
Karşısına geçerek; (şekerimli,
canımlı, boşver yiğidimli, uç lan
bakalım aslanımlı beylikler) Ve
ayrılırken soruyor: Sen nasıl
düştün bu yola yiğidim?..
Şaşkınlığına fırsat vermeden,
ticari taksilerin keskin hüzünleri...
Dikiz aynasından dikizler... Belki bir
cep kanyağı, bu soğuk insanın
kirpiklerini çürütüyor...
- Otuz sekiz yaşındayım... Hiçbir
deneyimim yok... Hep merak
etmişimdir... Yani şey... eeee....
Sizinle nasıl oluyor iyi mi?
Yanlış anlama bacım...
.....
- Tamam sustum, sustum... Zaten
bize ters iş bu, maksat muhabbet
olsun... aman bacım aman... Ben ne
dedim ki ağlıyorsun? Yani bu kadar
sessiz ağlama, in bacım in,
ben seni taşıyamam..
Pencere tam kapanmamış. Soğuk
gözünü yaşartıyor hâlâ. Ama keskin
hüzünlünün böyle anlaması
oyalandırıcı bir hoşluk... Bir
absürt imge ki o kadar olur yani...
Ufku genleşiyor. İkinci hüzünlüyle
eve dönmeye karar veriyor, sonra
bir karar daha veriyor:
- İstersen eve gel de bir-iki bira
içelim, muhabbet ederiz...
- Oluuur... Ama inan daha
doğru-dürüst çalışmadım, param
yok değil, biz harbiciyiz ama işçiyiz
de.. Patronu görmem lazım. Zaten
başka işim de var, az sonra da
arabayı teslim edeceğim.
Hüznüne yakışır kalkıp, gidiyor işçi.
Ama bir şey eksik kalıyor
Ezgi'nin kursağında...
Televizyonu açıyor (pes yani) kedi
olalı, fare tutulma olayıyla
tıpabirlik yaşanıyor.
Hoş bir film galiba illaki de, bir
mizansenler, bir atraksiyonlar,
fondaki müzik... -İLK YAKALANIŞI-
(Bir-iki yokluyor) Yokluyor da, burası
da İstiklâl Caddesi herhalde, çatı
katındalar evin, iki kişiler, biri
diğerinin kucağında. Konuşmalar
geceyi yarıyor...
- Dönersem beni tanır mısın?
Annem söylerdi... insanlar bir daha
gelirlermiş öldüklerinde... Bir böcek,
çiçek ya da başka bir şey olarak.
- Tabii tanırım lan salak. Hem
dönersen ıslık çalarsın. (Yoklamalar
çoğalıyor) Bu ziyafetin finalinde
açmış televizyonu, amma hazzı
sonsuz... (Yok yok... Artık
dayanacak, zapt-u rapt altına
alınacak türden değil, çıldırıyor bu
ağu içinde) Mutlak azat edilmeli,
heyecanla antreye yöneliyor,
tuvalette ne pis kokuyor...
Dörtte bir insanlığa dönüşle, uykuya
ya da sızmaya ramakken,
çocukluğunda sarılık olduğunda,
sıkılmasın diye aldıkları ilk hediye
heyecanı... Bir kitap... Tavşanlarıyla
pek mutlu bir çocuk... Adı da..
Uykuya yenik düşüyor..

Akşamsefası

Sevgili ÖKÜZ mektupları
KÜLTÜR FİZİK DERGİSİ
imam adnan sok no:20
80800 Beyoğlu -İST.

Migros

Kardeşim koca Marmaris, her halde burada olmazsa başka bir bayide buluruz. Ha, bak şu ileride bir gazete bayii daha var. Bayağı da büyük gözüküyor, baksana envai çeşit ecnebi gazete dergi var, bizim gariban edebiyat dergileri de bulunur mutlaka.

- "Varlık bulunur mu abi?"
- "Buyur?"
- "Varlık edebiyat dergisi yani, var mı?"
- "Yok gardaş, varlık marlık yok"
- "Papirüs var mı?"
- "Kim?"
- "Neyse boş ver abi. ÖKÜZ var mı ÖKÜZ!"

Adamın suratı bir anda değişti, herhalde birazdan boğazıma yapışıp "Ne diyon lan sen" diye boğmaya çalışacak. Neyse ki bir şey hatırlamış gibi duraksadı, yüzü eski aptal görüntüsünü aldı tekrar...

- "Şu rafların dibine bak orada olacak ÖKÜZ!"

İtinayla gazete standını inceliyorum, en altta bir sürü derginin arasına saklanmış ÖKÜZ'ü yanında Leman'ı buluyorum. İkisinin de parasını ödeyip aceleyle uzaklaşıyorum edebiyattan bi haber market sahibinin yanından.

Dergileri koltuğumun altına sıkıştırıyorum başlıyorum yürümeye. Her şey ışıl ışıl bu şehirde. Her şey satılmaya hazır yani. Migros'un önüne geliyorum, burası eski Migros 2 M'li. Şimdi kapandı. Beş yüz metre ileri de 3M'li bir Migros açıldı. Muazzam bir şey.

Zaten bu 2M'li de de hiçbir şey yoktu! Ne günlük gazete satar adam, ne de aylık, haftalık bir dergi. Bir de koca süpermarket olacaksın. Adam içeri girdiğinde ne ihtiyacı varsa karşılayabilmeli. Ah "Kahraman Bakkal" nerdesin?

Tek umudum bu 3M'li Migros. Koca Marmaris'i dolaştım bu dergileri bulamadım. Yok abi, çoğu bayii dergilerin adını bile duymamış, kimi de başından savmak için 'tükendi' diyor. 'Ulan daha ayın üçüncü günü bu kadar mı çok edebiyat sever var da tükeniyor?'

Bir Gross Market var, adı MGM, burada dergi gazete bulunur. Bir gün bir baktım Papirüs. Nasıl sevindim, çocuk gibi vallahi. Zaten tek kalmış, hemen alıp şöyle bir baktım; Mart 97 tarihli, şok oldum tabii. Bir yandan da sevindim aslında; ağustos'ta mart sayısını bulabiliyorsak, kasım'da mutlaka ağustos sayısı geçer elime.

Neyse bir Migros'a gelelim yerine 3M'li 3 yıldız gibi bir şey yani. Yan tarafta Mc Donald's, Lc Waikiki, Adidas, mağazaları, bir Change office. Bilmem kaç bin m² alan yani. İçeri bir giriyosun abi başka bir dünya. Adamlar tüm süpermarket tekniğini uygulamışlar, insanı tüketime zorlamak için öyle bir raf dizmişler ki cebinde akrep olana bir elini cebine soktururlar. Her reyonda binbir çeşit tüketim maddesi, kaset reyonu, çocuk reyonu. Ben hâlâ umutla gazete, dergi reyonu arıyorum. Ara babam ara... Bilmem kaç bin m² alan dolaştım kültür namına bir b.k yok.

Ee Migros efendi oldu mu şimdi, yakıştı mı senin devasa cüssene? Bizim kahraman bakkal Yusuf efendi bile en azından günlük gazeteleri, Leman'ı, Dinozor'u bulunduruyor raflarında. Bu mu senin büyüklüğün, ben böyle büyüklüğün içine?

Neden insanları vahşi bir tüketim anlayışına zorlayan zihniyet, bir nebze de olsa bilgi tüketimine zorlamıyor? Neden? Neden güzelim raflarını dergilerle kitaplarla donatmıyor da, insanlar o raflarda gördüklerini tüketmek için can atmıyor? Neden?

Yoksa bu zihniyet bilgiden mi korkuyor. Bu zihniyet bilgi sahibi olan insanların fikir sahibi olmasından mı korkuyor? Fikir sahibi olan insanların sorgulama, gücünden mi korkuyor? Yoksa bu insanların nereden geliyor bu bolluk', 'nedir bu gelir dağılımındaki adaletsizlik' demesinden mi korkuyor?

Neden ben bu tatil beldesinde iki tane edebiyat dergisini bulamıyorum? Nden insanlar edebiyattan bu kadar kaçıyorlar. Neden turizm insanların beyinlerini, yüreklerini satılık hale getiriyor?

3 M'li Migros vatanımıza; milletimize, hayırlı olsun! Küba da turizme açılıyor muş! Hayırlı olsun! Can Dündar gibi ben de mi sorayım;

Turizm mi Sosyalizm mi?..

Oğuzhan Yılmaz
Marmaris

Nobody ınformed me

Bana daha önce söylemediler. Uyarmadılar beni. Daha önce söylemediler uyarmadılar. Baştan söylemediler bana. Uyarmadılar baştan söylemediler. Burası çok karanlık. Toprak kokusu iğrenç. Bu kokuyu önceleri de sevmemiştim. Ispanak yerken toprak kokuyor istemem derdim. Şimdi toprak yiyiyorum. Toprak kokuyor. Kokuyorum. Ben kokuyorum. Duyuyorum, duyuramıyorum. Yapma anne. Ağlama. Canım acımıyor. Toprak kokuyor anne. Sesim çıkmıyor. Vücudum hareketsiz. ama canlı? Beynim inat ediyor anne. Kalbim öldü. Beynim, ah beynim hâlâ canlı anne. Sarsma anne. Kolum acıyor. Sus baba. Ne olur şimdi su. Ben ona daha önce söylemiştim deme. Bana daha önce böyle olacağını söylememişlerdi baba. Anne korkuyorum artık. Korkuyorum. Kurtlar var anne. Seslerini duyuyorum. Kurtar beni anne. Niye baştan söylemediniz anne. BANA DAHA ÖNCE SÖYLEMEDİLER...

Öküz olmak istiyorum
İmza: Kurbağa
Sibel Ateş

Güneş günboyu yaktığı Diyarbakır'ı terketmeye hazırlanıyordu. Ay, göğü aydınlatmak için yavaş yavaş yükseliyordu.

Ay, sabah ayazında ilk horozla kalkıp çifte gitmeyi özleyen, kızgın güneş altında tarlada çalışmayı özleyen, alınterlerini ekmeklerine katık yapmayı özleyen ve bunları sadece anılarında yaşatabilen ırgatlarla dolu traktörlere de vuruyordu.

Sürülenler, sadece anılarını yaşamayı biliirler. Ama bir umut gidip bıraktığı yerden başlamak herşeye.

Başlanılabilirse, sabahçı kahvelerin önünde bekleşen işsizler birikti mi acaba. Acaba, dünyanın dışına itilmiş korunmasız uysal hayvanlar gibi gözlerinde yorgunluk, donuk bakışlarında yalnızlık okunan, aç kalmayı alışkanlık ya-

pan ve sayıları gittikçe artan küçük çocuklar ablalarına, abilerine sokulup incecik cepleriyle para istemiydiler.

Acaba; sabahçı kahvelerinde beklesen babalarının, traktörlere doluşup pamuğa giden annelerinin, ablalarının ve dilenmek zorunda bırakılan kendilerinin neden bu halde olduklarının sebebini düşündüler.

İnsanları sevmeyi öğrenmesi gereken çocuğa, nereden başlamalı da görmediği, hiçbir zaman da göremiyeceği bir uzak dünya için adlarını bilmediği, yüzlerini bir kez olsun görmediği ama aynı dünya için dövüşen adamların varlığını anlatmalı.

Öyle adam laiki, umutlarıyla, düşleriyle, gençlikleriyle dört duvar arasına kapatılsalar bile bil..... bizim kavgamız başka, bizim kavgamız hak ve eşitlik kavgası, bizim kavgamız sonu küçük bir mutlulukla bitmeyecek bir kavga.

Umutları düşleri çok uzak olan ey çocuklar! Okuyun, öğrenin, bilin, öğretin ve duyurun: Esas davamız iş yapanın toprak sürenin davasıdır. Sonu cezaevi koğuşlarında biten bir dava olsa bile.

Ayşe Karakaş
Diyarbakır
Rahimsiz

Kişilik Labirenti

Nedense kendimizi bir çıkmazın için
de hissederiz, belki de kendimizi
Çok iyi avutup yaşadığımız dünyanın
kendi çevresinde dönmesine bile
Kıskanırız. Ve dönmeyi durdurmanın
yollarını araırız.
Yalnızlıklarımızı her zaman
yanlarla çok güzel süsler,
İnsanların yalanlarına bırakırız.
Sonra de bensizliklerimizle savaşırız,
Yaşantımız oysa hiçbir anlamı
olmayan gitmelere gidiyor.

Kendimizi bir melodinin içine
sıkıştırdığımızda, kendi benliğimizi
Bulamamanın sancısını yaşarız
Veya bir saz figüründe soyut
bir ezgiyle sevişip,
Bedenlerimizi Mozart'ın
5. Senfonisi'ne sunarız.
Ve toplum bizi seyreder.
Biz sazdaki figürün bize verdiği
sevişme tadını topluma seyrettiririz.
Ansızın güzel akşamlarımız
aklımıza gelir.
Ve çılgınca sevişmelerimiz.
Adresi belli olmayan bir yerlere
gönderilir insanlar.
İnfaz ekipleriyle birlikte.
Bir gül bahçesinde Berivan Süt
sağan kız, kaçar kurtarır koyunları
Kurtların elinden. Oysa ki Mozart
5. Senfonisi'nin son notalarına
Eşlik etmesi için parmaklarına
komutu vermiştir.

Sokaklarda silahlar patlar.
Çocuklar bilmedikleri
oyunları siperlerde öğrenirler.
Sevgili aklıma gelir. Kadıköy'de,
Rıhtım'da
Çocukluğumun bedenimin
en ağır yerini terk ediyor.
Kandil gecesi içtiğim şaraplarla birlikte.
Sevgilimin dudağına
kondurduğum öpücük.
Yüreğimin doğusunda
bir doğumun müjdesini veriyordu.
Her ölümün bir doğum olduğu
ülkede analar doğurmanın
Ölümünü yaşıyordu.

Anne beni neden Paris'in
en güzel yerinde doğurmayıp
Kirli bir leğenin içinde
dünyaya getirdin?
İnan ki anne, halen şaşarım.
Babam seni niye sosyete
partilerinde değil de

Gürül gürül akan çeşme
başında tanıdı?
Ya anne bedenimi tanımak,
insanları sevmek için çok çaba
gösterdim.
Ebem kıçıma ilk tokadı
patlattığında tüm insanların kavgası
olduğunu anladım.
Çocuktum. Büyüdüm. İlk çığlığı
o zaman koyuverdim.
Bedenimin en ağır yerine.
Sevgilimle el ele tutuşamazdım
orada. Sevdamı nerelerde yaşadım?
Diye kendime sorduğumda
bilinmeyen bir labirentin içindeyim.
Türküleri hep sevdim içinde
hissettim şarap dolu havzalarda
söylemişimdir yüreğimin
en yanık türkülerini.
Bıkmıştım.
Tükenmiştim, kendimi sokakların
ortasına atmıştım bu yaşantıma,
Bir süre ara verip. Bilinmeyen
gezegenlerde uzaylı dostlarımla rakı
içmiş, katil yüzlü insanlarla
sohbetlere oturmuştum.

Dünyayı kötülükler kurtaracak,
diye başlamıştım vatan millet
edebiyatına
Artık yalanlarımız bile yalan
söylemek istemiyor.
Ana nedense sevgilim sevgi
kitaplarının sayfalarını
gün geçtikçe çoğaltıyor.

(*) Yağmurun ilk damlası toprağa değdiğinde yedi tane yılanı öldürürsem, cennete gideceğimi söylerlerdi.

Yine kandırıldım.
Tanrım, sana güvenim yine sarsıldı.
Ya! anne sen gerçekten
babamı sevmiştin değil mi?
Aşktı değil mi?
Senin yaşadığın şimdi bunlar
yalan anne, inan ki yalan.
Yalanlarımı ceplerime yerleştirdim.
Kaldırım taşlarında yürüdüm.
Sevgilim sol cep altın nasıl?
Takıldığında ayağım sol cep
altının üstüne düştüm patladı yüreğim.
Biliyor musun?
İnan ki ben aşkı ilk seninle
kandil günü şarap içtiğimde tattım.
Söyler misin bana? Sevmelerini
sen kandil günü içtiğin
şaraplarla mı söylersin.
Fıkra dinlemesini severmisin?
Beni sevmelerin içine atar
bilir misin fıkralar.
Sen kendini hiç aynanın
karşısında seyredip,
Sevgilim en çok buramı
seviyor dedin mi?
Demedinse demek ki sevmedin.

Göğsümde bir kelebek kanat çırpar
hissediyor musun?
Sokaklarda, otomobiller ses
dünyasıyla barışmazlar bir türlü.
Nedendir bilinmez ama
göğsümde bir kelebek.

Gökyüzünün beyaz olduğunu
hissederdim bazen ama nedense
gökyüzü hep masmavi.
Tanrı Baba
Tanrı Baba.
Aşkın yoğun olduğu bir ülke
gösterir misin bana?
Bizim burada telefonlar çaldığında
yüreklere bir kelebek konar.
Uçmaz.
Kovsan gitmez.
Atsan atılmaz.
Satsan satılmaz.
Hadi dostlar dünyanın güzelliğine
bir kadeh.
Bir dönem sokaktaki kızlara sulanır,
susuz yemek yemezdim.
Kuru yemek bağırsaklarımı bozmuş,
tekrar kızlara sulanmaya
karar vermiştim.
İstiklal Caddesi'nde dolaşırken
Bir güzelin aşığıyım erenler,
türküsüyle yola koyuldum.
Yol gittim.
Gittim yol ben bit'tim.
Başımdaki bitleri çıkarıp kalorifer
peteklerinin üstüne koydum.
Ben seni aldatmadım.
Kimseciklere senin
yatağını vermedim.
Senin öptüğün yerleri kimselere
öptürmedim.
Bu yalan olsun ama yine de gerçek,
Bulutların üstünde seninle
seviştiğimiz yeri başkasıyla
paylaşmadım.
Beni bırakıp gittiğin günden
beri kendimi,
organlarımı sevmiyorum.
Biliyor musun? Bu gün
kütüphanemdeki
Playmen ve Playboyları
çıkarıp mastürbasyon yaptım.
Unutmuştum çoktandır
yağmurların böyle güzel
yağışını seyretmeyi.
Osman Eren

Merhaba Öküz
Merhaba Öküz dostları

Bu aldatılmışlığa, tüm sahteciliğe ve düzenin insan sevgisizliğine kanmayan tüm insanlara merhaba. Hepimiz bir lokma ekmek uğruna koşturup dururken anlamayı görmeyi unutmuşken yazı ile şiir ile insanlara dünyaların güzelliğini anlatmak öylesine zor ki. Zor iş umut işi bu.

Güven duymak sevgi beslemek bu dünyaya ait değil sanki. Öküz neyle, ne zor şeyle uğraşdığının farkında sanırım. Öküz gibi mutluluğu ve sevgili anlatanlar yılmadığı sürece bizlerde bir tohum olacak, dostluğa ve güzelliğe dair. Gün gelir tohum çiçek olur ve hepimizin olur. Gelin bu çiçekte hem şiirde sizlerin de payı olsun. Bir çiçekte siz tutun.

Çiçekler özgürdür, çiçekler öldürmez, çiçeklerin Kürt'ü Türk'ü yoktur ve dolanı bırakıp insan gibi koklayın hayatı.

Gel
göğe duvar örmeyelim
hiçbir düşü biriktirmeyelim
yalanlara yalnızlık diyelim
gel
kıçı boklu prens olayım
Sidikli prens olayım
Sidikli prenses o
bir gök ben tencere
gel
hormonlu çiçek toplayalım
dünyamızı süslesin
ve anlatalım
bizi kandıramadığım
Ali Duyan

TesTus MetÜst'us

1- şair ismet özel'in annesi uyuşmuş ayağını harekete geçirmek için hangi sözü söylermiş?.

a-) buyrun cenaze namazına
b-) kalk düğüne gidelim
c-) romatizmalarım azdı yine
d-) valdo sen neredesin

2- şair, romancı ve mizah yazarı rıfat ılgaz'ın ölmeden önce söylediği son söz hangisidir?

a-) hoşçakal kardeşim deniz
b-) aydın, bakkalın borcunu öde
c-) hayat, yalama oldu artık
d-) 'aziz' arkamdan gelsin

3- 'horozcu' kelimesi aynı zamanda hangi has şairimizin soyadıdır?

a-) oktay rifat
b-) ilhan berk
c-) mehmet müfit
e-) ümit yaşar

4- 'hayatın neresinden dönsen kârdır' cümlesini hangi genç yaşta yitirdiğimiz bayan şair söylemiştir?

a-) nilgün marmara
b-) nene hatun
c-) sevim burak
d-) sevgi soysal

5- zeyyat selimoğlu ismi size kimi hatırlatıyor?

a-) bir roman kişisi
b-) eski bir büyükelçi
c-) öyle biri mi vardı.
d-) bir yazarımız

6- bu yılki orhon murat arıburnu şiir ödülünü hangi genç şairimiz kazanmıştır?

a-) halil ibrahim gonzales
b-) halil öbrahim özcan
c-) halil ibrahim lincoln
d-) halil ibrahil sofrası

7- 'ikinci yeni' diye adlandırılan şiir akımının 'isim babası' kimdir?

a-) muzaffer erdost
b-) ilhami erdost
c-) murat göğebakan
d-) turgut özatay

8- aşağıdaki kitaplardan hangisi yazarımız cezmi ersöz'e aittir?

a-) yüreğinin götürdüğü yere git
b-) hayat bir emrin var mı?
c-) yanlarım ağrıyor
d-) piedra ırmağının kıyısında oturdum ağladım, uyudum

not: *soruların doğru şıklarını işaretleyip gönderen her okurumuza cezmi ersöz'ün imzalı kitaplarını göndereceğiz. adres künyede de var, okur mektupları başlığı içinde de.. hadi pamuk eller kalem kağıda*

Akşamsefası

Geğiren Aşklar Üzerine

ZAFER AKNAR

bir çeşit deneme...

Gülüyorduk, bir gün önce üzerimize yıkılan duvarları kaldırıyorduk... Tüm eklemlerimiz sızlıyordu...
Islak ve küf kokulu vulvanın kanatları altında geçirmiştik geceyi...
Ekşi ve isteksizdi arzular. Katmerli doğrulara yakındık...Sokaklara kustuk, o kadar nefret doluyduk... Ki bütün çişlerimizi doldurduk kadehlerinize...
Doğruyu bulmak için söylendi tüm yalanlar; keşkeler sonraları, sonralar pişmanlıkları götürdü yakapaça...
İmgeleşiyorduk, tarifsiz bir duman tütüyordu bacadan... Sümükler bir aşkı çerceveledi yapış yapış...
Hey düzüşmek için sırada bekleyen sen, evet evet sen...
Göz, gez seviş ve boşal, gıdıkla men(i)..
.....

Sonra,
salıncakların ipinde oynaştı cambazlar...
bir gecede yıktılar, kurduğumuz dünyayı....Kim kim, kim bilir...
Aşklarımızı yellendirdiler, geğiren kalpleriydi gerçekte...
Bütün değerlerimize saldırdılar ahlaklarıyla...Oysa biz, bir devenin kucağında uyumak istiyorduk...
Akıllarınca nasıl seveceğimizi öğretiyorlardı bize...
Piçleşmek istiyorduk... Üzgündük, annemiz bizi köprüaltına bırakmamıştı...
Hayat kadınlarına sarılmıştık, sevişmeyi değil, sokakları anlattılar gün boyunca...
Bitkisel hayata girmiş .mlarının ısısıyla kaynıyordu beyinleri...
Yüksek dozda hayaller alıyorduk...Öbür dünyaya saklamıştık otlanmayı...
.....

Sonra,
İstiklal caddesinden, Cihangir'in karanlık sokaklarına saptılar...
Bir karga tepişiyordu kadının üzerinde, bensiz de mutluydu...
Hah işte aşk buna deniyordu....
İhanetin hesabını sorarken, peruğum takıldı ay ışığına...
Kıçımı da rüzgara dayadım öksürdü...
.....

Mutluluktan uçuyorum,
beni hiç anlamayan bir kadına aşık oldum...
.....

Sağır gözler, görmeyen kulaklar, sınır ötesi miyav, miyav, yavrularını kucakla....
Aaaa bak yıldız kaydı... Dudaklarına dikkat et...
Sıkılıyorum, cehennemi özledim,
ikibin kilometre hızla çarpıyorum yaşama...
.....

Uzadı,
geniş acıları bıraktı yerini...
geniş zamanlara sığdırdığını,
sandığı zamanda; aldı kollarına yalnızlığı,
yanardağ patladı,
spermlerde eridi ayrılıklar...
.....

Güneş doldu gözlerine
ıhhh dedi,
kalktı yataktan,
güneş işin habercisi...
Ama sen uyu, düşlerde yıka günahlarını...
.....

Tanrıya rastladım dün gece
sıyırmış paçalarını, şaraplık üzümleri eziyor,
tanrım, ayakların ne güzel kokuyor...
.....

Zort zort,
saatin sesi,
kalk,
çapaklar gözünün karası, temizle
gavur .mı gibi yanan
şiş gözler inmeli biran önce...
İş(miş), güç(müş), öküz(müş)
karma düzen sütun başlığı göbek
surat çıfıt çarşısı
git alafrangaya otur,
ossuruktan ninniler eşliğinde şekerleme yap...
düzen için çalışmaya hazırlan,
kim bu labunya düzen için olursa heba....
.....

Aayy beni emziren zaman,
tecrübe ahmakların okulu(Şekspir)
.....

Tamam sevgilim tamam,
tatilini iki gün daha uzat,
unutmam için seni,
bana bir şans daha ver...
zaten bağlılık, çağdaş aptallık...
alta, üste davaya tapın...
güç sen misin...
oltaya takılmış, çaresiz balık...
.....

Evlerin,
kapıları, pencereleri sökülmüş
hırsızlar,
sevinç çığlıkları atıyor...
Çalacak bir kapı arıyorum ben...
.....

Hadi dön!
Ağzımdan, burnumdan, kulaklarımdan, gözlerimden sen fışkırıyordun...
kalbim sokak sokak dolaşıp bir çare arıyordu...
tutkularıma yenilmişti zaman...
Mahallenin veletleri bana bakıp, "deli" bu diyorlardı...
zil takıp oynadı, gün batımı...
Önce yıldızlar ihanet etti,
sıraya girmişti yalanlar...
Hepsi bir parça kopardı...
önce etlerim gitti, sonra kemiklerim,
sevgim ortada kaldı,
biliyordum, savunmasız cephelerde, atacaktın tüm mermileri...
Sen, odamın köşesine sığınmış örümcek,
korkma, bir kelebek takılacak ağına...
.....

Şarkı!..
Gelebilseydin,
aahh güneşe ihanet edebilseydin,
usulca odama girebilseydin...
aah olabilseydi,
yapraklarda dinlenen ışık olabilseydin...
ve dün gece kopan fırtınada,
yağmur olup dolabilseydin saçlarıma...
Olabileydi...
.....

Hep çürümüş bir yanımızla sarılıyoruz yaşama,
sanki kokular bulduruyor yolumuzu
.....

Aşkın son kullanma tarihi
saklama koşullarına göre değişir...

Akşamsefası